N:r 6 för år 1888 åtföljes af en bilaga, sid. 625—656.

Pietisten.

Utgifwen
af
P. Waldenström.
Fyrationdesjunde årgången.

N:r 6 | December | 1888.

Pietisten

utkommer äfwen under år 1889, om Gud will.

Prenumerationspriset blir oförändradt **1 kr. 25 öre** för årgången, postarvodet deri inberäknadt. Prenumeration kan werkställas på hwarje postanstalt i riket.

Om fem exemplar eller deröfwer tagas på en hand, så erhålles **hwart** sjette exemplar gratis. Will derför någon hafwa Pietisten för 1889 gratis, så behöfwer han blott skaffa fem prenumeranter. Men i sådant fall måste han sända prenumerationsmedlen direkt till **Pietistens Expedition, Stockholm.**

Wåra prenumerantsamlare hembära wi särskildt wår stora tacksamhet för deras wälwilja och deras beswär. Mån J icke tröttna! Gud skall löna eder. Nya prenumerationer böra göras så tidigt som möjligt, på det att upplagans storlek må kunna bestämmas.

Ansgarius

är nu utkommen. Den innehåller: Guds folks skyddswakt eller de heliga änglarna. Af F. L. H. Med illustr. — En gammal mission i Kongo. Af P. W. Med illustr. — Kurderna. Af N. F. Höijer. Med illustr. — Om manna-förträfflighet. Af Otto Funcke. — Om skwaller. Af P. W. Med illustr. — Mitt besök i Ponts de Martel. Af Fr. L. — Afguderiets fästen. Af P. W. Med illustr. — Tre märkwärdiga yttranden om bruket af starka drycker. — Om partisinne och deß följder. Af S. A. J—n. — Porträtt af missionärerna Magnus Rangström, Elisabeth Karlsson, Wilhelmina Swensson, Karl Teodor Andersson och Anna Andersson.

Priset är för häftadt ex. **1 kr. 25 öre.**

Af **Nya Testamentet,** ny öfwersättning med förklarande anmärkningar af P. Waldenström är nu **trettonde** häftet utkommet.

Det innehåller: Rom. 10—1 Kor. 5.

Wid årets slut.

Du förbliswer, den du är, och dina år taga ingen ände. Så talar David i Ps. 102: 28 om Herren, och det är goda ord. Allt här nere wäxlar och förändras. Himlarna förgås, de föråldras alla, såsom en klädnad förwandlas, säger David i samma psalm. Ingenting är riktigt fast, ingenting fullt pålitligt utom Gud. Men han förbliswer, den han är.

Han är allestädes närwarande. Han är derför tillstädes öfwerallt hos sina barn på alla deras wägar. Ingen är så undangömd, ingen så fattig, ingen så obetydlig, att icke Herren är hos honom och will wara hos honom. Jag är när eder alla dagar intill werldens ände, säger Jesus. Till Israel säger Herren: Du är min tjenare, jag har utwalt dig, och jag förstjuter dig icke. Frukta icke, ty jag är med dig. Sök icke hjelp hos andra, ty jag är din Gud. Jag stärker dig och hjelper dig och stödjer dig med min rättfärdighets högra hand (Es. 41: 9 f.). Gud bor i Zion (Ps. 9: 12). Gud bor der inne (Ps. 46: 6). Helwetets makt skall derför icke bliswa Guds församling öfwermäktig. Stormar kunna wäl gå öfwer henne, genom hwilka hon blir grusligt sållad, men Gud bor der ändå, derför skall hon icke gå under; Gud skyddar henne hwarje morgon, som gryr (Ps. 46: 6). När Herren en gång for öfwer sjön, uppstod en så häftig storm, att lärjungarne, som woro gamla fiskare, bleswo förfärade och ropade: "Herre, sköter du intet derom, att wi förgås?" Herren sof. Men Herren war der. Derför kunde de icke förgås. I alla tider har man i denna berättelse sett en bild af Guds församlings historia. Ibland ser det så bekymmersamt ut, att äfwen erfarna och bepröfwade Guds män börja mißtrösta och frukta, att allt skall gå i qwaf. Men Gud är i alla fall der, och så hjelper han herrligen igenom. Och han bliswer, den han är. Såsom han hittills hulpit, så skall han äfwen hädanefter hjelpa. När Mose frågade Gud, hwad han hette, så swarade Gud: **Jag är, den jag är.** (2 Mos. 3: 14). Derför, du Guds församling, och du Guds barn, frukta icke. Wandra i enfald och gudsfruktan inför din Guds ögon, såsom den der är allestädes närwarande, och du skall aldrig kunna förgås. Ingen kommer på skam, som förbidar honom. Sök icke hjelp hos andra, ty han är din Gud. Låt mißmod fara, ty han hjelper dig hwarje morgon, som gryr. Han förstjuter dig icke.

Han är allwetande. Han känner alla dina förhållanden. Han känner dina ekonomiska swårigheter. Han känner din sjukdom. Han känner dina husliga förhållanden, de sorger och den glädje, som du der har. Han känner ock, huru allt detta skall sluta. Han har wägt det allt. Han känner din oskuld, när du blir orättwist förtalad och anklagad. Han känner ditt hjertas innersta, allt som du sjelf icke kan reda ut. Han känner ock dina frestelser, alla de onda begärelser, som stiga upp i ditt kött, alla dina syndafall. Han hör alla dina suckar. Han räknar alla dina tårar. Han ser alla dina föresatser. Äfwen då du tycker, att han icke hör eller ser någonting, så är allting, som rör dig, fullkomligt blottadt och uppenbart för hans ögon. Och han wet utgången. Det är för ett werldens barn fruktanswärdt, att Gud wet allt. Men för ett Guds barn är det outsägligt trösteligt. Der den ande bor, som är utan falskhet, der will man, att Gud nödwändigt skall weta allt. Under ett krig blef en gång en ung flicka bortröfwad af fientliga ryttare. När de förde henne bort, såg hon på afstånd sin trolofwade. Derwid utbrast hon: "Han har sett det", och så war hon lugn, ty hon förstod, att han skulle göra allt för att befria henne. Sammalunda må äfwen wi wid allt, som wederfares oß, hålla det klart för wåra hjertan, att Gud ser det. Han bliswer, den han är, äfwen i detta afseende. På samma gång må det ock wara oß en maning att icke göra något, som wi icke wilja, att Gud skall weta. Den lefwande tron på den allwetande Gudens närwaro är ett mäktigt wärn mot syndens frestelser.

Han är trofast och sannfärdig. Och han förbliswer, den han är. Hwad han har lofwat, det håller han wisserligen. Har han lofwat syndernas förlåtelse åt alla dem, som bekänna sina synder, så håller han det också. Hwar gång du kommer i din syndanöd till honom och bekänner din synd, så går det, som det står: dina synder strykas ut och kastas i hafwets djup. Wore du ock den sämste af alla, den swagaste af alla, den owärdigaste af alla, den ömkligaste af alla, så att du känner dig frestad att kasta bort dig sjelf; ja skulle det ock swartna för din själ så, att du frestas att gå bort och afhända dig lifwet, så wet, att allt detta kan icke rubba, icke förswaga löftet. Nej, utan när du kommer, så ofta du kommer, så warder allt förlåtet. Och synes det dig sjelf orimligt, så är det ändå sant. Och får du det icke in i ditt hjeerta, så är det ändå sant. **Ty Guds ord får icke och kan icke warda om intet.**

Han har lofwat att bära och bewara de sina, så att intet ondt skall omstörta
Han har lofwat att wända allt så, att det skall samwerka till godo för dem. Och
n har sagt, så skall det ske. Han har lofwat att fullkomna det goda werk, som han
i dem, samt helga dem så, att hela deras ande, själ och kropp må warda behållna
traff wid wår Herres Jesu Kristi tillkommelse. Och hans löfte är wißt. Ty han
wer, den han är. Himmel och jord skola förgås. Men Herrens ord förbliswer
rligen.

Han har också lofwat att draga försorg om wåra lekamliga behof. Ännu står det
gwar: Sen på foglarna och sen på liljorna. Det är eder Fader, som föder dem
ber dem. Skulle han då icke mycket mer göra det åt eder, som ären hans barn?
alla edra omsorger på honom! Hafwen ingen omsorg utan låten alla edra be-
ara kunniga inför Gud med bön, åkallan och tacksägelse. O här finnas löften
som bottenlösa grufwor. Och trofasta äro de alla. Om en guldgrufwa innehölle
ocent guld, så wore det något alldeles oerhördt, ja om den innehölle blott en
. Men denna grufwan, Guds ord, innehåller icke en utan hundra procent san-
Hwad som fattas, det är icke trohet hos Gud utan tro hos oß. Låtom oß der-
ja: Herre, föröka oß tron!

Han är god och barmhertig. Och han förbliswer, den han är. Herren är allom
förbarmar sig öfwer alla sina händers werk. Om det än stundom synes, som om
ade förgätit att wara nådig och tillyckt sin barmhertighet för wredes skull, så synes
ra så. Men i werkligheten brister hans hjerta af barmhertighet. Att han ofta
r underligt med oß, det må wi finna oß uti. Han förstår bäst, hwad det skall
till. Och när allt är färdigt, då skola wi prisa honom för allt och icke minst för
m wi här klagade som mest öfwer. Då skola wi få se, att **fadersriset** hade sin rot
ned i **fadershjertat.** Låtom oß blott hafwa tålamod.

Han är helig och rättfärdig. Och han förbliswer, den han är. Han nitälskar om
n är heligt, rättfärdigt och godt, och han straffar all orättfärdighet. Derför skall
leda allting så, att det goda skall segra, och det onda skall gå under. Sådant är
att lära oß att i allting wandra heligt och rättfärdigt inför hans ögon. All orätt-
et hos Guds barn wanärar Guds namn, ådrager dem sjelfwa straff, förswagar deras
tillstånd och utgör en fara för deras andliga lif.

Bröder och systrar i tron på Jesus, låtom oß stå upp ur all sömnaktighet! Ty
lsning är närmare nu, än när wi blefwo troende. Låtom oß sätta en fullkomlig
wär Herre Jesus. Han är Guds lam, hwars blod renar från all synd! Låtom
hwarandra af rent hjerta, fly all bitterhet, allt kif och parti. Låtom oß försöka
hwarandra och komma hwarandra närmare! Låtom oß göra oß rena från all kött-
andens besmittelse, fullbordande helgelsen i Guds räddhåga. Tiden är kort här-
Herren kommer snart, och hans lön är med honom. Ja, kom, Herre Jesu! Amen.

P. W.

Tryckfel i Pietisten N:o 5 för år 1888:

Sid.	594	1:sta		rad.	nedifr.	står:	"omma"	i stället för	"komma".
„	„	3:dje		„	„	„	"kfålunda"	„ „	"fålunda".
„	613	3:dje		„	nedifr.	„	"öfwerhufwud"	„ „	"öfwer hufwud".
„	610	1:sta		„	„	„	"so dem"	„ „	"som de".
„	616	1:sta	och 2:dra	„	„	„	"widlyfgare	„ „	"widlyftigare".
„	623	6:te		„	uppifr.	„	"hon"	„ „	"det".

Från Pietistens Expedition, Stockholm, har utgifwits:

Trettonde häftet
af
Nya Testamentet.
Ny öfwersättning med förklarande anmärkningar
af P. Waldenström.

Pris: 75 öre.

Detta häfte utgör andra häftet i 2:dra delen af Nya Testamentet, innehåller Rom. 10—1 Kor. 5.

Förut utkommet: Första delen, inbunden 9 kr.
„ „ i lösa häften 8: 25.
Andra „ första häftet 0: 75.

Frälsningsbudskap.
Minnen från Immanuelskyrkan i Stockholm
af
P. Waldenström.

Fyra häften: 50 öre pr häfte.

Predikningar
öfwer
Swenska Kyrkans nya Högmessotexter.
Första och Andra årgångarna
utgifna
af
P. Waldenström.

Godtköpsupplaga.

Båda årgångarna häftade 5 kr.; inbundna 7 kronor.

Stockholm, tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1888.

Fyratiosjunde Betraktelsen.

998. **Dricken eder icke druckna af win, hwaraf tygellöshet kommer, utan uppfyllens med Anden** (Ef. 5: 18). Apostelen förmanar i 1 Kor. 6: 20 de troende och säger: Prisen Gud uti eder kropp och eder ande, som tillhöra Gud. Och denna förmaning grundar han derpå, att de troende icke äro sina egna utan äro Kristi dyrt köpta egendom. Apostelen Petrus beder ock de troende besinna, att de icke med förgängliga ting, såsom silfwer och guld, hafwa blifwit återlösta från sitt förra fåfängliga, fäderneärfda lefwerne utan med Kristi dyra blod såsom ett felfritt och obesmittadt lams (1 Petr. 1: 18 f.). Och emedan de det äro, så böra de ock betrakta sig i alla förhållanden med alla sina gåfwor och krafter i hwarje ögonblick af sitt lif såsom Kristi tillhörighet. Allt är det edert, säger apostelen Paulus, det må nu wara Paulus eller Apollos eller Kefas eller werld eller lif eller död eller det, som nu är, eller det, som skall komma, allt är edert, men I ären Kristi, och Kristus är Guds (1 Kor. 3: 22).

999. Det är det aldra saligaste förhållande, hwari någon kan stå, när han sålunda tillhör Kristus och genom Kristus Fadren. Paulus säger i Rom. 14: 7 f.: Ingen af oß lefwer för sig sjelf, och ingen dör för sig sjelf. Ty lefwa wi, så lefwa wi för Herren, och dö wi, så dö wi för Herren. Ehwad wi nu lefwa eller dö, så höra wi Herren till. Att sålunda i lif och död, för tid och ewighet tillhöra Kristus, det war det största, som apostelen wißte. När han tänkte derpå, så utbrast han: Jag är wiß derpå, att hwarken död eller lif eller änglar eller herradömen eller wäldigheter eller ting, som nu äro, eller ting, som skola komma, eller höghet eller djuphet eller något annat skapadt skall kunna skilja oß från Guds kärlek, som är i Kristus Jesus, wår Herre (Rom. 8: 38 f.) Om man hade erbjudit honom att blifwa kejsare i Rom, om man hade erbjudit honom all werldens gods och guld, ja om man hade erbjudit honom himmel och jord på det wilkor, att han lemnade Kristus, så skulle han icke ett ögonblick hafwa tänkt derpå. Kunde Asaf utropa: Herre, när jag har dig, så frågar jag efter himmel och jord intet, om mig än kropp och själ försmäktade, så är Gud för ewig tid mitt hjertas klippa och min del (Ps. 73: 25 f.), mycket mer kunde Paulus så. För honom fans ingenting i himmel

eller på jord, som han ej war beredd att offra för att få tillhöra Kristus.

1000. Men i samma mån som det war stort för honom att tillhöra Kristus, i samma mån war det för honom wigtigt att helga icke blott själen utan äfwen kroppen åt Kristus. Derom säger han i 1 Thess. 5: 23: Fridens Gud sjelf helge eder **till hela eder warelse,** och hela eder ande, själ och **kropp** warde behållna ostraffliga wid wår Herres Jesu Kristi tillkommelse. Om samma sak förmanar han i Rom. 6: 12 och säger: Må för den skull synden icke herska i **eder dödliga kropp,** så att I lyden hans lustar. Gud will i sin tjenst hafwa icke allenast din själ och ditt hjerta utan äfwen din kropp. Han will bo i dig, så att din kropp skall wara hans tempel. (1 Kor. 6: 19). Det står icke blott, att den troendes ande eller hjerta utan ock hans **kropp** är Guds tempel. Och detta är framför allt annat egnadt att lära oß att rätt wärdera och wårda wår kropp. Det händer ofta, att troende i oförstånd tala föraktligt om kroppen och kalla honom en masksäck m. m. d. Men sådant är icke rätt. Tänk, huru helt annorlunda Guds ande talar, då han kallar honom för Guds tempel! Om nu Kristus lekamligen wandrade omkring på jorden, och han sände dig bud, att han wille komma och bo i ditt hem någon tid, huru skulle icke ditt hjerta hoppa af fröjd öfwer en sådan nåd! Och huru angelägen skulle du icke blifwa att göra fint och rent i hemmet, tills han komme! Jag war en gång kallad till en döende qwinna, en sjömanshustru, som lefde i tron på Jesus. Hon hade en bestämd förwißning, att Herren skulle hemta henne på fredagen i den näst följande weckan, hwilket ock inträffade. Derför wille hon, att några hennes wänner skulle komma och skura och twätta hos henne på onsdagen, "på det att det må wara rent och fint, när han kommer", sade hon. Men kära, skulle du då icke wara mycket mer angelägen att från all besmittelse rena din kropp, som är hans tempel, som han nu bor uti, och som han en gång skall uppwäcka från de döda till ewig herrlighet?

1001. Apostelen talar i wårt begynnelsespråk om en last, som i denna werlden anställer en förfärlig förödelse, nämligen dryckenskapen. Denna last utgör en af de förskräckligaste bojor, hwari djefwulen håller menniskor fångna. Dryckenskapen förstör menniskans kropps- och själskrafter i grund. Sådant bewisar wår dagliga erfarenhet. Ju längre det lider, desto mer oförmögen blir den arme drinkaren till allt. Hans förstånd blir förslöadt, hans wiljekraft brytes, hans kropp blir förslappad. Han trodde från början, att han

skulle **stärka** sig med starka drycker. Men i stället för att **gifwa** styrka taga de twertom bort all kraft. Och till slut wisa de sig starka nog att under sitt wälde förnedra den arme drinkaren till en ständigt fortgående förstörelse. Om han ock ofta med bitter smärta beklagar sin träldom och gör föresatser att bättra sig, så förmår han det dock icke. Han är wanmäktig gent emot de starka dryckernas makt. Han ser, att de förstöra honom mer och mer för hwarje dag. Men det hjelper icke. Han är lik en slaf, som förbannar sina bojor, men som i alla fall är bunden i dem och **måste** följa med, dit slafegaren kommenderar.

1002. Drinkaren har ingen karakter. Man kan aldrig lita på honom. Äfwen om han ibland menar det allwarligt, så **kan** han dock icke hålla ut. Derför blir han allestädes tillbakasatt och föraktad. Ingen husbonde will hafwa en drinkare i sin tjenst, ingen arbetsgifware will hafwa en drinkare i sitt arbete, om han kan slippa. Och twingas han af omständigheterna att taga honom, så gör han sig dock så snart som möjligt fri från honom. Mången begåfwad och duglig man, som hade en god plats, har måst lemna denna derför, att han förfallit i dryckenskap. Drinkaren kan icke stöta sig. Jag kände en ung handlande. Han war en begåfwad och driftig man. Det syntes gå wäl för honom. Men han började supa. I början war det måttligt, men snart fick dryckenskapen makt öfwer honom, och han kunde icke widare reda sig. Han gjorde konkurs. Sedan fick han plats såsom biträde hos en großhandlare. Men han kunde icke heller der stöta sig. Großhandlaren hade förbarmande med honom i det längsta. Men till slut blef det omöjligt. Han började ock stjäla. När han wardt uppsagd från sin tjenst, föll han på knä och grät och bad sin husbonde om förskoning. Men det war omöjligt. Arme man! Men hwad war att göra?

1003. Till följd deraf, att drinkaren icke kan stöta sig, blir han ock i regeln utarmad. Salomo säger derom: Drinkaren och fråssaren blir fattig, och sömnaktighet kläder i trasor (Ordsp. 23: 21). Gå in i hans hus. Der skall du finna en arm stackars hustru, som fryser och swälter, samt en skara små barn, som frysa och swälta med sin moder. Deras bästa kläder, deras bästa husgeråd hafwa blifwit sålda eller burna till pantlånaren. De skulle kunna hafwa det bra; de skulle kunna hafwa snygga kläder, sund och tillräcklig mat, en treflig om ock tarflig bostad, dereft icke mannen wore en drinkare. Men nu lefwa de i det största elände. Mannen ser det nog. Ibland är han alldeles förtwiflad. Men hwad will han göra? Han är en

slaf. Han kan för egen del sjunka huru djupt som helst. Han kan se hustru och barn förgås i uselhet. Men han kan icke undwara starka drycker.

1004. I drinkarens hem finnes ingen frid. Salomo säger: Hwem ropar ack, hwem ropar we, hwem wållar kif, hwem får jämra sig, hwem får sår för ingenting, och hwem får röda ögon? Jo, de som sent dröja qwar wid winet, som gå tillsammans för att profwa dryckers blandning (Ordspr. 22: 29 f.). Otaliga familjers husliga sällhet har blifwit totalt förstörd genom rusdryckerna. I drinkarens hus är kif, träta, bannor, ja ofta slagsmål mellan makarne. Drinkarens hustru kan ej med förtroende stödja sig wid sin man. Twertom är han henne ett dagligt ämne till sorg och ångest. Detta är saker, som alla weta. Ty det tilldrager sig så allmänt, att alla kunna se det.

1005. Mången ung och älskwärd flicka gaf under de bästa utsigter hjerta och hand åt en ung, duglig och förträfflig man. Andra prisade henne lycklig, och hennes föräldrar kände stor glädje öfwer, att deras dotter fick ett så godt eget hem. Men tiden gick. Mannen, som förr endast tillfälligtwis tog sig ett glas, började älska rusdrycker mer och mer. Hans hustrus hjerta bäfwade. Hon warnade honom, hon bad honom. I det tysta grät hon mången bitter tår. Han kyßte henne och sade: "Du toka, jag begagnar ju aldrig dessa drycker till öfwerdrift; hwarför skulle jag då afsäga mig den njutning, som deras bruk medför? Jag är i alla fall herre öfwer dem." Och åter gick ett år. Nu war det uppenbart, att det war rusdrycken, som war herre öfwer honom, och ej twertom. Hustruns sorg wände sig i förtwiflan. Mannens samwete sargades deraf. Han war derför nu mycket borta. Och derute sökte han dränka sitt hjertas qwal i rusdrycker. Hans husliga lycka war stöflad. Till följd af dryckenskap blef han oförmögen att ordentligt sköta sin kallelse. Fattigdom inställde sig. Hustrun försökte i det längsta hålla huset uppe. Men hennes krafter sweko henne. Öfwerwäldigad af sorg och ansträngning dukade hon under och lades i en förtidig graf, lemnande sitt hus och sina barn efter sig i elände. Många, som hörde historien derom, sade: "Arma qwinna, hwem kunde tro, att den mannen skulle wara en så swag stackare?" Och så drucko de sitt glas, till deß äfwen de förföllo på samma sätt.

1006. I drinkarens hem föra barnen den aldra eländigaste tillwaro. Ofta måste de darra, när de höra stegen af sin hemkommande, rusige fader. I en norsk tidning läste jag en gång följande gripande berättelse: Här om dagen satt en liten flicka (omkring 7 år)

utanför en bolagskrog i Trondhjem, jämrade sig och grät så, att folk stannade för att göra sig underrättade om orsaken till den lillas ledsnad. Snyftande berättade då barnet, hwem hon war, samt att hon war sänd att köpa bränwin åt sin far, men att hon kommit för sent, så att krogen redan war stängd. Då man sökte trösta henne och göra henne begripligt, att hon icke hade någon skuld i "olyckan", swarade hon jämrande: "Det bryr far sig icke om. Han slår mig ändå, när jag kommer hem utan bränwin."

1007. Men icke blott det. Dryckenskapen föder af sig allehanda andra laster och brott såsom otukt, slagsmål, öfwerwåld, mord, rån, stöld o. s. w. De flesta fångar på wåra fängelser hafwa genom dryckenskap blifwit, hwad de äro. Hade icke dryckenskapen förderfwat dem, så wore många af dem nu hederliga, aktade och nyttiga medborgare, i hwilkas hem en skara barn skulle under faderlig wård wäxa upp till friska, goda och lyckliga menniskor, hwilka nu deremot äro lemnade wind för wåg för att wäxa upp i synd och last på samma wäg, der deras fäder gått förut.

1008. Och så slutet på allt den förskräckliga domen: Drinkare skola icke ärfwa Guds rike (1 Kor. 6: 10). Sedan de här i satans bojor förslitit sitt lif i nöd och uselhet, skola de warda bortwisade i det förskräckliga pinorum, der deras mask icke dör och elden icke slocknar, der det skall wara gråt och tandagnißlan i ewighet. O den arme drinkaren, huru olycklig är han icke! Alla de inbillningar han gör sig, att han wäl ändå skall blifwa salig — alla dessa inbillningar skola en gång upplösa sig i en fruktanswärd jämmer. Och dock kunde han ännu blifwa frälst, om han bara wille komma till Jesus. Jesus tager ännu mot alla syndare, och Jesu blod renar ännu från alla synder. Kristus har af Guds nåd smakat döden för alla, äfwen för drinkare.

1009. Men det war nu egentligen icke om drinkaren wi här skulle tala, utan om den troendes förhållande till nykterhetsfrågan och det huswudsakligen ifrån synpunkten af hans pligt att helga ej blott själ och ande utan äfwen sin kropp åt Gud. Det är klart, att den troende icke kan wara en drinkare i egentlig mening. Dock är det många troende, som icke taga denna fråga så allwarligt, som de borde. I det språk, hwarmed wi börjat denna betraktelse, talar apostelen till de troende och säger: **Dricken eder icke druckna af win.** Wi märka här först, att han icke säger: **Begagnen** icke win, utan: **Berusen eder icke med win.** Win kan wara af twå slag, dels berusande, dels icke berusande. När Faraos munskänk för Josef omtalade sin

dröm, sade han: Jag hade Faraos bägare i min hand, och jag tog drufworna och pressade dem i Faraos bägare och gaf så Farao bägaren i handen (1 Mos. 40: 11). Der kan man se, huru winet bereddes och dracks wid Faraos hof. Sålunda beredt är winet en wälsmakande och helsosam dryck. Men det kan ock beredas, och det beredes wanligen så, att det blir berusande, och då böra de troende afhålla sig derifrån. Deras kropp är, såsom wi nu ofta upprepat, Guds tempel. Detta tempel är heligt. För det samma passa icke berusande drycker. Dessa drycker höra icke till de medel, som äro egnade att nära, stärka och utbilda kroppen till en allt mer skön och wärdig boning för den helige Anden. Twertom äro de ett gift, hwaraf man wäl för tillfället kan känna sig upplifwad, men som i werkligheten skadar kroppen. Ack broder, om du är en, som brukar starka drycker, så tänk, när du för glaset till din mun: Hwad hafwa dessa drycker med Guds tempel att göra?

1010. Ofta får man höra det talet, att starka drycker äro helsosamma, om de anwändas med måttlighet. Men detta är ett stort mißtag. Alkoholen är ett gift, och hwar gång man således brukar starka drycker, inför man ett gift i kroppen. Huru man än späder ut det, och huru måttlig man än må wara, så kan man icke förwandla giftet till något annat än gift. Nu är wisserligen sant, att läkare stundom ordinera sjuka menniskor att begagna mer eller mindre sprithaltiga drycker. Huruwida detta är rätt eller icke, derom wilja wi icke döma. Läkarena äro sjelfwa mycket oense med hwarandra om den saken. Säkert torde wäl ock wara, att om somliga sjuklingar werkligen blifwit derigenom hjelpta, så hafwa ännu flere blifwit förderfwade. Men om sådana drycker i wissa fall såsom medicin kunnat gagna, så följer deraf icke, att det blir helsosamt eller rätt att begagna dem såsom njutningsmedel. Läkarena föreskrifwa äfwen annars rätt ofta giftiga läkemedel såsom arsenik, opium och andra dylika. Om nu dessa saker under wissa förhållanden kunna gagna, så wet dock hwar och en, att det wore det största förderf, om man började bruka dem såsom njutningsmedel. Derför föreskrifwer ock lagen sådan försigtighet wid deras försäljande, att de endast få säljas på apoteken och äfwen der endast efter läkares recept. För öfrigt lära wäl på apoteken icke finnas många läkemedel, som icke inom kort skulle förderfwa en frisk menniska, om hon började bruka dem såsom njutningsmedel. När man derför föregifwer, att starka drycker äro helsosamma, så är det endast en **förewändning** och ingenting annat. När läkare ordinera andra läkemedel, äro de också all-

tid angelägna, att **den sjuke må så snart som möjligt komma derhän, att han får upphöra med läkemedlens bruk.** Ty huru helsosamma och kraftiga de än anse dem, så weta de dock, att de blifwa skadliga, om man håller på med deras bruk för länge.

1011. Jag läste en gång en berättelse, som afgifwits af en amerikansk ingeniör. Han hade anlagt telegrafledningen upp efter nordwestra kusten af norra Amerika samt derifrån in i Sibirien. När han utrustade sig och sitt manskap till färden, försåg han sig med mycket bränwin till skydd mot den starka kölden i de nordliga trakter, der han skulle med sitt arbete uppehålla sig under wintern. Wintern kom, kölden wardt mycket hård, manskapet behöfde mycket bränwin "för att hålla kroppen warm". Endast en man war absolut nykter. Hans dryck war friskt watten. Och han icke bara frös mindre än de andra, utan han war ock den ende, som under hela tiden war fullkomligt frisk. Alla de andra blefwo mer eller mindre angripna af skörbjugg. Emellertid tog bränwinet slut midt i wintern. Man hade druckit wida mer, än man från början beräknat. Alla woro nu hänwisade till wattnet. Och från den stunden wände sig helsotillståndet. Skörbjuggen upphörde, och alla befunno sig wäl.

1012. En gammal erfaren sjökapten omtalade för mig en gång, att han under sina resor i Westindien hade tre gånger warit angripen af gula febern men alla gånger lyckligt gått den igenom. Han begagnade icke starka drycker. Om bord på hans fartyg fans aldrig bränwin. Och han hade gjort den iakttagelsen, att sjömän, som woro absolut nyktra, sällan dogo i gula febern, medan deremot de supiga sjömännen sällan gingo igenom den förskräckliga sjukdomen. Alkoholen försmagar kroppens nerver, gör honom derigenom mer mottaglig för sjukdom samt beröfwar honom den kraft, som skulle sätta honom i stånd att segerrikt genomkämpa en swårare sjukdom, hwaraf han till äfwentyrs blir angripen.

1013. "Men, säger man igen, om man nu icke precis kan säga, att det är helsosamt att begagna starka drycker, så är det dock säkert oskadligt, om man bara är måttlig." Nuwäl, så hoppas du. Och hwarför? Jo, **derför att du will så hafwa det.** Ty du älskar dessa drycker. Å andra sidan wet du dock mer än wäl, att fullständig afhållsamhet derifrån icke blott är oskadlig utan ock helsosam. Men i walet mellan det bestämdt helsosamma och det, **såsom du hoppas,** oskadliga, tager du det senare. Tror du werkligen, att det är rätt? Du kan ej tro det, äfwen om du låtsar. Emellertid är det en stor willfarelse att tro, att det måttliga bruket är oskadligt. Ty om ock-

så en annars frisk kropp är i stånd att öfwerwinna giftets werkan mellan hwarje gång man för det der in, så aflöper det dock icke utan skada att belasta kroppen med detta extra arbete. Kroppens krafter äro af Gud skapade för helt annat ändamål än det att föra krig mot gifter, som den dårakttiga menniskan begagnar.

1014. Många personer, som wilja gälla såsom nykterhetswänner men ändå gerna begagna win och starka drycker, gömma sig ofta bakom läkares föreskrifter. De hafwa wändt sig till läkare, som rekommenderat dylika drycker — aldrig är det swårt att hitta på sådana läkare — och sedan anse de sig tryggade. Men att det icke är för helsans skull, de bruka dessa drycker, utan endast af begär efter den njutning, som alkoholen medför, det är klart redan deraf, **att detta är den enda läkareföreskrift, som de ordentligt följa.** Hafwa de t. ex. tillika blifwit ordinerade att dagligen anwända något annat läkemedel, att dagligen taga wiß motion, att hålla en wiß diet e. d., då slarfwa de dermed. Men den ordinationen att dagligen bruka win och öl, den följa de mycket ordentligt och uthålligt. Om deras helsa ej förbättras af, hwad läkaren föreskrifwit, så lägga de alldeles bort bruket af de öfriga läkemedlen. Men bruket af öl eller win fortsätta de med — ty "läkaren har ordinerat det", säga de. Hwar och en ser wäl tydligen, att det är smaken, som derwid är bestämmande, smaken för alkoholen. Och det är owärdigt en kristen.

1015. Men icke blott det. Äfwen från andra synpunkter sedt, bör en troende undwika allt bruk af berusande drycker. Apostelen säger: Hwad sant är, hwad wärdigt, hwad rätt, hwad rent, hwad älskligt, hwad som ljuder wäl, **finnes någon dygd,** och finnes något lof, så tänken derpå (Fil. 4: 8). Den troende bör fara efter **allt,** som är dygdigt, rent, älskligt o. s. w. Endast detta är riktigt sundt för kropp och själ, och endast detta tjenar till Guds lof. Ingen menniska kan neka, att det är någonting älskligt, något som wäl passar den troende, att han afhåller sig från alla berusande drycker. Att åtminstone Gud dömer så, det är lätt att wisa, och hans omdöme bör nog för oß betyda något.

1016. När ängelen förkunnade för Zakarias, att han skulle få en son, som han skulle kalla Johannes, så sade han bland annat om denne sonen: Han skall wara stor inför Herren, win och starka drycker skall han icke dricka (Luk. 1: 15). Det är ett märkwärdigt sammanhang i dessa ord. Johannes döparens storhet inför Gud sättes der såsom i wiß mån beroende af hans nykterhet. Ängelen säger icke: Win och starka drycker skall han **endast måttligt begagna,** utan: Win

och starka drycker **skall han icke dricka.** Johannes storhet war wisserligen icke detsamma som hans nykterhet. Men hans nykterhet gjorde det möjligt för honom att blifwa, den han blef inför Gud. Detta är Guds omdöme om saken, uttaladt genom en ängel. Hwarje troende Guds barn bör winnlägga sig om att blifwa stor inför Herren. Och derför bör han ock fara efter allt, som kan göra honom stor, allt som är ädelt, rent, älskligt, dygdigt o. s. w. Han bör fara efter att blifwa ett brinnande och skinande ljus i denna werldens mörker samt ett salt i den andliga förruttnelsen. Derför bör han ock lägga bort allt, som hindrar, samt winnlägga sig om allt, som kan befordra hans mål. Men säkert är, att bruket af win och starka drycker är ett hinder både i det ena och det andra afseendet. Annars skulle ängelen icke hafwa sammanställt Johannes storhet inför Gud med hans fullkomliga afhållsamhet från win och starka drycker.

1017. Härtill kommer widare den fara, som ligger äfwen i det måttliga bruket af berusande drycker. Man wet icke ordet af, förrän man är fången deri. Låt wara, att det i många fall afslöper lyckligt, men faran föreligger dock, och det är icke rätt eller enligt med Guds wilja att kasta sig i faran. Många hafwa äfwen förgåtts deri. Och hwad har du för en borgen, att icke det samma kan hända äfwen dig? Du litar på Guds bewarande nåd, säger du. **Men Gud har aldrig lofwat bewara dem, som kasta sig i frestelse.**

1018. Ett ytterligare skäl för den troende att alldeles afhålla sig från berusande drycker är exemplets betydelse. De troende äro kallade att wara jordens salt (Matth. 5: 13). Saltets egenskap är att motwerka förruttnelse. Såsom jordens salt i andlig mening hafwa de till uppgift att motwerka den andliga förruttnelsen i werlden. Och till denna förruttnelse hör framförallt dryckenskapen, som sänker så många menniskor ned i elände och uselhet på alla wis. Men huru skall den troende kunna wara ett salt deremot, om han sjelf begagnar berusande drycker? Åtminstone kan han icke wara det i samma grad, som om han wore absolut. Det war en gång en predikant, som hade hållit ett nykterhetsföredrag. Efter detta föredrags slut uppmanade han alla åhörarne att gå in i en nykterhetsförening. Många kommo fram för att teckna sina namn på den utlagda listan. Bland dem war en gammal drinkare. Just som han skulle sätta pennan på papperet, wände han sig till predikanten och sade: "Begagnar Ni sjelf aldrig några berusande drycker?" Predikanten blef

förlägen och wißte ej, hwad han skulle swara. Han måste medgifwa, att han ju ibland — fastän mycket måttligt — gjorde det. Förwånad såg drinkaren på honom och sade: "Jaså, är det icke mer med er sjelf, så se här —" och med dessa ord lemnade han igen pennan och gick sin wäg.

1019. Du säger kanske: "Jag är måttlig och gifwer derigenom ett godt exempel." Men hwad är då måttlighet? För det måttliga gifwes i sjelfwa werket intet mått. Det, som du anser omåttligt, kan en annan anse måttligt, och du kan ej öfwerbewisa honom. Och hwad en anser måttligt, det anser en annan omåttligt, och du kan ej wederlägga honom. Sålunda styrker du med ditt exempel drinkarena. Att du begagnar starka drycker äfwen du, som är en kristen — det är, hwad han ser på. Din måttlighet — den blundar han för. Men wore du sjelf absolut, då skulle han icke hos dig finna den ringaste stymt af stöd. Ja ditt exempel skulle kanske wäcka honom till besinning.

1020. Men icke blott det. Genom ditt exempel leder du kanske andra in i dryckenskapens snara. De, som se din måttlighet, lära sig af dig att icke wara rädda för rusdryckerna. "Han är en kristen, säga de om dig, och han aktar det icke för orätt; han är en sansad man; aldrig öfwerlastar han sig; hans exempel wilja wi följa." Och så taga de dristigt glaset. För somliga afslöper det lyckligt; andra blifwa så småningom snärjda, tills de falla offer för lasten. Hwem war det, som lärde dem att icke rädas för faran? Många han bär något answar inför Gud? Hade deremot du gifwit ett annat exempel, så hade du derigenom kanske blifwit ett medel att rädda många, som nu lidit skeppsbrott.

1021. En nykterhetspredikant talade en gång med en fader om denna sak. Fadern war en utmärkt och allmänt aktad man. Men han begagnade, dock med stor måttlighet, starka drycker. Nykterhetspredikanten wisade på faran för hans son, som af sin fader lärde sig att icke wara rädd för glaset. Men fadern log åt det talet och menade, att hans son skulle uppfostras till en sjelfständig karakter, som skulle kunna beherska de onda böjelserna o. s. w. Tio år derefter träffade nykterhetspredikanten samme fader igen. Han frågade efter hans son. Full af sorg och förtwiflan meddelade fadern, att sonen, som blifwit student och war wäl begåfwad, hade alldeles förfallit i dryckenskap. Men hwem war det, som hade lärt honom att utan fruktan gå nära den afgrund, hwari han nu hade störtat ned? Det war

hans fader. Och du som detta läser, kanske har du söner, som hos dig, wid ditt bord, skola lära sig det samma? Och du bäfwar icke?

1022. Till dessa synpunkter och skäl kunna nu äfwen många andra läggas. Men utrymmet tillåter oß icke att framhålla dem. Endast några ord må ytterligare sägas om den ekonomiska sidan af saken. Man kan tryggt beräkna, att wårt swenska folk förbrukar hundra millioner kronor i win och starka drycker. Derigenom warder wårt land utarmadt och försänkt i skulder, ur hwilka det kanske aldrig skall kunna resa sig. Under sådana förhållanden kan man tryggt påstå, att det är en pligt för alla troende Guds barn att i ord och handling protestera mot denna förskräckliga landsplåga.

1023. Men icke blott det. Genom bruket af win och starka drycker gör man för egen del en mängd utgifter, som, om de sammanräknas för flere år, utgöra en icke obetydlig summa. Antag t. ex. att det går åt en krona i weckan. Det är ofantligt "måttligt". Det torde wara mycket få hus, der det räcker till, der man annars begagnar starka drycker. På tjugu år gör det dock med räntor wid paß 1500 kr., på trettio år omkring 3000 kr. Under tiden sitter man kanske med skulder, som man aldrig kan betala, måste på ålderdomen tryckas af fattigdomens börda samt lemna de sina efter sig i nöd och elände, under det att boets tillgångar icke räcka till att betala de skulder, man har måst göra för mat, kläder och annat. Tänk om man i stället hade sparat dessa penningar! Hwilken hjelp skulle man icke hafwa af dem på sin ålderdom, och hwilken hjelp skulle de icke wara för familjen efter husfadrens bortgång! Det är många, många troende, som taga denna sak mycket lättsinnigt. Men domen kommer wäl efter.

1024. Men äfwen om man har tillgångar, så att man hwarken behöfwer göra sina fordringsegare orätt eller sjelf råka i fattigdom för det, att man brukar win och starka drycker, så gör man dock orätt, när man till sådant anwänder egodelar, som man har till låns af Gud för att förwalta åt honom till hans ära. Det är säkert många, många troende, som icke på långt när för missionen offra så mycket, som de utgifwa för win och starka drycker. Månne Gud kan se med wälbehag på sådant? Är du beredd att på den stundande räkenskapens dag göra redo för, hwad du sjelf offrat derpå? Eller tänk, om Gud nu komme till dig och sade: "Gif mig en förteckning på dina utgifter, att jag må se, huru du anwändt de lekamliga medel, jag gifwit dig" — skulle ditt hjerta icke då fyllas af blygsel öfwer, hwad du utgifwit för win och starka drycker? Jo, broder,

du skulle önska, att ingen sådan utgift förekomme i din förteckning. Och Herren skulle önska det också.

1025. Till slut må wi här anföra några ord af den äfwen i wårt land bekante engelske predikanten Farrar. Han säger: Skälen, hwarför jag afgaf nykterhetslöfte, woro dels allmänna, dels serskilda. För det första blef jag öfwertygad, att bruket af sprit icke war nödwändigt i någon form. Jag såg, att hela folkslag hafwa lefwat och blomstrat den förutan. I Englands fängelser sitta 20,000 fångar, som warit wana wid bränwin under hela sitt lif, ja flertalet af dem hafwa blifwit förda till fängelset direkt eller indirekt genom deß mißbruk. Men i fängelset äro de fullkomligt beröfwade alla starka drycker och det icke allenast utan skada, utan till fullkomlig winst för deras helsa. Män träda in i fängelset sjukliga och förwißnade, afhållas der från starka drycker och lemna fängelset starka och friska. Qwinnor, som äro förskräckliga att se på, när de sättas i fängelse, återfå, sedan de genom lagen twungits att wara nyktra, helsans och i det närmaste fägringens blomster. Dernäst erfor jag genom wåra mest framstående läkares wittnesbörd, att bruket af sprit är en fin och mångfaldig källa till sjuklighet äfwen för tusenden, som bruka den i qwantiter, som wanligen anses måttliga. Sedan öfwertygade mig den omsorgsfullt uppgjorda statistiken af många lifförsäkringsbolag, att absolutismen bestämdt och obestridligt leder till långt lif. Och utom allt detta wißte jag, att menniskans lif alltid winner genom att göra sig af med onödiga utgifter och konstlade behof. Benjamin Franklin sade för 100 år sedan: "Nykterheten gifwer wed på elden, kött i tinan, mjöl i tunnan, pengar i börsen, kredit bland folket, kläder på barnen, förstånd i hjernan och lif i kroppen".

1026. Widare betraktade jag historiens fält. Och från dagarne för den förfärliga händelsen i patriarkens tält (1 Mos. 19: 30—36) ned till berättelserna från i går såg jag, att från den stora flodens dagar intill nu starka drycker hafwa warit för mängden af menniskor en förbannelse, odräglig i sina werk och omätlig i sin förderflighet. Äfwen de äldsta författare, werldsliga såwäl som andliga, hafwa liksom Lukretius med fasa och harm beskrifwit de smärtor och brott, som förorsakats af dryckenskap. Man har stundom antydt, att absolutister äro simpla och okunniga personer. Men huru simpla och okunniga personer wi än må wara, kunna wi hänwisa som stöd för wåra åsigter till de största och förträffligaste författare och statsmän, som werlden egt. De bekräfta allesammans sanningen af Gladstones ord, då han, stående wid bordet såsom premierminister, sade, att

starka drycker hade frambragt olyckor förskräckligare, emedan de äro mera fortgående, än alla de olyckor, som wållats menniskoslägtet af de stora plågorisen: krig, hungersnöd och pest tillsammans. Jag wille med anledning deraf wädja till alla om medlidande; medlidande med de stora staror, som warda hjelplösa offer för en dryck, mäktig att förderfwa de själar, för hwilka Kristus dog; medlidande med de hundraden och tusenden af menniskor, som under denna widunderliga trollmakt förnedra sina lif till en långsam döds elände; medlidande med de ynglingar, som "gjuta gift i sin ungdoms rosor"; medlidande med de modershjertan, som brustit af ångest för dessa deras förderfwade, förlorade söner; medlidande med dessa owärdiga mödrar och oqwinliga qwinnor, som nästan förwandla mödraskapet till skam och qwinligheten till afsky; medlidande med de små barnen, som äro till följd af starka drycker icke så mycket födda till werlden, som fast mer dömda till werlden, födda till ett lif af sjuklighet och förnedring; medlidande med hela menniskoslägtet, som uppsänder ett rop från hwarje förderfwad werldsdel och ännu närer i sitt stöte denna giftiga och mordiska orm.

1027. Så långt Farrar. Och du, Guds barn, hwad beslu-ter du nu? Will du icke för Herrens skull och för din egen skull och för dina barns skull och för andra menniskors skull, som du med ditt exempel kan skada eller gagna — will du icke låta fara allt, hwad starka drycker heter?

Fyratioåttonde Betraktelsen.

1028. **Allt är mig losligt, men icke allt är nyttigt. Allt är mig losligt, men jag skall icke låta mig beherskas af något** (1 Kor. 6: 12). Detta är ett märkwärdigt språk. Många tycka ofantligt mycket om deß ena del, men hafwa hwarken öron eller hjerta för den andra. Den som t. ex. älskar win och starka drycker, han kan ju icke ljusligare evangelium läsa än de orden: Allt är mig losligt — bara han finge sätta punkt der och således slippa undan de orden: Men icke allt är nyttigt, och: Jag skall icke låta mig beherskas af något.

1029. I menniskans natur ligger ett begär efter njutning. Detta begär är af Gud sjelf der inlagdt och är derför ingen synd. Menniskan är skapad för ett lif af njutning och outsäglig sällhet; och att

hon trår derefter, det är godt, blott det sker på rätta wägar. Ingenting kan wara Gud mer behagligt än det, att du far efter den sällhet och njutning, som winnes genom allt, som är rent, ädelt, helsosamt, godt, heligt o. s. w. Men om i deß ställe ditt njutningsbegär söker sin tillfredsställelse genom sådant, som är orent, förnedrande, ohelsosamt, då blir det till synd.

1030. Det är mycket wanligt, att man får höra predikas, att en gudfruktig menniska bör qwäfwa och döda allt begär efter njutning. Detta tal är nog wälment. Men riktigt rätt är det icke. Njutningsbegäret hwarken kan eller bör dödas, emedan det är af Gud och är nödwändigt för menniskans utweckling. Det bör twertom tillfredsställas, men med sådant som är heligt, godt och Gud behagligt. Detta är ock det enda säkra medlet emot njutningsbegärets förwillande i sådant, som är orent och syndigt. När Kristus och apostlarne förmana de troende att försaka werldens lust, så framhålla de i stället den himmelska sällhet, som är ämnad åt Guds folk. **Ditåt** skulle deras njutningsbegär riktas. Då blir njutningsbegäret **upplyftande** och **helgande**. När det deremot riktas på det, som är orent och oheligt, då blir det **förnedrande** och **förstörande**.

1031. Wi hafwa i föregående betraktelse talat om dryckenskapen. Denna last wisar på ett serdeles tydligt och förskräckligt sätt, huru förnedrande njutningsbegäret blir, när det riktas på det låga och orena. Det berusar sinnet, förwildar hjertat och förstör både kropp och själ. Men om icke werkningarna alltid framträda lika förfärliga, är det dock wißt, att så snart njutningsbegäret söker sin tillfredsställelse i sådant, som är orent eller skadligt, så werkar det alltid mer eller mindre förnedrande och förstörande.

1032. Bland de begärelser, som hafwa en synnerlig förmåga att taga wäldet öfwer menniskan, är tobaksbegäret icke det minsta, fastän det wanligen betraktas såsom ganska ofkyldigt. Och derom wilja wi i denna betraktelse tala några wänliga och allwarliga ord med de troende. Det finnes äfwen bland dem många, som begagna tobak. De som göra det, stödja sig gerna wid apostelens ord: Allt är mig lofligt. Att apostelen tillägger: Men icke allt är nyttigt, det blunda de för. Ty att det skulle wara till någon ware sig andlig eller lekamlig nytta att bruka tobak såsom njutningsmedel, det wåga de icke påstå. Att för öfrigt Paulus i dessa ord icke talar om tillfredsställandet af onaturliga njutningsbegär, wisar hela sammanhanget. Det bör ock den enklaste eftertanke lära oß. Och onaturligt är tobaksbegäret. Det ligger icke i den mensfliga naturen utan måste

inplantas i den samma. Du kan omöjligt tänka dig Kristus eller Paulus med en cigarr eller pipa i munnen eller med en näsa full af snus!

1033. Det är sorgligt att höra, huru tobaksträlar försöka inbilla sig och andra, att de icke äro några trälar. "Wi kunna wäl sluta, när wi wilja", säga de. Men swarar man dem: "Ja, sluten då, innan I blifwen trälar", så slå de döfört till. Och dock borde de weta, att det är lättare att sluta, innan man blir träl, än sedan. Den, som skrifwer dessa ord, har sjelf under många år begagnat tobak. På den tiden kunde jag icke läsa de ofwan anförda orden af Paulus, utan att de förde min tanke ned i snusdosan. Jag tyckte icke om Pauli ord. Jag tyckte mycket mer om snus. Och hwar gång Pauli ord kommo för mig, fick jag besvär med att öfwertyga mig, att jag alls icke war någon träl under tobak. Tobaksträlen känner sig olustig, när han är utan tobak; och han blir icke wäl till mods, förrän han får sig snus igen eller en cigarr eller en pipa eller en buß. Det der allt kände äfwen jag, men ändå skulle jag försöka öfwertyga mig sjelf, att jag icke war någon träl. Under tiden grep jag begärligt efter allt, som kunde tjena till ett lämpligt försvar för tobaksbruket. Så hörde jag t. ex. en gång, huru gamle presten Sellergren, hwilken på sin tid war en sådan andens man, hade warit en stor rökare. När en enfaldig kristen engång förebrådde honom, att han tillät sig en sådan njutning, swarade han: "Ja, det är en njutning, men jag tror, att Gud unnar mig den njutningen." Detta war för mig ett förträffligt evangelium. "Gud unnar mig den njutningen", tänkte jag, och så fortsatte jag att snusa och glömde för tillfället Pauli ord: Jag skall icke låta mig beherskas af något. Emellertid räckte den der hugswalelsen icke så länge.

1034. En annan gång sade en gammal, beprösvad kolportör till mig: "Gud har wäl skapat tobaken, för att man skall bruka den." Då gick ett nytt ljus upp för mig, och i deß sken snusade och rökte jag ännu en tid. Men så fick jag hos en bekant se ett nummer af en tysk tidskrift, som jag aldrig förr hade sett. Detta nummer innehöll just en artikel om tobak. Och der läste jag ungefär följande ord: "Du säger: Gud har wäl skapat tobaken, för att man skall bruka den. Wi fråga då: Är det werkligen **för Herrens skull**, för att genom bruket af hans gåfwor förherrliga honom, som du röker?" Och den frågan blåste med ens ut det der nya ljuset. Ty icke rökte jag, och icke snusade jag för Herrens skull, det war wißt.

1035. Detta är nu icke blott min egen historia, utan det är

i hufwudsak de troende tobaksträlarnes allmänna historia, om wi så må säga. De oroas i sitt inre icke sällan, och de mottaga med glädje hwarje, om än så swagt, stöd. Det går alltid så, när det är något, som man icke will släppa. Många gånger, när Pauli ord och sundt förnuft anfäktade mig, och jag höll på att försvara mig mot sådana anfäktelser, kom följande tanke öfwer mig: "Hwarför fäktar du på detta wis? Om du alldeles lade bort tobaken, så sluppe du ju med ens alla dessa anfäktelser och allt detta besvär, som du nu har för att försvara dig. Hwarför gör du det då icke?" Ja hwarför? Icke wille jag lemna min snusdosa eller cigarren, och icke wille jag tillstå, att jag war träl. Men nog kände jag, att om jag ofta war owiß, huruwida det war rätt att snusa och röka, så war det då bestämdt icke orätt att lägga bort alltsammans. Och då kom ofta den frågan öfwer mig: "När du är owiß på det ena men wiß på det andra, hwarför wäljer du då icke det wissa?" Men på den frågan fann jag aldrig något tillfredsställande swar.

1036. Jag har ofta funnit, att när jag talat med tobaksträlar, så hafwa de i början wisat sig mycket säkra på sin sak. Men så småningom hafwa de dock mäst tillstå, att de nog litet emellanåt känna sig oroliga. De kunna ju icke neka, att tobaksbegäret är ett **onaturligt** begär. De känna, att det wore godt, om de kunde lemna allt. Ja de kunna ock medgifwa, att det är **illa**, att de bruka tobak o. s. w. Men så försöka de åter ursäkta sig, så godt de kunna. Och den ene tröstar ofta på den andres exempel. Men någon riktig frid finna de icke.

1037. En wanlig ursäkt, som snusare hafwa, är, att det är nödwändigt för deras ögon. Nu will jag icke inlåta mig på den frågan, om det ibland ur medicinsk synpunkt kan för någon wara nödwändigt att bruka snus. I sådant fall må han bruka det såsom medicin efter läkares föreskrift. Men dels är det wißt, att de aldra flesta, ja **nästan** alla, hafwa tobaken ej såsom **medicin** utan såsom **njutningsmedel**, dels är det wißt, att de flesta, som säga, att snus är nödwändigt för deras ögon, bara inbilla sig det, emedan de äro trälar under snuset och wilja hafwa denna ursäkt. Pröfwe hwar och en ärligt sig sjelf inför Gud.

1038. Träldomen under tobaken är en ganska hård träldom. Många troende kämpa i det tysta en ganska bitter kamp med sin cigarr eller snusdosa eller buß och blifwa gång på gång öfwerwunna. Jag har sett sådana, som lagt bort allt tobaksbruk och hållit ut flere månader, ja ett helt år och deröfwer, men åter blifwit öfwerwunna

af begärelsen. Jag har sett dessa personer under fritiden glada och lyckliga och tacksamma mot Gud; och jag har hört dem tala om sin kamp, samt derwid yppa saker, som de icke wille tala om eller lätsa om, medan de lågo bundna. Men sedan de gått tillbaka i träldomen, har jag af deras mun hört samma ursäkter som förr och deßutom denna: "Att jag icke är träl, må wäl wara klart deraf, att jag under så lång tid kunnat undwara tobak". Om utrymmet tillläte det, skulle wi kunna omtala många rätt lärorika exempel.

1039. All träldom under onaturliga begär är owärdig en menniska och isynnerhet en troende. Träldomen under tobaken har mycken likhet med träldomen under bränwinet. Hwarken tobaks- eller bränwinsbegäret ligger i den mensliga naturen utan måste dit inplantas. Men sedan det wäl är inplantadt, tager det mer eller mindre wälde öfwer menniskan. Enda egentliga skilnaden är, att bränwinet utöfwar ett mer förstörande inflytande på kroppen. Men ser man på träldomen i och för sig från rent **andlig** synpunkt, så kommer den ena med den andra ungefär på ett ut, och tobaksträlen kan lika litet som bränwinsträlen tycka om Pauli ord: Jag skall icke låta mig beherskas af något. Detta är utan twifwel tobakströldomens allwarligaste sida. Och det wore godt, att alla troende Guds barn waknade upp rätteligen i detta stycke. Träldom i något stör ofta **friden och förswagar derigenom den troendes hela andliga ställning.**

1040. Men det gifwes äfwen andra synpunkter, som göra, att den troende bör låta tobaken alldeles fara. Genom bruket af tobak gifwer han ett dåligt exempel. Det är genom de äldres exempel, som den uppwäxande ungdomen förledes till att börja bruka tobak. Och hwad kan man wänta, att det skall uträtta, att t. ex. en far eller lärare med cigarr i munnen förmanar en gosse att icke röka? Hwad läraren eller fadern gör öppet, det gör gossen i smyg, och det skadar hans karakter. På wissa orter tager ock bruket af tobak så öfwerhand bland både män, qwinnor och barn, att det är riktigt bedröfligt att skåda. Äfwen i detta stycke tillhör det de troende att wara werldens salt. En gamual kyrkoherde, som war stor snusare, förebrådde engång en bonde på ett bröllop, att han söp. "När skall du engång lägga bort bränwinet?" sade han. "Jo, swarade bonden, när kyrkoherden lägger bort snuset". Dessa ord slogo kyrkoherden, och han kände, att så länge han sjelf satt fången i ett, så kunde hans förmaningar icke hafwa tillbörlig kraft på dem, som sutto fångna i något annat. Fångenskap är fångenskap, ehwad man sitter i en snyggare eller snuskigare cell. Kyrkoherden, som sjelf berättat

mig denna sak, lät ock från den stunden snusdosan fara. Och denna berättelse är lärorik såwäl för de troende i allmänhet, som skola wara werldens ljus, som isynnerhet för predikanter.

1041. Bruket af tobak är widare skadligt för helsan. Af timliga gåfwor, som wi fått af Gud, är utan genságelse helsan den största. Hwarje gång man medwetet gör något, som kan skada henne, gör man synd. Men det tänka de flesta kristna icke på. De förstå, såsom wi i en föregående betraktelse påpekat, att det är synd att fara illa med en häst eller en ko, men att fara illa med sin egen kropp, denna den skönaste och ädlaste Guds skapelse, det anse de ganska likgiltigt, ja det händer ej sällan, att man får höra dem t. o. m. skryta deröfwer, att de "icke äro rädda om sig". Och förehåller man dem, att de göra synd, så mötes man ofta med ett leende. Eller åtminstone mena de, att man är orimlig i sina påståenden. Och dock bör det ju wara klart icke blott för hwarje kristligt sinne utan ock för hwarje oförwilladt sundt, naturligt förnuft, att det måste wara synd, en riktig synd, att wanwårda och fara illa med Guds gåfwor. Dermed wanhedrar man Gud, som gifwit dessa gåfwor, samt förhindrar det gagn, som man enligt Guds wilja skulle göra med gåfworna. Och är icke det synd? Jo wisserligen. Men gäller detta andra gåfwor, så gäller det ock helsan, som är den största af alla timliga gåfwor.

1042. Kroppen är oß gifwen till ett **werktyg att förherrliga Gud och utföra hans wilja på jorden.** Allt, hwad en menniska gör här på jorden, **sker genom kroppen** såsom werktyg. Nu är det ju klart, att om man far illa med werktyget, så kan man dermed icke utföra det werk, som man annars skulle utföra. Hwad kan en snickare utföra med werktyg, hwilkas egg är trasig och slö? Och helsan är just eggen på det fina werktyg, som kallas **kroppen.** Och långt ifrån att Skriften skulle lära, att en troende skall fara illa med sin kropp, lärer hon twertom, att kroppen skall wårdas och helgas, på det han må bliſwa ett allt bättre och dugligare redskap för Guds wiljas fullbordande och hans namns förherrligande på jorden. Frågan om kroppens wårdande och helgande till ett allt bättre nådens käril samt ett allt dugligare werktyg för den helige Ande, är derför en fråga rätt så wigtig som någon annan helgelsefråga. Men derom hafwa wi i en föregående betraktelse widlyftigare talat.

1043. "Men, säger någon, kan då icke en troende ibland wara **twungen** att göra saker, hwarigenom han sätter både helsa och lif på spel?" Jo wisserligen, när **högre pligter** ålägga honom det. Hwilka

dessa pligter kunna wara, derom är här icke rum att tala, men så mycket är säkert, att till dessa pligter icke hör **tillfredsställandet af onaturliga njutningsbegär.**

1044. Att nu tobaksbruket icke hör till den wård om kroppen, hwarigenom han skulle göras dugligare att wara ett Andens werktyg för Guds namns förherrligande på jorden, derom kan icke wara mer än en mening. Att tobak icke heller behöfwes för att bereda menniskan wederqwickelse eller göra lifwet angenämt på något sätt, det bewisa dels wåra qwinnor, hwilka ännu i allmänhet, Gud ware lof, icke bruka tobak, dels äfwen alla de män, som lefwa utan tobak. Deras lif är fullt ut så angenämt som tobaksförbrukarenas lif; och när tobaksförbrukaren känner en obeskriflig njutning af sin cigarr eller sin buß eller sitt snus, så är det precis samma företeelse, som när suparen känner en obeskriflig njutning af sitt bränwin, hwilket alls icke will säga, att hans lif är angenämare än den nyktres lif.

1045. Men icke blott det. Tobaksbruket är, såsom wi nyß sade: **för kroppen skadligt.** Tobaken innehåller **ett farligt gift.** Det erfar hwar och en, när han **börjar** bruka tobak. Tobaken werkar då yrsel, äckel och kräkningar. Det är aldrig något **behof,** som gör, att man börjar röka eller tugga eller snusa. Nej, pojken skall wara dugtig, wara stor, derför skall han såsom andra hafwa tobak — det är begynnelseorsaken; och de inre obehag, som han i början känner, öfwerwinner han. Han gör wåld på sin kropp.

1046. Bland de nödwändigaste wilkoren för menniskans helsa är **frisk luft.** Men i hwilken luft lefwer rökaren? När en icke-rökare kommer in i hans rum, så slår det riktigt emot. Han lefwer i sitt rum i förskämd luft. Hans kläder lukta illa, och hwarhelst han går och står, för han den skämda luften med sig. Ja, när han kommer ut i den sköna, friska luften, så sätter han ofta en cigarr i munnen, för att slippa få luften ren i sina lungor. Detta är ingen småsak, som det duger att leka med eller skratta åt. Här är **fråga om synd.** Att man med tobaksrök förskämmer luften, är oemotsägligt; att skämd luft är skadlig för helsan, är oemotsägligt; och att det är synd att göra illa åt sin helsa, är lika oemotsägligt.

1047. Men icke nog med det. Tobaksrökaren skämmer luften icke blott för sig utan ock för sin familj. Hans hustru och barn måste lefwa i en ständigt förpestad luft. Och huru mycket han än må inbilla sig, att tobaksröken ingenting har att skaffa med de krämpor, som förekomma i hans hus, skall dock den enklaste eftertanke säga honom — om han annars will weta det — att förskämd luft

dels direkt **wållar** krämpor, dels gör menniſkan **mottagligare** för krämpor, ſom kunna haſwa ſin grund i andra förhållanden, dels **förſwagar den läkekraft,** ſom kroppen beſitter för att öfwerwinna påkommande ſjukdom. Och under ſådana förhållanden frågas: är det icke **ſynd,** att man röker, iſynnerhet om man är kriſten och ſåſom ſådan wet, att kroppen ſkulle wårdas, helgas och med alla medel utbildas till att wara ett friſkt och kraftigt werktyg för Guds namns förherrligande och hans wiljas fullbordande på jorden?

1048. "Ja, säger någon: det war rökning, det der; men jag röker icke, utan jag **ſnuſar** bara." Jag tänkte ſå äfwen jag på den tid, då jag ſatt fången i ſnusdoſan. Men den urſäkten höll ej länge ut. Den, ſom ſnuſar, blir täppt i näſan. Nu är andedrägtens naturliga wäg genom näſan. När luften får gå denna wäg, blir den ſilad och renad från dam, och när den är mycket kall, blir den genom näſan uppwärmd, ſå att den icke kommer ſå ſkarp ned i lungorna. Men ſnuſaren täpper igen luftens naturliga wäg genom den ſtändiga inflammation, för hwilken näſans ſlemhinnor äro utſatta. Han måſte derför andas genom munnen och direkt ned i lungorna draga in allt det dam och all den köld, ſom näſan war ämnad att ſkydda dem för. Att mycken bröſtſjukdom derigenom kan wållas, det må hwar och en kunna förſtå. På den tiden, då jag war ſnuſare, reſte jag engång några mil bort för att predika. Reſan ſkedde i wagn. Det war en het ſommardag, och landswägen dammade förfärligt. I wagnen ſatt jemte mig en fru med ett litet barn om ett år. Barnet ſof i modrens knä. Deß mun war ſluten, och det andades trots dammet ſå lätt, ſå lätt genom den lilla näſan. Jag deremot — jag förſökte andas genom näſan, men fåfängt! Det gick ett par minuter; då måſte jag öppna munnen och draga i mig ſå mycket dam, att jag war nära att qwäfwas. Men hwad denna erfarenhet ſade mig, det war detta: **Det är ſynd,** det **måſte** wara ſynd att för tillfredsſtällande af ett onaturligt njutningsbegär förſtöra den wiſa anordning, ſom Gud gjort för att ſkydda en för kroppens helſa ſå ytterſt wigtig del ſom lungorna.

1049. Jag kände en gammal komminiſter, ſom trodde på Herren. Han hade warit både ſnuſare och rökare men lagt bort allt bruk af tobak. Engång frågade jag honom: "Hwarför lade farbror bort att ſnuſa?" — "Jo, ſade han, jag kände, att ſnuſet gjorde mig näſtäppt. Detta åter gjorde, att jag, för att kunna höras i mina predikningar, måſte anſtränga mitt bröſt mycket mer, än jag hade behöft, om luften egt fritt lopp genom näſan. Och då tänkte jag:

Det måste wara synd att för en så lumpen begärelses skull onödigt öfweranstränga en så wigtig kroppsdel som lungorna." Detta är ord, som isynnerhet predikanter böra behjerta. Deßutom förstöres rösten genom sådan nästäppning. Och rösten är oß icke gifwen för att förstöras utan för att wårdas och odlas. En predikant bör wara mån om sin röst lika mycket som en sångare. Likasom man kan förstöra intrycket af en skön sång genom att wårdlösa rösten, så kan man ock på samma sätt förstöra intrycket af en god predikan. Guds ord är så skönt, att det wäl är wärdt, att predikanten frambär det på ett i **alla** afseenden **så skönt och ädelt sätt**, som han har gåfwor till.

1050. Men icke blott det. Bruket af tobak wållar otillbörliga utgifter. Med rätta pläga nyktetswännerna framhålla, huru stora penningesummor, som förstöras genom bruket af de rusgifwande dryckerna, och huru stort wälstånd som skulle kunna skapas i landet genom besparing af dessa summor. Men det samma gäller äfwen tobaken. Swenska folket förbrukar tobak för 12 till 15 millioner kronor om året. Och det är ju ohyggligt. Sammanräknade beloppet af alla swenska kommuners fattigwårdskostnader uppgår till icke fullt åtta och en half millioner kronor. Med tobakspenningarne skulle alltså wårt land kunna betala **hela sin fattigwård** och ändå hafwa **tre till fem och en half millioner kronor öfwer** för andra behof. Med dessa öfwerblifna millioner skulle **fyra tusen folkskolelärare** kunna aflönas och några hundra skolhus byggas. Fins det werkligen någon så blind, att han tror, att detta kan behaga Gud?

1051. Man klagar allmänt öfwer dåliga tider, öfwer industriens swåra belägenhet, öfwer jordbrukets grufliga betryck o. s. w., och man wet icke, hwad man skall hitta på. Nuwäl, må swenska folket med samlad kraft slå sig på en, jag hade så när sagt, alldeles ny industrigren, nämligen **besparing**. Då kan det i bara tobakspenningar göra sig en inkomst af **tolf till femton millioner kronor för år**. Och det är ingen småsak. Med sådana besparingar skulle snart de allmänna ekonomiska utsigterna börja att ljusna. Men röker och snusar man upp, hwad Gud gifwit till bröd, då blir ju följden helt naturligt den, att bröd kommer att fattas. Eller tänke hwar och en på sig sjelf! Om till dig komme en fattig och begärde hjelp, och du gåfwe honom en krona, och han för dessa penningar köpte cigarrer och snus, hwad skulle du säga, när han nästa gång komme igen och sökte din hjelp? Du skulle helt wißt säga nej. Eller om du åter hjelpte, så skulle du säkert icke göra det utan bestraffningar och

hotande warningar. Men om den hjelpte åter mißbrukade din hjelpsamhet på samma sätt, så skulle du till sist låta honom swälta. Nuwäl, är det då underligt, om wår Herre Gud stundom måste anwända samma medel mot hela folk?

1052. Men skall det i detta afseende blifwa något bättre, så frågas: Hwem skall wäl göra början och gifwa uppslag till en ändring om icke de troende? Är det icke de, som skola wara werldens ljus och jordens salt? Är det icke de, som framför andra böra inse och behjerta, att ett rätt anwändande af de jordiska egodelarna är en af de pligter, som höra till ett heligt lif? I den räkenskap, som stundar, skola wi ock göra reda för, huru wi anwändt dessa egodelar. Och på den dagen skall du nog önska, att du sluppe uppgifwa, det du på tobak förstört en ej obetydlig summa af det, som Gud lemnat dig i händer att förwalta till hans pris.

1053. Jag wet från min egen träldomstid, att denna sak kan blifwa en högst ömtålig samwetssak, sedan samwetet engång waknat deröfwer. När jag köpte snus och cigarrer, så ropade det inom mig: "Dessa penningar kunde du anwända på bättre wis; du kunde för dem köpa gagneliga saker; du kunde gifwa dem till missionen o. s. w." Då hände det, att jag på ett ungefär räknade ut, hwad jag förbrukade för år i tobak, samt beslöt att gifwa motswarande summa till missionen. Men då hette det åter inom mig: "Om du kan gifwa så mycket till missionen och ändå fortfara med att röka och snusa, så kan du gifwa **dubbelt** till missionen, om du slutar att röka och snusa". Och det är icke lätt att finna undflykter, sedan man en gång börjat lyßna till sådana röster.

1054. Wi nämde missionen. Antag, att i wårt land finnas två hundra tusen menniskor, som af hjertat nitälska för missionen. Antag nu widare, att dessa öfwer hufwud förbruka tobak för fem kronor hwar. Somliga förbruka ju intet, men andra förbruka desto mer. Det finnes troende, hwilka röka upp 150 kronor om året och deröfwer. Antag alltså **fem** kronor på hwar. Det gör en million kronor. Med denna million skulle mellan tre och fyra hundra missionärer i hednawerlden kunna underhållas. Sweriges missionswänner skulle alltså med sina tobakspenningar kunna underhålla många gånger flere missionärer, än de nu göra. Hwad synes eder derom? Men ändå finnas många troende, som icke alls wilja höra talas om, att det skulle wara orätt och synd att i stället anwända dessa penningar på tobak. De skulle förstå, att de gjorde orätt, om de kastade en sedel på fem eller tio kronor i elden. Men att de stoppa

dessa penningar i form af tobak uti en pipa och tända eld derpå, sådant anse de alls icke wara någon synd. Ja, troende prester, troende lekmannapredikanter och skollärare, som skulle föregå andra troende med godt exempel af ett rätt bruk af Guds gåfwor, kunna ofta wara de, som genom sitt dåliga exempel stärka de andra i detta slöseri. Och wißt är, att många af dem icke anse sig hafwa råd att årligen gifwa till missionen så mycket, som de utan genságelse offra på tobak. Men det hindrar dem dock icke att, när det gäller, ifrigt förswara saken, hwarwid de finna de mest ömkliga bewis wara fullt tillfredsställande. Många gånger har jag hört tobaksförbrukare tala om de många arbetare, som nu äro anstälda i tobaksfabriker, och som skulle mista sitt dagliga bröd, om folket upphörde att begagna tobak. En sådan må man wäl lätt bringa på skam genom att helt enkelt fråga: "Är det då af omsorg om dessa arbetares bergning, som du röker?" Det wore märkwärdigt att se, huru många, som skulle hafwa samwete att swara ja på den frågan. För öfrigt skulle man ju ock kunna alldeles på samma sätt mot nykterhetswerksamheten anföra, att ofantligt många menniskor hafwa sitt bröd genom arbete wid bränneries och krogar och andra bränwinsaffärer. Men hwem will wäl erkänna sådant såsom något bewis?

1055. Isynnerhet bedröfligt är det, när troende, som äro **skuldsatta**, förstöra penningar på tobak. Jag känner troende, som hafwa rätt swårt att betala räntan på sina skulder, och som kunna wara ganska tröga att betala sina räkningar hos skomakaren, skräddaren och kryddkramhandlaren, men som icke tweka att gång efter annan kasta bort både en och flere kronor i cigarrboden. De weta, att om de nu falla ifrån, så skola de, som hafwa att fordra af dem, nödgas nöja sig med att få endast en del af det, som de hafwa att fordra. Men det hindrar dem dock icke att årligen röka upp sina femtio eller hundra kronor och deröfwer, utan att det bekommer deras samwete något.

1056. En student begärde en gång låna af mig femtio kronor. Jag började tala med honom om hans lefwerne. Derwid erfor jag, att han war en stark rökare, hwarpå jag swarade: "Då kan Ni ur eder egen tobakspung låna de femtio kronorna". Jag hade ock en gång bref från en studerande, som kämpade med mycken fattigdom. Han studerade wid ett seminarium och wille nu hafwa någon lekamlig hjelp af mig i form af lån. Jag lofwade gifwa honom något penningar, ifall han icke brukade starka drycker eller tobak. Ty om han det gjorde, så skulle snart de penningar, som

jag kunde gifwa honom, hafwa gått till tobakshandlaren. Och det habe jag ingen lust till. Efter någon tid skref han åter till mig och sände då ett i serskildt försegladt bref inneslutet witsord från en af sina lärare. Det war hedrande men innehöll tillika ett beklagande öfwer, att han brukade tobak. Jag sände honom detta witsord att läsa och bad honom komma igen, när han hade sagt tobaken fullständigt farwäl. Men han kom icke. Hellre wände han sig wäl då åt andra håll för att få de pengar, han behöfde, både till sina studier och till tobak. Det finnes troende, som icke tro, att sådant är synd. Men wi fråga: Att lefwa på lån med ganska owissa utsigter att någonsin kunna betala, men icke förty af de lånta penningarne röka upp rätt betydliga belopp, kan det wara passande för en på Jesus troende menniska, som i stället skulle göra och försaka allt för att icke behöfwa wara någon något skyldig?

1057. "Ja, säger någon, jag har warit en stark tobaksförbrukare, men numera är jag mycket måttlig". Nuwäl, det är alltid bättre att wara måttlig än att wara omåttlig. Och du mår säkert bättre i din ande nu än förr? Ja, säger du. Men du mår ändå icke riktigt bra. Ty war det bättre att wara måttlig än att wara omåttlig, så är det ändå bättre att alldeles lägga bort tobaken. Förr blir det icke bra, och förrän det blir bra, mår du icke riktigt bra. Det känner du nog också sjelf. Eller hur? Swara Gud.

1058. "Ja, säger en annan, jag har warit en stark rökare, men nu har jag alldeles lagt bort det". Rökare — sade du. Men det är ju ännu icke allt. Medan du lagt bort att röka, fortfar du kanske att tugga eller snusa, ja kanske hela din berömmelse endast består deri, att du utbytt pipan mot snusdosan. Men att lägga bort ett tobaksbruk, när man fortsätter eller börjar med ett annat, det är ej mer berömmelse, än när man t. ex. slutar att dricka bränwin men fortsätter att dricka konjak. Det går mycket lätt att lemna ett, när man bara behåller ett annat.

1059. Må Gud i nåd hjelpa alla sina barn att taga denna sak på allwar. Den kan nog komma att kosta mången en ganska hård strid. Jag besökte en gång en af mina wänner, som war en ganska stark rökare, hwarförutan han äfwen brukade tugga tobak. Jag talade med honom om saken. Han insåg ock sanningen af, hwad jag sade. Och han beslöt att lemna allt. Den tobak, som fans i huset, samlades ur fickor och lådor och fodral och bars ut i köket och kastades i elden. Och wi föllo ned på wåra knän och tackade Gud för hans förlossande nåd. Alla pipor, cigarrmunstycken, dosor,

cigarrfodral och tobaksaftar lemnades till mig. Jag tog dem med mig och gömde dem i en låda i mitt hem. Så gick nära 1 1/2 år. Då sände jag honom alla dessa saker igen till julklapp och skref utanpå paketet: "Gamla fångknektar söka anställning såsom wittnen om Guds frigörande nåd". Sedan erfor jag, att han redan war fången igen.

1060. **Men det går an att lemna allt.** I Herrens kraft går det. Och han will hjelpa de fina ur **alla** bojor. Wißt ser man, att den naturliga kraften hos somliga kan wara så stark, att de äfwen utan tron på Jesus öfwerwinna både tobaken och bränwinet. Men för många lyckas det icke utan genom Guds kraft i Kristus Jesus. Och i hans kraft går det. Ingen må tänka, att det är omöjligt. Sådana tankar göra det werkligen omöjligt. Men genom tron går det. Många exempel af lärorik art kunde jag anföra derpå, om utrymmet tilläte det. Den, som öfwertygade **mig** och blef ett medel i Guds hand till **min** frigörelse från tobakstrældomen, war en några sextio år gammal kristen, som hade snusat i trettio år, men i Guds kraft brutit bojan. Och jag beder att här allwarligt få lägga denna sak på allas deras hjertan, under hwilkas ögon mina ord komma. De äro ännu icke många, som tro, att saken är så allwarlig, som den är. Ja, många ganska framstående andens män taga tobaksbruket öppet i förswar. Må Gud öppna oß ögonen och gifwa oß kraft att lemna allt, som kan binda oß och hindra oß att såsom barmhertighetens käril mer och mer utwecklas till wår himmelske faders och Jesu Kristi ära och pris på jorden. Amen.

Fyrationionde Betraktelsen.

1061. **Flyn skörlefnad. All synd, som en menniska gör, är utom kroppen. Men den som öfwar skörlefnad, han syndar mot sin egen kropp** (1 Kor. 6: 17 f.). Apostelen Paulus talar i dessa ord om en last, som mer allmänt grasserar bland menniskor samt bland dem anställer swårare förödelse än kanske någon annan last. Gifwe Gud, att wi kunde tala derom så, att det blefwe någon syndare till hjelp.

1062. Könsdriften i och för sig är intet orent eller syndigt. Den är twertom af Gud sjelf nedlagd i menniskonaturen och är såsom sådan helig. Deß utöfning enligt Guds ordning är ock något, som Gud will och skall wälsigna. Men när den öfwerskrider gränserna för den af Gud bestämda ordningen, då blir deß utöfning en last och en gränslös förbannelse för menniskan.

1063. All annan synd, som menniskan gör, är utanför kroppen, säger apostelen. Den sker wäl genom kroppen, men den är riktad utåt. Men den som bedrifwer otukt, han ständar sin egen kropp. Men kroppen skall den troende icke stända, ty han är Guds tempel, och Guds tempel skall icke ständas utan helgas. Kroppen är icke för förlefnaden utan för Herren, och Herren för kroppen, säger apostelen (1 Kor. 6: 13). Att stända kroppen är derför ett helgerån, ett direkt angrepp på Herrens helgedom. Tänk, hwilken hög betydelse apostelen med sådana ord tillägger kroppen! Men apostelen låter det icke stanna derwid. Han tillägger: Och Gud har både uppwäckt Herren och skall uppwäcka oß genom sin makt (v. 14). Dermed will apostelen lära oß att i behandlingen af wår kropp besinna, att wår kropp skall förherrligad uppstå engång för att föra en himmelsk tillwaro i Herrens gemenskap. Och huru förskräckligt illa wore det då icke att genom otukt stända honom! Att den sedliga renheten har betydelse äfwen för tillståndet i himlarnas herrlighet efter uppståndelsen, det antyda utan twifwel apostelens ord. Men wi hafwa äfwen bestämda uttalanden derom i nya testamentet.

1064. Uti Uppb. 14: 1—5 talar Johannes om, att han såg Lammet stående på Zions berg och med det ett hundra fyratio fyra tusen heliga, som hade Lammets namn och deß faders namn skrifna på sina anleten. Och, tillägger han, jag hörde en röst från himmelen såsom en röst af mycket watten och såsom en röst af starkt tordön; och den röst, jag hörde, war såsom då harpospelare spela på sina harpor. Och de sjöngo såsom en ny sång inför tronen och inför de fyra djuren och de äldsta, och ingen annan kunde lära sig den sången än de ett hundra fyratiofyra tusen, som hade blifwit köpta från jorden (v. 2—3). I dessa ord beskrifwes en serskild grad af salighet för dessa. Den sång, som de sjöngo, kunde ingen annan i himmelen lära. Men icke blott det. Johannes fortsätter: Dessa äro de, som följa Lammet, hwarthelst det går (v. 4). Af dessa ord synes framgå, att de öfriga saliga hafwa sina wissa områden i himlarna sig anwisade. Men de här nämda följa Lammet öfwer allt, hwilket åter är ett uttryck för en serskild salighet. Denna deras höga ställning bekräftar Johannes, då han widare om dem säger: De hafwa blifwit köpta från menniskorna **till en förstling åt Gud och Lammet** (v. 4). De äro icke blott köpta, såsom alla öfriga saliga äro det (Uppb. 5: 9), utan de utgöra ett **förstlingsurwal** bland de köpta. De saliga äro **ett urwal ur werlden** (Joh. 15: 19), och de här nämnda äro **ett urwal ur de saliga.** Och hwad är det då, som utmärker

dem? Jo, säger Johannes: **Dessa äro de, som icke hafwa blifwit befläckade med qwinnor, ty de äro jungfruliga** (v. 4). Och i deras mun har lögn icke blifwit funnen (v. 5). Kyfthet och fanning äro således deras utmärkelsetecken. Deraf kan man alltså förstå, att de, som under jordelifwet genom okyfthet ständat fina kroppar, icke fkola, om de ock engång warda frälsta, kunna uppnå den höga grad af falighet, fom warit dem möjlig, om de förblifwit kyfta.*)

1065. Men apoftelen Paulus går än widare. Han tillägger: Weten I icke, att edra kroppar äro Kriftí lemmar? Skall jag nu taga Kriftí lemmar och göra dem till en ftökas lemmar? (1 Kor. 6: 15). Kan man tänka fig något ohyggligare än fådant? Det är wißt, att det wore ett alldeles utmärkt hjelpmedel mot otukt och all orenlighet, om wi riktigt lärde oß att betrakta wåra kroppar med famma ögon fom Paulus. Då fkulle wården om wår kropp alltid komma att regeras af den frågan: Kan detta wara paffande för Guds tempel? Kan det wara Gud behagligt att anwända Kriftí lemmar till fådant? O broder, tänk hwilken hög och helig kallelfe du har, då du få fullkomligt är Guds och Kriftí egendom, att fjelfwa din dödliga kropp är hans helgedom och en af hans lemmar! Wore detta riktigt lefwande för ditt hjerta, få fkulle du med affky bäfwa tillbaka för hwarje den ringafte freftelfe till otukt eller annan orenlighet.

1066. Öfwerallt, der Skriften fkildrar den gudlöfa werldens wäfende, framhåller hon otukten fåfom för detfamma utmärkande. Köttets gerningar, fäger hon, äro fkörlefnad, orenhet, liderlighet (Gal. 5: 19). Denna laft är ett af de allmännafte och tillika forgligafte uttrycken af menniftans djupa förnedring. Och den utöfwas på många fätt i werlden. Paulus fkiljer i Rom. 1: 24 följ. mellan onaturliga och naturliga otuktsfynder. Naturliga otuktsfynder äro fådana, fom bedrifwas mellan man och qwinna. Deffa gå öfwer allt i fwang både i ftad och på land. På många ftällen betraktas de icke heller fåfom någon fkam. Det gifwes ftora delar af wårt land, der det rent af **är fed**, att de unga männen om nätterna gå ut till de unga qwinnorna, och det med de äldres, ja äfwen förälдrarnas wetfkap och famtycke. Så af gammalt inrotadt är detta,

*) Somliga bibeltolkare mena, att med "dem fom, icke blifwit befläckade med qwinnor", förftås fådana, fom icke allenaft icke öfwat otukt utan ock afhållit fig från äktenfkap. Detta torde dock wara en mißuppfattning, då ju den äktenfkapliga fammanlefnaden icke från kriftlig fynpunkt kan betraktas fåfom en **befläckelfe** Men om här werkligen fkulle affes fådana, fom alldeles afhållit fig från all könsfammanlefnad, ware fig i eller utom äktenfkapet, då kan man ännu mer begripa, huru kroppens ftändande genom otukt fkall, om man ock blir frälft, hindra den höga grad af falighet, fom annars wore att winna.

att det äfwen för många troende i dylika landsdelar är swårt att betrakta det med sådan affky, som de skulle göra. I wåra stora städer har man kommit ända derhän, att man genom serskilda föreskrifter ordnat utöfwandet af otuktslasten. Man håller ordentlig förteckning på skökor, gifwer dem regler för deras uppförande, undersöker dem ofta för att förekomma skamliga sjukdomars spridning o. s. w. Det är, så att håret kan resa sig på ens hufwud, när man tänker på all denna förskräckliga styggelse.

1067. Men det gifwes ock, såsom wi sagt, sådana otuktssynder, som äro emot naturen. Till de onaturliga räknar apostelen det, att män bedrifwa otukt med män och qwinnor med qwinnor. Detta war Sodoms synd och kallas derför sodomiteri. Sådana affkywärda ting woro på apostelens tid wanliga bland hedningarna och förekommo äfwen bland judarna. De förekomma äfwen mycket bland de s. k. kristna folken. Äfwen i wårt land är denna synd utbredd. Gud som ser allt, hwad som bedrifwes i mörkret, han känner det. Och han skall hafwa fram allt i domen engång.

1068. Till de onaturliga otuktslasterna hör widare det, att menniskor bedrifwa otukt med djur. I Mose lag war sådant belagdt med dödsstraff (2 Mos. 22: 19, 3 Mos. 18: 23, 20: 15, 5 Mos. 27: 21). Man skulle knapt tro, att sådan styggelse wore möjlig nu. Och dock är den alls icke owanlig. Det är många, som gå hemskt bundna i sina samweten af medwetandet om denna förskräckliga last.

1069. Äfwen inom äktenskapet öfwas ett slag af otukt, som kan kallas onaturlig, om än i annan mening, och som är mycket affkywärd. Den består deri, att makar i sin äktenskapliga sammanlefnad begagna hemliga konster för att förhindra qwinnan att bliswa hafwande. Det torde nog icke heller wara alla troende, som äro riktigt wakna öfwer denna synd. Och bewekelsegrunderna dertill kunna wid första påseende synas rätt tilltalande. Men på denna synd kan wäl framför allt apostelens ord i 1 Thess. 4: 4 f. ega tillämpning, der han förmanar de troende att hålla sina hustrur i helgelse och ära, icke i begärelses lusta såsom hedningarna, som icke känna Gud. Ack broder, ohelga icke genom sådan synd din hustrus kropp eller din egen, eftersom de äro Kristi lemmar.

1070. Wanligare än alla dessa slag af onaturlig otukt är dock sjelfbefläckelselasten. Denna last börjar ofta öfwas redan i den tidiga barndomen. Det ena barnet lär det andra. Ja ofta få de små lära den af samwetslösa barnsköterskor. I synnerhet inom skolorna grasserar

denna last. Och den förstör på ett fruktanswärdt sätt det uppwäxande slägtets kropps- och själskrafter, gör de unga gamla i förtid, gör dem slappa till karakteren, oförmögna till hwarje ihärdigt och ansträngande arbete, gör dem modlösa och olustiga o. s. w. En mycket stor mängd af dem, som sitta på wåra dårhus, hafwa blifwit bragta dit genom sjelfbefläckelselasten, och alltjemt tillwäxer deras antal. En stor del — ja den aldra största delen af de oduglingar, som det ingenting blir af, som hwarken kunna hjelpa sig sjelfwa eller hjelpas af andra, hafwa kommit i detta tillstånd genom sjelfbefläckelse. Den känsla af öfwergifwenhet, den leda wid lifwet och den förtwifvlan, som mynnar ut i sjelfmord, har ofta sin hemliga rot i sjelfbefläckelsen. Genom denna last öppnas mången förtidig graf, i hwilken den son eller dotter nedbäddas, som engång utgjorde sina föräldrars glädje och ämnet för deras ljufwaste förhoppningar. Men icke blott det. Af föräldrar, som äro förstörda genom sjelfbefläckelse, födas sedan afkomlingar swaga och slappa till kropp och själ o. s. w. Korteligen: denna last förorsakar en förödelse, som man icke kan öfwerskåda, och det inom alla folkklasser, höga som låga, rika som fattiga. Och dock är det, som tordes ingen tala derom eller röra derwid. Man warnar i predikningar och wid kristendomsunderwisning för stöld, girighet, högfärd, dryckenskap och andra synder. Men om denna är det tyst som i grafwen. Det är, som hade hon rättighet att opåtald sluka huru många offer som helst, eller som ansåge man det wara hopplöst att ropa deremot.

1071. Men är horkarlens lott redan här på jorden sorglig, så är den det ännu mer i den tillkommande werlden. Apostelen Paulus säger derom: Faren icke wilse. Hwarken horkarlar eller afgudadyrkare eller äktenskapsbrytare eller weklingar eller drängaskändare skola ärfwa Guds rike (1 Kor. 6: 9). Och åter: Detta weten J, att ingen horkarl har arfslott i Kristi och Guds rike (Ef. 5: 5). Derom heter det ock i Uppb. 21: 8: De, som hafwa öfwat styggelser, och mördare och horkarlar skola få sin del i den sjö, som brinner med eld och swafwel, hwilket är den andra döden. Och åter i kap. 22: 15: Utanför äro horkarlarne och mördarena. Sådant tänka de icke på, när de beträda lastens slippriga wäg. Och sedan de engång äro trälar, så **släpas de med**, antingen de wilja eller icke, antingen de förbanna sina lustar eller icke. Räddning för dem finnes icke utom hos Jesus. Men till honom wilja många icke komma. Och af dem, som wäl skulle wilja, äro många, som icke wåga, emedan de tro, att för dem, så förnedrade som de äro, finnes intet hopp widare.

Stackars arma menniſkor! O att wi kunde med nådens bjudning nå dem. Wänden om, I förlorade barn, ty här är ännu rum!

1072. Men, torde någon fråga, behöfwer man tala om denna laſt med dem, ſom tro på Jeſus? Jo, tywärr behöfwer man det. Och apoſtlarne tala mycket derom i ſina förmaningar till Guds folk. I Ef. 5: 3 säger Paulus: Men ſtörlefnad och all orenhet eller girighet må icke ens nämnas bland eder, ſåſom det anſtår heliga. Och i 1 Theſſ. 4: 3 f. säger han: Detta är Guds wilja, eder helgelſe, att I afhållen eder från ſtörlefnad, att hwar och en af eder wet att förſkaffa ſig ſin egen maka i helgelſe och ära. Och i Ebr. 12: 16 heter det: Sen till, att ingen bland eder är en horkarl eller vandlig. Apoſtelen kände den menſkliga naturens art. Han tyckte wisſerligen, att de troende borde wara ſå rena ifrån alla ſådana ſtyggelſer, att det bland dem icke ens borde **bliſwa tal** om dem. Men erfarenheten lärde honom annat, och derefter ſtälde han ſig.

1073. Huru förſträcklig freſtelſen kan bliſwa äfwen för dem, ſom äro heliga, det kan man ſe af Davids exempel. Han war ju en man efter Guds hjerta. Men likwäl kunde köttet i freſtelſens ögonblick taga ſådan öfwerhand öfwer honom, att han förförde en annans huſtru. I 1 Kor. 5: 1 säger apoſtelen: Det förljudes i allmänhet, att ſtörlefnad är ibland eder. Det är ju ett förſträckligt witsord om den kriſtna förſamlingen i Korinth. I v. 9 följ. af ſamma kap. tillägger han: Jag ſkref till eder i mitt bref, att I ſkullen undwika umgänge med horkarlar, dock icke i allmänhet med denna werldens horkarlar; men jag ſkref till eder, att om någon, ſom kallas broder, är en horkarl, ſå ſkolen I icke hafwa umgänge med honom eller ens äta tillſammans med en ſådan. Det förekom ſåledes, att medlemmar af de troendes förſamling leſde i denna ſynd. Äfwen nu wiſar erfarenheten tywärr, att troende öfwerwinnas af denna köttets begärelſe. Stundom warder det uppenbart, ſtundom förblir det hemligt. Gud ſer både det ena och det andra. O broder, o ſyſter, du ſom wet med dig ſådant, må Gud i nåd hjelpa dig! Ligg icke och förgås i denna ſynd!

1074. Synnerligen hård är den ſtrid, ſom många troende måſte föra med freſtelſen till ſjelfbefläckelſe. De hafwa kanſke många år före ſin omwändelſe leſwat i denna ſynd, och nu will hon icke ſläppa dem. Wiſſa tider kan det wara bättre, ſå att de kunna tycka ſig wara alldeles fria. Och de äro glada, ſåſom hade de ſluppit ut ur ett mångårigt mörkt och kallt fängelſe. Men ſå komma tider af mörker, då det ſer ut, ſom wore de alldeles öfwergifna. De ropa ur

den djupaste nöd om barmhertighet och hjelp, och det ser ut, som hade Herren omgifwit sig med en kopparmur, på det han måtte slippa höra och se deras jämmer. Det ser ut, som wille han blifwa af med dem. Likasom Jeremias så klaga de: Mig leder han och låter gå i mörker och icke i ljus. Mitt kött och min hud har han låtit åldras och sönderslagit mina ben. Han har byggt omkring mig och omhwärft mig med galla och nöd. I mörka rum har han lagt mig likasom de längesedan döda. Han har stängt omkring mig, så att jag ej kan komma ut, han har gjort mina fjettrar tunga. — — Och om jag klagar och ropar, så stoppar han öronen till för min bön — —. Och jag sade: mitt hopp är ute och min förtröstan på Herren (Jer. Klag. 3: 2 följ.). Eller såsom psalmisten klagar: Herre, min frälsnings Gud, dag och natt ropar jag inför dig. Min bön komme inför ditt ansigte, böj ditt öra till mitt klagorop! Ty mätt af lidanden är min själ, och mitt lif är hardt när dödsriket. Jag är alldeles lik dem, som stiga ned i grafwen, jag är såsom en man utan lifskraft, bland de döda öfwergifwen, lik de slagna, som ligga i grafwen, hwilka du ej mer kommer ihåg, och som äro afskilda från din hand. Mitt öga täres af elände, jag ropar till dig, Herre, dagligen och utsträcker till dig mina händer (Ps. 88: 2 följ.). De lida en werkligen förskräcklig nöd, så att de mer än en gång äro nära att alldeles förtwifla. De weta med sig, att de af hjertat hungra och törsta efter rättfärdighet och hjelp, att de gerna wille lemna allt, till och med sitt lif, om bara Herren förbarmade sig öfwer dem och löste dem ur denna förskräckliga nöd. Och när det nu synes, som aktade han intet på deras rop, så är det icke mycket att undra på, om de stundom äro nära att förtwifla och fråga, om Gud har öfwergifwit dem i ett wrångt sinne.

1075. Först och framför allt är det i denna nöd nödwändigt att orubbligt förblifwa wid Herren. Det må se ut, huru orimligt det än kan och will, så säg ändå med Asaf: Likwäl förblifwer jag städse wid dig, Herre (Ps. 73: 23), och med Jakob: Herre, jag släpper dig icke (1 Mos. 32: 26). Öfwergifwer du Herren, då är allt ewinnerligen förloradt. Men blifwer du wid Herren, så **skall** du öfwerwinna, huru långwarig och hård striden än må blifwa. War ifrån början förwissad om det. Djefwulen skall nog försöka hwiska i ditt hjerta: Det finnes ingen hjelp för din själ hos Gud (Ps. 3: 3). Du har dragit nåden till lösaktighet, du har syndat på nåden, och nu är du öfwergifwen i ett wrångt sinne o. s. w. Men wi säga åter och åter igen: Lyssna icke till sådana röster utan håll dig till Herren

Jesus. Ty han är Guds Son, hwars blod renar från all synd. Det war en gång en troende, som war i förskräcklig själanöd. Det syntes, som wore allt hans ropande förgäfwes, och det hwiskade i hans hjerta: "Hwarför håller du på längre? Du är öfwergifwen af Gud, det bästa du kan göra är, att du går bort och förkortar ditt usla lif." Och han kände en underlig dragning att följa den rösten. Men då lade han sig ned på golfwet och sade: "Herre Jesus, det är alldeles ute med mig. Här ligger jag. Jag — orkar icke mer. Men skall jag då ändtligen förgås, så skall jag ändå se på dig." Och han såg på Jesus, och Herren Jesus — ja, hwad menar du han gjorde? Tror du werkligen, att det war möjligt för honom att förkasta den arme syndaren? Omöjligt, säger du. Ja, rätt så. Tillämpa det derför äfwen på dig sjelf.

1076. Luther säger till riktigt nödställda syndare: "Grip dig i din egen barm och fråga dig sjelf, om du är så förhärdad, att du skulle hafwa något emot, att Herren ännu förbarmade sig öfwer dig och förläte dig alla dina mißgerningar och hjelpte dig upp ur ditt elände igen". Du känner bestämdt på dig, att du ingenting högre önskar än detta. Nuwäl, då kan du ock wara förwissad, att **han** aldrig skall öfwergifwa eller förskjuta dig. Han säger sjelf: Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut. Ty jag har kommit ned från himmelen, icke på det att jag skall göra min wilja utan hans wilja, som har sändt mig. Och detta är hans wilja, som har sändt mig, att jag icke skall tappa bort något af allt det, som han har gifwit mig. (Joh. 6: 38 f.). Tänk på detta: Fadrens wilja är, att jag icke skall **tappa** bort någon syndare, som kommer till mig, och huru skall jag då kunna **kasta** bort någon? Sådant wore ett dubbelt brott emot Fadrens wilja, och huru skall man kunna tänka sig, att Kristus skall göra sig skyldig till något sådant? Om du nu tycker, att du är wärre än alla andra, så att Herren aldrig från werldens begynnelse haft att göra med en sådan usel warelse, som du är, så kan det naturligtwis icke förändra den saken, att han bör lyda sin Fader. Någon skall wara sämst, för så widt man icke får tro, att här är ingen åtskilnad, emedan alla äro afwikna (Rom. 3: 12, 22). Och är du werkligen den der sämste, så är du ändå en af dem, som Herren icke får kasta ut, dereft han will göra Fadrens wilja. Herren skulle begå en synd, om han kastade ut dig. Och något så förskräckligt kan du wäl icke tänka om honom, som alltid gör, hwad som behagar Fadren (Joh. 8: 29). Alltså den saken måste du framför allt låta wara wiß.

1077. Men sedan må du ju ock se till, hwad du kan göra för att finna hjelp mot frestelsen, så att du segrande må kunna bestå emot hennes anlopp. Dit hör då först ett flitigt brut af Guds ord. Detta ord är en kraft till frälsning för hwar och en, som tror (Rom. 1: 16). Det kan wäl ibland synas, som uträttade det ingenting. Men tröttna dock icke. En ung man klagade en gång för en gammal troende, att han icke erfor någon kraft af Guds ord. Den gamle bad honom då taga ett glas, som stod på en hylla. Det war mycket orent. "Slå watten i det der", sade den gamle. Så skedde ock. "Slå ut det igen", sade den gamle. Så skedde. Och detta upprepades flere gånger. Till slut sade den gamle: "Se på glaset! Har wattnet uträttat något?" Den unge såg, och si, det war rent. "Har något watten stannat qwar deri?" frågade åter den gamle. Nej! — Nuwäl, så är det ock med ordet. Bruka det bara. Det käns ofta, som stannade ingenting qwar, och dock skall det icke komma utan frukt tillbaka (Es. 55: 11). Ditt ord håller oß uppe, när wi det få, säger också profeten. Och det samma skall äfwen du få erfara. War wiß på det.

1078. Begagna ock widare flitigt Herrens nattward. Der will han gifwa dig sin lekamen att äta och sitt blod att dricka. Der will han på det aldra närmaste förena och införlifwa dig i sig och derigenom meddela dig sin kraft. "Ja, säger du, men huru skall en så usel syndare, som jag är, kunna begå Herrens nattward? Det kan icke finnas en owärdigare nattwardsgäst, än jag är". Nuwäl, låt icke förwilla dig. Nattwarden är ett **nådemedel**, i hwilket Herren will uppfylla de nådebehöfwande med sin nåd. Nattwarden är icke till för sådana, som äro wärdiga. Bibeln talar aldrig heller om wärdiga nattwardsgäster utan endast om ett wärdigt nattwardsbegående. Men äfwen de aldra owärdigaste, nådehungrande syndare kunna begå nattwarden på ett wärdigt sätt. När du kommer utfattig, hungrande och törstande efter rättfärdighet och hjelp mot synden, då kommer du **wärdigt**, äfwen om du till din person wore den aldra owärdigaste. Jesus är en nådestol, till hwilken man dristeligen skall gå för att finna nåd och få barmhertighet till hjelp i rätta stunden (Ebr. 4: 16). Men ingenstädes träder han de nådebehöfwande närmare än i nattwarden. Och aldrig kan man komma i en riktigare stund än då, när man af hela hjertat flämtar efter nåd.

1079. Widare bed! Åkalla mig i nöden, så will jag höra dig, och du skall prisa mig, säger Herren (Ps. 50: 15). Bedjen, och I skolen få, söken, och I skolen finna, klappen, och det skall upplåtas åt

eder (Matth. 7: 7). Och David säger: Der ropar en bedröfwad, och Herren hör och hjelper honom ur all hans nöd (Ps. 34: 7). Wäl kan det ofta se ut, som hörde Herren icke. Sådant hafwa alla Guds barn måst erfara. Men han hör ändå. Hans ord **kan** icke swika, och han **skall** hjelpa. Mitt hjerta håller dig ditt ord före, du har sagt: I stolen söka mitt ansigte; derför söker jag ock, Herre, ditt ansigte, säger David (Ps. 27: 8). Det wore ju det förskräckligaste gäckeri, om Gud först skulle säga: Wänden eder till mig, alla werldens ändar, så warden I saliga, och han sedan, när syndare komme och ropade efter honom, icke wille höra och hjelpa dem. Nej, du elända, **bed** och sätt en **fullkomlig** lit till hans nåd och trohet. Han **kan** och **skall** icke swika.

1080. Men icke blott det. Tag äfwen till dig ett par bröder, som du kan anförtro din nöd, och som kunna hjelpa dig bedja. Bekänn för dem ditt förhållande. Herren har lofwat: Hwar twå eller tre af eder komma öfwerens, hwad sak det än må wara, som de bedja om, så skall det wederfaras dem af min fader, som är i himlarna (Matth. 18: 19). Förlora bara icke modet och förtroendet. När twå blinda en gång sökte Herren Jesus för att få sin syn, frågade han dem: Tron I, att jag kan göra eder detta? (Matth. 9: 28). Han frågade dem icke blott: Tron I på mig? Nej utan: Tron I, att jag kan göra eder detta? Det är af outsäglig wigt att tro, att Herren **kan** göra just det, som man beder om. När en gång en spetälsk man sökte Jesus, sade han: Herre, will du, så **kan** du göra mig ren (Matth. 8: 2). Han uttalade dermed icke blott, att han i allmänhet trodde, att Jesus war Messias, utan äfwen att han war öfwertygad, att Jesus **kunde** göra just det, som **han** nu behöfde. Sammalunda berättar Johannes, att när Jesus kom till Betania för att uppwäcka Lazarus, och Marta sade till honom: Herre, hade du warit här, så wore min broder icke död, så swarade han: Jag är uppståndelsen och lifwet — **tror du detta?** (Joh. 11: 26). Märk: han frågar icke bara: Tror du på mig? utan tror du detta? Så frågar han ock dig, när du ur djupet af din nöd ropar till **honom**: Tror du, att jag kan göra dig just detta? **Genom tron** är det du skall bliswa frälst. Ingen seger winnes af den, som tror, att han skall bliswa slagen. Hade David icke i Herren Zebaots namn warit wiß om seger, så hade han icke slagit Goliat. Men genom tron war han säker i sin hand och stark i sin arm. Alltså broder, tro! Tro på Jesus. Och tro icke blott en daglig syndaförlåtelse utan tro, att han ock **kan** och **skall** hjelpa dig ur just **denna** din nöd.

1081. Men icke blott det. Winnlägg dig ock att wandra i gudsfruktan och fly frestelsen. Herren har lärt sina lärjungar bedja: Inled oß icke i frestelse (Matth. 6: 13), och apostelen Paulus säger: Wandren i anden, så fullborden I icke köttets begärelse (Gal. 5: 16). Att bedja om att blifwa bewarad från frestelse och så sedan sjelf kasta sig i frestelse, det kan icke gå wäl. Derför fly frestelsen! Ju mer du i allting wandrar i anden inför Guds ansigte, så att han hwarje stund får leda dig med sina ögon, desto kraftigre stall du wara gentemot de serskilda frestelserna. När en menniska har något serskildt lekamligt lidande, så är det för det ondas öfwerwinnande af största wigt, att kroppen i allmänhet är sund. Äro deremot kroppens krafter dåliga, så är hoppet om den serskilda sjukdomens botande swagt. Sammalunda förhåller det sig här. Wandrar du i allmänhet uti ett ödmjukt och heligt sinne inför Gud, så skall du lättare öfwerwinna de serskilda frestelserna. Men är du lösaktig i din ande, slarfwig i ditt tal och ditt lif i allmänhet, så skall du ock stå redlös, när **denna** frestelse kommer. Tänk efter, om du ej många gånger erfarit det.

1082. Slutligen må ock hwar och en, som kämpar med ihärdiga och häftiga otuktsfrestelser, se till, att han så snart som möjligt må kunna träda i äktenskap. Detta är en alldeles serskild hjelp mot denna serskilda frestelse. Det är bättre att gifta sig än att brinna, säger Paulus (1 Kor. 7: 9). Nu är det ju icke alla, som hafwa det så, att de **kunna** gifta sig. Men många skulle kunna, fastän de nu icke tro det. Dertill fordrades endast litet mer lit till sanningen af Guds löfte att wårda sig om sina barn lika wäl som om foglarna under himmelen och om liljorna på marken, samt beslutsamhet och mod att i sitt lefwerne "rätta munnen efter matsäcken". Det är klart, att om man fordrar att från början kunna i allting hafwa det såsom andra af sitt stånd och således anser sig behöfwa några tusen kronor till bosättning och några tusen kronor i inkomst till att lefwa på, så måste man wänta länge. Sammalunda går det, om den, som man tager till hustru, icke kan wara mannen någon hjelp, utan det twertom blir nödigt att skaffa henne folk, som ser om huset, medan hon sjelf just ingenting gör utan på sin höjd säger till, huru det skall wara. Under sådana förhållanden måste ungt folk ofta gå owanligt länge ogifta eller ock börja med en skuldsättning, som grundlägger en oafbruten följd af tärande lekamliga bekymmer. Men äro både mannen och qwinnan **beslutna** inför Herren att inskränka sig och försaka och arbeta och hjelpas åt, då kunna de ock reda sig med

ganska små tillgångar, och då kunna de äfwen ganska tidigt träda i äktenskap.

1083. Dock om än äktenskapet är en serskild hjelp i denna sak, så må likwäl den gifte icke göra sig säker utan wandra i Herrens fruktan äfwen han. Äfwen han kan blifwa frestad, och erfarenheten wittnar tywärr, att syndafall inträffa af högst sorglig beskaffenhet. Må Gud i sin stora barmhertighet hjelpa hwar och en af sina barn! Ack broder eller syster, se på Jesus! Se på det för dina synder korsfästa Guds lam. Se på honom, som för din skull lemnat sin himmelska herrlighet och blifwit en fattig, ringa menniska, på det han skulle hjelpa dig och rena dig i sitt blod från alla dina synder! Skulle du wilja ohelga hans tempel och göra hans lemmar till skökolemmar? När de onda lustarna uppstå och frestelserna komma, så kasta dig i hans armar. Lita icke på din egen kraft. De som synas sig sjelfwa starka, de stå närmast fallet. Men de som wänta efter Herren, de få en ny kraft, de uppfara med wingar såsom örnar. Ty Herren är en ewig Gud, som har skapat jordens ändar, som icke tröttnar, icke mattas, som gifwer kraft åt den trötta och stor styrka åt den maktlösa (Es. 40: 28 följ.). Och det skall äfwen du få erfara. War wiß på det.

Femtionde Betraktelsen.

1084. Hwar och en wäre underdånig den maktegande öfwerheten. Ty ingen öfwerhet finnes utan af Gud, och den öfwerhet, som finnes, är förordnad af Gud. Derför, den som sätter sig upp emot öfwerheten, han står emot Guds förordnande, men de, som motstå detta, skola få dom öfwer sig. Ty de styrande äro icke till skräck för de goda gerningarna, utan för de onda. Och will du slippa att frukta för öfwerheten? Gör då det, som är godt, så får du pris af henne; ty hon är en Guds tjenare, dig till godo. Men gör du det onda, frukta då; ty hon bär icke swärdet förgäfwes, utan är en Guds tjenare, en hämnare till straff för den, som gör det onda. Fördenskull måste man wara underdånig icke allenast för straffets skull utan ock för samwetets skull. Derför gifwen I ju ock skatt, ty de äro Guds tjenare och för detta ändamål ständigt werksamma. Så gifwen då åt alla, hwad I ären dem skyldiga, skatt åt den hwilken skatt tillkommer, tull åt den hwilken

tull tillkommer, fruktan åt den hwilken fruktan tillkommer, heder åt den hwilken heder tillkommer (Rom. 13: 1—7). Apostelen talar i dessa verser om den troendes förhållande till borgerlig öfwerhet, och detta är äfwen ett wigtigt kapitel af den troendes helgelselif. Den sanna kristendomen omfattar och omskapar alla sidor af menniskans lif. Den will göra sig gällande i hwarje tanke, hwarje känsla, hwarje ord, hwarje handling, som rör sig i eller utgår från henne. Likasom synden från Adam har trängt in uti och förgiftat alla wrår af wår warelse, så will Kristus genom sin Ande tränga in i hwarje wrå för att helga och rena oß och återställa oß till fullkomlig rättfärdighet. Om wi wandra i ljuset, såsom han är i ljuset, så hafwa wi gemenskap inbördes, och Jesu Kristi, hans sons, blod renar oß från all synd, säger Johannes (1 Joh. 1: 7). Kristus har sjelf warit den fullkomliga heligheten och rättfärdigheten i alla förhållanden, och det är hans frälsarewerk att helga oß till ande, själ och kropp så, att wi warda fullkomliga.

1085. Apostelen säger nu här: **Hwar och en,** eller närmare efter orden: **Hwarje själ ware underdånig den maktegande öfwerheten.** Apostelen förutsätter således, att det skall finnas en öfwerhet, som har makt öfwer folket. Han har deri sett en Guds anordning, såsom han ock strax i det följande säger. Och han förklarar nu, att hwarje själ, d. w. s. hwarje menniska utan något undantag, utan afseende på stånd eller ålder eller religion, skall underordna sig denna öfwerhet. Dermed har apostelen på det mest bestämda sätt fördömt hwarje de kristnas deltagande i upproriska stämplingar emot öfwerheten, af hwad slag de wara må. Den knotets, trotsets och laglöshetens ande, som går igenom werlden, **är af den onde.** De troende böra derför wara **rädda** för att besmittas deraf samt bedja Gud om nåd att kunna fly hwarje gemenskap med densamma. Det är en förskräcklig företeelse, när Guds barn börja snärjas af denna ande. Det undergräfwer deras frid och glädje i Gud, det utkyler deras kärlek, det utmattar, förbittrar och förwerldsligar deras ande samt förstör hela deras andliga lif. Erfarenheten aflägger ock beklagliga wittnesbörd derom. Men under tiden tycka de, att de hafwa rätt, och det gör, att de icke frukta någon fara. Skulle det wara farligt att wara med om det, som är rätt? mena de. Och så blunda de för, huru deras barnaumgänge med Gud alltmer aftager, huru kärleken till bröderna allt mer kallnar, huru ett bittert sinne alltmer fyller den plats i deras hjertan, der förut frid, förnöjsamhet och lycka bodde.

1086. I brefwet till Titus kap. 3: 1 säger Paulus åter: **Päminn de troende att wara mot furstar och myndigheter underdåniga, hörsamma, till allt godt werk beredwilliga.** — Paulus förstod nog, att de troende gång efter annan skulle frestas till ohörsamhet. Det war ju isynnerhet swårt för dem, som lefde under en hednisk och tyrannisk öfwerhet. Men just derför tillsäger han Titus att **påminna** dem om att wara hörsamma, på det de icke måtte glömma det. Och de troende borde icke mer behöfwa än **påminnas** om, hwad Guds wilja är. Underdånighet och hörsamhet mot öfwerheten äro saker, som pryda de troende inför Gud, och som genom dem pryda Guds och Kristi namn inför werlden. Och säg, broder, nog will du wäl behaga Gud och pryda hans namn på jorden?

1087. I likhet med Paulus talar äfwen Petrus, då han säger: **Waren all mensklig ordning undergifna för Herrens skull, ehwad det är konungen, såsom den öfwerste, eller höfdingarna, såsom af honom sända dem till straff, som göra ondt, men dem till pris, som göra godt** (1 Petr. 2: 13 f.). Märk nu här, huru apostelen säger: Waren **all** (eller **hwarje**) mensklig ordning underdåniga. Och han börjar derwid med den högste eller konungen samt fortsätter med underordnade. Han öfwerlemnar icke åt de troendes fria wal att wara den ena underdåniga och förakta den andra, alltefterson de kunna pröfwa den ena eller den andra wärd heder eller förakt. Nej, **hwarje** mensklig, öfwerhetlig anordning skola de wara underdåniga. Och detta för Herrens skull. Om öfwerhetspersonen icke är wärd att hedras, så är dock **Herren** wärd, att man lyder honom. Det är nog, att Herren, wår egen Herre Jesus, som gifwit sitt lif till en återlösning för oß — att **han** will, att wi skola wara underdåniga. Ack, broder, har du icke lust att göra honom till wiljes i den delen? Det skulle behaga honom så hjertligt wäl. Och du älskar ju honom — eller huru?

1088. Petrus wisar ock, **hwarför** det är så angeläget att wara underdånig, då han strax tillägger: Ty så är Guds wilja, att I med goda gerningar skolen nedtysta de dåraktiga menniskornas okunnighet. Waren såsom fria, men icke såsom haden I friheten till en täckmantel för ondskan, utan såsom Guds tjenare (1 Petr. 2: 15 f.). Det synes af dessa ord, att de ogudaktiga hafwa smädat de troende och det just för deras tal om frihet. De hafwa fattat denna frihet såsom innebärande sjelfrådighet och ohörsamhet mot öfwerheten. Nu gälde det för de troende att genom ödmjukhet och

underdånighet nedtysta dessa smädelser såsom beroende på okunnighet. Att wara underdånig är alls icke i strid mot friheten. Twertom skola Guds barn ådagalägga, att de äro rätteligen fria, just deri, att de i alla ting winnlägga sig om det, som är godt och Gud behagligt och för hans namn hedrande. Och dertill hör äfwen lydnad och underdånighet mot öfwerheten, mot **hwarje** mensklig myndighet, högre eller lägre. Det kan ju swida i hjertat och bränna i köttet att se, hurudana wissa öfwerhetspersoner äro; det kan ock kosta en swår kamp att öfwerwinna denna känsla och se allenast på Herren. Men hwad gäller? Herren will likwäl hafwa det af oß, och han will sjelf hjelpa oß till seger. Äfwen i detta öfwerwinna wi genom honom, som har älskat oß (Rom. 8: 37). Äfwen i detta eger det sin tillämpning, hwad Paulus säger: Allting förmår jag genom honom, som gör mig mäktig (Fil. 4: 13).

1089. Den djupaste grunden till de troendes pligt att wara öfwerheten underdånig angifwer apostelen Paulus i wår text, då han säger: **Ty ingen öfwerhet är utan af Gud; den öfwerhet, som är, hon är förordnad af Gud.** Der få wi nu först och främst weta, att öfwerheten icke är en mensklig uppfinning utan en Guds anordning. Det är alltså en willfarelse och en för det menskliga lifwet mycket förderflig willfarelse, när man tror, att **öfwerheten är af folket,** och att hon såsom sådan är beroende af folket, så att folket kan störta henne, när det will. Öfwerheten är **Guds** representant och ställföreträdare inför folket till att waka öfwer lag och rätt till folkets bästa. Men är den en Guds anordning, då är den nödwändig för menniskorna. Ty Gud har icke anordnat något, som är öfwerflödigt. Att taga bort öfwerheten wore en förskräcklig olycka. Ingen öfwerhet kan wara så dålig, att det icke wore sjufaldt wärre att ingen öfwerhet hafwa. Derför säger Luther: "Det werldsliga regementet är en herrlig, guddomlig ordning och en förträfflig gåfwa af Gud, som stiftat och infört det och äfwen will upprätthålla det såsom något, som wi icke kunna umbära. Ty om det icke wore, kunde ingen menniska få wara för den andra, den ena skulle äta upp den andra såsom de oförnuftiga djuren göra med hwarandra."

1090. Men det är icke detta allenast, apostelen säger, utan ännu mer, nämligen att **ingen öfwerhet är utan af Gud.** O hwilka märkwärdiga ord. Den öfwerhet, under hwilken de troende i Rom lydde, war en hednisk öfwerhet, den grymme kejsaren Nero. Denne kejsare rasade på ett förfärligt wis emot de kristna. Det war ock han, som lät halshugga Paulus och korsfästa Petrus. Men ehuru han

war sådan, sade Paulus: **Den öfwerhet, som är, hon är förordnad af Gud.** Alltså: öfwerheten må wara god, så att hon ifrar för folkets wäl och sålunda förtjenar deß tillgifwenhet, eller dålig, så att hon förtrycker och plågar folket; öfwerheten må hafwa tillkommit på det ena eller andra sättet, låt wara, att hon ock tillkommit, genom hwad oß synes wara orättfärdighet — så hade för resten den romerske kejsaren Nero kommit till makten — öfwerheten må widare wara republikansk, konungslig eller kejserlig; de troende skola i hwad fall som helst betrakta henne, såsom den der **är förordnad af Gud.** En god öfwerhet är en synnerlig Guds nåd emot ett folk, en dålig öfwerhet är en Guds dom öfwer samma folk. Och Guds folk skall wörda Guds domar lika wäl som hans nådebewisningar. Det skall i hwarje fall tjena dem till wälsignelse.

1091. "Men, säger någon, detta är ju att alldeles uppgifwa friheten, som dock är en af de wigtigaste förmånerna för ett folk. Och skulle det wara kristligt att af undseende för en usel öfwerhet prisgifwa folket åt träldom?" Sådant tal är dock mycket wilseförande och wilseledande. Ty först och främst är här icke fråga om något undseende för en usel öfwerhet utan om undseende för Gud och hans bud. Och det är en förfärlig åtskilnad. Gud är wärd, att wi med tålamod och undergifwenhet, ja under tack och lof taga emot äfwen den bittraste kalk, när han räcker oß den. Kunna wi icke strax förstå hans affigt, så kunna wi dock wara förwissade, att det icke är något gift i den kalken, utan endast helsosamma om ock bittra örter. För det andra finnes det ingen säkrare wäg till yttre borgerlig frihet för ett folk än att lyda Gud. Ytterst är det Gud, som leder folkens öden; och endast det folk, som lärt sig att lyda honom, har lärt att rätt begagna den yttre borgerliga friheten. Den frihet, som ett folk genom lydnad för Gud winner såsom en gåfwa och nådelön af honom, det ensamt är en frihet, af hwilken man har rätt att wänta waraktig wälsignelse. Den frihet, som folket genom trots mot Guds bud, genom wåld och uppror tillkämpat sig, den skall förr eller senare utweckla sig till förbannelse för det folket sjelft. För det tredje — och det är hufwudsaken — ligger redan uti sjelfwa lydnaden för Gud en sann frihet. Den som willigt och af hela hjertat lyder sin Gud samt äfwen i de bittraste stickelser wördar uttrycken af Guds goda och nådiga wilja, han är fri äfwen under de swåraste yttre förhållanden.

1092. Sådant se wi nu på många ex. i den heliga Skrift. När Israels folk willigt lydde sin Gud, så wälsignade Gud det-

samma med frihet och allt godt. Men när folket trotsade och knotade, straffade Gud det med frihetens förlust. Hela Israels historia, kan man säga, bär wittne om, huru nära ett folks yttre ställning är beroende af deß lydnad eller olydnad emot Gud. När han gaf folket lagen, gjorde han deri deß wälgång och lycka beroende af lydnad och wördnad för fader och moder: Hedra din fader och din moder, på det du må länge lefwa i landet, som Herren din Gud will gifwa dig (2 Mos. 20: 12). Så lydde orden. Och wißt är, att det ännu idag och för alla folk är en bestämd lag, att folkets wälgång, deß inre och yttre frihet wäsentligen beror af deß wördnad och lydnad för den myndighet, som Gud satt öfwer detsamma, ware sig det är föräldramyndigheten eller öfwerheten. Märkligt är ock, att medan werldshistorien räknar många män, som genom uppror mot öfwerheten förwärfwat sig, hwad man kallar, ett stort namn, så nämner bibeln icke om en enda helig man, som uppmanat till uppror eller trots mot öfwerheten, än mindre satt sig i spetsen för något sådant uppror.

1093. Ett serskildt märkwärdigt exempel på detta se wi uti David. Han war utkorad till Israels konung. Det wißte han äfwen, ty profeten hade på Guds befallning smort honom (1 Sam. 16). Men aldrig tog han ett steg för att tillwälla sig makten, förr än Herren wille gifwa honom den. Saul förföljde honom och försökte flere gånger att döda honom. Men aldrig tänkte David på uppror för det. Aldrig tänkte han: "Gud har förkastat Saul och smort mig, hwarför skall jag då låta mig jagas på detta sätt? Är det ej bäst, att jag samlar mina män och störtar den grymme konungen?" Nej, twertom. När han engång i Engedis öken hade gått djupt in i en kula, och Saul, som war ute och sökte honom, hade kommit in i samma kula och der, såsom det synes, lagt sig att sofwa, uppmanade Davids män honom att nu begagna tillfället och dräpa Saul, ty nu, tyckte de, hade ju Gud sjelf gifwit Saul i hans hand. Men David swarade: Låte Herren det wara långt ifrån mig, att jag skulle så göra mot min herre, emot Herrens smorde, att jag skulle lägga min hand på honom, ty han är en Herrens smorde. Och David förböd sina män med hårda ord att öfwerfalla Saul (1 Sam. 24: 7). För Davids ögon war Saul trots all sin gudlöshet och sina mordplaner i alla fall Herrens smorde, den af Gud förordnade öfwerheten, mot hwilken han icke kunde förgripa sig utan att på samma gång förgripa sig emot Gud. När Saul efteråt erfor, huru David hade handlat, rördes hans hjerta,

så att han grät och sade: Du är rättfärdigare än jag, ty du har gjort mig godt, men jag har gjort dig ondt (v. 18). Det war en handling af rättfärdighet, David hade gjort, och den skulle Gud löna honom för.

1094. Wid ett annat tillfälle, då Saul åter förföljde David, öfwerraskade David honom sofwande med alla sina män. David tog då Abisai med sig och begaf sig in i Sauls läger. När de kommo fram till den sofwande Saul, sade Abisai: Gud har idag lemnat Saul i din hand, och jag skulle nu wilja stöta lansen igenom honom ned uti marken med en enda stöt. Men David swarade: Så sant som Herren lefwer, må antingen Herren slå honom, eller må han dö, när hans tid kommer, eller draga i strid och der få sin bane. Men låte Herren det wara långt ifrån mig, att jag skulle sträcka ut min hand emot Herrens smorde (1 Sam. 26: 8 f.). O huru nära låg det icke till hands för David att tänka: "Hwad kan Herren mena med detta, att han nu för andra gången så här gifwer Saul i min hand? Utan twifwel skulle det wara till folkets wäl, om jag nu engång gjorde slut på denne grymme konungs regering. Gud har ju för resten förkastat honom". Men nej. David war en helig man och skulle icke röra Herrens smorde. Må wi taga lärdom af detta, wi som lefwa under kristendomens ljus, hwilket lyser wida klarare än det ljus, som David egde. Ty det som är skrifwet, det är skrifwet oß till lärdom.

1095. Ett annat exempel hafwa wi i Paulus. När han stod inför öfwerstepresten Ananias i Jerusalem, och öfwerstepresten befalde, att man för hans frimodiga tals skull skulle slå honom på munnen, så swarade han: Gud skall slå dig, du hwitmenade wägg. Sitter äfwen du och skall döma mig efter lagen och befaller dock att slå mig emot lagen? När då de, som stodo bredwid, sade: Bannar du Guds öfwersteprest? så swarade Paulus ursäktande: Jag wißte icke, bröder, att han war öfwersteprest, ty det är skrifwet: Ditt folks furste skall du icke banna (Apg. 23: 3—5). Ananias war en rå och stolt man. Han hade icke heller i den rätta, af Gud genom Mose stiftade ordningen blifwit öfwersteprest, utan hade fått detta embete af den romerska öfwerheten. Men Paulus sade icke: "Han är ingen sådan öfwersteprest, som jag kan godkänna". Nej, Ananias war den öfwersteprest, **som nu war**, och då war han strax i Pauli ögon folkets furste samt såsom sådan genom Guds uttryckliga bud skyddad mot hwarje förolämpning från undersåtarnes sida. Paulus har icke blott för andra skrifwit utan äfwen för egen

del efterlefwat den regeln, att de troende skola wara undergifna den öfwerhet, som är.

1096. Störst af alla ex. i detta afseende är och förblir Herren Jesus sjelf. Han war himmelens och jordens konung. På hans ord skulle legioner änglar hafwa skyndat till hans hjelp. Men han öppnade aldrig sin mun för att mana till uppror, och han gjorde aldrig en gerning, som ens hade det aflägsnaste sken af sidowördnad mot öfwerheten. När fienderna en gång frestande frågade honom, om det war rätt att gifwa kejsaren skatt eller ej, så swarade han: Gifwen kejsaren, hwad kejsaren tillhör, och Gud, hwad Gud tillhör (Matth. 22: 21). Att öfwerheten war dålig, det befriade icke undersåtarne från deras pligt.

1097. Om alla menniskor göra orätt mot mig, så qwarstår ändå min pligt att göra rätt mot dem. Och det gäller äfwen mitt förhållande till öfwerheten. Sådant hafwa också wisa hedningar insett. Det berättas om den gamle hedniske filosofen Sokrates, som lefde flere hundra år före Kristus, att han wardt kastad i fängelse och dömd till döden, derför att han gick omkring och lärde folket dygd. Man skulle kunna kalla honom en förelöpare till Kristus på hedendomens område. När han nu satt i fängelse och wäntade på sin afrättning, mutade hans wänner fängelsets wäktare och beredde honom derigenom tillfälle att fly. Midt i natten kom en af hans wänner till honom i fängelset för att underrätta honom derom samt föra honom ut. Men Sokrates war oböjlig. Hans wän förehöll honom, huru orättwist han blifwit dömd. Men det hjelpte icke. Sokrates förklarade, att all orätt, som man gjort emot honom, icke kunde befria honom från hans pligt att sjelf göra rätt och lyda lagarna. Men lagarna förbjödo en fånge att fly. Och derwid blef det.

1098. Huru en troende menniska kan wara fri midt under de swåraste yttre förhållanden, derpå hafwa wi ett märkwärdigt bewis i Josef. Han wardt såld af sina bröder åt ismaelitiska köpmän och af dessa åt Potifar i Egypten. Och huru betedde sig Josef i hans hus? Jo, strax wisade han uti sin nya ställning en sådan undergifwenhet, willighet, trohet och duglighet, att Potifar fattade det aldra största förtroende till honom och satte honom öfwer hela sitt hus. Det såg Gud, och det behagade honom på det högsta, så att han för Josefs skull rikligen wälsignade Potifars hus. Om Josef, i stället för att handla så, hade knotat och wisat sig upproriskt, genswarig och trotsig, hwad hade han wunnit dermed? Icke hade han gagnat Potifar, icke hade han ärat Gud, och icke hade han fått det

så bra, som han nu fick det. Då hade han warit en träl i sämsta mening. Nu gjorde deremot den williga lydnaden och undergifwenheten, att han säkert kände sig mer fri och lycklig än någon annan i hela huset.

1099. Men han skulle undergå en ändå hårdare pröfning. Potifars hustru wille förleda honom till äktenskapsbrott. Men det lyckades icke. Josef blef sin Gud trogen. Då anklagade hon honom hos sin man och sade, att han welat wåldföra henne. Och huru skulle Josef kunna förswara sig? Omöjligt. Han måste gå i fängelse. Men ehuru han på ett så orättfärdigt sätt kommit dit, war han genast färdig att genom undergifwenhet, stillhet och willig lydnad äfwen der ära sin Gud. Detta wäckte genast fängföreståndarens uppmärksamhet. Han fattade förtroende för Josef och satte honom öfwer de andra fångarna. Han hade säkert aldrig förut sett någon fånge uppföra sig så som Josef. Gud såg ock med wälbehag derpå och wälsignade rikligen fängföreståndarens hus för Josefs skull. Allt det der kan man läsa i 1 Mos. 37 o. 39 kap. Och säkert är, att ingen i hela huset, ja kanske ingen i hela landet kände sig så fri som Josef.

1100. Men se ock än engång på Paulus. På grund af de mest orättfärdiga beskyllningar kastades han i fängelse, och der fick han sitta aldrig än så länge — hela två år — under wäntan på ransakning. Slutligen fördes han till Rom för att förhöras inför kejsaren. Der fick han ock sitta två år. Från fångenskapen har han skrifwit flere bref, men icke i ett enda af dessa förekommer något uttryck af knot eller trots. Twertom uttalar han sin glädje och lycka wid tanken på den nådelön, som wäntade honom. Och detta undergifna och i Gud glada sinne gjorde honom fri. Ingen menniska, ja icke ens kejsaren i Rom kunde känna sig så fri som apostelen. Må Gud gifwa alla sina barn samma sinne. Det är nödwändigt, att Guds folk waknar upp öfwer detta. Ty säkert är, att man nu för tiden från deras läppar, som bekänna Jesu namn, mycket ofta hör yttranden af knot och trots mot öfwerheten, som icke stå i öfwerensstämmelse med apostelens förmaning i wår text. Och om någon måste för sin tros skull något lida af öfwerheten, så häfwes ofta upp ett förskräckligt skri deröfwer, såsom hade en stor olycka inträffat, hwilket icke stämmer öfwerens med apostlarnes uppmaningar till Guds folk att räkna det såsom **en alldeles serskild Guds nåd**, om någon får lida något för Herrens skull. O hwar är det äkta kristliga sinnet till finnandes, som under lidandet räknar med Paulus så här: Lida

wi med, så skola wi med regera, dö wi med, så skola wi med lefwa? Broder, har du det sinnet?

1101. "Ja men, säger någon, när nu i alla fall uppenbart är, att mycket orätt dömes och göres af wår öfwerhet, så är det wäl icke underligt, att man blir upproriſt till sinnes". Jo, det är mycket underligt, att Guds barn sätta i fråga, om de skola lyda Gud. Sådant skulle aldrig ske, om wi på allwar trodde Guds ord. Att öfwerheten gör orätt, det skall bli en sak mellan henne och Gud. Men hennes orättfärdighet kan aldrig lösa oß från wår förbindelse att i alla stycken wandra evangelium wärdigt.

1102. Huru farlig sådan upproriſthet är, derom säger Paulus i wår text widare: **Den som sätter sig upp emot öfwerheten, han står emot Guds förordnande, men de som stå emot detta, de skola få en dom öfwer sig.** I öfwerheten hafwa wi att göra med Gud. Detta är en sjelfklar följd deraf, att den öfwerhet, som är, är förordnad af Gud. Men du, som tror på Kristus, har du gjort det riktigt klart för dig, att det är mot Gud du reser dig upp, när du reser dig mot öfwerheten? Och besinnar du wäl, hwad answar det drager öfwer dig? Du lugnar dig kanske dermed, att det är en rättfärdig sak, du försättar. Men akta dig. Man kan äfwen i kampen för en rättfärdig sak bete sig orättfärdigt. Och då är det en usel ursäkt, att saken är rättfärdig. Tänk allwarligt efter, hwad det innebär att kämpa mot Gud!

1103. Den dom, som apostelen omtalar såsom straff för uppstudsighet mot öfwerheten, kan wara antingen en dom genom öfwerheten sjelf, eller ock en dom direkt af Gud. Sådana domar kunna wara af många slag, och serskildt kunna de bestå deri, att Gud sänder en öfwerhet, som är mycket sämre, än den man har, så att man, såsom ordspråket säger, kommer ur askan i elden. **Ostraffadt** skall det aldrig bli, att man sätter sig emot Guds förordnande. Ingen öfwerhet är utan fel. Ställa hur man ställa will, alltid skall man ändå kunna upptäcka fel. Men att nu bara se på felen och ondgöras deröfwer, medan man alldeles blundar för det goda, som man har genom öfwerheten, och som man borde tacka Gud för, det är en synd. Och det är lika wigtigt, att den troende tager sig till wara för denna synd som för någon annan. Men har du fallit deri, så är det lika wigtigt, att du bekänner denna din synd, söker förlåtelse och nåd till upprättelse, som om du hade fallit i någon annan synd, såsom dryckenskap, otukt eller dylikt. Akta dig för den inre röst, som hwiskar, att den här synden icke är så farlig. Det war den rösten, som bragte

Adam och Eva på fall. Och man kan mycket lätt sofwa sig till döds i en synd, som man icke fruktar för.

1104. Apostelen tillägger widare: **Ty de styrande äro icke till skräck för de goda gerningarna utan för de onda. Och will du slippa att frukta öfwerheten? Gör då det, som är godt, så får du pris af henne** (v. 3). Öfwerhetens embete är att befordra en yttre borgerlig rättfärdighet samt förhindra det onda och straffa dem, som göra ondt. Och wißt är att, huru dålig öfwerheten än må wara, nog kan man säga, att icke är hon så dålig, att hon förbjuder att göra det goda. Nog tillåter hon oß att wara ödmjuka, barmhertiga, wänliga, oegennyttiga, undergifna, tåliga, nog tillåter hon oß att tala godt om nästan och tjena honom, hwar wi kunna, att mätta de hungriga, kläda de nakna, herbergera de huswilla o. s. w. Nog tillåter hon oß att wara redbara och flitiga i wår kallelse, att i all wår handel göra alla rätt, att förhjelpa nästan dertill, att hans goda namn och rykte må bewaras samt hans gods och näring förkofras o. s. w. Allt sådant der är gerningar, som äfwen Gud tycker om. Nu kan ju möjligt wara, att öfwerhetspersonerna i öfrigt äro dåliga menniskor, som wränga rätten och taga mutor samt låta mycket ondt passera, som de borde afstyra, och att Guds barn till följd deraf måste lida mycket orätt. Men med den saken blir wäl något råd. Gud skall hålla reda derpå. Han räknar sina trognas tårar och fattar dem i sin lägel, såsom David säger. Den saken kunna de sålunda lugnt befalla åt Gud. **Hufwudsaken för dem är, att de sjelfwa hafwa rättighet att göra godt och lefwa efter Guds bud.** Och det hafwa de. Endast i högst sällsynta fall kan det inträffa, att öfwerheten skall hindra dem deri. I de aldra flesta fall skola de genom sådant rättfärdigt lefwerne winna öfwerhetens pris, såsom Paulus här säger. Och det är mycket att tacka Gud för.

1105. **Ty hon är en Guds tjenare, dig till godo,** tillägger apostelen. Det är ju märkwärdiga ord, att Paulus kallar en gudlös och hednisk öfwerhet för en Guds tjenare. Nu will han ju dermed alls icke säga, att ogudaktiga **öfwerhetspersoner** äro några Guds tjenare. Men **öfwerheten, såsom ett embete betraktad,** är i alla fall en Guds tjenare, huru gudlösa de personer än må wara, som innehafwa det embetet. Och hon är en Guds tjenare till godo för alla hederliga och rättfärdiga medborgare. Apostelen har, såsom wi här kunna se, wetat att skilja mellan å ena sidan öfwerheten såsom ett embete, å andra sidan öfwerhetspersonerna. Och detsamma böra äfwen wi lära. Embetet är alltid heligt och guddomligt och skall af

oß wördas; personerna kunna wara goda eller dåliga, aktningswärda eller föraktliga. Nuwäl, sådant är lätt sagdt och förstådt. Men att i lifwet tillämpa det har sig swårare. Dertill fordras en stor Guds nåd. Och framför allt fordras, att de troende rätteligen wakna upp öfwer wigten af denna sak, så att de förstå, att här är fråga om en sak, **på hwilken man kan gå förlorad.**

1106. Det är alldeles uppenbart, att ett sådant betraktelsesätt, som apostelen här framställer, är i högsta grad egnadt att göra oß af hjertat williga att lyda öfwerheten. Att wi nu så ofta frestas till knot, beror ju alltid derpå, att wi bara se på personerna och deras fel. Säge wi i stället derpå, att öfwerheten i alla fall är Guds tjenare och detta oß till godo, så skulle det med ens förändra wårt sinne och wårt förhållande högst wäsentligt. Men hwem tänker wäl nu för tiden på det sättet? Tidsanden är nu sådan, att man t. o. m. gyckar öfwer undergifwenhet och wördnad för öfwerheten såsom öfwer ett urmodigt pjoller. Men du, Guds folk, låt dig icke besmittas deraf utan lyd du din Guds ord. Det skall du icke behöfwa ångra, om du annars sätter wärde på Guds wälbehag.

1107. **Men gör du det onda, frukta då, ty öfwerheten bär icke swärdet förgäfwes utan är en Guds tjenare, en hämnare till straff för den, som gör det onda** (v. 4). Icke blott uti att belöna det goda utan äfwen i att straffa det onda är öfwerheten Guds tjenare. Ty Gud will, att det onda skall straffas. Der öfwerheten börjar se genom fingrarne med det onda samt låter det ohejdadt passera, der går samhället under. Straffet är ett uttryck af Guds rättfärdighet gentemot det onda. Såsom sådant är deß ändamål å ena sidan att afskräcka från det onda, å andra sidan att wäcka dem till besinning, som syndat, på det de måtte stå upp ur sin synd och bättra sig. Straffets ändamål är icke, såsom många tro, att wedergälla ondt med ondt, hwilket woro orättfärdigt, utan såsom nu är sagdt, att wäcka och afskräcka från det onda. När föräldrar straffa sina barn, då är ju deras mening alls icke att göra dem något ondt utan twertom. På samma sätt förhåller det sig med de straff, som öfwerheten pålägger. Och likasom det misshagar Gud, att föräldrar lemna sina barn onäpsta, när de göra ondt, så misshagar det honom ock, att öfwerheten lemnar underså-tarne ostraffade, när de begå brott.

1108. Denna öfwerhetens straffmakt sträcker sig ända till swärdet, d. w. s. att straffa till lifwet. Det må erkännas, att det är något förfärligt att sålunda döma en menniska till döden och afrätta

henne. Men om samhällets wäl fordrar det, så må öfwerheten icke tweka. Hon bär icke swärdet förgäfwes, säger apostelen. Och det är hennes pligt att wisserligen förfara så mildt som möjligt med de brottsliga, men också å andra sidan se till, hwad de andras wäl kräfwer.

1109. Denna straffmakt sträcker sig öfwer alla, som göra det onda, utan anseende till personen. Om derför en troende försyndat sig emot den borgerliga lagen, så måste äfwen han underkasta sig straffet och deri wörda Guds dom. Gud låter icke gäcka sig, och han will icke för sina barn göra något undantag. Det är derför grufligt illa, när de troende uti sådana fall, i stället för att undergifwet taga tuktan, twertom söka undskylla sig och förklara, hwad de lida, wara en förföljelse. Må du, broder, icke göra dig skyldig till sådant. Har du syndat och blir straffad, så bekänn din synd och den anstöt, du dermed wållat, och sök nåd till förlåtelse och upprättelse, på det du åter må hedra Jesu namn. Då will Herren också förbarma sig öfwer dig. Men om du i stället undskyller dig och klagar på förföljelser, då skall Herrens dom träffa dig. Och we dig på den dagen!

1110. Wi sluta här för denna gång och wilja i nästa betraktelse se, hwad apostelen i fortsättningen af wår text säger.

Femtioförsta Betraktelsen.

1111. **För den skull måste man wara underdånig icke allenast för straffets skull utan ock för samwetets skull** (Rom. 13: 5). Wi hafwa här fortsättningen af den text, som wi uti den föregående betraktelsen begynt att afhandla. Apostelen talade om undergifwenhet för öfwerheten och wisade, att den, som sätter sig emot öfwerheten, han sätter sig emot Guds anordning, emedan öfwerheten är förordnad af Gud. Här tillägger han nu på samma grund: För den skull måste man wara underdånig icke allenast för straffets skull utan ock **för samwetets skull**. Om de ogudaktiga äro underdåniga endast för straffets skull, så må det icke wara så underligt. Många äro det dock till följd af en inre, ofta stark pligtkänsla. Men för de troende skall det **wara en samwetssak** att wara underdåniga. Den som sätter sig mot öfwerheten, han sätter sig mot Gud, och att icke göra det må wäl wara en samwetssak för hwarje Guds barn. Men huru är det

med dig i denna del? Har du ett känsligt samwete äfwen för denna synd?

1112. "Men, säger någon, det är dock alldeles omöjligt att utan widare lyda öfwerhetens befallningar eller förbud. Det har icke heller Herren Kristus eller hans apostlar gjort. Det händer ju, att öfwerhetens bud strida emot Guds bud." Ja, sådant händer tywärr ofta. Och då måste den troende mer lyda Gud än menniskor. Att apostelen Paulus icke med sitt tal om underdånighet menat, att wi i **sådana** fall skola lyda öfwerheten, det är uppenbart af hans eget och de öfriga apostlarnas äfwensom af Kristi eget exempel. Men äfwen i detta fall kan man förhålla sig på olika sätt. Man kan göra det på ett ödmjukt och gudfruktigt sätt med all den wördnad, man är skyldig öfwerheten såsom Guds tjenare. Men man kan ock göra det på ett öfwermodigt och trotsigt sätt, så att det synes, att man föraktar öfwerheten. Och det senare är synd.

1113. Se på Kristus. När han icke kunde **lyda** öfwerheten, fogade han sig dock i deß dom stilla som ett lam, som icke öppnar sin mun, när man klipper det. Paulus har icke heller i allt kunnat lyda öfwerheten, men han har undergifwet burit deß dom först i ett långwarigt fängelse och sedan på stupstocken. Aldrig ser man i hans bref eller i Apostlagerningarnas berättelse om hans fängelsetid ett enda uttryck af trots eller mißnöje. Petrus och Johannes hafwa inför rådet i Jerusalem förklarat, att de måste mer lyda Gud än menniskor (Apg. 5: 29). Till följd deraf hafwa de ock måst lida hudflängning och fängelse. Men långt ifrån att detta kunnat förleda dem till trots och upproriskhet, har det uppfyllt deras hjertan med tack och lof derför, att Gud räknat dem wärdiga att något lida för Jesu namns skull. O hwilket sinne! Må Gud gifwa oß alla detsamma.

1114. Men om det äfwen då, när man är utsatt för uppenbart orättwis förföljelse från öfwerhetens sida, är nödwändigt att hafwa ett sådant sinne, huru mycket mer nödwändigt är det icke att bewisa samma kristliga undergifwenhet, när man för sitt samwetes skull måste öfwerträda en borgerlig lag, emedan att man anser den strida mot Herrens bud, men möjligt är, att man deri kan taga miste. Om öfwerheten förbjuder oß att tro och älska och bekänna Jesu namn eller dylikt, då är intet twifwel om, huru man skall förhålla sig. När konungen i Persien lät utgå ett sådant bud, att ingen i landet under trettio dagar fick bedja till någon annan Gud än till konungen, då gick Daniel upp på sitt rum tre gånger

om dagen, öppnade fönstret, så att alla skulle se, hwad han gjorde, föll så ned på sina knän och bad till Israels Gud. Han kunde först och främst icke lyda påbudet. Men han tänkte icke heller: "Jag skall fortfarande bedja till min Gud, men jag skall icke göra det öppet under dessa trettio dagar; jag skall gå in i min kammare och slå dörren till och bedja i löndom." Nej, för Daniel war det en samwetssak att icke ens anses lyda påbudet. Sjelfwa skenet af lydnad hade warit synd. Derför bad han öppet, och det ehuru han derigenom utsatte sig för den aldra ögonskenligaste lifsfara (Dan. 6: 10 följ.).

1115. Men helt annat blir förhållandet, när öfwerheten will stifta lagar, som öfwerensstämma med Guds ord men derwid får en annan uppfattning af detta ord, än jag har. Huru skall jag då bära mig åt? Det är ju möjligt, att öfwerheten tagit miste, och att jag har rätt. Det är ock möjligt, att jag tagit miste, och att öfwerheten har rätt. För tillfället kan jag wara alldeles wiß, att jag har rätt, men så kunna finnas andra troende, som äro lika wissa, att öfwerheten har rätt, och jag kan icke säga, att de hafwa sämre förstånd än jag eller äro mindre måna om sanningen än jag.

1116. Wi wilja här taga ett par exempel. Öfwerheten bjuder, att alla till wiß ålder komna män skola utbildas för att deltaga i landets försvar i händelse af krig. Nu äro der några troende, som anse det wara orätt och synd att kriga. De kunna icke ens taga på sig skenet af att gilla det och kunna derför icke underkasta sig att deltaga i wapenöfningarne. Ty om de det gjorde, skulle de ju synas gilla krig. Under tiden gifwes det andra troende, som anse det alldeles rätt, att ett folk bereder sig för att försvara sin frihet, ja äfwen, om det påfordras, med lif och blod försvarar den emot en påträngande fiende. Nu säga de förra: "Guds bud förbjuder oß att dräpa." Derpå swara de andra: "Men samme Gud, som gaf det budet, befalde ock Israel att föra blodiga krig. David drap Goliat, Gideon slog midianiterna o. s. w. Och de prisade Gud för seger. Ja, Moses sjelf förde folket i blodiga krig. Ingen af dem eller af andra heliga i gamla testamentet har således ansett krig strida emot det budet: Du skall icke dräpa". Och hwem wågar wäl påstå något sådant, då det ju på många ställen uttryckligen står, att Gud war med sitt folk i kriget och gaf det seger? Der säga emellertid de förre: "Men krig och blodsutgjutelse äro i alla fall stridande twert emot Kristi evangelium." Och de andra swara: "Derom säger hwarken Kristus eller någon af apost-

larne ett enda ord. Och huru skulle jag tänka, att Gud kunnat befalla en sak, som skulle wara i strid mot Kristi ord? Äro då Guds befallning och Kristi ord i strid mot hwarandra?" Så stå de nu der, och den ene kan icke öfwertyga den andre. Så kommer öfwerheten och befaller, att man skall öfwa sig till krig. Och hwem skall nu afgöra, om hon har rätt eller icke?

1117. Men ännu ett exempel. Herren säger till sina lärjungar: **I skolen alls icke swärja** (Matth. 5: 34). Nu fatta somliga troende det så, att det icke är en kristen tillåtet att aflägga ed. Andra återigen mena, att Herren alls icke afser det borgerliga lifwet utan endast de troendes **enskilda** lif. Det är ju äfwen annars uppenbart, att Herren i sina predikningar gifwer sina lärjungar många föreskrifter, som icke kunna eller få öfwerföras på det borgerliga lifwets område. Sålunda förbjuder han dem att stå emot den, som är ond (Matth. 5: 39), och att döma (Matth. 7: 1). Om man nu wille öfwerföra dessa bud på det borgerliga området, så skulle det för en troende wara förbjudet att wara polisman eller domare eller öfwerhetsperson, emedan sådanas embete är att stå emot och döma dem, som äro onda. Och det wore ju orimligt, alldenstund öfwerheten är en Guds anordning. Alltså — deraf att Herren säger: I skolen alls intet swärja, följer icke, att det är förbjudet att aflägga ed, när öfwerheten så fordrar.

1118. Härtill kommer widare, att eder kunna wara af wäsentligt olika slag. Somliga eder äro nämligen **löfteseder,** andra deremot äro **bekräftelseeder,** och det ställe, der frälsarens ord stå, handlar om **löfteseder,** såsom sammanhanget wisar (v. 33). "Ja, säga de andra, men Herrens ord äro allmänna och tillåta intet undantag. I skolen **alls intet** swärja. Och alls intet — det är alls intet, och derwid måste wi låta det blifwa. Alla slag af ed äro dermed förbjudna." — "Nuwäl, säga då åter de förra, men så har åtminstone apostelen Paulus icke fattat saken. Ty han har i sina bref flere gånger åberopat Gud till wittne för att dermed bekräfta sina ord. Läs t. ex. Rom. 1: 9, 2 Kor. 1: 23, 11: 31, Gal. 1: 20, Fil. 1: 8. Och Paulus har wäl också haft något förstånd om, huru man skulle fatta frälsarens ord. Derföre må man wisserligen, när öfwerheten befaller det, eller när sakens wigt annars fordrar det, med ed bekräfta sina ord. Och hwad löfteseder beträffar, må man äfwen på öfwerhetens befallning aflägga sådana eder utan att dermed anses hafwa öfwerträdt frälsarens bud, alldenstund detta icke handlar om det borgerliga lifwet utan endast

om de troendes enskilda lif. Ty öfwerheten bör man lyda i allt, som icke strider emot tydliga Guds bud."

1119. Si, der stå de då begge parterna wid sin mening, och den ene låter sig icke öfwertygas af den andre. Nu stiftar öfwerheten sina lagar och säger: "Jag måste fordra ed af eder." Och hon tror sig dermed handla i öfwerensstämmelse med Guds ord. Hwad är nu der att göra för den, som tror, att edgång är af Kristus förbjuden? Han framhåller frälsarens ord. Men öfwerheten säger: "Du har missförstått frälsaren." Nu måste ju alltid medgifwas, att den ene kan likaså wäl som den andre hafwa gjort sig skyldig till missförstånd. Och det är alls icke sagdt, att man har rätt derför, att man har en mening, som strider mot öfwerheten. Ofta ser man ock, att en person, som det ena året warit fullkomligt wiss på sin mening, ett annat år till följd af öfwerbewisning fattar en annan mening. Att alltid hålla på en wiss mening för det, att man förut haft den, äfwen om man blir öfwerbewisad om orätt, det är enwishet, och enwishet är ingen dygd. Det är således mycket tänkbart, att den, som idag tror, att det strider emot Kristi ord att aflägga ed, en annan dag deremot kan komma till en annan öfwertygelse.

1120. Nu blir alltså en troende kallad att göra krigstjenst eller aflägga ed eller dylikt, och han är i sitt samwete bunden deraf, att han tror, att sådant är emot Kristi bud. Huru skall han alltså bete sig? Skall han handla emot sitt samwete? Wi swara: Han skall pröfwa saken inför Gud i bön. Finner han nu, att hans mening är oriktig, så bör han låta den fara och foga sig efter öfwerhetens bud. Kan han deremot icke förstå annat, än att han har rätt, så skall han göra, hwad han tror wara Guds wilja, samt sedan stilla och tåligt lida det borgerliga straff, som han derigenom kan ådraga sig, alltid tänkande: "Min Gud, du wet, att jag will göra rätt. Och eftersom jag icke kan förstå saken på annat sätt, än jag gör, så will jag gerna lida. Gud, om jag tager miste, som nog möjligt är, så upplys mig du om det rätta." Si, det wore ett äkta kristligt sinne, men hwar finner man wäl detsamma?

1121. "Ja, säger någon, men lagarna böra alltid wara sådana, att aldrig någons samwete behöfwer twingas. Om sålunda öfwerheten råkar i krig, så bör den troende wara fri från krigstjenst, om han för sitt samwete icke kan gå ut. Och om öfwerheten fordrar edgång, så bör lagen medgifwa frihet derifrån åt hwar och en, som för sitt samwetes skull icke kan gå ed." Ja, det der låter mycket bra.

Men om nu den manliga ungdomen kallas till wapenöfning, och alla säga: "Wi kunna för wårt samwetes skull icke gå", huru skall man då bära sig åt, och hwem skall afgöra, hwilka de äro, som werkligen äro i samwetet bundna? Det kan ingen menniska. Och sammaledes om någon kallas till edgång — han har t. ex. gjort konkurs och han ålägges att med ed bekräfta riktigheten af sina uppgifter, men han wägrar och förebär samwetsbetänkligheter — hwem skall då afgöra, om det werkligen är samwetet, som hindrar honom, eller om han är en skälm, som lemnat falska uppgifter och nu, medweten derom, will undandraga sig eden, som han fruktar? Säkert är, att om lagarna wore sådana, som nu är sagdt, så skulle alla, äfwen de största skälmar, begagna sig deraf och förebära samwetsbetänkligheter. Sådant måste öfwerheten wara på wakt emot, emedan hon har att tillse äfwen andras wäl och rätt, som kunde lida förfång derigenom, att somliga undandroge sig lagen. Och så uppstå tillfällen, då den, som werkligen är i samwetet bunden, **måste** lida. Det finnes ingen utwäg att förebygga det. Han må derför befalla sin sak åt Gud, som pröfwar hjertan, samt wara stilla och undergifwen, wetande att det i denna werlden är alldeles omöjligt att få allting fullkomligt. Gud skall nog laga så, att han ingenting skall **förlora** på det, som han lider.

1122. "Men, säger någon igen, skall då en troende utan widare underkasta sig allt, hwad en dålig öfwerhet gör och bestämmer?" Swar: Det behöfwer han icke. Han kan och bör göra mycket till att förbättra det, som är dåligt. Men han får icke för det ändamålet sjelf göra något dåligt. Ty dåligt botar aldrig dåligt utan förwärrar det blott. Och i hwad fall som helst är det synd att göra orätt, äfwen om man gör det för att skaffa sig rätt. Den som i harmen öfwer, att han lidit orätt, tager sig för att sjelf göra orätt, han är lik en, som i harmen deröfwer, att man stulit ifrån honom en stol, tänder eld på sitt hus. Han gör sig ju derigenom sjelf ännu större ondt, än han redan lidit. Ty genom att göra orätt tillfogar man sig den aldra största skadan. Må wi alltid komma ihåg det: **Allt hwad ondt andra kunna göra mig, det skall aldrig skada mig, sålänge jag icke deraf låter mig förledas till att sjelf göra något ondt.** Om allt det andra gäller, hwad Paulus säger: För dem, som hafwa Gud kär, samwerkar allt till godo (Rom. 8: 28). Men om wi synda, då gäller oß, hwad Paulus åter säger: Om J lefwen efter köttet, så skolen J dö (Rom. 8: 13). Och det må wi wara rädda för.

1123. Men skall då den troende aldrig göra något för att skaffa sig rätt, om han lider orätt af öfwerheten? Jo, det kan icke förwägras honom. Dock må han i hwarje fall pröfwa inför Gud först och främst, om det gagnar, att han gör det, för det andra om han är stadd i en sådan sinnesstämning, att han kan göra det på ett gudfruktigt och ödmjukt sätt. I många fall skall han då finna, att det gagnar mest, att han lider och är stilla. Ty dels kunna sjelfwa omständigheterna wara sådana, att han, genom att söka skaffa sig rätt, endast skaffar sig oro utan utsigter att winna rätt. Och så fördubblar han bara sitt lidande. Dels kan hans sinnesstämning wara sådan, att han har mycket större anledning att kämpa mot den än emot öfwerheten. Ty om han ock lyckas genomföra sin sak så, att han till sist får rätt, men han gör det på ett ogudaktigt sätt eller i en ogudaktig sinnesstämning, så är winsten ringa i jemförelse med den skada, han gjort. **Ty det är ofantligt mycket wigtigare att göra rätt än att winna rätt.**

1124. Men om du nu efter sådan pröfning tycker dig finna, att du bör söka skaffa dig rätt, så står det dig fritt att emot de underordnade myndigheterna wända dig till de öfwerordnade. Den omständigheten, att sådana öfwerordnade myndigheter finnas, bewisar ju, att öfwerheten sjelf insett, att det är möjligt, att en underordnad myndighet kan taga miste, ja äfwen göra orätt. Men den bewisar äfwen, att öfwerheten will, att rätt skall ske mot undersåtarne, och att, om orätt skett, det skall rättas. Detta är en god ordning, som ock den troende i all ödmjukhet och gudsfruktan må begagna sig af, när han, som sagdt är, efter pröfning tror sig finna, att det kan wara till något gagn. Af denna ordning begagnade sig äfwen Paulus, när han wädjade till kejsaren (Apg. 25: 11). Det war många gånger han led utan att wädja. Men när han ansåg det wara till gagn, så wädjade han.

1125. Men nu kan hända, att både underordnade och öfwerordnade myndigheter döma, såsom det synes, orätt, och hwad har då den troende att göra? Swar: Först må han riktigt inför Gud fråga: "Kanske det är jag, som har orätt?" Ty det skulle ju icke kunna wara alldeles omöjligt. Men lider du werkligen orätt, så lid såsom Josef, lid såsom Paulus, lid såsom Jesus. Med dem är du icke i dåligt sällskap. Och då bör du se till, att icke du sjelf skämmer det sällskapet.

1126. Äfwen der menniskor wilja det bästa, kunna de dock taga miste. Och öfwerhetspersonerna äro endast menniskor. Detta

är serskildt i wår swenska lagstiftning på ett rörande sätt framstäldt, då det i wåra allmänna kyrkoböner bland annat heter: "Att du alla oskyldiga fångar wärdes förlossa, hör oß milde Herre Gud!" Ty dermed är så mycket sagdt: "Käre Herre Gud, efter som möjligt är, att wi tagit miste och dömt någon orätt, så befalla wi en sådan åt dig, att du, som ser och känner allt, må skaffa honom rätt." Det hedrar derför den troende, och han ärar Herrens namn, om han sjelf stilla och ödmjukt fogar sig i sitt lidande samt tager det såsom en kalk, som räckes honom af den himmelske Fadren. Ty Guds barn hafwa den utomordenligt stora förmånen att weta, att allt, som möter dem, går genom deras himmelske Faders hand och wäges af honom.

1127. Men ännu mer. De troende kunna göra något annat, som är mycket helsosammare för dem sjelfwa och uträttar mycket mer än allt knot. **De kunna bedja**, och bönens ande är kraftigare än knotets ande. Tänk dig wid en orättrådig handling af öfwerheten den märkwärdiga synen, att en del af folket stockar sig tillsammans för att knota och gifwa luft åt sin förbittring, den andra delen deremot samlar sig för att bedja för öfwerheten. Tror du wäl, att det finnes någon, som är så blind, att han icke skall se skilnaden? Men broder, hur är det med dig? Beder du werkligen för öfwerheten? Kanske du knotar tio gånger, medan du beder en gång. Och när du knotar, gör du det med allwar; när du deremot beder, gör du det kanske ganska tanklöst och utan någon egentlig angelägenhet derom, att Gud skall höra din bön. Det går ju an, att du pröfwar dig. Och wäl dig, om du består profwet.

1128. Har man en god öfwerhet, så behöfwer denna öfwerhet stöd af de troendes förböner. En god konung och en god regering höra till de största nådegåfwor, som Gud kan gifwa ett folk. Och Gud will hafwa tack för den gåfwan. En god öfwerhet bär en tung börda och har många bekymmer. Och dessa böra de troende hjelpa till att lätta genom sina förböner. Konungens krona är tyngre än bondens hatt. Och hwilka äro wäl de, som framför andra skola stödja honom, om icke de troende, som weta, att konungen är Guds representant inför folket, och att han med detta höga kall och stora answar endast är en swag, skröplig menniska, som trots bästa wilja lätt kan taga miste och göra saker, som blifwa till oberäknelig skada för folket?

1129. Är deremot öfwerheten dålig, så är det ännu mer af nöden, att man beder för henne. Det bästa, man kan göra för en

dålig menniſka i allmänhet, är att bedja för henne. Och alldeles detſamma gäller en dålig öfwerhet. Genom ſådan förbön uppehålles i den troendes eget hjerta wördnaden för öfwerheten, hwilket bewarar honom för att beſmittas af den bitterhet och det knot, ſom råder i werlden. Och det är ju en ſtor winſt för hans eget andliga lif. Men icke blott det. Genom ſådan förbön afwänder han mycket ondt, ſom öfwerheten annars kunde göra, ſamt motwerkar ſkadan af det onda, ſom hon werkligen gör. Det är otaliga gånger, ſom de heliga genom ſina böner hafwa från ſtäder och hela land afwändt ſtora olyckor, ſom ſtått för dörren. Ibland är det ſå tydligt, att man alldeles kan taga derpå. Merändels ſer man det dock icke. Man märker i de fleſta fall icke det onda, ſom höll på att komma, men ſom aldrig kom. På den ſtora dag, då allt ſkall uppenbaras, ſkola wi få ſe det. Men icke blott det. Genom ſådan förbön ſkola de troende i många fall kunna bliſwa ett medel till öfwerhetens förändring, ſå att hon ifrån att wara ond blir god. Mången dålig öfwerhetsperſon, både högre och lägre, ſom genom underſåtarnes knot bara ſtärkes i ſin ondſka, ſkall icke i längden kunna motſtå trycket af det medwetandet, att de troende bedja för honom.

1130. Må wi derföre flitigt bedja för öfwerheten. Paulus ſäger: **Så förmanar jag nu framför allt, att böner, åkallan, förböner och tackſägelſe hållas för alla menniſkor, för konungar och all öfwerhet, på det att wi må föra ett lugnt och ſtilla leſwerne i all gudaktighet och wärdighet. Ty detta är godt och wälbehagligt inför Gud, wår frälſare, ſom will, att alla menniſkor ſkola warda frälſta och komma till ſanningens kunſkap** (1 Tim. 2: 1—4). Se der, huru apoſtelen förmanar oß att ſerſkildt bedja för konungar och all öfwerhet. När han ſäger: all öfwerhet, ſå innefattar han deri både högre och lägre öfwerhet, både den, ſom är god, och den, ſom är dålig. Märk widare, huru han ſäger, att det är godt och wälbehagligt inför Gud, och mer behöfwa wi ju egentligen icke weta. Ty i ſamma mån wi älſka Gud, i ſamma mån ſkall det bliſwa oß angeläget att göra, hwad wi tro och weta wara honom behagligt. Men apoſtelen påpekar ock, att ſådan förbön ſkall bidraga till att bereda oß ſjelfwa förmånen att få föra ett lugnt och ſtilla leſwerne i all gudaktighet och wärdighet, och det är ju en förmån ſå ſtor, att den ej kan betalas med några penningar. Slutligen framhåller apoſtelen, att ſådan förbön för öfwerheten ſkall bidraga till menniſkors frälsning. Detta kan ſke dels ſå, att öfwerhetsperſo-

nerna warda frälsta, dels så att genom de troendes förbön hindras öfwerheten att widtaga åtgärder, som kunde skada evangelii framgång till själars frälsning. Tänk hwilka wälsignade frukter allt detta är af förbön för öfwerheten!

1131. Men får då den troende intet widare göra gentemot en dålig öfwerhet än undergifwet lyda eller lida och bedja? Jo, han kan ännu göra mycket dertill. Han må först och främst med Guds ord wittna emot öfwerhetens synder. Profeten Natan har frimodigt bestraffat David, Samuel har uttalat Guds dom öfwer Saul. Många profeter hafwa mycket allwarligt bestraffat gudlösa konungars ondska. Så har Elias bestraffat Akab för hans gudlöshet och tyranni (1 Kon. 17: 1, 18: 18) och Johannes döparen konung Herodes för hans äktenskapsbrott och allt annat ondt, som Herodes gjorde (Luk. 3: 19). Men när de det gjort, hafwa de warit ledda icke af knotets eller upprorets ande utan af **Guds** ande. Derför hafwa de ock gjort det i ett heligt sinne och på ett heligt sätt. Men aldrig hafwa de sagt ett ord, som warit anlagdt på att egga undersåtarne till knot eller uppror eller att lära dem att ringa akta sina pligter. Hade Elias welat begagna sig af sitt inflytande bland folket i denna riktning, så hade det säkert för honom warit en lätt sak att störta Akab. För Johannes döparen och ännu mer för Kristus sjelf hade det ingen swårighet warit att ställa till ett blodigt uppror i det heliga landet, om de hade welat. Men ingen af dem gjorde det, och ingen hade **sinne** för att göra det. Brott och gudlöshet bestraffade de med helig nitälskan hos hög och låg utan anseende till personen, men **öfwerheten** wördade de för Herrens skull samt öfwerlemnade åt Gud hämden öfwer de öfwerhetspersoner, som brottsligt skötte sitt kall. Och detta är såsom allt annat i den heliga Skrift skrifwet oß till lärdom och till ett exempel. Och säkrast når man målet genom att wandra i de heligas fotspår. Det är i alla fall de saktmodiga, som skola ärfwa och besitta jorden (Matth. 5: 4), icke de trotsiga och upproriska. Synes det än dröja och gå sakta, så går det ändå säkert. Ty icke ett ord skall blifwa tillbaka af allt, hwad Herren har talat. Och hwad Guds barn isynnerhet böra besinna, det är, att allt knot och uppror — långt ifrån att påskynda twertom — skall fördröja det ondas öfwerwinnande och det godas seger. Ty genom knot och uppror får man icke bara öfwerheten utan äfwen Gud emot sig. Att söka öfwerwinna ondt med ondt, det är endast att sätta det ena onda i stället för det andra. Det är att

utrota tistel genom att så törne. Men dermed har det goda ingenting wunnit.

1132. Men icke blott det. Undersåtar hafwa ock rättighet inför Gud att med alla lagliga och rättfärdiga medel werka för den dåliga öfwerhetens ersättande med en god öfwerhet. Om således en lägre öfwerhetsperson begår öfwergrepp och wisar sig owärdig sitt embete, så må man anklaga honom hos de öfwerordnade. Detta är en utwäg, som lagen sjelf hänwisar till, emedan lagen icke will, att öfwerhetsembetet skall innehafwas af owärdiga personer. Man handlar alltså icke okristligt utan twertom kristligt och i lagens ande och syfte, när man begagnar denna utwäg. Omsorgen om de förtryckta kan ock stundom göra det till en pligt, allenast det sker på ett saktmodigt och rättfärdigt sätt, så att man icke stämmer den rättfärdiga saken genom att bedrifwa den på ett orättfärdigt sätt.

1133. Genom att deltaga i de borgerliga angelägenheternas afgörande kunna ock undersåtar utöfwa stort inflytande på samhällets styrelse. Och derwid hafwa de troende samma lagliga rättigheter som andra. De kunna deltaga i wal af såwäl kommunernas förtroendemän som af riksdagsmän, och de kunna ofta rätt wäsentligen inwerka på utgången af dessa wal, hwilka åter i sin ordning så wäsentligt inwerka på samhällets styrelse. Nu kan man wisserligen lätt förstå, huru det kommer till, att så få troende bekymra sig om de borgerliga angelägenheterna. Ömsom beror det på bristande insigt, ömsom derpå, att de tro, att de ingenting kunna uträtta, ömsom derpå, att de frukta för att dragas in i politiken så, att deras andliga lif tager skada. De twå första skälen äro mindre betydande och kunna afhjelpas genom bättre upplysning. Det tredje skälet är af allwarligare beskaffenhet. Ty här föreligger werkligen en fara. Men det är med denna fara såsom med den fara, som är förenad med all pligtöfning. Hwarje ställning i lifwet är förenad med fara. Hwarje borgerlig rättighet innesluter ock i sig en fara. Och dock måste sådana borgerliga rättigheter finnas. Dessa rättigheter innebära ock **skyldigheter,** som äfwen den troende måste uppfylla.

1134. Det är en beklaglig företeelse, att så många troende icke besinna, att borgerliga rättigheter motswaras af borgerliga skyldigheter. De tro, att det för dem är likgiltigt, om de göra bruk af sina rättigheter eller icke. De tänka icke på, att om de deltoge i de borgerliga angelägenheternas afgörande, skulle de kunna befordra mycket godt till samhällets wälsignelse, samt afstyra mycket ondt,

som nu sker till samhällets skada. Genom sin afhållsamhet och lojhet blifwa de sålunda wållande dertill, att godt, som kunde ske, icke sker, och att ondt, som kunde förhindras, icke warder hindradt. Och detta medför ett icke ringa answar. Det borde derför i sjelfwa werket icke finnas några, som wore så angelägna som de troende att deltaga i de borgerliga angelägenheterna. Äfwen detta såwäl som all annan pligtuppfyllelse kan mycket wäl ske i gudsfruktan. Att i detta afseende undandraga sig att göra sin pligt af fruktan för de faror, som dermed kunna wara förenade, det är lika orätt som att i öfrigt undandraga sig sin kallelses pligter och derwid skylla på de faror, som pligtens fullgörande kan föra med sig.

1135. "Ja, säger någon, men man ser aldrig i nya testamentet, att apostlarne eller de äldsta kristna befattat sig med de borgerliga angelägenheterna, ej heller gifwas der några uppmaningar till sådant." Nuwäl, det är alldeles riktigt. Men dessa kristna hafwa icke heller egt några sådana borgerliga rättigheter, som dem wi här tala om. De hafwa lydt under den romerske kejsaren, som warit enwäldig, och som öfwerallt i sitt rike efter godtfinnande förordnat embetsmän, hwilka i sin ordning tillsatt underordnade. Med den saken har folket intet haft att skaffa. Undersåtarne hafwa ingen annan rättighet haft än att lyda och wara nöjda. Helt annorlunda förhåller det sig hos oß. Och olika yttre förhållanden medföra olika pligter.

1136. För att än ytterligare inskärpa budet om undergifwenhet mot öfwerheten, tillägger Paulus i wår text: **Derför gifwen J ju ock skatt, ty de äro Guds tjenare och för detta ändamål ständigt werksamma.** Der upprepar han åter igen, att öfwerheten är Guds tjenare, och han tillägger, att hon såsom sådan uppbär skatt af folket. Detta är ock hennes rätt. Derför tillägger apostelen strax: **Så gifwen då åt alla, hwad J ären dem skyldiga, skatt åt den, som skatt tillkommer, tull åt den, som tull tillkommer, fruktan åt den, som fruktan tillkommer, heder åt den, som heder tillkommer.** Der framställer apostelen skatten såsom en skuld. Den som undandrager sig att betala skatt eller tull, han undandrager sig att betala skuld, och han är en oärlig menniska. Må Gud gifwa alla sina barn nåd att rätteligen besinna detta. Det finnes, Gudi klagadt, många troende, som icke göra det. De kunna i sitt förhållande till enskilda personer wara så ärliga, att de icke wille bedraga dem på ett enda öre. Men under tiden kunna de år ut och år in undandraga sig att betala den skatt, som de enligt lag skulle

betala. Detta sker på det sätt, att de myndigheter, som bestämma deras skatter, icke känna deras tillgångar och derför bestatta dem lägre, än de skulle göra. Nu skulle de sjelfwa upplysa myndigheterna derom, men de tiga och hålla god min och nöja sig med att betala mindre skatt, än de weta, att de enligt lag äro skyldiga att betala. Om någon får en räkning från skräddaren eller skomakaren och ser, att der är bortglömd en sak, så att räkningen är mindre, än den skulle wara, då påpekar han det och betalar hela sin skuld, om han är ärlig. Men om han tiger och nöjer sig med att komma undan att betala, hwad han rätteligen skulle betala, då förstår man snart att rätt bedöma en sådan värlighet. Men om någon skall betala skatt och han ser, att den skatt, som är honom påförd, är mindre, än han rätteligen skulle betala, men han tiger och låtsar intet derom, hwem förstår då att döma rätt om en sådan värlighet? Nuwäl, broder, Gud förstår det. Och se dig för, att icke hans dom engång träffar dig. Men härom hafwa wi mer talat § 916 följ.

O Herre Gud gif oß, dina barn, näd att äfwen i wårt förhållande till den borgerliga öfwerheten lyda ditt ord, att wi må pryda ditt namn. Herre Jesu, du som är oß af Gud gjord till helgelse, helga oß äfwen i detta stycke och förlåt oß alla wåra synder för ditt namns skull. Amen.

Femtioandra Betraktelsen.

1137. **Sen till och akten eder för all girighet** (Luk. 12: 15). Den troendes förhållande till jordiska egodelar är icke den minst wigtiga sidan af hans helgelselif. Ja, det finnes kanske få underwattensgrund, på hwilka så många troende Guds barn lida skeppsbrott i tron som på detta: wi mena begäret efter jordiska egodelar. Det är derför icke utan skäl, som nya testamentet talar så mycket och så allwarligt warnande derom. Må Gud gifwa oß näd att med ett lydaktigt hjerta mottaga det. Girigheten hör till de synder, för hwilka just ingen är rädd, och som just derför äro aldra farligast.

1138. Det war en man, som kom till Jesus och sade: Lärare, säg till min broder, att han delar arfwet med mig. Bröderna hade kommit i twist om arfsskifte. Och sådant är mycket wanligt. Jag kände en rik man. Hans barn togo ett mycket stort arf efter honom. Men när de skulle dela det, kommo de i rättegångar med

hwarandra. Dels genom dessa, dels genom misslyckade spekulationer förlorade de allt och woro slutligen sådana bittra owänner inbördes, att de icke tålde se hwarandra. Jag såg ock en gång ett mycket trefligt twåwåningshus på landet i Wermland. Det låg nära prestgården. Pastorn talade om för mig, att egaren till detta hus för en tid sedan aflidit, efterlemnande tre söner. Dessa kommo snart i strid om arfsskiftet. Icke kunde de komma öfwerens om att sälja huset, och ingen wille öfwertaga det på de wilkor, som de andra twå fordrade. Slutligen blefwo de så förbittrade, att de beslöto att rifwa ned huset samt sins emellan dela timmerstockarna, dörrarna, fönstren, teglen o. s. w.

1139. När nu den der mannen bad frälsaren om hjelp wid arfsskiftet, swarade Herren: Menniska, hwem har satt mig till domare eller delare öfwer eder? Herren wille icke blanda sig i saker, som icke hörde till hans embete. Sedan wände han sig till folket och sade: **Sen till och akten eder för all girighet.** Han såg, att det war girighet, som låg till grund för brödernas arfstwist. Derpå tillade han: En rik man hade ett fält, som bar ymnigt; och han tänkte inom sig sjelf och sade: Hwad skall jag göra, ty jag har icke något rum, der jag kan insamla min skörd? Och han sade: Detta skall jag göra: jag skall rifwa ned mina lador och bygga upp större, och i dem skall jag insamla hela min gröda och allt mitt goda och säga till min själ: Själ, du har mycket godt förwaradt för många år: gif dig ro, ät, drick, war glad. Men Gud sade till honom: Du dåre, i denna natt skall man kräfwa din själ af dig, och hwem skall då få, hwad du har tillredt? Så går det den, som samlar skatter åt sig sjelf, och som icke är rik för Gud (Luk. 12: 16—21).

1140. Det nya testamentets grundtext har twå olika ord för att uttrycka girighet. Det ena ordet betyder egentligen **penningkärlek.** Detta ord begagnas i 1 Tim. 6: 10. En girig kallas derför **penningkär** i Luk. 16: 14, 2 Tim. 3: 2. Det andra ordet betyder **merhafweri** (om ett sådant ord funnes i swenska språket), d. w. s. begär att hafwa mer. Det är detta ord, som begagnas här och på alla andra ställen utom de tre nämda, der det talas om girighet. Hwad wi af dessa ord lära, det är, att girigheten icke, såsom menniskor gemenligen tro, består deri, att **man far efter att bli rik.** Det är derför icke blott de förmögna, som äro utsatta för denna synd. Nej, girigheten består deri, att man **will hafwa mer,** och det derför att man **älskar penningar.** Märk dessa twå omständigheter. Om girighet wore endast det att wilja hafwa **mycket,** då skulle alla

kunna undskylla sig och säga: "Jag will wißt icke hafwa mycket; kunde jag bara winna den eller den summan, så skulle jag wara nöjd; och det är ju icke så mycket." Hwad den ena då skulle anse wara mycket, det skulle den andra kalla litet. Men icke blott det, utan hwad någon den ena tiden ansett wara mycket, det skulle han sjelf en annan tid anse wara litet o. s. w. Men nu innebär girigheten icke det att wilja hafwa **mycket** utan det att wilja hafwa **mer** — mer och mer. Dock är icke hwarje begär att få mer en girighetssynd. Om någon will hafwa mer och mer för att kunna hjelpa och tjena mer, då är det ingen girighet. Man tänke sig t. ex en, som har ett barnhem. Han will hafwa mer och mer inkomster för att kunna taga in allt flere och flere barn. Eller man tänke sig en, som föreståt en missionswerksamhet. Han will hafwa mer och mer inkomster för att kunna sända ut allt flere och flere missionärer. I detta ligger naturligtwis ingen girighet. Det, som utmärker girigheten, är icke blott begäret att wilja hafwa mer utan att wilja hafwa mer, **derför att man älskar penningar.** Och girig i skriftens mening är den, som will hafwa mer och mer, derför att han älskar penningar.

1141. Den nyß anförda liknelsen wisar detta tydligt. Att mannen hade stora åkrar, och att dessa buro rika skördar, deri låg ingen girighet. Att han tog wara på dessa skördar, det war naturligtwis icke heller någon synd. Hans girighet satt icke i åkern eller i ladan utan i hjertat. Om han wid åsynen af de stora skördarna hade sagt: "Gud, huru stor är din godhet, att du så wälsignar mig och sätter mig i tillfälle att göra så mycket godt! Gud, hjelp mig att förwalta det allt till din ära!" då hade ju allt warit rätt och bra. Men nu njöt han i sitt hjerta öfwer att sjelf bli rik och kunna äta och dricka och göra sig goda dagar under många år. Han wille ha mer, och han gladdes att winna mer, emedan han älskade penningen. Han älskade att **ega** och att **njuta.**

1142. Denna synd beherskar hela werlden. David säger i Ps. 39: 6 f.: Idel fåfänglighet äro alla menniskor, huru fasta de än stå; de gå bort såsom en skugga och göra sig mycket fåfänglig oro; de samla tillhopa och weta icke, hwem det få skall. Denna åstan efter det jordiska är det ock, som förhindrar de flestas frälsning. Den slöhet, som werlden wisar gentemot evangelii predikan, beror wäsentligen derpå, att hennes hjerta helt och hållet rör sig omkring de frågorna: "Hwad skola wi äta, och hwad skola wi dricka, och hwad skola wi kläda oß med?" Genom begäret efter det jordiska är deras hjerta alldeles förfoffadt. Hade man kommit till den i liknelsen

omtalade mannen och talat med honom om hans själ, så hade han säkert skrattat åt alltsammans. Ännu i dag wisar ock erfarenheten, att ju mer upptagen någon är af att jaga efter det jordiska, och ju bättre han lyckas deri, desto mer otillgänglig är han för evangelium.

1143. I Luk. 16: 19 följ. talar ock frälsaren om en rik girigbuk, som klädde sig i purpur och kostbart linne samt lefde hwar dag i glädje och prakt. Han älskade penningen, och han njöt af att ega. Men hans dagar woro räknade. Han wardt död och begrafwen. Hwad hjelpte honom nu hans rikedomar och hans dyrbara kläder? Hwad godt hade han nu af sina stora kalas? Hwar woro nu hans wänner, som under hans wälmakts dagar hade ätit och druckit hos honom och skålat med honom? Fans ingen, som nu kunde hjelpa honom? Nej, ingen. I dödsriket befann han sig i plågor, och dessa woro sådana, att när han lyfte upp sina ögon och fick se Abraham samt i hans sköte den förr så föraktade, fattige Lazarus, så ropade han: Fader Abraham, warkunna dig öfwer mig och sänd Lazarus, att han må doppa det ytterSta af sitt finger i watten och swalka min tunga, ty jag pinas i denna låga. Han begärde icke en bägare watten, nej han skulle räkna det som en lisa och en barmhertighet, om Lazarus kunde få doppa sitt finger i watten och sedan lägga fingerspetsen på hans tunga. När hade wäl den rike mannen under sin lifstid anat något så förfärligt? Förwisso aldrig. Och nu war han der. Nu war det för sent att ropa. Abraham lemnar honom utan hopp.

1144. När döden kommer, då måste den rike gå ifrån alla sina jordiska egodelar. Och hafwa dessa warit hans enda rikedom, we honom då! Har han icke warit rik för Gud, we honom då! Här bor han i en präktig wåning, här har han mat och dryck till öfwerflöd. Här håller han lysande kalas. Hans hustru och döttrar tjusa andra genom sina dyrbara och lysande drägter. Hans wänner rosa honom, många afundas honom. Om någon hade gått förbi den rike mannens dörr och sett Lazarus ligga der, så hade han kanske knorrat och sagt: "Tänk, huru olika och orättwist det är deladt i denna werlden: den ene så fattig och olycklig, den andre så rik och lycklig!" Men efter några år äro de ej mer der. Deras wåning bebos af andra. Allt hafwa de måst lemna. Och om den, som spörjer efter dem, hade öron att höra, så skulle han höra ångestrop — rop af sådana, som förgäfwes begärde, att någon skulle doppa det ytterSta af sitt finger i watten och swalka deras tunga. Och i dessa rop skulle han känna igen rösten af dem, som här tjusade honom

genom sin rikedom och glans, eller öfwer hwilkas lycka han afundsjukt knorrade mot Gud. Men när han lyfte upp sina ögon, skulle han få se deras arftagare på samma wäg wandra bort mot samma afgrund. Och om han wille warna dem, så skulle de begabba honom. Den rike mannen bad Abraham sända Lazarus till hans fem bröder, som nu woro på wäg till pinorummet, äfwen de, fastän de icke wißte det och icke trodde det. Men Abraham swarade: **De hafwa Moses och profeterna; må de höra dem.** Moses och profeterna hade sagt, huru det skulle gå den gudlöse. Men den stackars mannen swarade: **Nej, fader Abraham, men om någon af de döda kommer till dem, skola de ändra sitt sinne.** Han trodde, att om ett wittne från de dödas rike komme, så skulle det wäl werka. Men Abraham swarade: **Höra de icke Moses och profeterna, så skola de icke heller tro, om någon uppstode från de döda.** Hwad Guds ord icke förmår uträtta, det skall aldrig någon annans ord förmå. We, we alla mamons trälar!

1145. Det war en gång en rik man, som hade byggt ett präktigt hus och inredt det med all stät. När han hade fått det färdigt, och wisade det för sina wänner, wann han mycken beundran. Men en dag wisade han det för en troende man och frågade, hwad han tyckte. "Allt är utmärkt", swarade denne, "huset har ett enda fel; det har en dörr för mycket." Förwånad frågade egaren, hwad det war för en dörr. "Jo, swarade mannen, det är den dörr, genom hwilken döden kommer in." O den dörren — den låter sig aldrig stängas, och we alla mamons trälar, som hafwa alla sina egodelar på det ställe, som de måste lemna! Ty det är en förfärlig lott att från öfwerflöd och jordisk herrlighet stupa ned i helwetets afgrund.

1146. Men hwad wi här sagt, gäller icke blott sådana mamons trälar, som äro rika. Mamon har två slags trälar. Det ena slaget består af sådana, som winna, hwad de sträfwa efter, och blifwa rika. Det andra slaget utgöres af sådana, som aldrig winna, hwad de söka, som kämpa en förtwiflad kamp samt underkasta sig outsägligt många mödor och försakelser för att winna något på jorden, men aldrig lyckas. Ja, många af dem tänka, att om de bara wunne något, så att de kunde känna sig trygga och sjelfständiga utan att wara rika, så skulle de låta sig nöja. Men olyckan förföljer dem ständigt, och de jagas af mamon i den förfärligaste träldom, tilldeß de efter ett qwalfullt, oroligt och af näringssorger förbittradt lif gå in i ewigheten för att i helwetet och pinan möta de rika mamonsträlar, hwilkas lycka de här i lifwet afundades. De taga en ände med förskräckelse äfwen de.

1147. Det är grufligt att tänka på detta, men Guds ord är i denna del såsom i allting annat alldeles oryggligt. Ingen kan wara träl åt två herrar sådana som mamon och Gud. Antingen måste han älska Gud och hata mamon eller hålla sig till mamon och förakta Gud (Matth. 6: 24). De, som lefwa i girighet, kunna icke ärfwa Guds rike. De kunna hafwa många goda sidor, såsom man säger, de kunna ock läsa och höra Guds ord, göra böner, predika o. s. w., men de kunna icke gå in i Guds rike. De kunna fara hädan i den tron, att de skola gå in i det ewiga lifwet, men de kunna dock icke gå derin. När de komma och bulta på himmelens port, skola de finna den stängd. Det är allwar med Pauli ord, då han säger: Faren icke wilse, hwarken bolare eller horkarlar eller tjufwar eller girige eller drinkare skola ärfwa Guds rike (1 Kor. 6: 9 f.). Att bolare och horkarlar, tjufwar och drinkare icke skola gå in i Guds rike, det förstå alla. Men få äro de, som weta eller wilja weta, att äfwen de girige skola utestängas. Bland dem, som en gång skola stanna i det ytterste mörkret, der det är gråt och tandagnisslan, skall man se många, hwilka här på jorden hwarken warit horkarlar, drinkare, tjufwar eller dylikt utan twertom hederliga och redbara menniskor, men som haft det felet, **att de älskat penningar.** Deras hjerta har haft sin lust i mamon och icke i Gud. Derför passa de icke för himmelen och hafwa intet rum der. Ty der skall ingenting inkomma, som är orent, utan endast de som äro skrifna i Lammet lifs bok (Uppb. 21: 27). Men i den boken äro inga giriga skrifna. En menniska kan nu förkasta sådana ord, hon kan försöka förklara bort dem, hon kan förakta dem, förlöjliga dem, **men hon kan aldrig göra dem om intet.** De komma igen och skola krossa henne. Guds ord blifwer ewinnerligen.

1148. Frälsaren säger: **Hwad hjelper det nu menniskan, om hon winner hela werlden, men förlorar sin själ? Eller hwad kan en menniska gifwa till lösen för sin själ?** (Matth. 16: 26). Det är wisst, att om någon bjöde en mamons träl aldrig än så mycket penningar för hans hufwud, så skulle han swara: "Hwad skall jag göra med dessa penningar, sedan jag har mist mitt hufwud?" Men så kloka äro icke mamons trälar, när det gäller deras själar. Själen sälja de för mycket ringa pris. De tycka, att det war förfärligt, att Judas för trettio silfwerpenningar sålde Jesus och gaf sig sjelf till spillo. Men under tiden göra de sjelfwa det samma och frukta dock ingen fara. Asaf säger: Herre, när jag har dig, så frågar jag efter himmel och jord intet. Mamonsträlen säger wisserligen ej med

munnen men i sitt hjerta: "Herre, när jag har, hwad jorden tillhör, så frågar jag efter dig och himmelen ingenting". Men hwad hjelper det dig, om du winner, wore det ock all werldens gods och guld? säger Herren. Sedan du förlorat din själ, har du förlorat allt. I helwetet och pinan skall du önska, att du kunde få din nådetid tillbaka, äfwen om du skulle tillbringa densamma i den aldra förskräckligaste fattigdom. Men då skall det wara alldeles för sent. Medan dina närmaste på din graf plantera blommor och sätta ett kors, skall du i det rummet, der deras mask icke dör och elden icke slocknar, under gråt och tandagnißlan blanda din ångest med allas deras, som wandrat samma wäg som du. Du aktar kanske det talet för intet nu. Men några dagar ännu — och du skall sjelf få erfara, om det är sant, hwad Herren talat. Och på den dagen skall du önska, att alla, som hafwa nådetid qwar, kunde höra, hwad du hade att säga. Stackars menniskor! We, we, den dagen står snart för dörren.

1149. Det är ock många mamonsträlar, som känna detta. Icke alla gå säkra. Nej, många gå med ett brännande sår i sina samweten midt under det mest ifriga jagande efter denna werldens goda. De se och weta, att det, som de fara efter, icke är det ena nödwändiga, de känna sig ofta midt bland sina egodelar mycket olyckliga, de frukta för döden och domen och weta, att det måste blifwa annorlunda med dem. Ofta besluta de att omwända sig till Herren, men de hafwa icke tid, förrän de hinna förtjena så mycket, att de för sin och de sinas del kunna wara någorlunda utan bekymmer om, hwad de skola äta och dricka och kläda sig med den dag, som de ännu icke hafwa sett.

1150. Att Herren säger: Söken först efter Guds rike och hans rättfärdighet, så faller eder allt detta till (Matth. 6: 33), det weta de, och de erkänna, att det är rätt, men det löser icke deras bojor. När tanken på döden och domen förfärar dem, så kunna de bedja Gud, att han måtte låta dem lefwa så länge, att de få tid att omwända sig. Men den tiden will aldrig komma. Alltid hafwa de samma hinder: de ega icke så mycket, att de kunna känna sig trygga; och förr kunna de icke gifwa sina hjertan åt Herren. Jag kände en godsegare, som hade beslutit att omwända sig, sedan han hade förtjenat så mycket, att han egde hundra tusen kronor. Hans affär gick framåt, och med glädje såg han den dagen nalkas, då han skulle kunna omwända sig. Men så gjorde han plötsligen en stor förlust, som beröfwade honom större delen af hans förmögenhet.

Och nu måste han börja på nytt. Han kände det förfärliga i sin ställning. När åftan gick, kallswettades han af ångest, och han hoppades, att Gud skulle förbarma sig öfwer honom och låta honom lefwa. Och Gud lät honom lefwa. Åter togo hans affärer upp sig, och han skulle snart ega hundra tusen kronor. Men nu gifte han sig. Hans hustru war en fin och högfärdig qwinna, och han såg snart, att hundra tusen kronor woro ett alltför litet kapital, för att han skulle kunna känna sig trygg. Han måste derför sträfwa efter mycket mer. Och så gick det år för år. Och han har många likar, äfwen om de flesta icke sätta sitt mål så högt som till hundra tusen kronor.

1151. Jag kände ock en gudfruktig enka, som war mycket fattig. Hennes man hade i lifstiden warit lärare i en skola. De hade det mycket smått. Han måste, såsom han tyckte, offra alla stunder, han hade, åt förwärfwandet af det dagliga brödet. Men han gick med oroligt och bundet samwete, ty han kände, att hans hjerta icke war rätt för Gud. Så fick han pastorat. Nu skulle han hafwa sin säkra bergning, och efter hans död skulle enkan hafwa nådår. Nu war tid, och han lofwade med sin hustru Herren, att när han fick tillträda pastoratet, skulle de omwända sig, hwarje dag bedja, läsa Guds ord o. s. w. Alltså glada utsigter till ett lyckligt slut på mamonstjensten! Men det werkliga slutet wardt helt annat. Ty före den dag, då han skulle tillträda pastoratet, wardt hans själ kallad inför honom, hwars tjenare han hade ämnat blifwa men aldrig fått tid att blifwa. Men hans enka, som genom mannens dödsfall blifwit bragt i ytterSta fattigdom, hon fick nu, när de lekamliga bekymren tryckte hårdare än någonsin förut, tid att omwända sig. Stackars alla arma mamonsträlar!

1152. Ett mycket upprörande exempel, huru kärleken till penningar kan taga öfwerhanden, äfwen der en allwarlig åstundan efter frälsning föresinnes, se wi uti Mark. 10: 17 följ., Luk. 18: 18 följ. Der omtalas en ung man, som kom till Jesus och frågade, hwad han skulle göra för att blifwa frälst. Han war en efter judiskt sätt from man, som med Paulus kunde berömma sig deraf, att han efter den rättfärdighet, som war af lagen, war ostrafflig. Han war ock synagogföreståndare. När han kom till Jesus, föll han på knä för honom, så angelägen war han om frälsning. Men ändå kunde han ej blifwa frälst. När Herren sade honom, att han skulle gå bort, sälja alla sina egodelar och gifwa åt de fattiga samt komma och följa honom, då gick han bedröfwad bort. O huru

gerna hade han ej welat blifwa salig! Men kärleken till penningen wann seger. Och han gick sin wäg — bort från Herren till mamon, för att med gnagande samwete fortfarande tjena honom, tills — ja huru länge? Kanske war detta tillfälle det sista nådetillfället för honom. Då har han hamnat i samma förfärliga pinorum som alla andra mamons trälar. Och han war dock en allwarlig man, en sökare, som war nära att finna, men som wände om just i det afgörande ögonblicket. Allt wille han lemna för Herren utom ett, och detta ena war nog till hans förtappelse. Tänk hwilken förskräcklig skildring!

1153. Rik och fattig möta hwarandra; Gud har skapat dem båda, säger Salomo (Ordspr. 22: 2). Detta lifwet har det med sig, att somliga måste wara jemförelsewis rika, andra deremot jemförelsewis fattiga. Sådant beror icke på en tillfällighet eller på den ena partens öfwergrepp, utan det är en Guds anordning. Alla försök att ändra det äro fåfänga. Om alla rikedomar lika fördelades på alla menniskor i dag, så skulle de dock inom kort draga sig tillsammans på färre händer igen. De rike måste wara för de fattige och twertom. Om alla rika arbetsgifware förlorade sina egodelar, så skulle detta hårdast träffa de arbetare, som nu äro för sitt uppehälle beroende af sitt dagliga arbete. Men här ligger nu faran: å ena sidan för den rike att fatta kärlek till sina rikedomar, å andra sidan för den fattige att afundsjukt börja knota, tills de begge såsom mamonsträlar fastän på olika wägar mötas i samma pinorum. Må Gud wäcka alla till en allwarlig besinning. Wak upp, du som sofwer, och stå upp från de döda, så warder Kristus dig upplysande.

Femtiotredje Betraktelsen.

1154. **I kunnen icke wara trälar åt Gud och mamon** (Matth. 6: 24). Det är till sina lärjungar Herren säger dessa ord, till dem som wilja tjena Gud. Om werldens träldom under mamon hafwa wi talat i den förra betraktelsen. Låtom oß nu betrakta saken från de troendes synpunkt. Äfwen de äro i fara för denna frestelse. Det kunna wi se såwäl af den heliga Skrifts trägna warningar som ock af de exempel, som hon omtalar. Paulus hade en lärjunge, som hette Demas. I Kol. 4: 14 och Filem. v. 24 räknar Paulus honom bland sina medarbetare. Men i 2 Tim. 4: 10 kla-

gar han, att Demas har öfwergifwit honom, emedan han fattat kärlek till denna werlden. Arme Demas! Han hade warit fri och lycklig i Herren en gång. Han hade nog en tid ansett det alldeles omöjligt, att han skulle öfwergifwa Herren. Men så småningom trängde kärleken till werlden in i hans hjerta och släckte ut kärleken till Herren. Möjligen fortfor han dock att hålla sig för troende samt ansåg Paulus för trångbröstad. Sådant är alls icke owanligt.

1155. Det mest förskräckliga exempel är dock Judas Iskariot. Han war en af de tolf. När det i nya testamentet talas om hans förräderi, tillägges ofta de orden: **Han war en af de tolf.** Det är, som wille evangelisterna framhålla, huru serskildt förskräckligt det war, att en af de tolf blifwit sådan. Att andra troende gingo tillbaka till werlden, det war ju förfärligt äfwen det. Men att en af de tolf gjorde det — o hwem hade wäl kunnat tänka något sådant? Och hwad hade fört honom derhän? Det war kärleken till penningen. Han hade så småningom börjat stjäla ur den gemensamma kassan. När han gjorde det första gången, bultade säkert hans hjerta häftigt. Och hans hand darrade. Och han föresatte sig att aldrig göra det mer. Ja, han tänkte kanske en annan gång lägga tillbaka, hwad han tagit. Men det gick en tid. Nu gjorde han om det. Och hans hjerta bultade mindre, och hans hand darrade mindre. Ju oftare synden upprepades, desto mindre rädd war han. "Det är icke så farligt", hwiskade en röst i hans inre, och han tog aldrig reda på, hwems röst det war. Slutligen när han war wäl öfwad, kunde han sälja sin mästare för trettio silfwerpenningar. Om någon hade förutsagt detta under den första tiden, då Judas också war glad öfwer att hafwa funnit Messias, då han med hjertlig hängifwenhet satt wid hans fötter och hörde hans ord eller knäböjde wid hans sida för att bedja och prisa Gud, huru orimligt hade icke sådant tal förekommit honom då? Men så småningom wann kärleken till penningen insteg hos honom, och så leddes han alltjemt utför, tills han fick den förskräckliga ände, som nya testamentet talar om. Arme Judas! En af dem, som Herren hade lofwat, att de wid hans återkomst skulle få sitta på tolf stolar och döma tolf Israels slägter, en af dessa i helwetet och pinan, o hwilken förfärlig tanke!

1156. Sådant är skrifwet oß till warning. Och den warningen är wäl behöflig. Trots densamma händer ännu alltjemt, att flere troende kristna taga samma slut som Judas. Sedan någon en tid lefwat lycklig och glad i Gud samt haft sin lust uti att i allting lyda, tjena och förherrliga honom, så börjar hans hjerta att

småningom wända sig till mamon. Han ser, huru den och den har framgång och blir förmögen. Det wäcker hans begär, och han börjar tycka, att det skulle wara godt att ega något i denna werlden. Är nu mamon honom gunstig, så att det börjar lyckas wäl för honom, så blir han honom mer och mer ljuflig att skåda. I början kan han wäl känna sig orolig i sitt samwete. Han flyr till Jesus och ropar på hjelp. Men så är det en röst inom honom, som hwiskar: "Inte är det så farligt. Skulle Gud hafwa sagt, att du icke får ega något? Du ämnar ju alls icke blifwa rik" o. s. w. Och den rösten söfwer honom så småningom. Han känner sig ju längre desto mindre rädd för att se efter mamon. Han är nu mindre på sin wakt emot honom. Han tycker icke, att han är farlig utan twertom ljuflig. Han beder nu icke mer Gud emot honom såsom förr. Han blir mamons wän, och snart dwäljes hans hjerta mer hos honom än hos Herren. Det är en förskräcklig ände han tagit. Men under tiden behåller han kanske samma yttre kristliga sken som förr, ja dör kanske i det hoppet, att han skall få gå in i herrligheten. We honom, när han waknar i helwetet och pinan. Då skall han finna, att syndens trälar icke blifwa saliga för det, att de sjungit, bedit, läst, predikat och dött i den tron, att de skulle ärfwa ewigt lif.

1157. Wisserligen wore det af nöden, att wi här allesammans allwarligt ransakade wårt wäsende inför Gud. Ty hwad som händt den ene i går, det kan wäl hända den andre i dag eller i morgon. Denna snara är så fin och gömmer sig under så många wackra namn, att det fordras en serskild Guds nåd för att kunna se henne. Ömsom måste hon heta sparsamhet, ömsom omtanke och trohet i förwaltningen af de jordiska gåfworna m. m. Dertill måste hon gömma sig under Davids och Abrahams exempel, hwilka ju hafwa warit mycket rika, eller söka skydd under Pauli ord, att den, som icke försörjer sig och de sina, är wärre än en publikan och en hedning. Synden wore aldrig så farlig, om hon framträdde ohöljd, så att man kunde se henne i hela hennes förskräcklighet. Men när hon kläder sig i en wacker drägt, då är det hon blir aldra farligast. När du derför beträffande dig sjelf talar om sparsamhet, måttlighet, omtänksamhet, o. d., så gif akt på ditt hjerta, om det är **för Herrens skull**, som du är måttlig, sparsam och omtänksam, eller om det tilläfwentyrs är **begäret att ega och få mer**, som regerar dig. War uppriktig mot dig sjelf. Herren Jesus säger: Om din hand eller din fot är dig till anstöt, så hugg af den. Det är för dig bättre att ingå i lifwet enögd och halt än att hafwa twå händer

och två fötter och kastas i eldens gehenna (Matth. 5: 29 f.). Det gör ondt att hugga af hand och fot, men om de hindra dig att gå in i lifwet, så hugg af dem. Att förlora sin själ är det förfräckligaste af allting. We, we, om du för mamons skull förlorar din själ.

1158. "Ja, säger du, men huru skall man då ställa det? Är det icke tillåtet för en kristen att förtjena penningar på sitt yrke eller näring, ja att förkofra sig deri, utwidga och förbättra sin rörelse, att den må blifwa mer winstgifwande o. s. w? Skall det icke wara honom tillåtet att söka en förmånligare plats, om han kan få en sådan? Skall han för sådant nödgas afstå från alla tankar på Guds rike?" Swar: Du må gerna utwidga och förbättra din rörelse, så långt du på redbart sätt **kan** göra det; du må ock derpå förtjena huru mycket penningar som helst och blifwa rikare, än någon warit före dig. Deri ligger ingen synd. Du må ock söka och innehafwa den förmånligaste plats i werlden. Det skall ej stänga himmelen för dig. Girigheten sitter icke i de yttre tingen, som någon eger, icke heller uti egandet sjelft, **utan i hjertat** — hjertats kärlek till penningen och deraf följande begär att winna mer. Kan du nu utwidga din rörelse, så att den blir mer winstgifwande, kan du göra det, **utan att ditt hjerta kommer med i rörelsen**, kan du i Herrens fruktan ega och winna rikedom så, att ditt hjerta icke hänger fast deruti, utan att du dermed endast afser Herrens tjenst och ära, brukar allt så, som brukade du det icke, samt är färdig att när som helst lemna det, ifall Herren så fordrar, då må du af hjertat tacka Gud derför. Men huru är det i werkligheten med den saken? Har du talat med Gud på allwar derom?

1159. När Herren warnar sina lärjungar för att samla skatter på jorden, säger han: **Der eder skatt är, der är ock edert hjerta** (Matth. 6: 22). Likasom wille han säga: Äro edra skatter i himmelen, så komma edra hjertan att dragas dit upp, äro de deremot på jorden, så komma edra hjertan att dwäljas der. Men deri ligger rikedomens förföriskhet, att den, som far derefter, wanligen icke märker, huru hans hjerta mer och mer snärjes deri, till deß han är död och försoffad. Ja, medan han har framgång, kan han känna sig så fri, så tacksam och glad i Gud, som wore han en af de fullkomligaste kristna. Många äro de, som först genom bittra motgångar komma till sans, så att de upptäcka werkliga förhållandet. Många torde förblifwa i sin yrsel till änden, och de skola komma att saknas i himlarnes rike engång. Så allwarsam är denna sak. Och huru är det med dig?

1160. Girigheten räknas af apostelen Paulus till de för hedendomen serskildt utmärkande lasterna. Det hör hedningen till att söka efter det jordiska och sinliga. Han wet icke om något bättre. Deremot hör det Guds barn till att söka det himmelska och ewiga. Derom säger Paulus: Om I nu hafwen stått upp med Kristus, så söken det, som är ofwantill, der Kristus är sittande på Guds högra sida. Trakten efter det, som är ofwantill, icke efter det som är på jorden (Kol. 3: 1 f.). De troendes borgerskap är i himmelen (Fil. 3: 20), derför bör ock deras umgängelse wara der. Här i werlden äro de fremlingar, som wänta efter sitt rätta fädernesland. Paulus säger om sig, att han alltjemt **jagade** mot målet (Fil. 3: 14). Han liknar de troendes lif wid ett löpande på wädjebanan, och han förmanar dem att löpa så, att de få lönen (1 Kor. 9: 24 f.). Kristendomen sträcker sig uppåt mot det himmelska och ewiga, hedendomen sträcker sig nedåt till det jordiska och sinliga. Derför är girigheten i grund och botten en hedniſk styggelse.

1161. I de ord, hwarmed wi börjat denna betraktelse, säger Herren: **I kunnen icke wara trälar åt Gud och mamon.** Det är rent omöjligt att wara Guds barn, om man är fången i denna synd. Wi påminna här åter om den unge rike synagogföreståndare, som wi i förra betraktelsen talat om. Han kom till Herren. Han wille blifwa salig. Han hade gjort allt, hwad han trodde, att Mose lag fordrade. Men han kände, att något ändå fattades honom. När han kom till Herren, kastade han sig ned på sitt ansigte för honom. Så angelägen war han att blifwa salig. Man tänke sig, hwilken skam det då war för en rik man och synagogföreståndare att i allt folkets åsyn kasta sig ned för Herren. Men han gjorde det ändå. Hans hjertas nöd war stor. Hans hjerta ropade efter frälsning. Men när Herren sade honom, att han skulle sälja alla sina egodelar och gifwa åt de fattiga, då gick han bedröfwad bort. Han war bedröfwad, ty han wille gerna blifwa salig. Men han gick ändå bort, ty han älskade mamon. Och Herren kunde icke säga honom: "Behåll och älska din mamon. Om du tror på mig, så skall du ändå warda salig." Nej, han såg wäl efter honom med bedröfwelse. Men han måste låta honom gå (Mark. 10: 17 f.). Det är omöjligt att wara träl åt Gud och mamon på samma gång.

1162. När Herren i Matth. 13 talar om de fyrahanda sädesåkrarna, så framhåller han bland annat, huru "rikedomens swek" förqwäfwer ordet hos många. De höra ordet. Det börjar bära frukt hos dem. Allt ser lofwande ut. Men såsom säd, som är sådd bland

törnen, förqwäfwes af dessa, så förqwäfwer girigheten ordet. Man ser ock detta ganska ofta. Många Guds barn hafwa framgång i det lekamliga. För somliga bland dem går det wäl. Andra åter blifwa oandliga. Lifwet tynar allt mer och mer af. Deras umgänge med Herren blir alltmer och mer en tom form. Behofwet af Guds ord aftager. Glädjen i Gud upphör. Längtan till himmelen tynar af. Kärleken till Guds barn kallnar. Hjertats intresse samlar sig mer och mer omkring de jordiska egodelarne. Inom kort återstår endast en saltstod af den mänuiska, som en gång war på wäg från Sodom. Rikedomens swek har gjort ände på det andliga lifwet. Och hon märker det kanske icke sjelf. Hennes samwete är förslöadt.

1163. Paulus säger i 1 Tim. 6: 9—10: De, som wilja blifwa rika, falla i frestelse och snara och i många dåraktiga och skadliga begärelser, hwilka sänka menniskorna i förderf och förtappelse. Ty girigheten är en rot till allt ondt, till hwilken somliga hafwa haft lust och derigenom farit wilse från tron och tillfogat sig många qwal. Paulus hade således sjelf sett sådana exempel. Och märk, huru klart han framhåller, att en troende kan komma bort från tron och gå förlorad. Den läran, att en troende ej kan falla af, är förwisso en ganska behaglig lära för alla dem, som börja fångas i någon syndens snara. Den hjelper dem att blunda för sitt werkliga tillstånd och tro allt godt om sig, medan de äro på wäg till förtappelse. Och det har djefwulen ingenting emot.

1164. När apostelen säger, att girigheten är en rot till allt ondt, så will han dermed framhålla denna synds förstörande werkningar på hela det andliga lifwet. Girigheten förstör umgänget med Herren, hon förslöar samwetet, hon försoffar hjertat. Girigheten werkar ett stolt och trotsigt sinne. Girigheten föder af sig afund. När den girige ser, huru en annan har mer framgång än han sjelf eller för tillfället gör en stor winst, så blir han ordentligt sjuk i sitt inre af idel afund. Alla de egodelar, som han sjelf har, kunna icke ingifwa honom så mycken glädje, som den andres framgång ingifwer honom olust. Girigheten föder widare af sig skadeglädje. När nästan förlorar sina egodelar, då gläds den girige. Och om han än i yttre måtto låtsar deltagande, så känner han dock i djupet af sin själ en hemlig tillfredsställelse. Girigheten föder widare af sig förwirring af rättskänslan. Den girige tycker, att det, som tjenar honom till winning, är rätt, äfwen om det är orätt. Deraf följer, att han kan tillåta sig hwarjehanda winglerier, osanningar och swek i handel och wandel för att tillwinna sig fördelar

eller undkomma förbindelser, ware sig till enskilda eller till staten och kommunen. Deraf födes kif, rättegångar, hat, förtal m. m., så att apostelen wisserligen med sanning kan säga, att girighet är en rot till allt ondt. Och deraf skall man lätt förstå hans ord, att denna synd wållar, att många fara wilse från tron, tillfoga sig och andra menniskor många qwal samt ändtligen sänkas ned i förderf och förtappelse.

1165. Sådant tänker man icke på i början. Ty djefwulen kommer icke helt groft och säger: "Käre, nu skall du blifwa girig." Nej, han kommer till utseendet alldeles oskyldigt och säger: "Käre, du bör dock tänka på att betrygga din och de dinas framtid." Swarar du då icke: "Ja, det är rätt, och derför will jag anförtro mig och de mina i min Guds hand", utan du i stället wänder dina ögon på mamon, så skall djefwulen allt mer och mer snärja dig i sitt nät; och ju mer du blir insnärjd, desto mindre skall du märka det. Ty på samma gång hjertat snärjes, blir ock den andliga blicken skum. Träffas dock ditt samwete en dag af något Skriftens ord om girighet, så skall djefwulen genast passa på och hwiska: "Käre, det der angår icke dig. Din mening är ju alls icke att bli rik utan endast att winna så och så mycket, och det är ju något helt annat." Ja, han skall kanske tillägga: "Om du winner detta, tänk, hwad du då skall kunna tjena Herren."

1166. Om du nu widare följer honom, så skall han föra dig så småningom steg för steg och alltjemt wisa dig, att du ännu icke kan wara trygg utan ännu behöfwer litet till, och så skall han flytta detta lilla allt längre och längre bort, så att du aldrig skall tycka dig hafwa hunnit det. På det sättet skall han under de allwarligaste försäkringar, att här icke är fråga om någon girighet, släpa dig ned i mullen, uppfylla ditt hjerta med detta lefwernets bekymmer, förslöa ditt samwete, draga dina ögon bort från Herren. Och blir du ibland orolig ändå, så skall han göra allt för att stilla din oro. Dels skall han tala, såsom wi nyss sagt, dels skall han wisa på allt hwad godt du gör, ja äfwen laga så, att andra prisa din gifmildhet. Dels skall han wisa dig på andra, hos hwilka du kan spåra girighet, och säga: "Ser du den der; han är en girigbuk." Och så skall han lära dig tacka Gud, att du icke är likadan. Sådant är mycket wanligt. För den, som börjar fångas i någon synd, gifwes det icke bättre sömnmedel än det att börja se på andra.

1167. Men lyckas icke djefwulen söfwa dig på det sättet, så skall han hwiska i ditt hjerta: "Ja käre du, det är uselt med allt,

hwad menniſka heter. Skulle det komma an på din egen fromhet, ſå wore du alldeles förtappad. Men genom Guds nåd är det du ſkall frälſas, och hon öfwerflödar öfwer alla ſynder. Äfwen för denna ſynden har Jeſus lidit döden" o. ſ. w. Sålunda ſkall djefwulen begagna Guds frälſande nåd på ett ſådant ſätt för dig, att hon, i ſtället för att frälſa dig, ſöfwer dig. Ja, följer du bara med, ſå ſkall han ock lära dig att i Andens trofaſta warningar ſe anfäktelſer, ſom du bör med Guds nåd i tron ſtå emot.

1168. Men hwad är då denne mamon, ſom drager ſå många ſjälar ned i den ewiga döden? Swar: Han är idel fåfänglighet och förgänglighet. När den gamla drottningen på Madagaſkar öfwergick till kriſtendomen, lät hon offentligen bränna upp alla hofwets afgudar. Bland deſſa war en, ſom anſågs ſynnerligen helig. När han wiſades fram, darrade det hedniſka folket. Men innan han brändes, beſlöt man att öppna honom för att ſe, hwad hans kropp beſtod af. Då fann man, att den beſtod af hopbuntade traſor. Wid denna ſyn fyldes åſkådarna med affky, och guden kaſtades på elden. Denna afgud är juſt en bild af mamon. Om man närmare ſer på mamon, ſå är han ingenting annat än ett trasbylte. Allt hwad man kan ſamla på jorden, förgås. Det ena roſtar, det andra möglar, det tredje ätes upp af mal, det fjerde ruttnar, det femte miſter man, det ſjette taga tjufwarna, och hwad ſom ſedan är qwar, det tager döden. Mamon kan icke ens ſkydda ſig ſjelf. Än mindre då någon annan. Derför ſäger Herren: Samlen eder icke ſkatter på jorden, der mal och roſt förſtöra, och der tjufwar bryta ſig in och ſtjäla (Matth. 6: 19).

1169. Att werlden far efter ſådana ſkatter, det är icke underligt. Hennes ſinne är hedniſkt. Hon wet icke af något bättre. Men Guds barn hafwa ett ewigt och owanſkligt och oförgängligt arf att wänta, när Herren kommer igen. Och för dem gifwes ingenting dåraktigare än att börja gräfwa i mullen, att börja tjena mamon, i ſtället för att oförtröttadt jaga efter det ewiga och himmelſka målet. Och det ſå mycket mer ſom mamonstjenſten aldrig gifwer någon ro utan twertom fyller hela lifwet med oro och bekymmer, ſåſom man kan ſe på alla girigbukars exempel. O Guds barn, bed Gud, att han må bewara dig för denna förſkräckliga ſnara. Han will göra det, och han ſkall göra det, om du öfwerlemnar dig helt åt honom. Derom ſäger David: Herren ſkall frälſa dig från fågelfängarens ſnara. Med ſina fjädrar ſkall han betäcka dig, och under hans wingar ſkall du finna ſkydd (Pſ. 91: 3 f.). Och Herren

Jesus säger om de sina: Ingen skall rycka dem utur min hand. Min fader, som har gifwit mig dem, är större än alla, och ingen skall rycka dem ur min faders hand. Jag och fadren äro ett (Joh. 10: 28 följ.). Göm dig i fruktan och bön hos honom, och du skall till sist med David få sjunga: Wår själ är undkommen såsom en fogel ur fogelfängarens snara; snaran är bruten, och wi äro undkomne. Wår hjelp är i Herreus namn, som har skapat himmel och jord (Ps. 124: 7—8).

Femtiofjerde Betraktelsen.

1170. **Jag har warit ung och är gammal worden, men aldrig såg jag den rättfärdige wara öfwergifwen eller hans säd gå efter bröd** (Ps. 37: 24). Dessa ord äro mycket bekanta. David wisste, att Gud hade lofwat hjelpa de sina i allt. Han hade derför under en lång lefnad sett efter, huru det gick i werkligheten. Och då hade han icke funnit något exempel på, att Gud swikit sitt löfte. Herrens ord är sannfärdigt, och hwad han lofwar, det håller han (Ps. 33: 4). Gud är icke en menniska, att han skulle kunna ljuga, eller ett Adams barn, att han skulle kunna ångra något. Skulle han säga något och icke göra det? Skulle han tala något och icke hålla det? (4 Mos. 23: 19). Bort det. Wet derför, säger Mose, att Herren din Gud, han är Guden, den trofaste Guden, som håller sitt förbund och bewisar barmhertighet intill tusende led mot dem, som honom älska och hålla hans bud (5 Mos. 7: 9). Och han har lofwat att äfwen lekamligen draga försorg om de sina. Herren är min herde, säger David, mig skall intet fattas (Ps. 23: 1). Herrens ögon se till dem, som frukta honom, till dem som förbida hans nåd, och han uppehåller dem i hungerns nöd (Ps. 33: 18 f.). De, som söka Herren, skola icke lida brist på något godt (Ps. 34: 11). De skola icke komma på skam i den onda tiden, och i hungerns dagar skola de warda mättade (Ps. 37: 19). Herren, den trofaste fadren, ser efter mjölet i skäppan och oljan i krukan hos de sina (1 Kon. 17: 14).

1171. När Herren warnade sina lärjungar för girigheten, så wisade han dem ock, att det war alldeles onödigt för dem att jaga efter de ting, som tillhöra werlden. Han sade: Sörjen icke för edert lif, hwad I skolen äta, och hwad I skolen dricka, eller för eder

kropp, hwad I skolen kläda eder med. Är icke lifwet mer än maten, och kroppen mer än kläderna? Sen på foglarna under himmelen! De så icke och störda icke heller och insamla icke i lador, och eder himmelske fader föder dem. Ären I icke mycket mer än de? Och hwilken af eder kan med sin omsorg sätta en aln till sin lifslängd? Och hwarför sörjen I för kläder? Skåden liljorna på marken, huru de wäxa: de arbeta icke, ej heller spinna de. Men jag säger eder, att icke ens Salomo i all sin herrlighet war så klädd som en af dem. Kläder nu Gud så gräset på marken, hwilket i dag står och i morgon kastas i ugnen, skall han icke mycket mer kläda eder, I klentrogne? Hafwen derför icke bekymmer, sägande: Hwad skola wi äta, eller hwad skola wi dricka, eller hwad skola wi kläda oß med? Ty allt detta söka hedningarne. Ty eder himmelske fader wet, att I behöfwen allt detta. Men söken först Guds rike och hans rättfärdighet, så skall allt detta derjemte tillfalla eder. Waren derföre icke bekymrade för morgondagen; ty morgondagen skall hafwa sina egna bekymmer. Hwar dag har nog af sin egen plåga (Matth. 6: 25—34).

1172. Detta är outsägligt sköna ord. **Sörjen icke**, säger han, waren icke bekymrade. Kasten alla edra omsorger på eder himmelske fader. Han är icke sämre utan wida bättre än alla jordiska fäder. Ja, i jemförelse med honom äro alla jordiska fäder, äfwen de bästa, bara dåliga. Derför säger Herren: Hwilken är wäl den fader bland eder, som, om hans son beder honom om ett bröd, gifwer honom en sten, eller om han beder honom om en fisk, gifwer honom en orm, eller om han beder honom om ägg, gifwer honom en skorpion? Kunnen nu I, som ären onda, gifwa edra barn goda gåfwor, huru mycket mer skall icke eder himmelske fader gifwa dem godt, som bedja honom? (Matth. 7: 9 följ.). **Lifwet är mer än maten, och kroppen är mer än kläderna.** Skulle då icke han, som gifwit det ena, äfwen gifwa det andra?

1173. Herren wisar lärjungarna på foglarna. De så intet, de skära intet upp, församla intet i lador, och Gud föder dem ändå. Dermed will nu Herren wisserligen icke säga sina lärjungar, att de icke skola så eller störda eller samla störden i lador. Nej, utan det will han säga: Sköten hwar och en sitt efter den kallelse, I hafwen, och kasten omsorgen om eder timliga bergning på Gud. Det är en wäsentlig skilnad på arbete och arbete. Den ene arbetar och sträfwar **för att derigenom förtjena penningar.** Hans arbete sker i mamons tjenst. Det är derför förenadt med outsägligt mycken oro.

Den andre åter arbetar för det, att Herren gifwit honom den kallelse, som han nu är stadd uti, och han will wara sin Gud trogen. Hans arbete sker i Guds tjenst, och han lemnar omsorgen om sin timliga bergning åt Gud. Det är Guds sak han sköter, och han är trygg, att Herren skall gifwa honom, hwad han behöfwer. Och trygg kan han förwisso wara. Foglarna hafwa inga löften, och Gud föder dem ändå. Guds barn deremot hafwa de wissaste löften, att Herren icke skall öfwergifwa dem, såsom wi nyss sett. Befall Herren din wäg och förtrösta på honom, säger David, haf din lust i Herren, han skall gifwa dig, hwad ditt hjerta önskar (Ps. 37: 4 f).

1174. Herren wisar dem på liljorna. Liljorna hafwa inga löften. De stå i dag, och i morgon kastas de i ugnen, och likwäl wårdar Gud och kläder dem herrligare än Salomo, och det utan någon deras egen oro eller möda. Skulle han då icke kläda äfwen eder, I klentrogna? tillägger han. Liksom wille han säga: Det wore ju en besynnerlig Gud, som droge försorg om foglarnes mat och liljornas kläder men icke wårdade sig om sina barn. Icke ens en medelmåttig jordisk fader skulle bära sig så illa åt mot sina barn. Men om så är, då är det i högsta grad owärdigt och syndigt att tänka så illa om honom, som är en fader öfwer allt, hwad fader heter i himmelen och på jorden, isynnerhet som wi af honom hafwa de wissaste löften. **Det är lika stor synd att icke rätta sig efter Guds löften som att icke rätta sig efter Guds bud.**

1175. Det kan wisserligen understundom se mörkt ut för Guds barn i det lekamliga, men Gud öfwergifwer dem ändå icke. När han samlade omkring sig lärjungar, såg det wäl ganska mörkt ut för deras lekamliga bergning, men när han sedan frågade dem, om något hade fattats dem, så swarade de: Intet. **Det hade ändå gått,** och sedan gick det sammalunda ända till deras död. De hade aldrig fått löfte på rikedom, men hwad de fått löfte på, det war mat och kläder till nödtorft, och det erhöllo de. Detsamma kunna ock Guds barn i alla tider intyga. Och Gud will, att alla de, som tro på honom, skola hålla sig till honom om allt, hwad de till sin lekamliga bergning behöfwa. Han har ock såwäl i gamla som nya testamentet gifwit många lärorika bewis på sin makt att äfwen lekamligen hjelpa. Till profeten Elia sände han korpar med bröd, de femtusen männen i öknen spisade han till mättnad med fem bröd och twå fiskar. Ännu den dag, som nu är, är icke heller hans arm förkortad eller hans makt förminskad. Och wi säga det igen: Han will, att wi skola lita derpå; han will sätta sin ära i pant derpå,

att ingen ſtall i ſådan lit till honom blifwa ſwiken. Hör du, fattige, war måttligt orolig, det har gått hittills! Sätt din lit till Herren. Det är hans ſak att hjelpa dig äfwen hädanefter.

1176. Med detta wilja wi nu alls icke förneka, att kriſtna underſtundom måſte lida werkligen ſtor lekamlig nöd. Men det kan bero på många orſaker. Det finnes kriſtna, hwilka lefwa öfwer ſina tillgångar. De ſkulle mycket wäl kunna lefwa af ſina tillgångar, men de anſe, att de måſte lefwa och hafwa det, efterſom deras gelikar i werlden hafwa det. Derför måſte deras boſtäder, deras kläder, deras husgeråd wara icke efter, hwad de hafwa råd till, utan efter hwad andra hafwa. Så går det till en tid, ſedan briſter det, och det rår icke Gud för. Det är icke en briſt i hans ſannfärdighet, ſom gör, att ſådana råka i nöd. För det andra gifwes det ſådana kriſtna, ſom af ſitt handtwerk eller ſin handel hafwa ſin ringa men nödwändiga bergning. Men de wilja icke nöjas dermed; de ſe, huru det gått bra för andra, och ſå börja de lägga ſig för widt ut, tilldeß allt går ſönder för dem. Det är icke en briſt i Guds ſannfärdighet, om ſådana råka i nöd. För det tredje gifwes det kriſtna, ſom icke riktigt wilja arbeta, ſom blygas för ett ſimpelt men ärligt arbete, eller ſom äro i ſitt arbete opålitliga och beſinna icke, att ett ärligt och troget arbete hör till den helgelſe, ſom behagar Gud mer än många loſſånger. Det är icke en briſt i Guds ſannfärdighet, om ſådana råka i nöd. För det fjerde gifwes det kriſtna, ſom förſumma att anlita Gud om lekamligt bröd; det är, ſåſom ſkulle de hålla ſig det ſjelfwa. Att ſådana kunna råka i nöd, är ingen briſt i Guds ſannfärdighet. För det femte gifwes det kriſtna, ſom under ſin ogudaktighets tid hafwa på orätt ſätt eller genom en Gud mißhaglig handtering förwärfwat ſina egodelar eller en del deraf. Sådana egodelar will ej Gud ſe i deras händer, derför måſte de ryckas ifrån dem, och det är icke en briſt i Guds ſannfärdighet, om ſådana få erfara, att orättfånget gods till ſiſt föder nöd. För det ſjette finnes det ſådana kriſtna, ſom genom ſina egodelar warda förſoffade, otackſamma, giriga, ſtolta o. ſ. w., och för ſådana gifwes ofta ingen annan räddning än den, att de komma i nöd, och då är det icke en briſt i Guds ſannfärdighet utan ett wittnesbörd om hans trofaſthet, att han bringar dem i nöd.

1177. "Ja men, säger du, det kan dock gifwas kriſtna, ſom utan eget förwållande komma i nöd, och huru ſkall man förklara det?" Swar: förſt och främſt gifwes det många, ſom räkna för nöd, hwad ſom icke är nöd, ja ſom anſe ſig wara i nöd, om de måſte

försaka en hel mängd onödiga saker, som de aldrig förut behöft försaka; för det andra finnas många, som anse swårigheter wara detsamma som nöd och mena, att de kämpa med nöd, när de kämpa med swårigheter. Men att lida nöd, det är att sakna det nödwändiga, och wilja Guds barn **enfaldigt och i Guds fruktan arbeta, bedja, fly lögn och orättfärdighet och låta sig nöjas med, hwad de werkligen behöfwa,** så skola de i allmänhet icke behöfwa lida nöd. Skulle det oaktadt någon kristen nödgas för kortare eller längre tid lida nöd, så kan han wara wiß, att Gud ser, att det är nödwändigt för hans uppfostran för himmelen, och det gäller då för honom att bida, tills han får se, hwad det betyder. Säkert är, att Gud skall rikligen wedergälla honom, hwad han sålunda lidit.

1178. Hwad Guds barn för sin uppfostran **behöfwa** lida i denna werlden, det **skola** de lida, och inga försigtighetsmått skola kunna förhindra det. Nej, Gud skall sända dem det. Men hwad han lofwat dem, skall han trofast hålla. Derför är det alldeles onödigt, att hans barn äflas att samla skatter på jorden. Gud dör icke, och han glömmer sig icke. Han wet så wäl, hwar han har de sina. På händerna har han tecknat dem. Om än en moder förgäter sitt barn, så att hon icke förbarmar sig öfwer sitt lifs son, så skall Gud dock icke förgäta de sina (Es. 48: 15, 16). Men faller rikedom dig till utan ditt äflande, så lägg icke hjertat derpå. Och går han sin wäg, så förj honom icke och äflas icke att få honom igen.

1179. "Ja, säger du, det är nog sant, men jag tänker på mina barn, som jag skall lemna efter mig". Nuwäl, menar du då icke, att Gud också tänker på dem? När du dör, will han wara deras fader och moder, såsom han warit din. För resten är det icke alltid sagdt, att det är så lyckligt, att barn ärfwa egodelar efter sina föräldrar. Mången fader har dött, full af bekymmer deröfwer, att han icke haft något att lemna efter sig åt sina barn, men sedan har Gud dragit försorg om dem utöfwer all förwäntan. Så har ock mången, när han dött, warit glad, att han lemnat sina efterlefwande barn förmögenhet, men sedan har denna förmögenhet ofta gjort sönerna till högfärdiga odågor, bragt döttrarna i olyckliga äktenskap med sådana, som låtsat kärlek för att komma åt deras penningar, och har sålunda förmögenheten warit en förbannelse i stället för en wälsignelse. Lär dina barn bedja och arbeta och lita på Gud — det är det bästa arf, du kan lemna dem. Låt dem (både söner och döttrar) uppwäxa i det medwetandet, att de en

dag skola genom arbete med Guds hjelp försörja sig sjelfwa. Deraf hafwa de gagn. Men låter du dem uppwäxa i lit till de rikedomar, som du hoppas lemna dem i arf, så kommer den dag, då de icke skola wälsigna ditt minne. Fattig men idog son skall hedra sin fader mer än rik ovåga.

1180. För dina barns framtid behöfwer du alltså icke wara orolig. David säger i de ord, hwarmed wi börjat denna betraktelse: Jag har warit ung och är gammal worden, men jag såg aldrig den rättfärdige wara öfwergifwen eller hans säd gå efter bröd. Akta ock på fattiga, gudfruktiga föräldrars barn, så skall du få se, huru underligt Herren styr för dem. För en kristen bör det ju ock beträffande barnens framtida bergning wara tryggare att dö i tron på Gud än i tron på mamon. Derför när du gör ditt testamente, så testamentera dina barn åt din Fader i himmelen. Håller han icke tro och lofwen, så blir du i tillfälle att anklaga honom på den yttersta dagen. Men war wiß: anledning dertill skall du aldrig få. Herren är barmhertig och nådelig, långmodig och af stor nåd och trofast (2 Mos. 4: 6). Himmel och jord skola förgås, men hans ord skola icke förgås (Matth. 24: 35). När Josua stod färdig att skiljas från Israels folk, sade han: Besinnen af allt edert hjerta och af all eder själ, att icke ett enda af alla de goda orden, som Herren, eder Gud, talat till eder, har utebliswit. Allt har gått i fullbordan för eder. Icke ett ord har utebliswit (Jos. 24: 14). Och i den bekännelsen skall äfwen du en gång få instämma. War wiß på det.

1181. Af detta skall du nu lätteligen förstå, icke blott huru onödigt det är, utan ock hwilken galenskap det är, att en, som tror på Jesus, går och bekymras öfwer, hwad han skall äta och dricka och kläda sig med. Det är ungefär lika galet, som om någon började frukta att drunkna på torra landet. Men härtill kommer ytterligare, **att man ju alldeles ingenting kan uträtta med alla sina bekymmer.** Om man kunde genom dem förtjena femtio öre eller åtminstone tjugufem, så wore det ändå något. Men nu är det twertom bara förluster man ådrager sig dermed. Ty derigenom att bekymren nedtynga hjertat, förswaga de äfwen arbetskraften. När man är bekymrad, kan man icke arbeta hälften så mycket, som när man är wid godt mod. Bekymren äro likasom en tung börda, och att bära en börda på ryggen, när man skall arbeta, det är ett förskräckligt hinder. Dertill kommer, att bekymren skymma blicken, så att man icke kan rätt bedöma sin ställning eller se,

hwad man bör göra för att taga sig fram. Bekymren göra alltså, att man blir både **rådlös** och **kraftlös**. Och hwad har man då wunnit?

1182. **Hwilken af eder kan med sin omsorg sätta en aln till sin lifslängd?** säger Herren. Många äro de, som med sina bekymmer förkortat sitt lif. Bekymren tära alltid på lifskraften. Ofta wälla de äfwen sjukdomar. Många hafwa ock genom dem blifwit wansinniga. Men ingen har någonsin genom sina bekymmer ökat sin lifslängd med en enda timme. Otaliga hafwa med lekamliga bekymmer förbittrat sitt lif och de finas, men ingen har förljufwat det. Och tänk då, hwilken dårskap det är att gå och bekymras. Om wi icke hade en **Gud**, som wisste af wåra behof, kunde det wäl så wara. Men nu säger Herren: **Eder himmelske fader wet, att I behöfwen allt detta.** Ack broder, war derför icke bekymrad för morgondagen. **Morgondagen skall hafwa sina egna bekymmer. Hwar dag har nog af sin egen plåga.** En dåre är derför den, som lägger på sig flere bördor, än nödigt är. Att lägga på sig 365 dagars börda på en gång, när man kan slippa bära mer än en dags börda — kan det wara klokt? Kan det wara klokt att mißtro Guds löften. att med onödiga bekymmer förbittra sitt lif, förstöra sin arbetskraft och förkorta sina dagar samt ofwanpå allt detta utsätta sig för fara att gå förlorad? Döm sjelf. Må Gud gifwa oß ett rätt förstånd.

1183. Men hafwa wi nu sett, huru onödigt och galet, ja syndigt det är, att den, som är Guds barn, går och ängslas för hwad han skall äta och dricka och kläda sig med, så må wi slutligen i all korthet undersöka, hwilka anwisningar Skriften gifwer oß angående ett rätt förhållande till de jordiska tingen samt det säkraste sättet att betrygga wår lekamliga bergning. Det kan sammanfattas i några få punkter eller regler.

1184. Den första regeln är: **Sätt en fullkomlig lit till din himmelske faders omsorg och trohet.** Lita på honom icke bara tillfälligtwis utan **alla stunder**, äfwen när det ser som mörkast ut. Han har tecknat dig på sina händer. Himmelen skall förgås, jorden skall förgås, men af hans ord skall icke en enda prick förgås, således icke heller hans löfte om dagligt bröd. Hafwen **ingen** omsorg, säger apostelen, utan **alla** edra önskningar ware kunniga inför Gud i allt genom åkallan och bön med tacksägelse (Fil. 4: 6). Allt edert bekymmer kasten på Herren, ty han har omsorg om eder (1 Petr. 5: 7). Och allt det är allt. Ingenting tages undan. Ingenting är för ringa, och ingenting är för stort för Herren. Äfwen de aldra

obetydligaste småsaker, som förefalla i ditt lif, får du bära till honom. Mat, kläder, skor, bostad för dig och barnen, foder för dina kreatur, säd för din åker o. s. w. — allt, allt will han wara med om. Han skall icke lemna de sina faderlösa (Joh. 14: 18). Såsom han hjelpte sitt gamla förbundsfolk med bröd under wägen från Egypten till Kanaan, så skall han ock göra med det nya förbundets folk under resan till det himmelska Kanaan.

1185. En gammal Guds man säger: Det är två slags nöd, hwari du aldrig behöfwer förtwifla. Det ena slaget är sådan nöd, som du sjelf kan afhjelpa. Den skall du afhjelpa, och så behöfwer du ej förtwifla. Det andra slaget är sådan nöd, som du icke sjelf kan afhjelpa. Den skall du kasta på Herren och sedan wara wid godt mod. Och något tredje slag af nöd finnes icke.

1186. Den andra regeln är: **Wandra i all din handel rättfärdigt inför Gud och menniskor.** Tro aldrig, att du kan göra någon werklig winst genom att emot din nästa göra något i affärer, som du icke wille, att han skulle göra mot dig. Hwarje orättfärdig penning, som du har i dina händer, är ett hål, genom hwilket din förmögenhet, huru stor den än må wara, och huru wäl den än må wara placerad, förr eller senare skall rinna bort. Kan du än åberopa dig på den borgerliga lagen, så förbättrar det icke saken. Herren ser djupare än någon mensklig domare. Att menniskor, som warit wälbergade, ja, rika, ej sällan blifwa utfattiga, beror i många fall på någon orättfärdighet, som ligger i botten af deras förmögenhet, ware sig orättfärdigheten är deras egen eller dens, som samlat förmögenheten, och af hwilken de ärft henne.

1187. Den tredje regeln är: **Arbeta med flit och trohet i den kallelse, du har.** Är din kallelse ringa, så sköt den dock troget. Den der icke will arbeta, han skall icke heller äta (2 Thess. 3: 10). Men den som i trohet och gudsfruktan samt tillit till Herrens löften arbetar i sin kallelse, honom skall Gud försörja. Erfarenheten wisar ock, huru det lilla genom Guds wälsignelse räcker wäl till, medan det stora ingen wäg förslår, när Guds wälsignelse saknas. Wakta dig för den röst, som hwiskar till dig om att genom winglerier, swindlerier m. m. hastigt komma upp och bli rik. Det är ofta wägen till fullständig undergång både för den timliga bergningen och det andliga lifwet.

1188. Den fjerde regeln är: **När du har, hwad du nödtorftcligen behöfwer, så låt dig nöja dermed.** Derom säger Paulus: En stor winning är gudaktigheten med förnöjsamhet (1 Tim. 16: 6).

O att wi kunde riktigt grundligt låta öfwertyga oß, att det icke är någon lycka eller rikedom att winna och ega mycket i denna werlden! Den enda sanna rikedomen är att frukta Gud och wara nöjd. De fattiga tro wanligen, att de rike hafwa det så bra. När de se på deras hus, deras hästar, möbler, deras inkomster, deras kläder m. m., då tro de, att de måste känna sig mycket lyckliga. Men o att de wisste, huru det werkligen står till! Det finnes kanske inga, som föra ett så tomt, fridlöst och oroligt lif som just de rike. Deremot kan ingen beskrifwa, huru rik och lycklig den är, som i gudsfruktan med ett förnöjdt sinne äter sitt dagliga, genom ärligt arbete från Gud erhållna bröd samt lefwer och dör trygg för sig och de sina i Guds faderliga nåd. Och den rikedomen kunna alla winna, den kan du winna, du som bor i den lägsta koja och äter det torftigaste bröd. **Intet hafwa wi fört in i werlden**, tillägger apostelen, **det är klart, att wi icke heller kunna föra något derutur** (v. 7). Och hwad tjenar det då till att äfias för att samla ett gods, som wi en gång skola lemna, wi weta ej åt hwem, wi weta ej om till skada eller till gagn för den, som tager emot det efter oß. Mången fader har i mamons tjenst under ett oroligt lif samlat och wid sitt eget nedstigande i pinorummet lemnat åt de sina rikedomar, som för dem blifwit gyllene kedjor, med hwilka djefwulen dragit ned äfwen dem i samma fördömelses eld. Hwad war det för en winst?

1189. Derför beder Salomo: Fattigdom och rikedom gif mig icke. Förläna mig det bröd, som jag behöfwer; att jag ej, öfwermätt, må förneka dig och säga: Hwem är Herren? och att jag af fattigdom icke må blifwa en tjuf och förgripa mig på min Guds namn (Ordspr. 30: 8 f.). Att wara fattig kan wara swårt. Det har med sig många frestelser. Det får du derför bedja emot. Att wara rik är farligt. Det må du ock bedja Gud emot. Det är swårt för en rik att gå in i Guds rike (Matth. 19: 23). Att genom troget och redbart arbete hafwa sitt tarfliga men nödtorftiga bröd, såsom wi förut sagt, samt dermed i gudsfruktan låta sig nöja och wara tacksam, det är det bästa och sundaste. Derom är det Herren lärer oß bedja i fjerde bönen.

1190. Den femte regeln är: **Om Gud likwäl gifwer dig mer, än du behöfwer, så tag emot det med fruktan och förwalta det såsom hans tillhörighet, alltid besinnande, att du en dag skall göra räkenskap derför.** En kassör på ett kontor kan hafwa mycket penningar att förwalta. Men hans hjerta fastnar icke i dem. Han wet, att de icke äro hans. Men om han börjar betrakta och be-

gagna dem såsom sina, då blir han en tjuf. Det kan han möjligen dölja till en tid. Men till sist warder det ändå uppenbart, när bokslutet skall göras och räkenskap afläggas. Och då får han sin förtjenta lön. War du en trogen kassör åt Gud i det, som han gifwit dig i händer.

1191. Herren säger till sina lärjungar: **Samlen eder skatter i himmelen, der hwarken rost eller mal förstöra, och der tjufwar icke bryta sig in ej heller stjäla** (Matth. 6: 20). Likasom wille han säga: Jag will icke förbjuda eder att samla skatter. Nej, samlen gerna, blott I samlen de rätta skatterna, de skatter som äro i himmelen. Der kunnen I aldrig samla för mycket. Begäret att samla skatter och bli rik är i och för sig icke syndigt. Det är twertom af Gud inlagdt i menniskans natur och är för henne helsosamt, blott det riktas uppåt till de rätta, de ewiga skatterna. Först när det riktas nedåt, blir det syndigt och farligt. Girighetssynden ligger icke i sjelfwa begäret att winna och ega utan deri, att detta begär **riktas på de jordiska egodelarna i stället för på de himmelska.**

1192. Att samla skatter i himmelen, det sker genom goda gerningar af alla slag. Dertill kunna ock de jordiska egodelarna anwändas. Derom säger Herren: Hwad I hafwen gjort en af dessa minsta mina bröder, det hafwen I gjort mig (Matth. 25: 40). Och när han kommer igen, då skall du få se, att du ej gjort det för intet. Då skall han säga: Jag war hungrig, och du gaf mig äta, jag war törstig, och du gaf mig dricka, jag war naken, och du klädde mig o. s. w. Kom in i din Herres glädje (Matth. 25: 35, 23). Och åter: När du gör gästabud, så bjud de fattiga, sjuka, halta och blinda, och salig är du, ty dig warder igen lönt i de rättfärdigas uppståndelse (Luk. 14. 13 f.). Och åter: Gören eder wänner medelst orättfärdighetens mamon (d. w. s. anwänden edra egodelar till att öfwa barmhertighet och dermed skaffa eder wänner), på det att när den tagit slut, de må mottaga eder i de ewiga hyddorna (Luk. 16: 9 f.). Korteligen: tjena och hjelp med dina egodelar för Herrens skull din fattiga nästa, så mycket du kan, och wet att allt, hwad du på det sättet anwänder, det sätter du in på sparbank i himmelen. Will du samla skatter på den wägen, så samla flitigt. Herren har ett serskildt hjerta för de fattiga och elända. Att besöka och hjelpa fattiga, sjuka, enkor och faderlösa, det är en rätt gudstjenst (Jak. 1: 27). När Paulus skildes från Petrus och Jakob och Johannes i Jerusalem för att gå ut och predika evangelium bland hedningar, då bådo de honom, att han skulle tänka på de fattiga. Och, till-

lägger han, just detta har jag också winnlagt mig om att göra (Gal. 2: 10).

1193. Men icke allenast det. Werksamheten för Guds rike kräfwer mycket penningar. Att utrusta missionärer och predikanter, att bygga bönehus, att underhålla söndagsskolor och tusen andra missionsanstalter, det aflöper icke för ingenting. Nuwäl, du som har penningar, hjelp till efter förmåga dermed. En troende man drömde en gång, att till honom kom en man med några listor, på hwilka han wille hafwa bidrag tecknade för olika grenar af missionen. Han gjorde swårigheter wid dem alla, alldeles som han plägade göra, när han war waken. Slutligen gick den fremmande. När han war just i dörren, märkte den andre, att det war Herren sjelf. Han ropade efter honom. Han wille nu gifwa på alla listorna. Men nu war det för sent. Herren förswann. Och den drömmande mannen waknade af ångest. Broder, huru gör du? Hwad offrar du mest på? På missionen eller på din egen fåfänga och njutningslystnad? Broder, spara dig ångesten af en räkenskap, som kanske skall sluta med det tilltalet: Du onde och late tjenare — gå bort ifrån mig!

1194. I 1 Kor. 8: 1 följ. talar Paulus om den nåd, som hade blifwit gifwen i Macedoniens församlingar. Och hwad för en nåd menar han? Jo, säger han, **under mycken bepröfwelse i lidande har deras öfwerflödande glädje och deras djupa fattigdom flödat öfwer så, att de rikligen gifwit i enfald. Ty efter förmåga, jag betygar det, och öfwer förmåga gåfwo de sjelfmant, bedjande oß med mycken enträgenhet om den ynnesten att få deltaga i undsättningen till det heliga.** Märk hwilka ord. Deras gifmildhet war en Guds nåd, och den **flödade öfwer**, så att de gåfwo **öfwer förmåga** och **bådo enträget** om den ynnesten att få wara med och gifwa. O hwar finner man nu detta sinne? Finnes det hos dig? Det är otaliga kristna, som i denna del bara tänka på att kunna komma undan med så litet som möjligt. De läsa wäl Herrens ord om de många rika och den ensamma fattiga enkan wid offerkistan (Mark. 12: 41 följ.). De tycka det är rätt. Men det faller dem ej in att tillämpa den historien på sig sjelfwa. Och de tro icke, att någon räkenskap stundar, som kan bli farlig för dem.

1195. När apostelen uppmanar de troende i Korint till samma gifmildhet, som han berömt macedonierna för, så säger han: Den som sår sparsamt, han skall ock skörda sparsamt, och den som sår med wälsignelse, han skall ock skörda med wälsignelse. Hwar och

en efter som han will i sitt hjerta, icke med olust eller af twång! Ty Gud älskar en glad gifware (2 Kor. 9: 6 f.).

1196. Det första wi af dessa ord lära är, att wälgörenhet är ett såningsarbete, som skall gifwa rik frukt. Den som icke öfwar wälgörenhet, är lik en bonde, som icke sår sin åker. Honom kallar man en dålig hushållare och en dåre. Den som är trög i att göra wäl och gifwa, är lik en, som sår sin åker för tunt. Han får skörd derefter. Det andra wi lära, är, att Gud will hafwa glada gifware, icke sådana, som wisserligen gifwa, men som göra det med olust och motwilja, så att de mycket heldre behölle sina pengar, utan sådana som räkna det för en ynnest att få gifwa. För det tredje lära wi, att Gud skall redan här i tiden rikligen wedergälla allt, hwad wi göra, men ännu mer i den tillkommande werlden. Derom säger Paulus annorstädes: Låtom oß icke förtröttas att göra det goda, ty wi skola ock i sinom tid skörda, om wi icke tröttna. Derför medan wi hafwa tid, låtom oß göra det goda mot alla men mest mot dem, som höra tron till (Gal. 6: 9 f.). Det kan wäl ibland bli tröttsamt med de många behofwen, de många insamlingarna, de många kollekterna o. s. w. Men låtom oß ej tröttna. Ännu hafwa wi tid. Snart är ingen tid mer. Tiden är kort härefter (1 Kor. 7: 29). Låtom oß derför wara fasta, orubbliga, öfwerflödande i Herrens werk alltid, wetande, att wårt arbete icke är fåfängt i Herren (1 Kor. 15: 56).

1197. Har du din skatt på jorden, då drages ock ditt hjerta dit, har du din skatt i himmelen, då drages ock ditt hjerta dit. Det är sjelfklart. Ju mer du har på jorden, desto swårare är det att lemna det. Ju mindre du har i himmelen, desto mindre drages ditt hjerta dit. Att samla skatter på jorden, det gör hjertat jordiskt, att samla skatter i himmelen, det gör hjertat himmelskt. Der skatten är, der är ock hjertat (Matth. 6: 21). Ju mer lös du är från jorden, ju mer ditt hjerta umgås i himmelen, desto bättre är det. Men härom hafwa wi redan förut talat. Derför säger Paulus: Om I nu hafwen uppstått med Kristus, så söken det, som är ofwan, der Jesus är sittande på Guds högra sida. Trakten efter det, som är ofwan, icke efter det som är på jorden. När Kristus, wårt lif, warder uppenbarad, då skolen I ock uppenbaras med honom i herrlighet (Kol. 3: 1—4). Och åter: Jag förgäter det, som är tillryggalagdt, och sträcker mig mot det, som är framför, och jagar mot målet, efter den segerlön, som förehålles af Guds kallelse ofwanefter i Kristus Jesus. Ty wårt samfund är i himmelen, hwarifrån wi

ock wänta frälsaren, Herren Jesus Kristus, som skall förwandla wår förnedrings kropp, så att han warder lik hans herrlighets kropp (Fil. 3: 13, 14, 20). De troende äro fremlingar här. Deras hem är i himmelen hos Gud och Lammet. Här äro de på resa hemåt. En resande fremling bör wara lätt utrustad. Allt, hwad som kan wara honom till hinder på resan, lemnar han. Resans beswärligheter fördrager han och ilar genom dem. De sporra honom att komma desto fortare undan. Sina skatter har han i hemmet. Hans hjerta är i hemmet. Han ilar. Han räknar dagarna med glädje. Samma sinne will Herren finna hos sina lärjungar. O min wän, nog får du bröd, dina barn likaså. Ila blott. Befall din dag i Herrens händer, gör det werk, som han satt dig att göra, och ila mot hemmet. Din fader wäntar dig. Lammet wäntar. Alla änglar wänta. Alla akta på dina steg. Behåll det du har, att ingen tager din krona.

Femtiofemte Betraktelsen.

1198. **Den rättfärdige wårdar sitt öks lif, men de ondes hjertelag är grymt** (Ordspr. 12: 10). Till en kristens helgelselif hör äfwen hans förhållande till djuren. Och det få wi icke förbigå här. Det har ofta sagts, att menniskan icke har några pligter emot djuren, och det kan ju från en sida sedt wara sant. Men menniskan har den pligten att lyda Gud, och Gud har befalt henne, huru hon skall förhålla sig emot djuren. Strängt taget kan man ock säga, att den ena menniskan icke har några pligter mot den andra. Alla wåra pligter äro pligter mot Gud. Funnes ingen Gud, så skulle wi icke alls hafwa några pligter. Men nu finnes en Gud, och han bjuder oß, huru wi skola förhålla oß både mot näståan och mot alla andra warelser. Och så få wi pligter mot dessa. Ett orätt förhållande till djuren är sålunda alltid en synd **mot Gud.** Djuren äro Guds skapade werk, derför har menniskan i dem att göra med **honom.** Låt oß taga en bild. En tjenare i mitt hus har wisserligen icke några pligter direkt mot mina möbler eller andra bohag. Men han har pligter mot mig, och denna pligt ålägger honom att wäl wårda all min egendom.

1199. När Gud skapade werlden, insatte han menniskan till herre öfwer alla öfriga warelser. Han sade: Råden öfwer fiskarne

i hafwet och foglarne under himmelen och öfwer alla djur, som kräla på jorden (1 Mos. 1: 28). Detta herrawälde war dock icke utan gränser. Menniſkan ſkulle ſåſom förwaltare råda öfwer djuren ſåſom öfwer Guds egendom. Derom säger Herren: Mitt är allt willebråd i ſkogen och djuren på tuſentals berg; allt det, ſom rör ſig på marken, hörer mig till; min är jordkretſen och allt, hwad deruti är (Pſ. 50: 10). Men den ſom är ſatt att råda öfwer annans egendom, han ſkall för ſitt fögderi göra räkenſkap en gång inför egaren. Och denna räkenſkap ſkall äfwen gälla wårt förhållande till djuren.

1200. Uti wår text framhålles det ſåſom ett uttryck af rättfärdighet, att man förbarmar ſig öfwer djuren. Deremot är det ett uttryck af ogudaktighet, att man är grym mot dem. Gud är barmhertig. Kriſtus är barmhertig. Den, ſom genom tron blir förenad med honom, blir derigenom delaktig af hans ſinne. Han blir då ock barmhertig. Och barmhertigheten yttrar ſig i **hela** hans förhållande till **alla** warelſer, äfwen djuren. Obarmhertigheten är numera något för hans ſinne fremmande och **motbjudande**. Han **kan** icke wara obarmhertig, ty han **kan** icke ſynda, emedan han är född af Gud (1 Joh. 3: 97).

1201. Menniſkan må begagna djuren till ſin nytta. Allt hwad Gud ſkapat på jorden, har han ſkapat åt henne. Men juſt derför bör all grymhet wara fjerran från henne. Grymhet mot djuren ſkadar menniſkan på dubbelt wis. Den ſkadar henne andligen ſå, ſom all ſynd gör. Ju mer hon öfwar **någon** ſynd, deſto mer känſlolös blir hon för **all** ſynd. Och obarmhertigheten mot djuren wänder ſig ſnart till obarmhertighet mot menniſkor. Det är det wanliga förhållandet, att **mördare** blifwit, hwad de äro, derigenom att de börjat öfwa grymheter mot djur. Om en mycket beryktad mördare berättas, att han ſom goſſe plägade fånga foglar, ſticka ut ögonen på dem och ſedan låta dem flyga. En gång blef han af en ſkogwaktare öfwerraſkad dermed, att han höll på att flå en lefwande hare. På detta ſätt utwecklades han ſmåningom till den grymhet, ſom gjorde, att han med kallt blod kunde mörda många menniſkor.

1202. Men äfwen om det icke hos många går ſå långt, lider det dock icke twifwel, att mycket af den hårdhet och råhet, ſom man finner i werlden i menniſkors förhållande till hwarandra, har ſin rot i grymhet mot djuren. Det lilla barnet börjar på lek plåga inſekter och maſkar. Derigenom hårdnar deß hjerta mer och mer. Och ſedan hjertat hårdnat, wiſar ſig deß hårdhet och råhet äfwen mot

andra än djuren. Många föräldrar tro, att det endaſt är oförſtånd hos barnen, att de göra ſå, och de tänka, att när barnet fått bättre förſtånd, ſkall det nog ſjelft inſe ſin dårſkap och ändra ſig. De kunna ju ock hafwa rätt deri, att det i början är oförſtånd. Men de beſinna icke, huru genom grymheten hjertat hårdnar och förwildas, och detta ändrar ſig icke, när man får bättre förſtånd. Mången har af oförſtånd blifwit införd på ſyndens wäg. Genom att göra ſynden, har han blifwit ſyndens träl, och i den träldomen har han ſedan förblifwit, äfwen om han wid bättre förſtånd inſett det förſkräckliga deri. Det hör derför med nödwändighet till en kriſtlig uppfoſtran att hos barnen inplanta och utweckla kärlek till djuren.

1203. Men äfwen i lekamligt afſeende har en menniſka ſkada af att wara grym mot djuren. Husdjuren höra till menniſkans wigtigaſte egendom, och det är derför lika wisſt förluſt att fara illa med dem, ſom att fara illa med annan egendom. En häſt eller oxe, ſom man wårdar wäl, triſwes och frodas, leſwer längre, ſamt utför wida mer arbete än en, ſom man wanſköter eller mißhandlar. Somliga husdjur bliſwa ock genom god behandling ſina egare ſå tillgifna, att det är riktigt rörande att ſkåda, och deraf har egaren direkt ekonomiſkt gagn, på ſamma gång det bereder honom mycken trefnad, ja äfwen utöfwar ett förädlande inflytande på hans karakter. Se t. ex. å ena ſidan en, ſom under eder och förbannelſer med täta piſkſlag och häftiga ryckningar i tömmarna driſwer fram ſin häſt med den ytterſta anſträngning för det arma djuret, eller en ſom under rop och ſkrän ſparkar och ſlår ſin oxe för att aftwinga honom ett arbete, ſom wida öfwergår hans krafter. Betrakta ſedan å andra ſidan en, ſom noga aktar på, hwad hans djur förmår, ſom wänligt klappar och ſtryker det ſamt talar ömt till detſamma. Icke är det ſwårt att inſe, att den ſenare ſkall hafwa mer gagn af ſitt djur än den andre. Det, ſom är rättfärdigt, är också alltid det gagneligaſte.

1204. Hwilken omſorg Gud har om djuren, kan man finna af flere bibelſtällen. I 2 Moſ. 20: 10 ſäger han: På den ſjunde dagen, ſom är Herren din Guds ſabbat, ſkall du ingen ſyßla göra, hwarken du eller din ſon eller din tjenare **eller ditt ök.** Om ſamma ſak läſa wi i 2 Moſ. 23: 12: I ſex dagar ſkall du göra dina arbeten, men på den ſjunde dagen ſkall du hålla ſabbat, **att din oxe och din åsna måtte få ro.** I ſabbatsbudet har alltſå Gud haft afſeende äfwen på djurens hwila. I 5 Moſ. 25: 4 ſäger

Gud: Du skall icke binda munnen till på oxen, som tröskar. Paulus anwänder detta språk på ett allegoriskt sätt i 1 Kor. 9: 9 samt 1 Tim. 5: 18, då han tillämpar det på evangelii predikanter. Men i sin egentliga betydelse är det att fatta efter orden. Gud will, att man skall från det arbetande djuret aflägsna allt, som kan plåga detsamma. I 2 Mos. 23: 4 f. säger Gud: När du finner din fiendes oxe eller hans åsna, som gått wilse, skall du föra dem tillbaka till honom. När du ser din owäns åsna, som ligger under sin börda, så skall du icke lemna henne åt honom, utan du skall lemna henne först med honom, d. w. s. du skall då icke lemna honom ensam att reda sig med sin åsna, bäst han gitter, utan du skall hjelpa honom och icke gå derifrån, förrän åsnan är på benen igen och åter kan följa sin egare.

1205. Ett rörande uttryck af Guds omsorg om djuren läsa wi i Jona 4: 11. När Jona förargades deröfwer, att Gud icke förstörde Ninewe, sade Gud: Skulle icke jag ömma för Ninewe, den stora staden, i hwilken mer än tolf gånger tiotusen menniskor äro, som icke förstå att skilja mellan höger och wenster, och djur i mängd? När Gud skonade den stora staden, skedde det alltså äfwen af ömhet om den mycka boskap, som der fans.

1206. Exempel af ett rätt förhållande till husdjuren se wi ock på flere ställen i bibeln. När David i Ps. 23 säger: Herren är min herde, mig skall intet fattas; han låter mig hwila på gröna ängar, han förer mig till lugna watten; och om jag än wandrade i en mörk dal, fruktade jag likwäl intet ondt, ty du är när mig, din käpp och staf de trösta mig — då skildrar han der en rätt, gudfruktig herdes wård om sina får och tager den till bild af Guds omwårdnad om de sina. En bild ur werkligheten är det ock Herren skildrar, då han i Luk. 15: 4 följ. säger: Hwem är den man ibland eder, som, om han har hundra får och har förlorat ett af dem, icke lemnar de nio och nittio i öknen och går efter det förlorade, till deß han finner det? Och då han har funnit det, lägger han det på sina axlar med glädje, och när han kommer hem, kallar han tillhopa sina wänner och grannar och säger: Glädjens med mig, ty jag har funnit mitt får, som war förloradt.

1207. Men icke allenast i sitt förhållande till husdjuren bör menniskan wara barmhertig utan äfwen i förhållande till de wilda djuren. Hon bör i allting likna Gud, och Gud drager försorg äfwen om de wilda djuren. I Ps. 147: 9 säger David: Prisen wår Gud, som gifwer födan åt djuren och åt korpungarne, som

ropa. Och på ett annat ställe: Herren är god mot alla och förbarmar sig öfwer alla sina werk (Ps. 145: 9). När frälsaren will ingifwa sina lärjungar en rätt tillit till Gud med afseende på det lekamliga brödet, säger han: Sen på foglarna under himmelen, de så intet och skära icke heller upp och församla intet i ladan, och eder himmelske fader föder dem (Matth. 6: 26). Och när han will förwissa dem om Guds beskydd gentemot alla deras fiender, säger han: Säljas icke fem sparfwar för twå skärfwar? Och icke en af dem är förgäten för Gud (Luk. 12: 6), icke en af dem faller till jorden eder fader förutan (Matth. 12: 29). Guds ögon waka äfwen öfwer de minsta warelser. Och han will, att wi i wårt förhållande till dem skola besinna, att han skådar ned på allt, hwad wi göra dem. Wi skola en gång göra räkenskap derför.

1208. Här uppstår nu frågan om menniskans rätt att döda djur. Denna rätt är henne af Gud gifwen. Hon må döda dem, när hon behöfwer det för sin egen bergning. Derom heter det i 1 Mos. 9: 3: Alla kräk, som hafwa lif, ware eder till mat; dessa alla såwäl som örter och gräs gifwer jag eder. Menniskan har ock rättighet att döda dem, när de wålla skada, likaså när de äro gamla och sjuka. Deremot är det aldrig rätt att döda dem för nöjes skull. Att döda en fluga för det, att hon gör skada, det är ingen synd. Men att döda henne för nöjes skull, det är grymt och en synd.

1209. Ett serskildt nöje för många är jagten. Att jaga för att skaffa sig bergning eller för att utrota skadedjur, deri ligger intet orätt. Men att hafwa jagten som ett nöje, det är grymt och rått. Sådant kan icke annat än misshaga Gud, fastän det i werlden gäller såsom ett serdeles helsosamt och ädelt nöje. Att hafwa sin **glädje** i att **döda djur**, ehwad de äro tama eller wilda, det är icke Kristi sinne. Döden är icke blott i menniskowerlden utan äfwen i djurwerlden en följd af synden samt såsom sådan en påminnelse om synden och bör aldrig för ett gudfruktigt sinne blifwa något nöje. Mycket illa göra derför troende, när de sjelfwa deltaga i eller låta sina barn deltaga i sådana nöjen, ja kanske köpa dem redskap dertill och inöfwa dem deri.

1210. Men äfwen der, hwarest icke uppsåtlig grymhet öfwas mot djur, tillfogas dem dock ofta mycket och grymt lidande till följd af oförstånd eller tanklöshet. Sålunda är det mycket wanligt, att barn utan något gagn endast för sitt nöjes skull med limspön, snaror och andra tillställningar fånga småfäglar, eller att de plundra deras bon på både ägg och ungar. De äldre, som se det, tänka ofta icke på,

att det ligger något orätt deri, ja de kanske stratta wid berättelsen om barnens äfwentyr och framgång, och det rör icke det ringaste deras hjertan att se de fångna foglarnes ångest eller höra skriket af dem, hwilkas bon man plundrat. På samma gång grymma lidanden genom sådant tillfogas djuren, utsås och utwecklas i de ungas hjertan dåliga frön, som i sinom tid stola bära bittra frukter äfwen för andra än djuren. Men tillika wållas äfwen stor ekonomisk skada. Småfoglarne höra nämligen till menniskans största wälgörare. Der man wårdar och omhuldar dem, så att de kunna trifwas, plocka de bort en otrolig mängd små insekter, som annars göra stor skada på menniskornas åkrar och planteringar.

1211. Wid forsling och slagt warda äfwen många onödiga lidanden tillfogade de stackars djuren. För att göra forslingen så billig som möjligt, packas ofta de arma kreaturen så tätt tillsamman på jernwägswagnar, att de knappt kunna röra sig, än mindre ordentligt äta eller hwila sig. Egaren är kanske icke hårdhjertad, men han tänker bara icke på saken. Hans egen ekonomiska fördel förblindar honom icke så litet. Under färden få djuren kanske ock wara utan skydd mot köld och blåst, mot regn och snö eller mot solens brännande strålar.

1212. Mycket ofta sker slagten på ett onödigt grymt sätt. När det nu engång är nödwändigt att slagta djur, så må man se till, att det sker på ett så plågfritt sätt som möjligt. Att binda djurets ben och bryta omkull det för att skära upp pulsådern i deß hals och sålunda låta blodet afrinna, är en upprörande grymhet. Det wore ju en ganska lätt sak att, förrän man sätter knifwen i djurets kropp, på lämpligt sätt döfwa detsamma och derigenom förebygga alla plågor. Men man tänker icke derpå. Man är af gammalt wan att se det så gå till, som man nu sjelf gör, och många troende äro i denna del alldeles lika werldens barn.

1213. Isynnerhet wanligt är det, att fiskar omenskligt marteras. När de fångas, få de ofta ligga länge och sprattla i båten, tills de sjelfdö. Fiskaren tänker icke på, att detta sprattlande är uttryck af ett lidande, som han kunde bespara det arma djuret. Fisken kan ej gifwa något ljud ifrån sig. Men hans lidande är nog lika swårt ändå. Stundom bewaras fisken i s. k. sump, der han ofta får lefwa flere dagar utan någon föda. Att detta skall wålla honom lidande, tänker man ej på. Man will, att fisken skall wara lefwande, när man säljer honom, på det köparen må se, att den är riktigt färsk. Men hwarken säljaren eller köparen tänker på, huru fiskens kött blifwit

försämradt genom den långa och plågsamma hungern. Nu skall han emellertid säljas. Då trädes han lefwande upp på besmanet, hwars krok stickes under gälarna, och så wäges han, utan att någon tänker uppå, hwad hans sprattlande betyder. När han sedan kommer i köket, fjällas han ofta lefwande. Och det bekommer husmodern ingenting. Wid bordet talar hon kanske med förnöjelse om, att fisken war så färsk, att han slog med stjerten under fjällningen. Och de, som höra det, tycka, att det är förträffligt. Djurets wånda komma de icke att tänka på. Wanan har gjort dem tanklösa. Och ändå äro de kanske troende och gudfruktiga menniskor.

1214. Ett serskildt slag af djurplågeri öfwas af sådana wetenskapsmän, som, för att göra wetenskapliga rön, skära i lefwande djur och martera dem ofta på ett förskräckligt sätt. De resonnera som så: "Djuret är skapadt för menniskans skull. Menniskans törst efter wetande är okuslig. Hon behöfwer icke blott weta, huru djuret ser ut der inne, hwilket hon kan se, när det är dödt. Utan hon behöfwer också weta något om sjelfwa lifswerksamheten. Derför måste hon skära upp djuret lefwande och gifwa akt på rörelserna der inne, så länge det lefwer. Att djuret pinas deraf, det medgifwes, men det kan ej hjelpas. Genom sådana undersökningar hafwa wigtiga wetenskapliga upptäckter blifwit gjorda och läkekonsten skördat rika frukter till lindrande af menniskors lidanden o. s. w." Sålunda finnas wetenskapsmän med stort rykte, som söndersarga hundratals djur, isynnerhet hundar, för hwarje år. Huru långt grymheten derwid kan gå, det kan man förstå, då en professor, som wille undersöka moderskärleken hos djuret, uppskar en drägtig hynda, tog ut ungarne ur hennes moderlif och lade dem framför modern. Den arma döende hyndan slickade först ungarne och sedan äfwen professorns hand. Sådan grymhet är fasansfull. Huru mycket man än må beropa sig på nyttan, så blir grymheten ändå alltid en synd. Har man rättighet att för sin förmenta nyttas skull wara grym i ett fall, så har man ock rättighet att wara det i andra fall och det äfwen mot menniskor. Men sådant är icke Kristi sinne.

1215. Må hwar och en troende bedja Gud och winnlägga sig om barmhertighet mot djuren. Menniskan är dem så öfwerlägsen, att hon har dem fullkomligt i sina händer. Äfwen de starkaste och största wilddjur måste böja sig för henne. Djuren kunna icke uttrycka sina qwal mer än undantagswis genom sitt tjut. Endast i få fall bekymrar sig den borgerliga öfwerheten om att skydda dem

mot menniskors grymhet. Men Gud hör deras suckan, och han skall en dag hafwa fram all orättfärdighet i ljuset för sitt ansigte.

1216. I Rom. 8: 19 följ. talar apostelen Paulus högst märkwärdiga ord om den förnuftlösa skapelsen. Hans ord gälla hela denna skapelse men hafwa sin tillämpning framför allt på djuren samt äro derför egnade att lära oß ett rätt förhållande till dem. Han säger: **Skapelsens längtan wäntar efter Guds barns uppenbarande** (v. 19). Att aposteln här menar den förnuftslösa skapelsen, eller hwad wi kalla naturen, synes af hela sammanhanget. Denna natur har till följd af menniskans synd träffats af en förbannelse, under hwilken hon suckar. Derom sade Gud till Adam: Förbannad ware marken för din skull (Mos. 3: 17). Under denna förbannelse längtar hon efter befrielse, hwilken ock skall komma i sammanhang med Guds barns herrlighets uppenbarelse. Det ord, som i wår bibel är öfwersatt med **längtan**, betecknar i grundspråket egentligen, att någon står med framsträckt hufwud och längtansfullt ser efter något, som han ifrigt åtrår, såsom t. ex. en fiskares hustru och barn en stormig dag stå på stranden och skåda ut öfwer hafwet, ifrigt wäntande makens och fadrens återkomst. Wi märka icke en sådan längtan hos naturen, men hon finnes der och det isynnerhet i djurwerlden, och hon skall blifwa uppfyld, såsom wi strax skola se.

1217. **Ty skapelsen har blifwit underkastad fåfängligheten,** tillägger aposteln, **icke friwillig, utan för dens skull, som har underkastat henne, på en förhoppning** (v. 20). Menniskans fall skedde med fri wilja. Och detta fall är orsaken dertill, att naturen mot sin wilja och mot sitt ursprungliga wäsen blifwit underkastad förgängelse. Men det är Gud, som underkastat henne. Den skapelse, som menniskan tillhörde, war ett organiskt helt, der förstöring af den enskilda lemmen måste werka rubbning i det hela. Ju wigtigare den lem war, som förstördes, desto större wardt rubbningen i det hela. Nu war menniskan den wigtigaste lemmen i denna skapelse. Derför werkade hennes fall mycket förstörande för det hela. Det war, så att säga, hufwudet eller hjertat i den stora skapelsens kropp, som blef skadadt, och werkningarna deraf sträckte sig förstörande ut igenom hela kroppen. Detta berodde derpå, att Gud hade så inrättat skapelsen. I honom, i hans wilja och anordning hade det alltså sin grund, att skapelsen wardt underkastad förgängelse, när menniskan föll i synd. Detta är, hwad aposteln menar, när han säger, att det war för Guds skull hon så blef underkastad. Men denna underkastelse skall ej wara för ewigt. Hon är förgängelsen under-

kastad på en förhoppning att sjelf en gång warda frigjord. Derför tillägger aposteln: **Emedan äfwen skapelsen sjelf skall warda frigjord från förstörelsens träldom till Guds barns herrlighets frihet** (v. 21). Guds barn äro nu i anseende till sin kropp underkastade förgängelse äfwen de. Men när herrligheten kommer, då skola de frigöras från densamma. Och denna frihet skall komma äfwen naturen till del. Sedan hon fått i förstörelsens träldom känna följderna af menniskans synd, skall hon ock en gång få deltaga i följderna af menniskans återställelse. Har till följd af det organiska sammanhanget inom skapelsen menniskans syndafall inwerkat **förstörande** på naturen, så skall menniskans upprättelse också werka **återställande** på samma natur. Frälsningen i Kristus skall icke sträcka sig blott till menniskan utan medelbart äfwen till naturen. Kristi werk är att bota all den skada, som menniskans synd wållat.

1218. Widare tillägger aposteln: **Ty wi weta, att hela skapelsen suckar tillsammans och lider barnsnöd tillsammans ända till nu.** Skapelsens längtan efter frigörelse framställes här såsom förenad med suckan öfwer träldomen. Och hela skapelsen, d. ä. alla warelser, som tillhöra denna skapelse, suckar tillsammans. Denna suckan liknas af aposteln wid en **barnsnöd**, ur hwilken en gång skall framfödas en ny tingens ordning, der ingen förstörelse mer skall wara. Allt ifrån menniskans fall har denna barnsnöd pågått, och alla naturens delar äro deri inbegripna. Slutet af densamma skall blifwa förstöring af skapelsens närwarande form (1 Kor. 7: 31) genom eld (2 Petr. 3: 10), hwarefter hon skall framstå i ny skepnad oförgänglig, såsom Petrus säger: Nya himlar och en ny jord wänta wi efter hans löfte, deri rättfärdighet bor (2 Petr. 3: 13).

1219. Lära wi oß att betrakta djuren på detta sätt, lära wi oß att i deras underkastelse under förgängelsens träldom se en följd och ett uttryck af wår synd, lära wi oß att besinna, att wår egen herrliggörelse såsom Guds barn skall föra med sig djurens befrielse, så att de icke widare skola behöfwa sucka under tyngden af den förbannelse, som för wår synd nu hwilar på dem, utan twertom skola få glädjas med oß wid wår herrliggörelse — lära wi oß att betrakta djuren med sådana ögon, då skola wi icke längre kunna wara grymma mot dem. Må Gud gifwa alla sina barn ett sådant sinne äfwensom ett rätt förstånd, på det de icke må behöfwa af oförstånd wålla de kära djuren något onödigt lidande.

Femtiosjette Betraktelsen.

1220. **Han lefwer alltid för att bedja för dem** (Ebr. 7: 25). Till Kristi öfwerstepresterliga embete höra trenne saker: 1:o) hans offer, 2:o) hans förbön och 3:o) Andens utsändande. Hela hans förnedringstillstånd, hela hans lif på jorden med alla deß strider och lidanden war **ett offer.** Detta offer nådde sin spets i hans korsdöd. Derom säger apostelen: Han wardt lydig **intill** döden, ja **intill** korsets död. (Fil. 2: 8). Likasom wille han säga: **Ända derhän** sträckte sig hans lydnad; **ända derhän** offrade han sig. Detta offer war ett offer **åt Gud.** Det war nämligen **för att utföra Guds werk, som han offrade sig.** Det war **Guds** werk att frälsa werlden. För att utföra detta werk sände han Sonen. Hwad Sonen gjorde, war derföre Fadrens werk. Derom säger han sjelf: Det är min mat, att jag gör hans wilja, som har sändt mig, och fullbordar hans werk (Joh. 4: 34). Men när han uppoffrade sig för att utföra Fadrens werk, då offrade han sig åt Fadren. Om denna del af Kristi öfwerstepresterliga embete hafwa wi förut talat. Nu följer att betrakta de öfriga delarna och af dem först **förbönen.**

1221. När Herren hängde på korset, utropade han: **Det är fullkomnadt** (Joh. 19: 30). Hwad han dermed menade, synes af sammanhanget. Evangelisten säger näst förut: **På det att Skriften skulle fullkomnas,** sade Jesus: Jag törstar (v. 28). Då räckte man honom ättika på en swamp. Och när han hade tagit ättikan, sade han: **Det är fullkomnadt.** Det war således **Skriften,** som war fullkomnad. Man har ofta tolkat dessa Herrens ord så, som hade han welat säga, att hans **frälsarewerk** nu war fullbordadt. Sådant är dock tydligen mißförstånd. Hwad som war förutsagdt **om hans werk och hans lidande i förnedringen,** det war fullkomnadt. Men hans **frälsarewerk** innefattar wida mer. Hans frälsarewerk war **grundlagdt** men icke afslutadt. Det skall fortsättas, tilldeß allt är lagdt under hans fötter och den yttersta fienden, döden, är utkastad. Då skall han öfwerlemna riket och makten åt Gud. Då skall han sjelf warda Fadren underlagd, och Gud skall wara allt i alla (1 Kor. 15: 25 följ.). **Och först då** skall hans frälsarewerk wara fullkomnadt. Men till deß skall det oafbrutet fortgå från seger till seger.

1222. Det heter uti det språk, hwarmed wi börjat denna be-

traktelse, att Herren lefwer alltid för att bedja för de sina. Om samma sak heter det i Ebr. 9: 24: **Kristus har gått in i sjelfwa himmelen för att nu framställa sig i Guds åsyn oß till godo.** Sammanhanget wisar, att apostelen der med ordet **oß** menar endast **de troende.** I Rom. 8: 34 säger ock Paulus: **Kristus sitter på Guds högra sida och manar godt för oß,** d. w. s. beder för oß. I Joh. 14: 16 säger Herren med hänsyftning på sin upphöjelse: **Jag skall bedja Fadren, och han skall gifwa eder en annan hjelpare.** Dessa äro de enda bibelställen, som tala om, att Kristus i **sin upphöjelse** beder för menniskor. Och, såsom wi se, säga alla dessa ställen, att det är **för de sina** han beder.

1223. Huruwida Herren äfwen beder för de ogudaktiga, derom säges ingenting i nya testamentet. Dock synas trenne omständigheter gifwa oß rättighet att tro, att han beder äfwen för dem. Först och främst bad han under sitt förnedringstillstånd äfwen för sina fiender. På korset war hans första ord: **Fader, förlåt dem det, ty de weta icke, hwad de göra** (Luk. 23: 34). I Es. 53: 12 står det ock profeteradt om honom: **Han bad för öfwerträdarena.** Och han är densamme igår, idag **och i all ewighet,** säger Skriften (Ebr. 13: 8). Men om så är, huru skulle wi då tänka, att han efter sin upphöjelse upphört att bedja för sina fiender? För det andra har han lärt sina lärjungar att bedja för fiender (Matth. 5: 44, Luk. 6: 28). Och har han lärt dem att göra det, så will han förwisso äfwen sjelf göra det. Att bedja för fiender är godt, och allt, som är godt, det gör han sjelf fortfarande. — För det tredje lärer Skriften, att han är kommen för att frälsa **werlden.** Nu kan man icke tänka, att hans frälsarewerksamhet har blifwit inskränkt derigenom, att han blifwit upphöjd. Twertom säger han sjelf: När jag blir upphöjd, skall jag draga alla till mig (Joh. 12: 32). Derför måste wäl äfwen hans förbön omfatta hela werlden. Ty hon hör ju också med till hans frälsarewerksamhet. — På samma gång wi alltså se det wara **uttryckligt sagdt,** att Herren beder för de sina, kunna wi af de nämda omständigheterna **sluta till,** att hans förbön icke är inskränkt allenast till dessa utan sträcker sig äfwen till de ogudaktiga.

1224. Detta synes wisserligen wid hastigt påseende wara i strid med Joh. 17: 9, der Herren säger: För **werlden** beder jag icke utan för dem, som du har gifwit mig, ty dina äro de. Men der är ingen werklig motsägelse. Hwad Herren i Joh. 17 bad, det bad han endast för troende; han bad om deras bewarande, deras

fullkomnande o. s. w. Detta **kunde** han icke bedja för werlden. Men deraf följer wißt icke, att han **icke alls** beder för werlden. Man kan wisserligen bedja både för troende och för ogudaktiga, fastän man icke kan i alla stycken bedja **om detsamma** för de ena och för de andra. Man kan icke bedja om de troendes omwändelse, ty de äro redan omwända. Och man kan icke bedja om de ogudaktigas bewarande och tillwäxt i tron, ty de äro icke i tron.

1225. En skenbar motsägelse tyckes ock förefinnas emellan apostlarnes ord om Kristi förbön samt frälsarens egna ord i Joh. 16: 26 f. der han säger: **Jag säger eder icke, att jag skall bedja Fadren för eder, ty Fadren sjelf har eder kära, emedan I hafwen haft mig kär och hafwen satt tro till, att jag har gått ut från Gud.** Man har stundom försökt tolka dessa ord så, som wille Herren säga: "Att jag skall bedja Fadren för eder, det nämner jag icke nu; det weten I förut." Men grundtextens uttryck **förbjuder** en sådan tolkning. Herren förklarar, att han **icke** skall bedja för sina lärjungar. Och detta synes, som sagdt, wara en bestämd motsägelse emot apostlarnas ord, att han lefwer alltid för att bedja för dem. Men det **synes** endast så. I **werkligheten** är det ingen motsägelse. När Herren säger, att han icke skall bedja för sina lärjungar, så tillägger han: **ty Fadren sjelf har eder kära.** Af denna förklaring synes, att Herren icke talar om **sin förbön i allmänhet** utan endast om en **sådan** förbön, **som skulle beweka Fadren att gifwa något, som han annars icke wore willig att gifwa.** En **sådan** förbön skulle lärjungarne icke behöfwa, emedan Fadren sjelf hade dem kära och derför war af sig sjelf willig att gifwa dem allt, hwad godt de behöfde. Se här en bild, som kan belysa saken! När barn skola bedja sin fader om något, så händer det ofta, att de försöka skjuta sin moder framför sig såsom förebedjerska. Detta beror wanligen derpå, att de miss förstå sin faders hjertelag, såsom wille han dem icke lika godt som modren. I sådant fall måste en rätt moder swara: "Bedjen sjelfwa; icke skall jag bedja för eder; fadren sjelf har eder kära". Hon kan ju icke och hon får icke befästa hos barnen det missförstånd, som hon ser hos dem. Men deraf följer alldeles icke, att hon icke **annars** gerna beder deras fader för dem och med dem. Hon säger blott ifrån sig en **sådan** förbön, som skulle innebära ett **orättwist misskännande** af fadrens kärlek. **Hon will icke och hon kan icke stå såsom en skymmande skärm mellan fadren och barnen.** Sammalunda will icke heller Herren Jesus ställa sig såsom någon sådan skärm mellan sina lärjungar och Fadren. Han skulle derigenom hos dem befästa

den oriktiga föreställningen, som kunde de icke fullt enfaldigt och förtroligt sjelfwa direkt wända sig till Fadren med sina böner. Men detta hindrar icke, att han ju annars will bedja för dem och med dem, såsom apostlarne lära.

1226. Det ligger alltifrån syndafallets dag i menniskonaturen en nästan outplånlig känsla af rädsla för Gud. Denna känsla gjorde, att Adam och Eva genast lupo undan och gömde sig, när de hörde Guds röst. O att de i stället hade lupit emot honom och bekänt sina synder! Samma känsla är det ock, som gör, att hedningarne bäfwa och gömma sig för Gud samt företaga sig allehanda gudstjenstgerningar för att blidka honom. Samma känsla drifwer katoliken att skjuta jungfru Maria och andra helgon mellan sig och Gud. Samma känsla är det ock som gör, att tusentals fromma kristna gömma sig bakom Kristus för att skjuta honom framför sig såsom en skärm mellan sig och Fadren. Ja, denna känsla sitter så djupt i naturen, att många af dessa kristna till och med icke förstå, hwad Kristus skall wara till, om han icke skall wara dem en sådan skärm. Och detta trots allt, hwad Kristus sjelf talar om, att han och Fadren äro ett, att den, som ser honom, ser Fadren o. s. w. Af denna känsla kommer det äfwen, att de tänka sig Kristi förbön så, som stode han der inför Gud för att skydda dem emot Guds rättfärdighet genom att i sin bön förehålla Fadren, huru han tillfyllest betalt för deras synder, fullgjort lagen i deras ställe, o. s. w. Ja, denna tanke synes dem såsom en riktigt tröstelig, evangelisk tanke, genom hwilken de rätt hedra Kristus och upphöja hans försonings wärde m. m. d. Alldeles som wore det någon ära för Kristus att skymma bort Fadren. Twertom har han sjelf satt sin ära uti att **föra syndare till Fadren.** Och den saken måtte wäl han bäst förstå.

1227. Emot denna i wårt hjertas naturliga mörker grundade, falska föreställning om Kristi förbön äro frälsarens ord ett förkrossande dunderslag, när han säger, att han icke skall bedja för lärjungarne, emedan Fadren sjelf har dem kära. De skola, will han säga, direkt och helt barnsligt sjelfwa gå till Fadren samt wara glada och tacksamma, att de genom Jesus äro komna derhän. Rätteligen säger derför Luther i förklaringen af orden "Fader wår", att Herren lärt oß börja bönen med dessa ord för att uppmuntra oß, att wi skola tro, att han är wår rätte fader och wi hans rätta barn, på det wi skola bedja honom **trösteligen** och med **all tillförsigt** såsom **rätta barn sin himmelske fader.** Jesu embetes werk är att föra oß fram till Fadren, icke att skydda oß mot Fadren. Derför säger apostelen i

Ebr. 7: 25, att Kristus kan ewinnerligen saliga göra alla **dem, som genom honom komma till Gud.** Märk detta uttrycket: genom honom komma till Gud. Detta är ju raka motsatsen emot att bakom honom gömma sig för Gud eller i honom söka en skärm eller ett förswar emot Gud. På samma sätt säger Petrus till de troende, att de **genom Kristus tro på Gud** (1 Petr. 1: 21); d. w. s. genom Kristus hafwa de kommit derhän, att de nu tro på Gud. Kristus har fört dem dertill. Fördenskull kallar Kristus sig ock för wägen till Gud och säger, att ingen kan komma till Fadren utan genom honom (Joh. 14: 6). Nu är ju en wäg icke ämnad dertill, att man skall hafwa honom såsom en skärm mellan sig och den, som han leder till, ej heller att man skall **stanna** på wägen, utan att man på honom skall komma till målet, hwilket här will säga, att genom Kristus, som är wägen, komma till Fadren, som är målet. Så talar Herren sjelf. Och hans ord äro den rätta läran.

1228. "Ja, säger någon, men det står dock i 1 Joh. 2: 1: att Kristus är wår förswarare hos Fadren, och huru skall man förena detta med, hwad nu är sagdt? Will icke twertom apostelen säga, att Kristus är just en sådan der förswarare, som skall förswara oß mot Gud och hans rättfärdighet?" Swar: Det står nu först och främst icke, att Kristus är wår förswarare. Det ord, som Johannes begagnar, betyder icke **försvarare** utan **en, som är tillkallad till någons hjelp,** ehwad det nu må wara, som man behöfwer hjelp till, det ware tröst, tuktan, underwisning, kraft mot frestelser, försvar mot fiender o. s. w. I 1 Joh. 2: 1 står det alltså: Om någon syndar, så hafwa wi **en hjelpare** hos Fadren, nämligen Jesus Kristus. Alldeles samma ord begagnar Herren sjelf om den helige Ande. I Joh. 14: 25 säger han: Men **hjelparen,** den helige Ande, som Fadren skall sända i mitt namn, denne skall lära eder allt och påminna eder allt, hwad jag har sagt eder. Och åter i Joh. 15: 26: När **hjelparen** kommer, som jag skall sända eder från Fadren, sanningens ande, som går ut från Fadren, denne skall wittna om mig. Se ock Joh. 16: 7.*) Men att grundtextens ord betyder detsamma, när det begagnas om Kristus,

---

*) Det är djupt att beklaga, att den nya swenska öfwersättningen af nya testamentet återgifwer grundtextens ord med **försvarare** i 1 Joh. 2: 1, der det handlar om Kristus, men deremot med **hugsvalare** på de ställen, der det handlar om den helige Ande. Intetdera är riktigt. Men den olika öfwersättningen på de olika ställena är mycket wäl egnad att efter mensklig teologi **wilseleda** den sanningssökande bibelläsaren. Och det skulle en öfwersättning icke göra.

som när det begagnas om den helige Ande, det är klart deraf, att Herren i Joh. 14: 16 säger: Jag skall bedja Fadren, och han skall gifwa eder **en annan hjelpare,** på det han må wara med eder till ewig tid. När Herren säger: en **annan** hjelpare, så framställer han sig sjelf, såsom den der hittills warit deras hjelpare. Nu när han går bort, will han bedja Fadren sända dem en annan hjelpare, som skall bistå och hjelpa dem i alla deras förhållanden, såsom han sjelf under sitt jordelif gjort.

1229. På hwad sätt Kristus warit deras hjelpare under sitt jordiska lif, derom wittnar hela den evangeliska historien. Å Guds wägnar hade han underwisat, tröstat, ledt, burit och uppehållit dem, tillrättawisat dem, när de syndat, helat dem, när de warit sargade, stärkt dem, när de warit swaga, förlåtit dem deras synder, förswarat dem mot deras fiender, korteligen warit deras allt i alla förhållanden. Men aldrig hade han uppträdt såsom någon deras försvarare mot den himmelske Fadren. Men efter sin upphöjelse — månne han bytt om embete? Nej. På Fadrens högra sida, der han nu sitter i ewig ära och majestät, är han **samme** hjelpare. Och derpå hänwisar apostelen de troende, när de på ett eller annat sätt haswa fallit i synd samt känna sig hjelplösa och olyckliga. De skola då icke förtwifla utan fly till sin hjelpare, alldeles som förr. Han skall icke öfwergifwa dem nu utan wara deras tillflykt allt fortfarande, så länge de behöfwa det.

1230. Att Kristi förbön icke afser att wara de troende något skydd eller försvar mot Gud, kan man se äfwen deraf, att det om den helige Ande på samma sätt som om Kristus säges, att han beder för de troende. Och om hans förebedjande begagnas i Rom. 8: 26 f. alldeles samma ord som om sonens förbön. Lika litet som nu någon tänker, att den helige Andes förbön går ut på att skydda eller försvara de troende mot Gud, lika litet bör man tänka sådant om Kristi förbön. Kristus är en medlare icke i den meningen, att han will stå som en skärm emellan oß och Gud, utan i den meningen, att han är den person, som Gud har sändt för att genom honom föra oß hem tillbaka till sig. Att framställa honom såsom en skärm mellan menniskan och Gud är att wanhedra både Fadren och sonen. Och det är han icke wärd.

1231. Bibeln tillskrifwer förbönen en stor kraft. Gud befalde, att Abraham skulle bedja för Abimelek, på det han måtte få behålla lifwet (1 Mos. 20: 7). Mose och Aaron bådo för Farao, och Gud hörde dem (2 Mos. 8: 8 följ.). Under ökenwandringen måste Mose flere gånger bedja för Israels folk för deras synders

stull. När folket hade gjort en gyllene kalf för att tillbedja, steg Mose upp till Herren på berget, bekände deras synd och bad om förlåtelse för dem (2 Mos. 32: 30). Huru Herren befaller sina lärjungar att bedja för sina fiender, hafwa wi redan påpekat. Paulus förmanar de troende att hålla böner, åkallan, förböner och tacksägelse för alla menniskor (1 Tim. 2: 1), och han säger, att detta är godt och wälbehagligt för Gud, wår frälsare, som will, att alla menniskor skola warda frälsta (v. 2). Han tänker sig sålunda deras förbön kunna medwerka till dessas frälsning.

1232. Paulus plägade äfwen bedja för de troende. I Rom. 1: 9 tager han Gud till wittne på, huru oaflåtligt han "påminner Gud" om dem i sina böner. Till de troende i Filippi säger han, att han i alla sina böner beder för dem och gör det med glädje (Fil. 1: 4). Det samma säger han till de troende i Kolosse (Kol. 1: 3). För egen del kände han sig också styrkt af de troendes förböner. Derom säger han i 2 Kor. 1: 10, 11, att han har den förhoppning, att Gud framdeles såsom hittills skall rädda honom, "då äfwen I, säger han, bistån oss med eder förbön, på det att för den nåd, som genom många wederfarits oss, må för oss af många hembäras tacksägelse". Derför uppmanar han ock de troende att bedja för honom. Bedjen för oss, att Gud måtte för oss upplåta ordets dörr till att tala om Kristi hemlighet (Kol. 4: 3). I Rom. 15: 30 säger han: Jag förmanar eder wid wår Herre Jesus Kristus och wid Andens kärlek, att I tillika med mig **kämpen i edra böner** för mig till Gud, på det jag må blifwa räddad undan de otrogna i Judeen. Likaså förmanar han de troende i Efesus att under all åkallan och bön alltid bedja och derför waka med all ihärdighet och bön för alla heliga (Ef. 6: 18 f.). Till de kristna i Thessalonika ställer han samma uppmaning (2 Thess. 3: 1). Af allt sådant kunna wi förstå, att apostelen och Kristus likasom de gammaltestamentliga helgonen lagt stor wigt på förbönen och wäntat mycket af den samma.

1233. Kan nu en sådan kraft tillskrifwas gudfruktiga menniskors förbön, huru mycket mer då Kristi förbön. Ty klart är, att lika himmelswid skilnad som det är mellan Kristus och hwarje äfwen den heligaste menniska, lika himmelshög skilnad är det mellan Kristi förbön och menniskors förbön, hwad angår deß kraft. Till arten är de troendes förbön lik Kristi förbön, såsom ock deras kärlek till arten är lik Kristi kärlek. De troendes förbön är ett uttryck af **Kristi sinne**, som de hafwa fått. Detta sinne nitälskar och trår efter menniskors frälsning och hjelp både andligen och lekamligen. Och

emedan det wet, att Gud är den, från hwilken all hjelp kommer, så wänder det sig alldeles naturligt till honom i bön derom. Detta är lika hos Kristus och hos de troende. Alldeles såsom han under sitt kötts dagar wände sig till den himmelske Fadren i bön om nåd och hjelp för arma syndiga menniskor, och särskildt för dem, som genom tron tillhörde honom, så gör han ock nu i sin herrlighet. Och hans lärjungar likna honom deri. Men hwad graden och kraften af hans och deras bön angår, är der, såsom wi redan sagt, en så stor skilnad som mellan himmel och jord.

1234. **Hwad** Herren beder om, der han sitter på sin Faders högra sida, det står ingenstädes med bestämda ord utsagdt. Men efter den regeln, att han är densamme igår, idag och deßlikes i all ewighet, kan man wäl wara berättigad att tänka, att han nu i sin herrlighets tillstånd beder detsamma, som han plägade bedja för menniskor, när han gick här på jorden. Det är ju samma frälsarewerk han ännu fortsätter.

1235. Han beder alltså för sina fiender om nåd till frälsning. Fader förlåt dem det, ty de weta icke, hwad de göra, bad han på korset, och detsamma beder han nu. Paulus, som hade Kristi sinne, säger: Bröder, mitt hjertas önskan och min bön till Gud är för dem, att de må warda frälsta (Rom. 10: 1). Och detta säger han med afseende på sina fiender bland judarne. Samma ord kunna wi wäl ock tänka oß från den förherrligade frälsarens mun med afseende på alla fiender: Min bön är för dem till Gud, att de må warda frälsta. Du som wandrar i dina synder, Jesus beder för dig. Du plägar sjelf icke bedja. Dag efter dag stiger du upp och går till hwila, arbetar, äter, dricker o. s. w. utan att fråga efter Gud eller Jesus. Du lefwer, alldeles som hade du ingen själ, som wore i fara att förgås, alldeles som föreståde icke någon dom. Men Jesus beder för dig. Du lefwer kanske i grofwa synder, i dryckenskap, otukt, lögn, stöld, eller hwad det nu wara må. Jesus beder för dig. Du är kanske en **försmädare**. Du **hånar** Guds ord och begabbar Guds folk. Jesus beder dock för dig. När han hängde på korset, hånade äfwen fienderna honom. Men han bad likwäl för dem. Hans hjerta är så brinnande. Han har samma sinne som Fadren. Derför will han ingen syndares död. Tänk dig en fader, som har en förlorad son. Skulle det wara möjligt för honom att låta bli bedja för sonen, ifall han annars har Kristi sinne? Ingalunda. Men har Kristi sinne i en syndig menniska sådan kraft,

wißt måste wi då tänka, att samma sinne i Kristus sjelf skall drifwa honom att oaflåtligt bedja för de förlorade menniskobarnen.

1236. Det finnes wäl knappt någonting, som kan wara mer egnadt än detta att wäcka den sofwande syndaren ur hans dödsslummer. Många förlorade söner förföljas i sina hjertan af en ständig oro till följd deraf, att de weta, att deras moder eller fader ständigt beder för dem. De hafwa wäl under åratal bemödat sig om att qwäfwa den oron, men det har icke lyckats. Gång på gång ropar det inom dem en röst, som säger: "Din moder beder för dig". Genom den röften hafwa många tusen förlorade söner ändtligen blifwit bewekta att gifwa sina hjertan åt Gud. Der moderns röst ej widare kunnat nå dem, der hennes öga ej widare sett dem, der hennes förmaningar warit glömda, hennes warningar föraktade, hennes underwisning försmådd, der hafwa ännu hennes **förböner** utgjort ett band, som de förgäfwes försökt att slita, ett band som alltjemt dragit dem åt korset till. Men kunna en swag menniskas förböner uträtta sådant, huru mycket mer skall då icke medwetandet om Kristi förbön wara egnadt att draga syndaren till Gud. Låt dina barn tidigt weta, att Jesus beder för dem. Låt dina åhörare, dina lärjungar, dina söndagsskolbarn weta, att Jesus beder för dem. Låt dem weta det så, att de aldrig glömma det. Upprepa det åter och åter igen. Upprepning har en förunderlig makt att fästa saker i minnet och hjertat. För tillfället tyckes det kanske ingenting inwerka på dem. Men hwem wet? En annan dag, då de ej mer höra din röst, då **nöden** i en eller annan gestalt tränger in på dem, då skola de kanske komma ihåg, att Jesus beder för dem, samt skynda i hans armar. Och du skall då till din förwåning engång inför Lammets tron finna igen dem, som du många gånger gråtit öfwer, ja, som du kanske ansett hopplöst förlorade.

1237. En stor hugswalelse är det ock för alla Guds barn att weta, att Kristus beder för dem, som de sjelfswa serskildt bedja för. När en troende hustru beder för en ogudaktig man, när troende barn bedja för ogudaktiga föräldrar eller troende föräldrar för ogudaktiga barn, då är det outsägligt godt att weta, att man har Herren Kristus med i den bönen. Kom ihåg det. Det skall uppmuntra dig att hålla ut i bönen, det skall gifwa dig tro och frimodighet i bönen. Så bör ock Guds församling, när hon beder för werlden, eller när hon genom missionen werkar för werldens frälsning, komma ihåg, att Herren Jesus beder med. Det skall lifwa och stärka henne både

i bönen och i arbetet. Den bön och det arbete kan ej wara fåfängt, som stödjes af Kristi förbön.

1238. Men Herren beder ock för sina wänner och isynnerhet för dem. Det är ett starkt uttryck apostelen begagnar, då han säger, att Kristus **lefwer ständigt för att bedja för dem.** Han säger icke blott: Kristus lefwer **och** beder för dem, utan: Han lefwer **för att** bedja för dem. Det är, som wore det hela hans **himmelska lifs mål** att bedja för dem. Tänk dig en moder, som wore så helt upptagen i sitt hjerta af att bedja för sina barn, att man om henne kunde säga: Hon lefwer endast för att bedja för dem. Der hade du då en bild af Kristus i hans förbön. Men hwad det är, som Herren beder om för de sina, det wilja wi se i näst följande betraktelser.

Femtiosjunde Betraktelsen.

1239. **Kristus är den, som sitter på Guds högra sida, han är ock den, som manar godt för oss** (Rom. 8: 34). När Herren for upp till himlen, så öfwergaf han icke de sina. Nej han kommer wäl ihåg dem, han tänker dagligen och stundeligen på dem. I sin himmelska herrlighet beder han för dem. Se uppå händerna har jag tecknat dig, säger Herren Gud om Israel (Es. 49: 16). Och det säger han derför, att han har utwalt detta folk serskildt till sin egendom. Mycket mer kan man då säga, att Kristus tecknat de sina på sina händer. Han har utwalt dem ur werlden för att tillhöra honom. Och han har för deras frälsning lidit korsets bittra död, derwid han låtit sina händer genomborras. Märkena i hans händer äro likasom en skrift, der hans lärjungars namn äro upptecknade.

1240. Ack broder, må du komma ihåg detta alla dagar och isynnerhet i de **mörka** dagarna, då det för dina egna ögon ser ut så, som hade Herren alldeles öfwergifwit dig och alldeles förskjutit dig, som hade han alldeles förgätit att wara nådig och tillslutit sin barmhertighet för wredes skull. Sådana dagar skola nog komma. Alla heliga hafwa måst erfara det. David ropar: Huru länge, o Herre, will du så platt förgäta mig? Huru länge fördöljer du ditt ansigte för mig? (Ps. 13: 2). I bedröfwelse förswinna mina lifsdagar och mina år i suckan — —. Jag är bortglömd ur hjertat såsom en död, jag är såsom ett sönderslaget käril (Ps. 31: 11, 13). När sådana dagar komma öfwer dig, så låt icke djefwulen inskjuta

i ditt hjerta den tanken, att Herren öfwergifwit dig och icke tänker någon nåd mer bewisa. Han hör alla dina suckar, han hör ditt rop. Och han tager del med dig deri och beder sjelf för dig.

1241. Wi hafwa förut anmärkt, att det ingenstädes i bibeln uttryckligen säges, **hwad** Herren beder om för de sina. Men kunna wi då **weta** något derom? torde någon fråga. Och wi swara derpå ja. Strax innan Herren skildes från de sina, bad han för dem, och hans bön hafwa wi förwarad i Joh. 17. Wi kunna ock med stor wißhet weta, att denna bön innehåller just, hwad Herren ännu i sin herrlighet beder för dem. Ty han är den samme nu som då. Deras ställning och behof äro ock desamma nu som då. Låtom oß derför i korthet betrakta Herrens förbön ord för ord, såsom wi läsa den i Joh. 17. Hon innehåller tre hufwuddelar nämligen 1:o) bön om förherrligande af Fadrens namn, 2:o) bön om de troendes bewarande och helgande, 3:o) bön om de troendes fullkomnande till ett samt om deras herrliggörelse. Och må Herren Jesus sjelf genom sin Ande djupt inprägla de heliga orden i wåra hjertan*).

1242. Först beder han: **Fader, förherrliga din son, på det att din son må förherrliga dig** (v. 1). Hela Kristi werk på jorden hade ytterst gått ut på att förherrliga Fadren. Nu beder han, att Fadren må upptaga honom i sin herrlighet, på det att han i detta tillstånd må kunna ännu mer förherrliga honom på jorden. Fadrens förherrligande står öfwer allt annat. Det är bestämmande för hwarje handling, som Herren gör. Skriften säger, att Herren kom i werlden för att frälsa syndare, för att taga bort werldens synd o. s. w. Men **det ytterste** målet war Fadrens förherrligande. Han kom för att frälsa syndare, **på det han derigenom skulle förherrliga Fadren.** När Jesus föddes, sjöngo änglarne ära åt Gud. Och den sången kan sättas såsom öfwerskrift till hela Kristi werk. Derom säger Herren sjelf i Joh. 7: 18, att han söker dens ära, som har sändt honom. När han i templet talade om sin nära förestående död och kände sig frestad att bedja: Fader, fräls mig ur denna stund, så afbröt han sig sjelf och sade: **Fader, förherrliga ditt namn.** Och en röst från himmelen swarade: **Jag har förherrligat det och skall åter förherrliga det** (Joh. 12: 27 f.). När han kort derefter satt till bords med sina lärjungar, sade han: **Nu har menniskans son blifwit förherrligad,**

*) Wi återgifwa i denna och följande betraktelser Joh. 17 kap. direkt enligt grundtexten, med hwilken den antagna nya öfwersättningen af nya testamentet icke i alla delar öfwerensstämmer.

och Gud har blifwit förherrligad i honom (Joh. 13: 31). Och längre ned här i Joh. 17 säger han wid återblicken på hela sitt werk: **Jag har förherrligat dig på jorden, i det att jag har fullkomnat det werk, som du har gifwit mig, att jag skulle göra** (v. 4). Hwad är det Herren i dessa ord framställer såsom det högsta målet för sin werksamhet? Jo. **Fadrens förherrligande.** Det werk, som Fadren hade gifwit honom, att han skulle göra, det war **att frälsa syndare.** Och genom detta **såsom medel** hade han förherrligat Fadren, hwilket war det **ytterste målet.**

1243. Om samma sak säger Paulus: Kristus har antagit sig oß **till Guds förherrligande** (Rom. 15: 7). Och åter: Gud har i kärlek förutbestämt oß till barnaskap hos sig genom Jesus Kristus, **sin nåds herrlighet till pris** (Ef. 1: 6), **på det wi skola wara hans herrlighet till pris** (v. 12). När Herren lofwade sina lärjungar allt, hwad de i hans namn begärde, så tillade han: **på det att Fadren måtte blifwa förherrligad i Sonen** (Joh. 14: 13). Af honom och genom honom och till honom äro alla ting, säger Paulus i Rom. 11: 36. Gud är ursprunget till allt och målet för allt. Derför har ock Kristus gjort allt till hans förherrligande. Derför är ock hans förbön i himmelen riktad på samma mål. **Han kan icke bedja om något,** som icke skulle medwerka till Fadrens ära. **Huru mycket wi än må skria och ropa i wåra böner om det eller det, så skall Herren aldrig instämma i denna wår bön, dereft han icke ser, att det, som wi bedja om, tjenar till Guds ära.**

1244. När Herren bedit: **Fader, förherrliga din Son,** så tillägger han strax: **på det att ock din Son må förherrliga dig.** Derwid tänker han på lärjungarnes werksamhet. Genom dem war det, som han skulle fullfölja det werk, som Fadren hade gifwit honom att göra. Derom säger han längre ned: Såsom du har utsändt mig i werlden, så har jag utsändt dem i werlden (v. 18). Deras werk war Kristi werk. Den, som hörde dem, hörde honom. Den, som föraktade dem, föraktade honom. **Det war han sjelf, som genom sin Ande bodde i dem och werkade genom dem.** Och det högsta målet för hans werksamhet genom dem war detsamma som för hans egen personliga werksamhet, nämligen **Fadrens förherrligande.** När derför apostlarne i trogen lydnad för honom under mycken kamp, många faror, många tårar och lidanden gingo omkring och predikade evangelium till syndares frälsning, ja när de derför offrade sina lif i martyrdöden, då war det ytterste målet för allt: **Fadrens förherrligande i Sonen** (jemf. Joh. 21: 19).

1245. Detta bör nu ock mana oß att i Kristi efterföljd ställa hela wårt inre och yttre lif så, att deß ytterſta mål blir att förherrliga Gud. Så länge wi i wåra företag söka wår egen ära — låt wara, att wi med munnen tala om Guds ära — så länge wi söka wår egen winning eller nytta, äro wi icke alls i öfwerensstämmelse med Kristi sinne. För honom är, såsom wi sett, **Guds ära** hufwudmålet, på hwilket hela hans werk syftar hän. Och när wi uti allt, hwad wi tala och göra i wår kallelse, i wårt umgänge, i wår missionswerksamhet, i wåra hem, i wår handel och wandel, **fara efter att förherrliga Gud**, då först äro wi fullkomligt öfwerens med Kristi sinne. Då hafwa wi honom på wår sida i allt. Då är hans förbön med oß i alla wåra böner, och då är det wi weta, att wi hafwa allt det ombedda, som wi hafwa bedit om (1 Joh. 5: 15). Derom säger apoſtelen Paulus: Hwad helſt I gören, **gören allt till Guds ära** (1 Kor. 10: 31). När han säger "hwad helſt" och "allt", då tillåter han inga undantag. Allt är allt. Och Herren Jeſus säger till ſina lärjungar: Låten edert ljus lyſa för menniſkorna, att de må ſe edra goda gerningar och **priſa eder Fader, ſom är himlarna** (Matth. 5: 16).

1246. Men häri råder nu en förſkräcklig briſt hos de troende. Det är alls icke för mycket, att wi påſtå, att de allra fleſta ännu ganſka litet förſtå af denna ſak och ännu mindre öfningen deraf. Deras egen ära, winning, fördel, beqwämlighet, njutning, o. ſ. w. ſpelar mycket större rol i deras företag än Guds ära. Låt oß bara taga några exempel! Huru många troende handtwerkare eller arbetare hafwa wäl ſina ögon riktade på Guds ära, när de äro i ſitt yrke eller ſitt arbete? Huru många troende tjenare tänka på Guds ära i köket, i ſtallet, i ladugården o. ſ. w. Huru gör du ſjelf? Äfwen i de heligaſte förrättningar, der man tycker, att Guds ära ſkulle helt upptaga hjertat, inblandar ſig den egna äran ofta på ett förſkräckligt ſätt. Från utlandet läſa wi om, huru predikanter och missionsarbetare på offentliga möten på det allra äckligaſte ſkryta med ſina werk ſamt låta ſig af andra roſas, ſå att den, ſom ännu har något qwar af Kriſti ödmjuka ſinne, måſte wämjas derwid. Äfwen i wårt land tyckes man här och der wilja införa ett ſådant ſtåtande, der man offentligt ſkryter med, huru många, ſom den och den aftonen bliſwit omwända, hwarwid ſiffertalet oftaſt alls icke öfwerensſtämmer med ſanna förhållandet. Och det allrawärſta wid allt detta är, att det giſwes ſå många, många Guds barn, ſom

icke taga anstöt af sådant skryt utan twertom finna det bra. Detta wisar, att hos en mycket stor mängd af Guds folk känslan för **Guds** ära är mycket förslöad. Och det är en högst sorglig sak.

1247. Men äfwen der det icke går så grost till, utan man twertom wämjes wid detta grofwa skryt, äfwen der kan den egna äran i hemlighet göra sig på ett förskräckligt sätt gällande. I hemlighet, säga wi, icke för Gud, ty han ser det wäl; de troende, som hafwa mer öfwade sinnen, se det ock, men för de flesta är det fördoldt. Under den splittring, som nu råder bland de troende, glädes det ena partiets medlemmar öfwer sina framgångar framför det andra. Om de hafwa flere åhörare på sina predikolokaler än de andra, om de få flere medlemmar än de andra, ja om det lyckas dem att locka till sig medlemmar från de andra, om de se, att det går tillbaka för de andra, så känna de en hemlig glädje. Och så sjunga de och prisa Gud, som "wälsignat werksamheten" så rikligt. Att det i werkligheten under sådana förhållanden icke är Guds ära utan den egna äran, som lifwar hjertat, det synes deraf, att om samma parti en annan gång får göra en motsatt erfarenhet, så täres deß medlemmar af afund. Ty den som endast söker Guds ära, han känner ingen afund. Och wißt är, att huru lifligt man än sjunger och jublar, så har man uti sådant icke Kristus och hans förbön på sin sida; och den framgång, som man tycker sig hafwa, eger icke något af det wärde, som man tillägger densamma. Se på Jesus sjelf, huru han gick sin wäg fram. Der war aldrig någon tillstymmelse till skryt eller ståtande. Ej heller tillät han andra att ståta. Ja, när en gång en kallade honom "gode lärare", så afbröt han honom och swarade: Hwarför kallar du mig god; ingen är god utom en, nämligen Gud (Mark. 10: 17 f.). Så rädd war **han** om Fadrens ära.

1248. Att sålunda uti allting söka endast Guds ära, är det allra saligaste, som kan tänkas, för den troende sjelf. Wi äro alla skapade **till Gud,** till hans förherrligande, och saligheten ligger derför just i den fullkomliga öfwerensstämmelsen och enheten med Gud. Ju mer helt ditt hjerta är riktadt på Gud, desto mer skall Gud uppfylla dig, desto herrligare och fortare skola Andens frukter utwecklas hos dig till Guds förherrligande och pris (Fil. 1: 11), och desto lyckligare skall du wara. Det är aldrig någon förlust att i allt lefwa för Gud. På den wägen skall du hafwa Gud och Kristus och alla heliga änglar i allting på din sida. Och ett lyckligare tillstånd gifwes icke.

1249. Men Herren tillägger såsom grund för sin bön: **Såsom du har gifwit honom makt öfwer allt kött, på det att allt, hwad du har gifwit honom, dem må han gifwa ewigt lif** (v. 2). Märk detta underbara sammanhang: "Du, Fader, har gifwit mig makt öfwer alla menniskor, på det jag må gifwa ewigt åt lif dem. Upptag mig derför nu i herrlighet, på det jag må göra denna makt gällande **till ditt förherrligande!**" När Gud sände Sonen, gaf han honom makt öfwer alla menniskor. Denna makt är oåtskiljelig från hans frälsareembete, som afser hela werlden. Wi sågo och betyga, säger Johannes, att Gud har sändt Sonen till en frälsare **åt werlden** (1 Joh. 4: 14). Men för att kunna göra den makt, som han fått, gällande öfwer alla, måste han förherrligas. Under sitt kötts dagar hade han med sin werksamhet warit inskränkt inom ett enda folk. Genom förherrligandet skulle han utsträcka den till **alla** folk och derigenom göra Fadrens namn stort öfwer hela werlden.

1250. Denna Kristi förbön är en **missionsbön,** på hwilken alla wåra missionsböner borde wara grundade. Wi hafwa åtskilliga gånger förut anmärkt, att man hos oß wid missionswerket wanligen ser mycket mer på **hedningarnas nöd** än på **Guds ära.** Detta är till stor skada. Missionen kan icke blifwa fullt lifskraftig förr, än den sker **fullt** i Kristi sinne, så att deß högsta och ytterste mål blir att göra den makt öfwer allt kött, som Kristus af Fadren fått, gällande bland alla folk på jorden, på det att Fadrens namn må warda förherrligadt genom honom. Dändligt mycket af den småaktighet och det partisinne, som nu widläder missionen, skulle derigenom aflägsnas. Men ännu tyckes det wara långt qwar, innan wi hinna dit. Emellertid må wi **öfwa** oß i det rätta. Och hwad som är wißt, det är, att så långt wårt missionerande werkligen afser Guds ära, så långt hafwa wi Kristi förbön på wår sida, längre icke. Detta kan ock wara en förklaring till många annars oförklarliga företeelser på missionsfältet, till många missioners öfwerraskande såwäl segrar som motgångar. **Det är alls icke sagdt, att hwarje, om än wälment, missionsföretag understödjes i himmelen af Kristi förbön.**

1251. När Herren talar om de troende, säger han, att **Fadren har gifwit honom dem.** Detta Fadrens gifwande består deri, att Fadren drager dem till honom. Och när Herren skådar ut öfwer jorden och ut öfwer tidehwarfwen, då ser han dem **såsom redan gifna.** Han ser dem alla, så att säga, redan hos sig. Målet står lefwande och närwarande för hans blickar. Och han gifwer dem alla det ewiga lifwet. Tänk, hwilket guddomligt storartadt sam-

manhang i Guds frälsningsplan: Fadren har till sin ära skapat menniskan. Genom djefwulens förförelse drogs hon bort från honom i synd och död. Då sände Gud enfödde sonen och gaf honom makt öfwer allt kött. Sonen förnedrade sig och wardt sin Fader lydig intill korsets död — allt för att till Gud återföra de förlorade och gifwa dem ewigt lif samt derigenom tusenfaldigt förherrliga Fadrens namn. För detta mål har ock Fadren efter fullbordadt lidande upphöjt honom. Och från sin herrlighets tron fullföljer han nu sitt werk, tills alla fiender äro lagda under hans fötter samt himlar och jord genljuda af hans Faders lof från en oräknelig skara, som, från att hafwa warit stora syndare, nu stå der heliga och fullkomliga inför hans tron, just sådana som han från begynnelsen hade tänkt sig dem!

1252. Om det ewiga lifwets beskaffenhet tillägger Herren: **Detta är det ewiga lifwet, att de känna dig, den ende, sanne Guden, och den du har utsändt, Jesus Kristus** (v. 3). Det ewiga lifwets wäsen är att fullkomligt känna Gud och Kristus. Men detta kännande är icke blott förståndets kunskap utan den lefwande kännedom, som kommer af innerlig, personlig gemenskap med Gud och Kristus. I denna betydelse anwändes ordet **känna** ofta, såsom t. ex. i Joh. 10: 14, der Herren säger: Jag är den gode herden, och jag **känner** de mina, och de mina **känna** mig. I samma mån som den troende redan här eger denna kännedom, i samma mån har han redan här det ewiga lifwet. I samma mån han wäxer deri, wäxer han till frälsning (1 Petr. 2: 2) och ewigt lif. Derom säger Paulus: Den nya menniskan förnyas till kunskap efter dens bild, som har skapat henne (Kol. 3: 10). När denna kunskap blir **fullkomlig**, då skall den werka en **fullkomlig** förwandling till Kristi likhet, såsom Johannes säger: När han warder uppenbar, då warda wi honom lika, ty wi få se honom sådan, som han är (1 Joh. 3: 2). För att kunna gifwa denna kunskap, måste Jesus sjelf wara Guds herrlighets sken och hans wäsendes rätta afbild, så att han kunde säga: Jag och Fadren äro ett; den mig ser, han ser Fadren. Att fatta det ewiga lifwet sker alltså på denna wäg, 1:o) Komma till Jesus och lära känna honom, 2:o) genom honom lära känna Fadren, 3:o) genom att lära känna Fadren och Sonen förwandlas till hans likhet. Utan Jesus ingen sann Guds kännedom, ingen frälsning, intet ewigt lif.

1253. **Jag har förherrligat dig på jorden, i det jag har fullkomnat det werk, som du har gifwit mig, att jag skall göra** (v. 4). Icke hela Jesu werk, men det werk, som Fadren hade gifwit honom

att göra på jorden, det war nu fulländadt, och hwad hade han dermed uträttat? Jo, han hade förherrligat Fadren. Och nu, tillägger han, förherrliga mig du, Fader, hos dig sjelf med den herrlighet, som jag hade hos dig, förrän werlden war (v. 5). Denna herrlighet war hans eget, guddomliga majestät, som af ewighet hade tillkommit honom såsom den enfödde sonen. Det hade han försakat och stigit ned i synds kötts likhet (Rom. 8: 3) för att uppsöka förlorade syndare och föra dem tillbaka till Gud. Nu beder han, att Fadren måtte återgifwa honom denna herrlighet, på det han må blifwa i tillfälle att än ytterligare förherrliga honom, såsom han ock förut har sagt. Herren upprepar ett och detsamma för sakens wigts skull. Deraf hjertat är fullt, deraf öfwerflödar hans mun.

1254. Om detta Sonens förherrligande talar bibeln på flere ställen. I Ps. 110: 1 heter det: Herren sade till min Herre: Sätt dig på min högra hand, tills jag lägger dina fiender dig till en fotapall. Och Paulus säger: Gud har upphöjt honom och gifwit honom ett namn, som är öfwer alla namn, på det att i Jesu namn skola sig böja allas knän, både deras som äro i himmelen, och deras som äro på jorden och under jorden, och alla tungor skola bekänna, att Jesus Kristus är Herren, **Gud Fader till ära** (Fil. 2: 9—11). Märk, huru äfwen här detsamma kommer igen: **Gud Fader till ära**. Den makt, som Fadren gifwit Sonen öfwer allt kött, skall göras gällande ända dertill, att alla knän skola i hans namn böja sig, **och allt detta till Fadrens ära.** Fadrens kärlek är utgångspunkten för allt, Fadrens ära är målet för allt. Och uppenbart är, att när Skriften så enstämmigt ser hela frälsningshistorien och hela werldsutwecklingen från synpunkten af detta mål, så måste man tänka sig, att ock Kristi förbön i himmelen är riktad på detsamma.

1255. Herren tillägger ytterligare: **Jag har uppenbarat ditt namn för de menniskor, som du har gifwit mig ur werlden. Dina woro de, och åt mig har du gifwit dem, och ditt ord hafwa de hållit** (v. 6). Här angifwer han först, **huru** han har förherrligat Fadren, nämligen derigenom att han uppenbarat hans namn. Att uppenbara Guds namn är att uppenbara, hwem och hurudan Fadren är. I gamla testamentet hade man ju ock känt Guds namn, dock icke så, som det nu genom Kristus blifwit uppenbaradt. Genom Kristus har den fulla sanningen om Gud kommit (Joh. 1: 17). Och han har uppenbarat Fadren, såsom den der är kärleken, såsom den der älskar **werlden,** älskar alla menniskor utan undantag eller åtskilnad, och det så att han icke skonat sin enfödde Son utan gifwit honom

ut för oß alla. Först när man känner Gud så, känner man honom rätt. Och Herren säger, att han så uppenbarat Fadren för de menniſtor, ſom Fadren gifwit honom, d. w. ſ. ſom Fadren dragit till honom. Han menar dermed ſina lärjungar. Fadren hade genom ſin förekommande nåd tagit dem ut ur werlden och öfwerlemnat dem åt Sonen, att han måtte frälſa dem. **Dina woro de,** säger han, d. w. ſ. de hörde till ſkaran af de gammaltеſtamentliga troende, ſom funnos i Israel wid tiden för Jeſu framträdande. Trots det allmänna religiöſa och ſedliga förfall, ſom war rådande, fans dock en liten ſkara heliga, ſom wäntade efter Israels tröſt (Luk. 2: 25), och ſom med glädje ſlöto ſig till Jeſus, när han kom. Fadren drog dem till honom. **Och ditt ord hafwa de hållit** d. w. ſ. det ord, ſom de genom mig hafwa hört från dig, det hafwa de tagit wara på, ſå att de hafwa trott på mig.

1256. **Nu hafwa de förſtått, att allt, hwad du har gifwit mig, är från dig** (v. 7). Detta war alltså reſultatet deraf, att Herren uppenbarat Fadren för dem. De hade derigenom förſtått, att allt, hwad Jeſus talat och gjort, icke warit af honom ſjelf utan af Fadren. Och Herren uttrycker här ſin tillfredsſtällelſe deröfwer, att han i ſin underwisning haft framgång, ſå att deras hjertans blickar blifwit genom honom förda uppåt till Fadren. Ty derigenom förherrligades Fadren, och det war målet för hela hans werk. Märk här, huru fjerran Herren är från den tanken att på något ſätt wilja ſkymma undan Fadren eller ſtälla ſig ſåſom någon ſkärm mellan honom och lärjungarne. Alltſammans är det af Gud, ſom har förſonat oß med ſig ſjelf genom Jeſus Kriſtus, säger Paulus, ty det war Gud, ſom war i Kriſtus, förſonande werlden med ſig ſjelf (2 Kor. 5: 18 f.). Från Gud, den himmelſke Fadren, har hela frälsningens werk gått ut. I honom har det ock ſitt mål. Hwarje tanke om Kriſtus och hans werk, ſom icke öfwerensſtämmer härmed, är en owärdig tanke. Och ingenting kan wara felaktigare än att tro, att man med ſådana tankar ſkulle kunna på något ſätt förherrliga Kriſtus. Han är ſanningen, och allt, ſom är oſant, wanärar honom.

1257. Om denna ſak talar frälſaren ſjelf på flere ſtällen alldeles otwetydiga ord. I Joh. 5: 19 f. säger han: Sannerligen, ſannerligen säger jag eder: Icke kan Sonen göra något af ſig ſjelf, utan han gör, hwad han ſer Fadren göra. Ty hwad helſt denne gör, det gör äfwen Sonen på lika ſätt. Ty Fadren har Sonen kär, och allt wiſar han honom, hwad han ſjelf gör; och större werk än deſſa ſkall han wiſa honom, på det I mån förundra eder. Ingen-

ting kan wara tydligare än detta. Sonen gör ingenting och **kan** ingenting göra oberoende af Fadren. I allt sitt werkande är han bestämd af sin enhet med Fadren. Emedan Fadren har Sonen kär, låter han honom utan afbrott skåda in i allt — icke blott en del utan allt — hwad han sjelf gör, på det att Sonen må göra detsamma på samma sätt. Dermed menas dock icke, att han blott **efterhärmar** Fadrens werk, utan att han **utför** det samma. Alla Fadrens werk ske igenom Sonen. Och Sonen utför dem icke såsom ett wiljelöst werktyg utan fritt till följd af sin enhet med Fadren, hwilken enhet gör, att han i allt will, hwad Fadren will. Att bota sjuka, att uppwäcka döda, att predika evangelium för de fattiga, att läka de förkrossade hjertan, att frälsa syndare — allt är det Fadrens werk igenom Sonen. Ja äfwen **domen** öfwer de gudlösa har Fadren lemnat åt Sonen. Hela domen har Fadren gifwit åt Sonen, säger Herren sjelf (Joh. 5: 22). Det är så långt ifrån, att Sonen skulle wara ett skydd eller en skärm för syndare mot Fadrens dom, att han twertom är den, som öfwer syndarena skall **utföra** Fadrens dom i alla deß delar. Der Fadern gör lefwande, der han benådar och wälsignar, der gör Sonen detsamma. Der Fadren dömer, der dömer Sonen. Både det ena och det andra är af Fadren gifwet åt Sonen. Ty Fadren och Sonen äro ett. Skulle Sonen icke döma utan skydda, der Fadern dömer, då wore de icke widare ett.

1258. Alldeles detsamma uttalar Herren i Joh. 5: 30, då han säger: Icke kan jag göra något af mig sjelf. Såsom jag hör, så dömer jag, och min dom är rättfärdig, emedan jag icke söker min wilja utan dens wilja, som har sändt mig. Likasom wille han säga: Ingen må tänka, att jag dömer annorlunda än Fadren, eller att Fadren dömer annorlunda än jag. Der Fadren aflöser, der aflöser jag, der jag aflöser, der aflöser Fadren. Der Fadren dömer, der dömer jag, och der jag dömer, der dömer Fadren. Derför är min dom rättfärdig. På samma sätt talar han i Joh. 12: 49: Jag har icke talat af mig sjelf, utan Fadren, som har sändt mig, har sjelf gifwit mig ett bud om, hwad jag må säga, och hwad jag skall tala. Och åter i Joh. 14: 10: De ord, som jag säger till eder, talar jag icke af mig sjelf; men Fadren som förblifwer i mig, han gör sina gerningar. Likasom wille han säga: När I hören mina ord och sen mina werk, weten då, att det är Fadrens ord och werk I hören och sen. Så alldeles ett är jag med Fadren, och så fullkomligt beroende är jag af honom i allt. På detta sätt hade Herren alltså underwisat sina lärjungar, och i sin förbön uttalar han nu sin glädje

deröfwer, att de mottagit hans underwisning så, att de förstått, att det war Fadren, som gifwit honom allt. Deraf kunna wi wäl förstå, hwilken wigt han lägger på denna sak.

1259. **Ty de ord, som du har gifwit mig, har jag gifwit dem, och de hafwa mottagit dem och hafwa förstått i sanning, att jag har utgått från dig, och hafwa trott, att du har utsändt mig** (v. 8). Märk, huru Herren här upprepar detsamma. Ordet, som han hade gifwit dem, det hade han sjelf fått af Fadren. Genom att mottaga detta ord hade lärjungarne kommit till den insigten, att det war den himmelske Fadren, som hade sändt honom för att frälsa werlden. Sådana tankar hade de icke förut haft om Gud. De hade twertom warit rädda för Gud. Fariseerna och skriftlärarena hade skrämt dem för Gud. Men nu hade de förstått i sanning, att Gud war kärleken. Förstått i sanning, säger han. Det war hos dem icke en ytlig insigt, sådan som många hafwa, hwilka wisserligen mottaga sanningen, när den förkunnas för dem, men snart blifwa förwirrade igen och släppa henne, när de blifwa utsatta för de skriftlärdas inkast och spetsfundigheter. Utan de hade en grundlig, en werklig insigt i saken. Det hade icke warit någon lätt sak för dem att släppa sina gamla tankar. Men de hade i alla fall gjort det. Och det framhåller Herren här för sin himmelske Fader, icke derför som wißte icke Fadren allt, utan derför att han känner behof att inför honom utgjuta sitt hjertas glädje deröfwer, äfwensom på det att lärjungarne, som hörde hans ord, skulle erfara glädje deraf (v. 13).

1260. Wi stanna här för denna gång. Hwad Herrens förbön widare innehåller, wilja wi se i följande betraktelser. Må Gud wälsigna sitt ord på wåra hjertan **sitt eget namn till pris.** Gud, gör ditt namn stort för oß! Gör ditt namn stort i hela werlden, i himmel och på jord. Gud wi lofwa dig, och wi wilja lofwa dig med alla dina helgon i ewighet. Amen.

Femtioåttonde Betraktelsen.

1261. **Jag beder för dem; för werlden beder jag icke, utan för dem, som du har gifwit mig, ty dina äro de** (Joh. 17: 9). Herrens bön har i de föregående werserna rört sig omkring det, som utgjorde det stora hufwudändamålet för hans werk, nämligen Guds, den him-

melste Fadrens, förherrligande. Derefter börjar han här bedja för sina lärjungar, som genom honom mottagit Guds ord och hållit det, så att de lärt känna Fadren och förstått, att det war han, som hade sändt Jesus och gifwit honom allt (v. 6 f.).

1262. **Jag beder för dem,** säger han. Såsom man af grundtexten kan se, lägger han synnerlig wigt på ordet **jag**. Det är jag, som beder för dem. Jag som gått ut från dig, jag som förherrligat dig på jorden, jag som af dig mottagit makt öfwer allt kött för att gifwa ewigt lif åt alla dem, som du har gifwit mig — det är jag, som beder för dem. Men Herren lägger ock wigt på ordet **dem**. Derför tillägger han: **För werlden beder jag icke.** Hans hjertas tankar äro wid detta tillfälle samlade omkring dem, som Fadren har gifwit honom. Det är ju ock helt naturligt i det ögonblick, då han står färdig att lemna dem. Dessa lärjungar — de äro hans egen werld. De äro hans dyrköpta egendom, de äro honom dyrare än allt. I dem ser han begynnelsen till den nya, rättfärdiga mensklighet, som en gång, när allt är färdigt, skall besitta jorden. Och de äro begynnelsen icke blott i den meningen, att de äro de första, som han wunnit, utan äfwen i den meningen, att det är **genom dem och deras ord,** som denna nya mensklighet en gång skall komma till stånd. Och jag beder för dem, säger han, **ty dina äro de.** Alltså det är **jag,** som beder, och det är **för dina egna** jag beder. En sådan bön måste du höra.

1263. Den himmelske Fadren är **rädd om sina egna.** Han aktar dem såsom sina **ögonstenar** (Ps. 17: 8, Zak. 2: 8). På sina händer har han tecknat dem (Es. 49: 16). Alla håren på deras hufwud har han räknat (Luk. 12: 7). Deras tårar har han räknat (Ps. 56: 9). När t. o. m. en moder förgäter sitt barn, så att hon icke förbarmar sig öfwer sitt lifs son, då upprörés ännu hans hjerta af förbarmande (Jer. 31: 20). När Herren beder för dem, då träffar han riktigt medelpunkten i Guds hjerta.

1264. Men han tillägger: **och allt mitt är ditt, och ditt är mitt** (v. 10). Likasom wille han säga: Emedan de woro dina, hafwa de ock blifwit mina, och emedan de äro mina, äro de ock dina. Ty allt, hwad som är ditt, är mitt, och allt, hwad som är mitt, är ditt. Den som tillhör Sonen, han tillhör Fadren.

1265. Såsom en ytterligare grund för bönhörelse tillägger han: **Och jag är förherrligad i dem** (v. 10), d. w. s. i deras hjertan. Lärjungarne hade lärt känna hans herrlighet, då de på sina egna hjertan erfarit hans guddomliga kraft till frälsning. De skulle ock

genom sin predikan wara ett medel till hans förherrligande i werlden. De woro, så att säga, bärare af hans namns ära. Derför är han serskildt rädd om dem. Och derför beder han för dem. Derför är ock Fadren serskildt rädd om dem. Och han skall förwisso höra Sonens bön för dem.

1266. **Och jag är icke widare i werlden,** tillägger Herren (v. 11). Han stod så alldeles på gränsen, att han kunde betrakta saken så, som wore han icke widare i werlden. Det är, såsom wi ofta anmärkt, mycket wanligt, att tillkommande ting, som äro nära förestående, eller som äro alldeles afgjordt wissa, i bibeln framställas, såsom wore de redan fullbordade. Deraf kommer, att profetiorna om det tillkommande tala så, som talade de om redan fullbordade ting. Han **bar** wår krankhet, han **war** den mest föraktade, han **wardt** räknad bland ogerningsmän o. s. w. heter det i Es. 53 om Jesu lidande flere hundra år, innan det inträffade. Så kallar Gud det, som icke är, såsom om det wore (Rom. 4: 17), emedan han förutsett och förutbestämt det. **Men desse äro i werlden, och jag kommer till dig.** Derför lemnar jag dem nu i dina händer, att du må stöta och bära dem. Såsom en gudfruktig fader och moder, när de skiljas från werlden, känna ett trängande behof att lemna sina efterlefwande barn i Guds händer, så har äfwen Herren Jesus känt det wid detta tillfälle. Ja, ingen fader eller moder kan känna det så innerligt som han.

1267. Låt oß nu här åter räkna ihop grunderna för hans bön: Fader, det är **jag,** som beder, och det är **för dina egna** jag beder. Fader, jag är förherrligad i dem och du i mig, **det är min och din ära det gäller.** Och nu kommer jag till dig och **lemnar dem efter mig i werlden.** Om du icke tager hand om dem, så är det ute med dem. Det är ju otänkbart, att icke Fadren skulle höra en sådan bön.

1268. Nu följer sjelfwa bönens innehåll: **Helige Fader, bewara dem i ditt namn, hwilket du har gifwit mig. — Helige Fader,** säger han. När han lemnar sina lärjungar i en ohelig werld, då stödjer han sig för deras bewarande på Guds **helighet.** Det är den **helige** Guden, som skall hjelpa dem, att de icke må besmittas af werldens ohelighet utan förbliswa heliga, ja helgas mer och mer. Märk, hwilken ljuslig bild af Guds helighet, som Herren här gifwer oß. Icke **skydd mot** Guds helighet utan skydd **af** Guds helighet mot werldens ohelighet begär han åt dem. Att Gud är helig, är alltså **en tröst** för de troende. Det är en borgen för dem, att Gud aldrig skall göra dem annat än godt. Den som är ohelig, af honom hafwa

de allt att frukta. Den som är helig, af honom hafwa de allt godt att wänta.

1269. **Bewara dem i ditt namn, hwilket du har gifwit mig,** säger han. Gud hade gifwit sitt namn åt Sonen, på det att Sonen måtte förherrliga det på jorden. Detta namn hade Sonen uppenbarat för lärjungarne, och det war nu det lifselement, i hwilket hela deras lif rörde sig. I alla deras företag war detta namn det bestämmande. Det war deras tröst, det war deras stöd, det war deras fasta borg. Herrens namn är en befäst stad, den rättfärdige flyr dit och får skydd, säger Salomo (Ordspr. 18: 10). Detta namn war den kraft, som höll dem uppe och gjorde dem starka till att öfwerwinna synden, werlden, djefwulen och allt ondt. Det war ock deras lefnads mål. Herren hade sagt dem: Låten edert ljus lysa för menniskorna, att de må se edra goda gerningar och prisa eder Fader, som är i himlarna (Matth. 5: 16). Och i den riktningen gick hela deras lif. Nu beder Herren, att Fadren måtte **bewara** dem i detta namn, så att det fortfarande må **förblifwa** deras lifselement, att de icke måtte gå utom detsamma och komma in i werlden igen.

1270. Dessa ord wisa, att en, som lefwat i tron på Herren, kan falla af. Erfarenheten bekräftar det ock med många sorgliga exempel. Det war ju med afseende på denna möjlighet, som Herren bad Fadren bewara dem. De äro icke lätt räknade alla dessa, som en tid haft sitt lif och sin lust i Herren, men som sedan gått tillbaka till werlden igen. En bland de tolf, den arme Judas, war en sådan. Paulus säger ock: Anden säger uttryckligen, att i kommande tider skola somliga affalla från tron (1 Tim. 4: 1). Men Herren will icke, att det skall ske. Och Fadren will det icke heller. Han will ingen syndares död, mycket mindre då att någon af dem, som Jesus wunnit med sitt blod, skall dö.

1271. Sådant må nu lära oß att wandra i Herrens fruktan, att, såsom Paulus säger, med fruktan och bäfwan werka wår frälsning (Fil. 2: 12). Alla de, som kommit bort, hafwa fallit derigenom, att de blifwit säkra. Och blir **du** säker, då skall det gå äfwen dig på samma förfärliga wis. Men wandrar du i gudsfruktan, då skall du med fullkomlig trygghet kunna stödja dig wid Guds, din himmelske Faders mäktiga och trofasta hand. Derom säger Herren: Frukta icke, ty jag är med dig. Sök icke hjelp hos andra, ty jag är din Gud. Jag stärker dig och hjelper dig, jag stödjer dig med min rättfärdighets högra hand (Es. 41: 10). Den som sitter under den högstes

beskärm och hwilar under den allsmäktiges skugga, han säger till Herren: Du är min tillflykt och min borg, min Gud, på hwilken jag förtröstar. Med sina fjädrar skall han betäcka dig, och under hans wingar skall du finna skydd; sköld och skärm är hans sanning (Ps. 91: 1 följ.). Han skall gifwa sina änglar befallning om dig, att de skola bewara dig på alla dina wägar. De skola bära dig på händerna, så att du icke skall stöta din fot emot stenen (v. 12). Han håller mig kär, derför will jag frälsa honom; jag will beskydda honom, ty han känner mitt namn. Han åkallar mig, derför will jag höra honom, jag är med honom i nöden, jag skall befria honom och ära honom (v. 14, 15).

1272. Det är en outsäglig tröst för Guds barn att weta, att Herren Jesus beder för dem, att Fadren må bewara dem. Tänk dig en from fader, som lemnar sina barn för att resa långt bort! O huru måste icke hans hjerta dwäljas hos barnen, huru måste han icke tala med Gud om dem i alla sina böner! Der har du en bild af Jesus. Hwarhelst du går och är, i huru farliga förhållanden du än må befinna dig, kom ihåg, att Herren Jesus följer dig med sina innerliga förböner: "Helige Fader, bewara honom! Han är din, jag har wunnit honom åt dig med mitt eget blod. Helige Fader, bewara honom!" Ingen menniskas böner kunna förliknas wid denna. Och wisst är, att om en rättfärdig mans bön förmår mycket, såsom Jakob säger (Jak. 5: 16), så skall Jesu bön förmå oändligt mycket mer. Ett swar på denna bön är Herrens ord till sitt folk, då han säger: Frukta icke, ty jag har förlossat dig och kallat dig wid namn. Du är min. Om du ginge genom watten, så är jag när dig, och genom strömmar, så skulle de icke dränka dig. Om du ginge genom eld, så skulle du icke swedjas, och lågan skulle icke bränna dig. Ty jag är Herren, din Gud, den helige i Israel, din frälsare (Es. 43: 1 följ.). Så säker är den saken. Himmel och jord skola förgås, men Herrens ord blifwer ewinnerligen. Herren Gud är sol och sköld, nåd och ära gifwer Herren, han wägrar icke dem något godt, som wandra redligt. Herre Zebaot, säll är den menniska, som förlitar sig på dig (Ps. 84: 12 f.).

1273. Äfwen för dem, som bedja för sina kära, är det en stor tröst att weta, att Jesus beder med dem. Du hustru, som beder för din på Jesus troende man, kom ihåg, att Jesus beder med dig. Din man är kanske långt borta, ute i fremmande land, ute på hafwet, omgifwen af tusende faror och frestelser. Du wet icke, huru han nu har det. Det är kanske länge, sedan du sist hörde af honom.

Men du följer honom öfwer allt med dina förböner. Jesus följer honom ock. Jesus ser honom. Jesus känner alla hans tankar, alla hans frestelser. Jesus beder för honom. Och du fader eller moder, som är öm om dina barn, och som ingenting högre åstundar, än att de må i alla sina lifsdagar bewaras i tron, Jesus beder ock med dig. Du är angelägen, att Guds barn skola hjelpa dig bedja för dem, isynnerhet om någon fara är för handen, om de skola lemna hemmet och gifwa sig ut i wida werlden, der många frestelser wänta dem. Nuwäl, glöm ej, att Guds enfödde son beder för dem. När du känner dig swag och matt i dina böner, då är han alltid lika stark och brinnande. Ja, när du glömmer dem, då har han alltid sina ögon fästade på dem, och hans hjerta ropar: "Helige Fader, bewara dem i ditt namn! Se de äro dina. Både dem och deras moder och fader har jag köpt åt dig med mitt blod." Det skall bringa dig mycken hugswalelse att komma ihåg detta.

1274. Men skall den himmelske Fadren höra denne sin sons bön, då måste han låta komma öfwer oß mycket, som wi sjelfwa skola bedja emot. Wi skulle ju alltid helst önska att hafwa en ständig framgång och lycka med oß, att alltid wara starka och wäldiga. Men detta är icke Herrens wäg. Guds sätt att fullkomna sina helgon går genom mångahanda lidanden. Profeterna hafwa måst lida mycket. Ja, ibland har det sett ut, som om Gud icke det allra ringaste frågade efter dem. Johannes döparen, som hade så serskildt stora wittnesbörd om sig af Herren sjelf, han hwars födelse med så stora ord förebådades genom en ängel från himmelen, han har ock måst lida fängelse och halshuggning. En lättfärdig konung fick i rusigt tillstånd lof att till en lättfärdig qwinnas behag döda honom. Herren Kristus har framför alla andra måst wara en smärtornas man. Och hans lärjungar hafwa måst gå i hans fotspår och bära hans kors. Apostelen Paulus har måst utstå snart sagdt allt möjligt. Han har blifwit gißlad, stenad och mißhandlad, han har frusit, swultit och törstat, han har suttit åratal i fängelse och har slutligen måst sätta lifwet till på stupstocken. Hade han warit en jordisk konungs tjenare, så hade konungen förwisso icke låtit sådant ske, dereft han kunnat förhindra det. Men Herren ställer sig så, som brydde han sig alls ingenting derom. Det ser ut, som hade han intet hjerta för Paulus och intet hjerta för hedningarna, hwars apostel Paulus war. Aldrig har det wäl warit mer ondt om predikanter, än det war då. Men icke förty låter Herren den bäste af dem alla sitta åratal i fängelse, alldeles som

hade han haft öfwerflöd på predikanter, eller som hade det alls icke warit angeläget för honom, att evangelium predikades! Icke hade det warit att undra på, om Paulus ibland blifwit otålig och förbryllad. Men Paulus förstod, att Herren gör wäl, äfwen när han handlar underligt.

1275. Hwad skulle nu ett sådant sätt tjena till? Hade det icke warit wida bättre, om Gud gifwit Paulus en ständig framgång, om han alltid genom underwerk ryckt honom undan fienderna samt låtit honom ostörd i många år fara omkring och predika? Nej, Gud förstod saken annorlunda. Jesus bad för Paulus; derför måste han lida detta. **Paulus skulle bewaras.** När han en gång hade warit uppryckt till tredje himmelen samt der sett och hört outsägliga ting, då fick han en påle i köttet, en satans ängel, som skulle kindpuss honom. Han bad att slippa den. Han kände densamma **hinderlig.** Men han **skulle** hafwa den, på det han icke måtte förhäfwa sig öfwer de höga uppenbarelser, han haft (2 Kor. 12: 7). Huru hinderlig pålen än war för apostelens werksamhetsifwer, gjorde han dock godt. Om Paulus hade blifwit uppblåst, då först hade en riktig olycka inträffat, en olycka både för honom sjelf och för Guds församling. Och den olyckan måste förhindras. Här måste Gud höra enfödde Sonens bön, som war twertemot apostelens egen. Paulus bad: Gud, tag bort denna påle. Jesus bad: Fader, bewara Paulus i ditt namn. Och Sonens bön måste segra. Men på Pauli bön skulle swaras endast detta: Min nåd är dig nog (2 Kor. 12: 9). Och så fick Paulus lära, att Guds kraft fullkomnas i swaghet. Och det fick han lära så grundligt, att han fjorton år derefter utbrister: Derför skall jag **med största lust** berömma mig af mina swagheter, på det att Kristi kraft må hwila öfwer mig; derför finner jag wälbehag i swagheter, i mißhandlingar, i wedermödor, i förföljelser och trångmål för Kristi skull, ty när jag är swag, så är jag stark (v. 9, 10).

1276. Låtom oß besinna sådant, när wi sjelfwa måste lida. Du kan ej förstå ditt lidande. Du beder och ropar till ditt lifs Gud deremot, och det synes, som om han icke aktade på ditt rop. Under tiden hwiskar djefwulen: Hwar är nu din Gud? Din själ har ingen hjelp hos Gud (Ps. 3: 3). Du öfwerfalles stundtals af hemska twifwel. "Fins det någon Gud? Är det sant, hwad bibeln talar om honom?" Men lugna dig något litet. Du har kanske Kristi förbön emot dig. Detta, som synes trycka dig ned till helwetet, är kanske alldeles nödwändigt för din frälsning. Det ser Herren Je-

sus, och hans bön är: "Fader, bewara honom i ditt namn! Hör icke, hwad han sjelf beder! Han förstår icke denna sak! Sedan skall han förstå den." Ja, hwem wet? Otaliga äro de själar, som inför Lammets tron skola i ewighet lofsjunga Gud för den bedröfwelsens hetta, som här framkallat bittra twifwel och tårar. Jag luttrade dig i lidandets ugn, säger Herren i Es. 48: 10. Han har aldrig förderfwat någon i den ugnen. Och han skall aldrig heller förderfwa dig der. Blif bara stilla. I stillhet och förtröstan skall eder styrka wara (Es. 30: 15). När allt är färdigt, skall du sjunga Guds lof för det, att han nu **icke** hört din bön.

1277. "Ja, säger du, men **mina** lidanden äro icke sådana der faderliga skickelser från Gud. Om så wore, o, då skulle jag redan nu prisa honom derför. Ty det förstår jag nog, att hwad min Herre Jesus beder ned öfwer mig, det måste alltid wara godt. Men **mina** lidanden äro wållade af mina egna synder; och det är det förskräckliga." Nuwäl, war icke för hastig. I grunden hafwa alla lidanden sin djupaste orsak i synden. Äfwen der wi icke kunna se ett sådant sammanhang, eger det likwäl rum. Dels skall lidandet hos oß uppwäcka en rätt bitter afsky för synden, dels skall det **förebygga** synder. Så skulle pålen i Pauli kött förebygga högmod. När en fader agar sitt barn, så wållas detta af barnets synder. Men fadershjertat är dock med i agan. Fadershanden är genom känsliga nerver förbunden med fadershjertat. Och fadren will barnet icke annat än godt. Så är ock förhållandet med den himmelske Fadren. Han är en Fader öfwer allt, hwad Fader heter i himmelen och på jorden. När han slår de sina, så är det alltid fråga om deras bewarande och frälsning, han må nu taga riset hwarifrån som helst. Ju mer jag bannar honom, desto mer wårdar jag honom, säger han (Jer. 31: 20). Äfwen emot de owärdigaste barn är hans fadershjerta lika. Äfwen för dem beder Herren Jesus. Alla sådana tankar, som att Herren öfwergifwit dig, eller att han icke widare frågar efter dig — alla sådana tankar äro af djefwulen. Slå dem derför med Guds ord ifrån dig.

1278. Men Herren tillägger widare: **på det att de må wara ett såsom wi.** Ändamålet med lärjungarnes bewarande i Guds namn war, att de skulle wara ett. Så länge de nu förblefwo i Guds namn såsom i sitt lifselement, utgjorde detta namn den kraft, som höll dem tillsammans både i inre och yttre förening. Och mönstret för denna deras enhet skulle wara Fadrens och Sonens enhet. Men derom skola wi längre ned mer tala.

1279. **När jag war med dem, bewarade jag dem i ditt namn, hwilket du har gifwit mig, och jag skyddade dem, och ingen af dem wardt förtappad utom förtappelsens barn, på det att Skriften skulle fullbordas** (v. 12). Herren betraktar sig, såsom hade han redan lemnat werlden, emedan han nu alldeles står i begrepp att göra det. Under sin sammanwaro med dem hade han sjelf bewarat dem och skyddat dem från allt ondt. Ingen war förlorad utom "förtappelsens barn", den arme Judas, som ju ock en gång war af Fadren gifwen och dragen till Sonen, men som sjelfwiljande hade gått bort; hwilket ock Skriften hade förutsett och förutsagt. Jesus hade warit för de sina en trogen herde och wårdare. Hwar och en, som har fadershjerta, kan ock **något**, om än högst ofullkomligt, sätta sig in i, huru han i detta ögonblick måste hafwa känt det, då han nu lemnade från sig deßa dyra, kära själar. O huru brinnande måste icke hans hjerta hafwa warit, då han nu bad den himmelske Fadren taga hand om dem! Ifynnerhet när han tänkte på, att djefwulen redan hade fångat och förderfwat en.

1280. **Men nu kommer jag till dig** och kan derför icke wara hos dem och bewara dem på samma sätt som förr. **Och jag talar detta i werlden,** innan jag går till dig, **på det att de må hafwa min glädje fullbordad i sig** (v. 13). Samma glädje, som han sjelf haft öfwer Fadrens kärlek och ständiga wård, önskar han, att ock lärjungarne må få smaka, och det icke blott tillfälligt, utan så, att de må hafwa den boende uti sig i fullkomligt mått. Herren bad denna bön högt, så att lärjungarne skulle höra, hwad han sade, samt derigenom uppfyllas med fröjd, då de ju måste wara förwissade, att Fadren skulle höra Sonens bön. Med rätta må hans ord nu uppwäcka äfwen oß till samma glädje, eftersom wi weta, att Herren Jesus allt fortfarande beder för oß på samma sätt, der han sitter på sin Faders högra sida i himmelen: "Fader, Fader, bewara denne min lärjunge; han är swag, Fader, stärk honom; han är sargad, Fader, hela honom; han har fallit, Fader, upprätta honom; djefwulen lurar på honom, helige Fader, skydda honom! Han är min, och han är din." Så beder Jesus för mig och för dig. Och han beder icke, såsom skulle han dermed beweka ett trögt och kallt menniskohjerta. Utan han beder till en Fader, hwars hjerta brinner af samma guddomliga kärlek som hans eget. Derför säger han icke: Detta talar jag, på det att du, Fader, som är så owillig, må låta beweka dig, utan: på det att de, som äro så fruktande, må hafwa min glädje fullbordad i sig.

1281. **Jag har gifwit dem ditt ord, och werlden har hatat dem, emedan de icke äro af werlden, såsom jag icke är af werlden** (v. 14). Herren tänker på sina **lärjungars ställning i werlden.** Det är mot **werlden** och **hennes furste,** som de behöfwa skyddas, och detta skydd beder han **Fadren** lemna dem, eftersom han sjelf nu icke widare är med dem på samma sätt som förr (v. 11, 12). Han hade tagit dem ut af werlden, så att de nu hade ett helt annat sinne än hon. Detta förtörnade werlden. Derför hatade och förföljde hon dem. Wid deras första utsändning sade Herren, att han sände dem såsom får midt ibland ulfwar (Matth. 10: 16). Och farligare läge kan man ju icke tänka. Guds folk är ett folk af fremlingar i werlden. Woren I af werlden, säger Herren, så älskade werlden sitt eget. Men eftersom I icke ären af werlden, utan jag har utwalt eder ur werlden, derför hatar werlden eder (Joh. 15: 19). Och dock är det inga, som göra werlden så mycket godt som Guds barn. Men werlden förstår det icke, emedan hennes sinnen äro af djefwulen förblindade (2 Kor. 4: 4).

1282. Nu wore det ju för Guds barn bäst, om Herren wille hemta dem härifrån, såsom Paulus säger: Jag åstundar att bryta upp och wara med Kristus, hwilket wore mycket bättre (Fil. 1: 23). Och åter: Wi hafwa mer lust att wara borta från kroppen och wara hemma hos Herren (2 Kor. 5: 8). Men Herren beder icke derom. Utan han säger: **Icke beder jag, att du må taga dem bort ur werlden, utan att du må bewara dem från den onde** (v. 15). Herren hade ju mycket att uträtta i werlden genom dem. Fastän werlden hatade både honom och dem, wille han dock hafwa dem qwar i werlden såsom ett werktyg för att göra werlden godt. Det war ännu många, som skulle frälsas, och det är ännu många. Om Herren hade tagit sina trogna bort ur werlden, medan wi, som nu lefwa i tron, wandrade i synden, huru hade det gått oß då? Det är ju genom de troendes wittnesbörd, som wi blifwit förda till Jesus. Nu se wi ock omkring oß en omätlig skara, som lefwer i synd. Bland dem se wi wåra egna närmaste, wåra barn, wåra föräldrar, wåra syskon o. s. w. Då böra wi förstå, att det är en nåd af Gud, att han ännu låter sina barn wara här, och att det är en nåd af Kristus, att han icke beder Fadren taga dem härifrån, fastän det är **farligt** för dem att wara här. "Fader, låt dem wara qwar i werlden; werlden behöfwer dem. Men bewara dem från den onde".

1283. **Från den onde,** säger han. Bakom werldens ondska döljer sig djefwulen. Skriften talar mycket om honom. Werlden

håller det talet för widskepelse och hånar det. Men låtom oß följa Kristi och apostlarnes ord. Herren talar om, huru satan plockar bort ordet ur de hörandes hjertan, på det de icke må tro och warda frälste (Mark. 4: 15), huru satan binder menniskor (Luk. 13: 16), huru satan begärt att få apostlarne i sina händer för att sålla dem såsom hwete (Luk. 22: 31), huru de gudlösa på den yttersta dagen skola wisas bort i den eld, som är beredd åt djefwulen och hans änglar (Matth. 25: 41) o. s. w. Paulus talar om, huru satan leder werldens allmänna lopp (Ef. 2: 2), huru han förblindar de otrognas sinnen (2 Kor. 4: 4), huru han frestar de troende (1 Kor. 7: 5) och söker öfwerlista dem (2 Kor. 2: 11), huru han ock för sådant ändamål förskapar sig till en ljusets ängel (2 Kor. 11: 14), huru han werkar med all lögnens kraft och tecken (2 Thess. 2: 9) o. s. w. Petrus framställer honom såsom ett rytande lejon, som går omkring och söker, hwem han må uppsluka (1 Petr. 5: 8). Lukas och Johannes tala om, huru satan gick in i Judas (Luk. 22: 3, Joh. 13: 27). Allt sådant der är nu icke löst tal. Nej, det gifwes en satan, en fallen ängel, som först lockat menniskan bort från Gud, och som sedan med wildt raseri bekämpar Kristus och hans frälsarewerksamhet. Hade han bara kunnat sluka upp alla apostlarne så wißt, som han slukade upp Judas, huru gerna hade han ej welat det! Men det lyckades honom icke. Mot denne fiende är det, som Herren här beder. Och frukten af hans bön kan lämpligast uttryckas med Pauli ord: Gud skall nedtrampa satan under edra fötter (Rom. 16: 20). Trofast är Herren, som skall stadfästa eder och bewara eder från den onde (2 Thess. 3: 3). Derför uppenbarades ock Guds son, säger Johannes, på det han skulle slå ned djefwulens werk (1 Joh. 3: 8). Och han **skall** slå ned dem. Derför huru farligt det än kan wara i denna werlden för Guds barn, så hafwa de dock ingen anledning att wara rädda.

1284. **Af werlden äro de icke, såsom jag icke är af werlden** (v. 16). Herren upprepar detta för större eftertrycks skull. Att wara af werlden, det är att med hjerta och sinne tillhöra werlden, hafwa sitt goda i werlden, wandra efter werldens lustar o. s. w. Från detta werldswäsende woro lärjungarne uttagna. De tillhörde likasom Kristus himlarnes rike. Och det skulle nu wara Fadrens sak att bewara dem till detta rike. Ja, det är Fadrens sak. O huru wäl att det är Fadrens sak och icke wår egen! Fadren är större än alla, och ingen skall rycka dem ur Fadrens hand (Joh. 10: 29).

Femtionionde Betraktelsen.

1285. **Helga dem i sanningen; ditt ord är sanning** (Joh. 17: 17). Herren går här widare i sin bön för sina lärjungar. Nyß har han bedit, att Fadren må bewara dem från den onde. Nu beder han, att Fadren må helga dem i sanningen. Det ord, som de hade fått af Kristus, hade ledt dem till sanningen. Den guddomliga sanningen war nu det område, inom hwilket hela deras lif och werksamhet rörde sig och fortfarande skulle röra sig. De behöfde derför helgas d. ä. **erhålla den guddomliga inwigningen** i sanningen. Denna inwigning bestod deri, att Gud genom Anden utrustade dem med den upplysning, den tro, kraft, kärlek, frimodighet, uthållighet o. s. w., som woro nödwändiga för ett åt sanningens tjenst bestämdt lif. Denna bön gällde nu wisserligen närmast apostlarne, men den gäller ock i wiß mån alla troende, emedan alla äro kallade att, hwar i sin mån, förkunna Guds dygd, som kallat dem från mörkret till sitt underliga ljus. Utan inwigningen förmå de ingenting alls. Af oß sjelfwa äro wi icke dugliga att tänka något godt såsom af oß sjelfwa, säger Paulus (2 Kor. 3: 5). Och gäller detta en apostel, så gäller det ännu mer oß. Men denna inwigning kan göra de skröpligaste rör till de wäldigaste basuner. Och då skall bekännelsen gå lätt.

1286. War derföre icke rädd, se icke på din egen swaghet eller oduglighet, utan kom ihåg, att Herren Jesus i himmelen beder om nåd för dig att kunna i sanning bekänna. Blicka upp till honom. Medan du här talar med syndare om honom, så sitter han på Fadrens högra sida i himmelen och beder för dig. Det har du kanske icke ofta tänkt på. I deß ställe har du kanske i egen kraft sökt framtwinga en bekännelse. Och den har blifwit hurudan? Jo, en tom och död lagens gerning och icke en lefwande Andens frukt. Hade du tänkt på, att Jesus bad för dig, så hade det gått mycket lättare och uträttat mer. Kom ihåg det till nästa gång. Ifynnerhet om du är predikant eller annars lärare i Guds ord, må du låta det wara lefwande för ditt hjerta, att medan du talar, så beder Herren Jesus för dig. Det kännes för en predikant upplyftande att weta, att i församlingen finnas många, som af hjertat bedja för honom. Huru mycket mer upplyftande måste det icke då wara för honom att weta, att Jesus beder och sålunda werksamt är med i hans predikan.

1287. När Herren tillägger: **Ditt ord är sanning**, så angif-

wer han, att den sanning, till hwars tjenst deras lif war bestämdt, och till hwars tjenst de nu behöfde helgas, war den sanning, som de hade mottagit genom Guds ord, som han hade talat till dem. Detta ord innehåller den wissa, orubbliga, guddomliga sanningen. Wi tala, det wi weta, och det wi hafwa sett, det wittna wi, säger Jesus (Joh. 3: 11). Och åter: Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås (Matth. 24: 35). Med anledning af apostlarnes helgande i denna sanning kunde han ock säga dem: Den som hörer eder, han hörer mig, och den föraktar eder, han föraktar mig (Luk. 10: 16). På samma grund kunde Paulus om sig säga, att det af honom predikade ordet i sanning war **Guds ord** (1 Thess. 2: 13), och att den, som predikade ett annat evangelium, wore förbannad, äfwen om han wore en ängel af himmelen (Gal. 1: 9 f.). All förkunnelse, som strider emot Kristi och apostlarnes ord, har derföre Kristi förbön emot sig. Men all förkunnelse, som är öfwerens med deras ord, har Kristi förbön med sig, äfwen om den annars är aldrig än så ofullkomlig. Men med Kristi ord öfwerensstämmer endast den förkunnelse, som går ut på att draga själar till Kristus samt uppfostra dem i Kristus, Gud fader till ära. Den apostoliska predikans grundton angifwer Paulus i de orden: Jag höll icke före, att jag bland eder wiße något annat än Jesus Kristus och honom korsfäst (1 Kor. 2: 2).

1288. Att Herren med sina ord om lärjungarnes helgande i sanningen afser deras embete, synes allra tydligast af de näst följande orden, der han säger: **Såsom du har utsändt mig i werlden, så har äfwen jag utsändt dem i werlden** (v. 18), d. w. s. i samma ärende, med samma uppdrag, som du sändt mig, har jag sändt dem. Lärjungarnes sändning hade samma ändamål som Kristi egen, näml. werldens frälsning. **Han** war sänd för att frälsa werlden, de woro sända för att draga werlden till honom, på det hon måtte warda frälst. Och såsom Fadren hade helgat honom till hans werk (Joh. 10: 26), så beder han här, att Fadren måtte helga dem till deras. Evangelii förkunnare äro werktyg, genom hwilka det werk fullföljes, som Fadren gifwit åt Sonen. De äro Guds och Kristi **medhjelpare** till werldens frälsning (1 Kor. 3: 9). Ingen kallelse kan wara skönare än denna. Tänk derpå du, som är predikant, söndagsskollärare, du som är satt att i kretsen af dina barn bära wittnesbörd om Fadren och Jesus, du, som i det enskilda lifwet talar om honom till dina medmenniskor: **Fadren och Sonen betrakta dig såsom sin medhjelpare.**

1289. Men icke blott det. Herrens ord här kunna säkert tillämpas på hwarje kallelse. Andra troende äro kallade till andra werk. Herren har sina lärjungar i alla yrken. Och wi hafwa alls ingen anledning att tänka annat, än att han beder för **alla**, att Gud måtte helga hwar och en för hans kallelse. Hwarje hederlig kallelse i lifwet kan skötas till hans ära. Hwarje embetsman, hwarje handtwerkare, hwarje handlande, hwarje arbetare, hwarje tjenare kan göra sitt werk så, att Jesu namn, om wi så få säga, sticker fram deri. Och dertill behöfwes i sanning ett serskildt helgande. Dertill behöfwes, att Jesu ande får uppfylla och helt intaga hjertat, så att allt arbete sker under hans ögon, att hwarje handling utföres så som ett uppdrag af honom, att hwarje sko, hwarje rock, hwarje sak göres så, som skulle Herren Jesus hafwa dem, att hwarje huslig syssla skötes så, som bodde Jesus i huset o. s. w. Ack broder, huru är det med dig i detta afseende? Är ditt lif så helgadt? Tänker du på, att Jesus dagligen beder för dig derom? Gör allwar af tron på hans förbön. Det är genom tron, som du skall blifwa mottaglig för den nåd, som han will gifwa dig.

1290. **Och jag helgar mig sjelf för dem, på det att äfwen de må wara helgade i sanning** (v. 19). Att Herren helgar sig sjelf, det will säga, att han genom döden inwiger sig sjelf till ett offer åt Gud. Derom säger Paulus: Kristus har älskat oss och utgifwit sig sjelf för oss till gåfwa och offer, Gud till en wälbehaglig lukt (Ef. 5: 2). Hela Jesu lif hade warit ett oafbrutet offer åt Gud, ett lefwande, heligt och Gud wälbehagligt offer (Rom. 12: 1). Men den högsta spetsen nådde detta offer, när han willigt gaf sitt lif i döden. Detta gjorde han **för dem** d. ä. för sina lärjungar, dem till godo, i den afsigt, **att äfwen de måtte blifwa i sanning inwigda såsom offer åt Gud.** Han offrade sig **icke i deras ställe.** Ty då skulle han hafwa sagt: "Jag offrar mig i deras ställe, på det att de må **slippa** offra sig". Hwad någon gjort i mitt ställe, det slipper jag sjelf göra. Utan han offrade sig **dem till godo,** på det att, såsom han sjelf säger, **äfwen de måtte blifwa ett heligt offer åt Gud.** När de äro i honom och han i dem, och han offrar sig för dem, då bereder han äfwen dem till offer åt sin himmelske Fader. Deras inwigning skulle ske genom den helige Andes utgjutande öfwer dem. Men innan Anden kunde gifwas, måste han sjelf offra sig (Joh. 16: 7).

1291. Att Herren här säger: **helgade i sanning** (och icke såsom

nyß: helgade i sanningen), dermed angifwer han, att lärjungarnes helgande skall wara icke ett utwertes helgande genom utwertes ceremonier utan ett inre och andligt, ett sant och werkligt helgande, ett helgande, som omfattar hela personen samt ställer honom till Guds tjenst såsom en med alla sina krafter åt honom inwigd person. Ett skönt uttryck för detta helgande gifwer Paulus, då han säger: Lefwa wi, så lefwa wi för Herren, dö wi, så dö wi för Herren; ehwad wi nu lefwa eller dö, så äro wi Herrens (Rom. 14: 8). Och åter: Jag förmanar eder, bröder, wid Guds barmhertighet, att ställa fram edra kroppar till ett offer, som är lefwande, heligt, Gud wälbehagligt, eder förnuftiga gudstjenst (Rom. 12: 1). Den som sålunda i lif och död helt och hållet med alla sina gåfwor och krafter hör Herren till, han är **i sanning helgad**.

1292. Detsamma uttrycker Paulus i de bekanta orden: **En har dött för alla, alltså hafwa alla dött; och han har dött för alla, på det att de, som lefwa, icke widare må lefwa sig sjelfwa, utan för honom, som för dem har dött och blifwit uppwäckt** (2 Kor. 5: 15 grt.). Hwad wi först i detta språk märka, är, att det icke står, att en har dött i **stället för** alla, så att de alla nu slippa att dö. Nej, utan så står det: en har dött **till förmån för, till godo för alla**. För det andra märka wi, att apostelen med **de alla** menar icke **alla menniskor**, utan **alla dem, som äro i Kristus** (v. 17). Sådant wisar hela sammanhanget. Dermed will apostelen naturligtwis icke hafwa **förnekat**, att Kristus dött **för alla menniskor**. Men **han talar här icke derom** utan endast om Kristi död för de troende samt om denna döds werkan på dem. Och denna werkan är icke den, att de **slippa dö**, eller att de **räknas såsom döda**, utan den, att de **hafwa dött**, werkligt dött, nämligen ifrån synden. Likasom Kristi död war en död från synden, så äro ock alla de, som äro i Kristus, i och med honom döda från synden, (Rom. 6: 11). När hufwudet dött, så hafwa lemmarne dött. Och Kristus är död för alla, på det att de som lefwa, d. w. s. de troende, som lefwa qwar här i werlden, skola lefwa icke för sig sjelfwa utan för honom, som har dött och blifwit uppwäckt för dem. Likasom han dött för dem och det med den följd, att de ock sjelfwa hafwa dött, så har han ock stått upp för dem — icke **i stället för** dem, så att **de sjelfwa slippa uppstå, utan dem till godo**, så att äfwen de skola uppstå till att lefwa för honom (Rom. 6: 4 f.). Att sålunda wara död från synden och lefwande helt och hållet för Kristus, det är att wara helgad i sanning. Och på det att lärjungarne måtte omma derhän, fördenskull har Kristus inwigt sig sjelf till ett offer

åt Gud för dem. Detta deras helgande utgör ock här ämnet för hans förbön för dem.

1293. Och du broder, som detta läser, bed Gud om nåd att kunna, så att säga, **sätta dig in** i det, som här står. Ställ dig wid begynnelsen af hwarje ny dag inför den bedjande frälsaren och lyßna i ditt hjerta till, huru hela ändamålet med hans werk, hans lidande och död, är, att **du** skall warda inwigd och helgad åt Gud. Paulus kallar sig en Guds offerpreſt, som preſterligt förwaltar evangelium för att derigenom bereda hedningarne till ett wälbehagligt offer åt Gud, helgadt genom den helige Ande (Rom. 15: 16). Kriſtus är i oändligt högre mening en Guds offerpreſt, som offrar sig sjelf för att derigenom bereda de sina till ett offer åt Gud, helgadt genom den helige Ande. Och nu, ställ dig, såsom wi sagt, wid hwarje dags begynnelse inför den bedjande frälsaren. Låt hans offer och hans bön bliſwa beſtämmande för hela din dag, för hwarje handling, du gör, för hwarje ord, du talar, så att det i dig må warda werklighet, hwad Paulus om sig säger: Jag leſwer, dock icke nu jag, utan Kriſtus leſwer i mig (Gal. 2: 20). Broder, låt mig fråga dig en sak. Jag begär intet swar. Swara allenaſt inför dig sjelf. Tror du, att Gud och Kriſtus och hans änglar betrakta dig såsom en werkligt helig menniſka?

1294. **Men icke beder jag allenaſt för deſſa utan ock för dem, som genom deras ord tro på mig** (v. 20). Herren har hittills bedit för apoſtlarne. Nu utſträcker han sin bön till alla troende i alla tider. Han säger icke: **dem som ſkola tro** utan: **dem som tro.** Hela skaran af de troende från alla tidehwarf står i detta heliga ögonblick såsom närwarande för hans ögon. O hwilken syn det måſte haſwa warit för honom! Tänk hela skaran af deſſa, som han intill tidens ände genom sitt blod renat från deras synder, som han utwalt ur werlden, som han gifwit rättighet att bliſwa Guds barn, hela denna oräkneliga skara af alla hedningar, slägten, folk och tungomål, alla ser han i anden såsom inför sina ögon. Och han beder för dem alla. Der stodo du och jag, och han såg oß och bad för oß.

1295. När han säger: **dem, som genom deras ord tro på mig,** så binder han den kriſtna tron wid apoſtlarnes ord. All sådan tro, som går på sidan derom, är fåfäng, äfwen om den är wälment. Det enda medlet att föra menniſkor till tron på Kriſtus, är det evangelium, som apoſtlarne förkunnat. När apoſtelen Paulus kom till Korint, så beſlöt han att låta sin predikan så helt upptagas af ordet om Kriſtus och honom korsfäſt, att det såg ut, som wißte han

ingenting annat (1 Kor. 2: 12). Ty ehuru denna predikan war en stötesten för judar och en dårskap för hedningar, så war hon dock för de kallade en Guds wisdom och kraft (1 Kor. 1: 18, 23). Alla, som någonsin hunnit till tron, hafwa kommit dertill just genom denna predikan.

1296. Men hwad Herren beder om, då han beder för alla troende, det tillägger han strax, när han säger: **att de alla må wara ett såsom du, Fader, i mig och jag i dig, att ock de må wara i oß, på det att werlden må tro, att du har utsändt mig** (v. 21). Såsom Fadren och Sonen äro ett, så att ingenting förmår söndra den ene från den andre, så will han, att de troende skola wara ett. Och emedan en sådan enhet icke är menniskowerk utan Guds werk, så beder han Fadren derom. Och han förklarar denna enhet så: **att de må wara i oß.** Derigenom att alla äro i Fadren och Sonen, skola de inbördes wara ett, såsom t. ex. lemmarne i en kropp äro ett derigenom, att de alla sitta i samma kropp. De troendes lifsgemenskap med Fadren och Sonen skall alstra en lifgemenskap mellan dem sjelfwa inbördes, lik den som eger rum mellan Fadren och Sonen. Denna inre hemlighetsfulla enhet är grunden till enhet i sinnelag och yttre framträdande. Alla ären I en i Kristus Jesus, säger Paulus om denna inre enhet i Gal. 3: 28. Men äro de en i Kristus Jesus, så skola de ock inför werlden framträda såsom ett. Detta framhåller Herren, då han tillägger: **på det att werlden skall tro, att du har utsändt mig.** Ty om de troendes enhet skall werka tro hos werlden, så måste den wara en i det yttre framträdande enhet, som **kan ses** af werlden. All söndring mellan Guds barn, all åtskilnad i sekter och partier är derför i uppenbar strid mot Herrens förbön samt motwerkar på det förskräckligaste hela det stora ändamål, för hwilket Kristus offrat sig sjelf. Man må berömma sig huru mycket som helst af trohet mot Guds ord i andra stycken eller af endrägt inom det egna partiet: det förbättrar alls icke saken. Partiendrägt är icke detsamma som de troendes enhet. Och trohet mot Guds ord är icke att söndra Kristi kropp. Will du wara trogen mot Herrens ord, så war ett med dina bröder. Och will du icke wara detta, så tala aldrig om trohet och lydnad för Herrens ord.

1297. Några troende lutherska och reformerta prester i Tyskland höllo en gång ett möte för att broderligen samtala om gemensamma angelägenheter. När de efter några dagars hjertligt samqwäm skulle skiljas åt, föreslog en af dem, att de skulle såsom insegel på sin broderliga enhet i Kristus gemensamt fira Herrens nattward. Men då

reste sig straxt de lutersta och förklarade, att troheten mot sanningen förbjöd dem att fira denna måltid med sådana, som foro wilse i läran om densamma. Och de trodde på fullt allwar, att Herren nickade bifall till deras gerning. — För de troendes förenande är den evangeliska alliansen bildad. Denna håller allmänna möten, afsedda för alla werldens tristna. När ett sådant möte en gång war slutadt, och deß medlemmar skulle skiljas åt för att till skilda länder och folk bära ut de nya ansatser af brodersgemenskap, som de under mötet sjelfwa hade mottagit, så föreslog någon, att de församlade bröderna skulle fira Herrens nattward tillsammans. Men då reste sig baptister och förklarade, att troheten mot sanningen förbjöd dem att fira nattwarden tillsammans med odöpta, äfwen om dessa woro bröder i Herren. Och så blef der intet annat utaf, än att alla skildes med ett obehagligt intryck i sitt hjerta. De hade skakat hand med hwarandra. De hade talat wänligt med hwarandra, önskat hwarandra Guds frid, talat om de troendes kärlek och enhet och det stora mötet i himmelen. Men att i werkligheten blifwa ett, det förbjöd dem deras samwete och deras trohet mot Jesus — mot honom, som i sina sista stunder på jorden så innerligt bad om de troendes enhet, på det att werlden måtte warda frälst! Wißt må man hafwa anledning att gråta blod, när man ser sådant. Ack, Herre Jesu, när skall din bön få rum i dina lärjungars hjertan! Gif oß din Ande, Herre Jesu, gif oß din Ande, att ditt folk må lyda ditt ord!

1298. Men Herren tillägger om samma sak: **Och jag har gifwit dem den herrlighet, som du har gifwit mig, på det de må wara ett, såsom wi äro ett** (v. 22). Herren ser äfwen här framåt. Han betraktar saken så, som hade han redan mottagit och inträdt i den himmelska herrligheten. Denna herrlighet hade han af ewighet haft hos Fadren (v. 5) men hade försakat den (Fil. 2: 9). Nu skulle han åter inträda deri. Denna herrlighet hade han ock gifwit de troende. Den war och är deras egendom i hoppet (Rom. 8: 24). De äro redan medarfwingar med Kristus (Rom. 8: 17). De hafwa ock mottagit den helige Ande såsom underpant på detta arf (Ef. 1: 14). Men först wid Herrens återkomst skola de träda i werklig besittning deraf (Joh. 14: 3, Rom. 8: 17, Kol. 3: 4). Och så wiß är denna herrlighet, att Herren lär dem att betrakta densamma så, som wore den allaredan för handen.

1299. Att fatta denna herrlighet fullkomligt, det är alldeles

omöjligt för menniſtoförſtånd. Den heliga Skrift framſtäller denſamma under mångahanda bilder, ſom alla tyda på, "hwad intet öga ſett, och intet öra hört, och uti ingen menniſkas hjerta uppſtigit (1 Kor. 2: 9). Men ſå mycket är klart: der ſkall ingen ſynd wara utan idel fullkomlig rättfärdighet och helighet, fullkomlig likhet med Kriſtus. Der ſkall ingen ſorg, ingen gråt, intet rop, ingen fattigdom, ingen ſjukdom, ingen död wara mer utan en ewig, oändlig fröjd, ett outſägligt jubel ſåſom "bruſet af många watten", en oändlig rikedom, en ewig helſa, ett ewigt lif utan afbrott eller förwandling. Allt ſkall wara uppfyldt af Herrens ära; allt ſkall i ſalig harmoni ſjunga hans lof från ewighet till ewighet. Och der ſkola wi få wara med, du och jag. Broder, tänker du mycket derpå?

1300. Denna herrlighet, ſäger Herren, har han gifwit de ſina, **på det de må wara ett**, och han tillägger: **att de må wara fullkomnade till ett** (v. 23). Deras fullkomnande har till ändamål, att de ſkola wara ett. Ju mer de wäxa till, deſto mer warda de ett, ju mer de ſöndra ſig, deſto mer hafwa de **gått tillbaka** i fullkomnande. Herren erkänner ingenting annat ſåſom fullkomnande än en ſådan utweckling och tillwäxt, ſom gör, att de troende mer och mer warda ett. Der man ſjunger om fullkomnande, medan man ſöndrar de troende från hwarandra, der ſjunger man en Gud miſshaglig ſång. En ſådan ſång har icke Herrens förbön på ſin ſida. Och dock tänk, huru ofta ſådant förekommer! Om på ett ſtälle en wäckelſe uppſtår, ſå att många warda omwända, ſtraxt komma alla möjliga partier dit för att ſlitas om ſjälarna och rycka dem till ſig. Och när det lyckas dem, ſå ſjunga de Guds lof, alldeles ſom hade de genom Guds nåd gjort en Gud wälbehaglig gerning! Huru ſkall wäl en ſådan ſång ljuda i Guds öron, när han på ſamma gång hör den enfödde Sonen bedja, att de troende måtte alla wara ett, ſåſom Fadren och Sonen ſjelfwa äro! Ack, när den ſtora dagen kommer, då Guds domar ſkola warda uppenbara, huru mången lofſång ſkall ej då förbytas i weklagan!

1301. Men Herren upprepar ännu en gång, hwad betydelſe de troendes enhet har för werldens frälsning, då han ſäger: **på det att werlden må förſtå, att du har utſändt mig och har älſkat dem, ſåſom du har älſkat mig.** Såſom wi förut påpekat, ſå upprepa wi det ock nu, att deſſa ord wiſa, att den enhet, hwarom Herren här talar, **är en i det yttre framträdande enhet, ſom werlden kan ſe.** Ty om i det yttre råder twedrägt, huru ſkall då werlden kunna ſe enheten, och huru ſkall hon deraf kunna förſtå, att det är Gud, ſom

sändt Kristus? Söndring är af satan, enhet är af Gud. Derför skall de troendes enhet wisa werlden, att den Kristus, som skapat denna enhet, werkligen är sänd af Gud. Men om hon ingen annan enhet ser än partienhet, hwad måste hon då tänka? Det är ett mycket grufligt sjelfbedrägeri, som bedrifwes under den inbillningen, att om ock söndring råder i det yttre, så bor dock på botten af denna söndring den inre enhet, hwarom Herren här talar. Så kommer man förträffligt undan det ewighetsallwar, som ligger i Herrens ord. Men Gud låter icke gäcka sig. Af frukten känner man trädet och af trädet roten. Der en sann inre enhet i Herren genom den helige Ande råder, der wisar den sig ock utwertes. Och der den icke wisar sig, **der finnes den icke till**, trots alla wackra inbillningar. Herren har aldrig heller talat så här: "Om I än söndren eder i alla möjliga partier, så ser jag dock, att I i grunden ären ett i mig." Aldrig har heller någon apostel talat så. Att berömma sig af att wara ett i Kristus, medan man i werkligheten är söndrad, det är samma galenskap som att berömma sig wara helig och rättfärdig i Kristus, medan man i werkligheten är orättfärdig.

1302. Men de troendes enhet skall ock wisa werlden, att Gud älskat dem, såsom han älskat Kristus. Enhet är nämligen en frukt af kärlek. De troendes enhet såsom troende har sin grund i Guds kärlek till dem. Denna Guds kärlek har blifwit genom Anden utgjuten i deras hjertan (Rom. 5: 5) och är samma faderliga kärlek, som Kristus fått erfara af Fadren. Tänk nu, huru angeläget det måste wara för Kristus, att Fadrens kärlek blir uppenbar för werlden. Men om det är **genom de troendes enhet**, som den skall warda uppenbar, huru bittert måste det då icke kännas för Herren att se den söndring, som råder? Broder, har du werkligen hjerta för Herren? Betyder det något för dig, att du arma, syndiga menniska är föremål för samma fullkomliga, guddomliga kärlek, hwarmed Gud älskar Kristus? Gör då, hwad du kan, för att befordra enhet och frid bland Guds folk! Gör, hwad du kan, för att utjemna mißhälligheter, för att förebygga eller upphäfwa söndringar. Hwad du gjort för att förena, det skall Herren på den yttersta dagen tacka dig för. Hwad du gjort för att söndra, det skall djefwulen tacka dig för, äfwen om du gjort det i Guds namn och af nit om sanningen. Gud är kärleken, derför är ingenting så wigtigt för honom som kärleken. Men kärleken gör dem, som älska, till ett.

1303. Men Herren fortsätter: **Fader, hwad du har gifwit mig — jag will, att hwarest jag är, der skola äfwen dessa wara**

med mig, på det de må skåda min herrlighet, som du har gifwit mig, emedan du har älskat mig före werldens grundläggning (v. 24). Herren upprepar här detsamma, som han förut sagt. Lärjungarne äro honom af Fadren gifna, på det han skall frälsa dem. Och han will — han **beder** nu icke bara, utan han säger: **Jag will.** Och det kan han säga, emedan han wet, att hans wilja är alldeles ett med Fadrens. Och han will, att de troende skola wara, der han är, i ewighet. Det har han äfwen lofwat dem. Och hans löfte får ej swika. Om jag går bort, säger han, så skall jag komma igen och taga eder till mig, på det att, hwar jag är, der skolen I ock wara (Joh. 14: 3). Och åter: Hwar jag är, der skall ock mina tjenare wara; den mig tjenar, honom skall min Fader ära (Joh. 12: 26). Och åter: Den som öfwerwinner, honom skall jag gifwa att sitta med mig på min tron, såsom jag har öfwerwunnit och sitter med min Fader på hans tron (Uppb. 3: 21). Och detta **warande med** honom skall medföra ett **åskådande** och **deltagande** i den herrlighet, som han sjelf har, hwarom han nyss sagt: Jag har gifwit dem den herrlighet, som du har gifwit mig. De troende skola, såsom "med förherrligade" (Rom. 8: 17) och "med regerande" (2 Tim. 2: 12), wara hos Kristus i ewighet. Wid tanken på detta war det, som Paulus sade: Jag åstundar att bryta upp och wara med Kristus, hwilket wore mycket bättre (Fil. 1: 23).

1304. Herren Gud har älskat Sonen före werldens grundläggning. Derför har han ock gifwit honom ewig herrlighet, såsom han sjelf här säger. Dem, som tillhöra honom, älskar han med samma kärlek. Derför skall han ock upphöja dem till att taga del i **samma** herrlighet. Och att allt detta må fullkomnas, det utgör föremålet för Herrens förbön. När wi läsa sådana ord, wisst må wi då utbrista: Hwad är menniskan, att du tänker på henne, och en menniskas son, att du låter dig wårda om henne? (Ps. 8: 5). David utropade dessa ord, när han såg på himlahwalfwet och betraktade deß storhet samt dermed jemförde menniskans ringhet. Men hwad är himlahwalfwet och all deß herrlighet att tala om i jemförelse med denna oändliga, för all mensklig tanke ofattliga Guds kärlek, som icke skonat enfödde Sonen utan gifwit honom ut i korsets död för att föra oß till delaktighet i samma ewiga herrlighet, som han af ewighet gifwit sin enfödde Son? Herre, wi äro ju endast stoft och aska, arma syndiga menniskor. Hur kan din nåd wara så outsägligt stor! Intet mensskligt förstånd kan fatta höjden och djupet och längden af denna Guds kärlek (Ef. 3: 18). Men det kommer en dag, då wi skola

ståda det allt, och då skola wi se, att Herrens löften inneburo mycket mer, än wi anade. Då skola wi wara såsom drömmande, då skall wår mun fyllas med löje och wår tunga med jubel (Ps. 126: 1 f.). Då skola wi för ewigt taga del uti den sång, som Paulus hörde, när han war upprykt till tredje himmelen (2 Kor. 12: 4), den sång, som Johannes hörde från den oräkneliga skaran af dem, som stodo för Lammets tron. O låtom oss hålla ut! Låtom oss lefwa för Jesus och dö för Jesus!

1305. Men Herren fortsätter ytterligare: **Rättfärdige Fader — och werlden har icke känt dig, men jag har känt dig, och dessa hafwa förstått, att du har utsändt mig** (v. 25). I motsats mot werldens orättfärdighet och hat stödjer Herren sin sak och sin bön på Guds rättfärdighet. Det tillhör den **rättfärdige** Guden att mot werldens orättfärdighet hjelpa lärjungarna till ewigt lif och herrlighet. Werlden hade icke känt Fadren, fastän Jesus uppenbarat hans namn både genom sin predikan och sina werk. Hon hade förhärdat sitt hjerta. Och emedan hon icke kände, ware sig Fadren eller Sonen, så hatade och förföljde hon hans lärjungar (Joh. 16: 3). Men lärjungarne hade lärt känna Gud. De woro nu hans. Och Herren litar på Guds rättfärdighet, att de skola blifwa bewarade. Det hör **hwarje** rättfärdig fader till att, så långt han förmår, stödja, bewara och wårda sina barn. Och Gud är en fader **öfwer allt**, hwad fader heter, rättfärdig **öfwer allt**, hwad rättfärdighet heter. Hwad du än må hafwa anledning att oroas öfwer, säkert är, att icke behöfwer du frukta, att Gud skall blifwa orättfärdig. Och så länge han är rättfärdig, kan du med fullkomlig trygghet stödja dig wid honom mot all satans och werldens orättfärdighet. Se, huru ljufligt Herren utmålar Guds rättfärdighet! Han **skrämmer** icke sina lärjungar med det, att Gud är rättfärdig. Twertom tröstar han dem dermed. Att Gud är rättfärdig, det är dem en borgen, att han för dem skall göra allt, hwad en rättfärdig fader är beredd att göra för sina barn. Derför må äfwen wi stödja oss derwid, när wi bedja, så att wi säga: "Herre Gud, wår himmelske fader, du är ju en rättfärdig Gud, derför lita wi på, att du skall göra oss godt samt bewara oss mot djefwulen, werlden och allt ondt till ewigt lif!" Den som så känner Gud, han känner honom rätt och kan wara lycklig i lif och död.

1306. Slutligen tillägger Herren: **Och jag har kungjort för dem** (för dem, som du har gifwit mig) **ditt namn** (genom min predikan och mina werk), **och jag skall** (genom den helige Ande) **kungöra det** (än ytterligare och fullkomligare), **på det att den kärlek,**

som du har älskat mig med, må wara i dem, d. w. s. wara utgjuten i deras hjertan, så att de i allt sitt lif, i alla sina tankar, sina känslor och gerningar helt beherskas deraf, **och att jag må wara i dem** (v. 26), d. w. s. att jag må genom tron bo i deras hjertan (Ef. 3: 17). Detta Kristi inneboende uttrycker Paulus i Gal. 2: 20 sålunda: Jag lefwer icke jag nu, utan Kristus lefwer i mig, ty det jag nu lefwer i köttet, det lefwer jag i tron på Guds son, som har älskat mig och gifwit sig sjelf ut för mig. Likasom wille han säga: Kristus bor nu genom tron i mig, och han eger mig; han beherskar hela mitt lif, alla mina lemmar och krafter. Han är mitt allt i lif och död. Och jag är hans egendom för tid och ewighet.

1307. Wi hafwa nu sett, hwad Herren beder om för de sina, nämligen att Gud, den himmelske Fadren, må bewara dem för den onde, helga dem, förena dem och herrliggöra dem hos sig i ewighet. Låtom oß med fullkomlig trygghet lita derpå. Låtom oß ock i lit dertill glada löpa den wäg, som är oß förelagd! Tiden är kort härefter. Herren är nära. Låtom oß hålla ut intill änden och behålla, hwad wi hafwa, att ingen må taga wår krona.

Sextionde Betraktelsen.

1308. **Jag skall bedja Fadren, och han skall gifwa eder en annan hjelpare, att han skall förblifwa hos eder ewinnerligen** (Joh. 14: 16). Till Herrens öfwerstepresterliga embete hör, såsom wi förr hafwa sagt, äfwen det, att han sänder den helige Ande. Och det ord, som wi här anfört, handlar derom. Herren lofwar, att sedan han blifwit upphöjd, skall han bedja Fadren sända lärjungarne den helige Ande. Innan han ännu war förherrligad, kunde Anden icke gifwas. Derom säger han sjelf: Det är nyttigt för eder, att jag går bort; ty om jag icke går bort, så kommer icke hjelparen till eder, men när jag har gått bort, skall jag sända honom till eder (Joh. 16: 7). Och åter: Den som tror på mig, ur hans buk skola, såsom skriften sagt, flyta strömmar af lefwande watten. Men detta sade Herren, tillägger Johannes, om Anden, som de skulle få, som trodde på honom, ty Ande war ännu icke gifwen, emedan Jesus icke ännu hade blifwit förherrligad (Joh. 7: 38 f.). Begge dessa ställen säga alltså, att wilkoret för Andens utgjutande war, att Herren Je-

sus blef förherrligad. Det samma lära wi äfwen af Apg. 1: 4 f. Der heter det nämligen: När Jesus åt med lärjungarne, böd han dem att icke aflägsna sig från Jerusalem utan förbida Fadrens löfte, som I hafwen hört af mig, sade han. Ty Johannes döpte med watten, men I stolen warda döpta i helig Ande icke många dagar härefter. Lärjungarne hade således ännu icke fått den helige Ande. Slutligen wisar berättelsen i Apg. 2 om Andens utgjutande, att Anden icke wardt gifwen, förrän Kristus war förherrligad.

1309. Dermed förnekas nu icke alls den helige Andes **werksamhet** redan i det gamla testamentets heliga män. I 1 Sam. 16: 13 heter det, att när Samuel smorde David, så föll Herrens ande öfwer David ifrån den dagen och allt sedan. David beder ock sjelf i Ps. 51: 13: Förkasta mig icke från ditt ansigte och tag icke din helige Ande från mig. Hos David war alltså den helige Ande werksam. Det säges derför, att David talade i Anden. I Mark. 12: 36 läsa wi nämligen: David sjelf har sagt i den helige Ande o. s. w. Och Petrus säger: Den skrift måste fullbordas, som den helige Ande genom Davids mun hade förutsagt (Apg. 1: 16). Det samma gäller äfwen de öfriga profeterna. Sålunda säger Paulus, att den helige Ande talat genom Esaias (Apg. 28: 25). Och Petrus säger, att de heliga Guds män, som hafwa talat i det gamla testamentet, hafwa talat, drifna af den helige Ande (2 Petr. 1: 21). Den saken är alltså tydlig. Men när Herren säger, att lärjungarne icke kunde få den helige Ande, förrän han sjelf war förherrligad, då är det fråga om **den helige Andes personliga inneboende,** hwarigenom de troendes kroppar äro den helige Andes tempel (1 Kor. 6: 19). I Jesus sjelf bodde Andens fullhet. Innan Jesus war förherrligad, war Anden genom honom werksam i lärjungarne (Joh. 3: 6), men Andens personliga och ständiga inneboende i dem inträdde icke förrän efter Jesu förherrligande.

1310. Att den helige Ande är en person och icke blott en från Gud utgående kraft, såsom somliga mena, det kan man se af det ställe, hwarmed wi börjat denna betraktelse. När Herren Jesus, som hittills warit sina lärjungars hjelpare i allt, går bort, då skall han bedja Fadren för dem, och Fadren skall sända dem **en annan hjelpare.** Det är alldeles tydligt, att Herren der talar om **en annan person.** Om han endast hade menat en från Gud utgående andlig kraft, så skulle han hafwa sagt: Fadren skall gifwa eder **en annan hjelp.** Men nu säger han icke **en annan hjelp** utan **en annan hjelpare.** På samma sätt heter det i Joh. 15: 26: När **hjelparen**

kommer, som jag skall sända eder från Fadren, sanningens Ande, som går ut ifrån Fadren, denne skall wittna om mig. Märk: han säger icke: När **hjelpen** kommer, utan: när **hjelparen** kommer. När Ananias ljög för Petrus, så heter det, att han wille bedraga den helige Ande (Apg. 5: 3), och apostelen tillägger. Du har icke ljugit för menniskor utan för Gud (v. 4). Der är ju ock alldeles tydligt, att den helige Ande framställes såsom en person.

1311. Om möjligt ännu tydligare framstår detta i Matt. 28: 29. Der befaller Herren sina apostlar att gå ut och göra alla folk till lärjungar, döpande **dem till Fadrens, Sonens och den helige Andes namn.** Der sammanställas Fadren, Sonen och den helige Ande såsom **tre personer.** Lika orimligt som det wore att säga, att Sonen endast är en från Gud utgående andlig kraft, lika orimligt wore det att säga något sådant om Anden. Hwad wore det för resten att döpa till den helige Andes **namn,** om den helige Ande icke wore annat än en **kraft?** Man kan döpa till en **persons** namn men omöjligt till en **krafts** namn, äfwen om den kraften är en från Gud utgående kraft. Man må nu förstå denna sak eller icke, man må erkänna deß riktighet eller icke. Derwid må man dock i hwarje fall låta det förblifwa, **att så der står det skrifwet,** så der **har Herren sjelf talat.** I öfwerensstämmelse dermed säger apostelen Paulus: Wår Herres Jesu Kristi nåd och Guds kärlek och den helige Andes delaktighet ware med eder alla (2 Kor. 13: 13). Der sammanställer han Fadren, Sonen och den helige Ande, alldeles såsom Herren sjelf gör. Och må wi enfaldigt blifwa wid, hwad Herren talar. Det är alltid tryggast. Att för bättre förstånds skull tolka bort, hwad som står, för att i deß ställe sätta något annat, som synes mer begripligt, det kan aldrig wara godt. Herrens ord blifwer ewinnerligen.

1312. Om den helige Ande säges, att han går ut från Fadren (Joh. 15: 26). Deremot står det ingenstädes, att han går ut från Sonen. Likasom Sonen är född af Fadren, så går ock Anden ut af Fadren. Men Anden **sändes** af Fadren och Sonen. Och Kristus gör en bestämd skilnad mellan utgåendet och utsändandet. I Joh. 14: 26 säger Herren: Men hjelparen, den helige Ande, som **Fadren** skall sända i mitt namn, denne skall lära eder allt. Der säges det att **Fadren** sänder Anden. I Joh. 15: 26 säger han: När hjelparen kommer, som **jag** skall sända eder från Fadren, sanningens Ande, som **går ut från Fadren,** denne skall wittna om mig. Der står det, att Jesus sänder Anden, och i grundtexten ligger det starkt eftertryck

på ordet **jag**. I detta såsom i många andra fall tillägges samma werk Fadren och Sonen. Hwadhelst Fadren gör, det gör ock Sonen på lika sätt. Ty Fadren har Sonen kär och wisar honom allt, hwad han sjelf gör (Joh. 5: 19 f.). Derför heter det äfwen om Sonen lika wäl som om Fadren, att han sänder Anden. Och Sonen sänder Anden **ifrån Fadren**, ty det är **från Fadren**, som Anden **går ut**.

1313. Den helige Anden kommer i **Jesu namn**. Derom säger Jesus i det nyss anförda Joh. 14: 26: Hjelparen, den helige Ande, som Fadren skall sända i **mitt namn**. Att Anden sändes i Jesu namn, det will säga, att han sändes såsom Jesu ställföreträdare och representant. Om Jesus sjelf heter det, att han kom i **Fadrens namn** (Joh. 5: 43) d. w. s. såsom Fadrens representant och ställföreträdare för att utföra hans werk. När han går bort, då kommer i hans namn d. w. s. såsom hans ställföreträdare, sänd af Fadren, den helige Ande. Genom Anden är Kristus allt fort närwarande hos de sina och i de sina. I Rom. 8: 9 f. säger Paulus: Men I ären icke i kött utan i ande, om Guds **Ande annars bor i eder**, men om någon **icke har Kristi Ande**, så hörer han honom icke till. Men **om Kristus är i eder**, så är wäl kroppen död för syndens skull, men anden är lif för rättfärdighetens skull. Der kallas den helige Ande först för **Guds** Ande sedan för **Kristi** ande: derefter framställes **Andens** inneboende i de troende såsom **Kristi** inneboende. För Paulus har det ena warit detsamma som det andra, emedan han wetat, att det är genom Anden, som Kristus bor i de sina. Detta pläga wi nu kalla, att Kristus bor **andligen** i dem.

1314. I Joh. 14: 18 säger Herren till lärjungarne: Jag skall icke lemna eder faderlösa, jag skall komma till eder. Med sin återkomst menar han på detta ställe, såsom sammanhanget wisar, hwarken sin uppståndelse eller sin andra tillkommelse, utan sin ankomst till dem genom Anden, som han skall sända dem från Fadren, sedan han sjelf gått till Fadren. Derom säger han åter i v. 28: I hafwen hört, att jag har sagt eder: Jag går bort och kommer åter till eder. Om I älskaden mig, så skullen I hafwa gladt eder, att jag går till Fadren, ty Fadren är större än jag. Herrens bortgång war en werklig bortgång och bestod icke blott deri, att han wardt osynlig. Derom säger han sjelf: Jag har gått ut från Fadren och kommit i werlden, åter öfwergifwer jag werlden och går till Fadren (Joh. 16: 28). Och åter: Ännu en liten tid är jag med eder, och jag går bort till den, som har sändt mig (Joh. 7: 33). Sedan skall han komma igen engång. Men under den tid, som är

emellan, är han **genom sin Ande** närwarande hos och i de trogna, såsom redan är sagdt. Derom säger han ock sjelf: Si jag är när eder alla dagar intill tidsålderns fulländning (Matth. 28: 20).

1315. Det samma framhåller Herren än ytterligare, när han säger: Jag skall bedja Fadren, och han skall gifwa eder en annan hjelpare, på det han må **wara med eder till ewig tid** (Joh. 14: 16). Likasom wille han säga: "När jag sjelf går bort, så skall jag bedja Fadren sända eder en annan, som skall blifwa qwar hos eder för beständigt, och som skall hjelpa och bistå eder i alla edra förhållanden, såsom jag hittills har gjort. Och denna bön skall Fadren höra". Dermed **upphör** dock Herren Jesus icke att wara de sinas egentliga hjelpare *). Nej, men han är det på ett annat sätt. Det ärg **enom Anden,** som han nu meddelar sig åt dem samt fullföljer sitt werk i och genom dem. Men när hans tid är inne, då kommer han sjelf igen.

1316. Denna helige Ande bor i de trogna. Han är deras arfs pant (Ef. 1: 14). De hafwa fått honom såsom en förstlingsgåfwa (Rom. 8: 23) och dermed äfwen såsom en pant på den fullkomliga herrlighet, som de hafwa att wänta. Deras kroppar kallas derför den helige Andes tempel och Guds tempel (1 Kor. 6: 19, 1 Kor. 3: 16, 2 Kor. 6: 16). Det kan ingen större herrlighet på jorden gifwas än detta. Och så nödwändigt är det, att Anden bor i dem, att apostelen säger, att den, som icke har Kristi Ande, icke heller tillhör Kristus (Rom. 8: 9). Han må hafwa hwilka utwertes företräden som helst, hwilka lysande gerningar som helst, hwilka framstående gåfwor som helst: har han icke Kristi Ande, så hör han icke Kristus utan werlden till. I ären icke i kött utan i Ande, **om Guds Ande annars bor i eder,** säger apostelen. Att wara i kött är att hafwa sitt lifselement i kött, att wara i Ande är att hafwa sitt lifselement i Guds Ande och i det, som han will. Och apostelen säger: I ären i Ande, om Guds Ande **bor i eder.** Han säger icke: om Guds Ande **werkar på eder** utan **bor** i eder. Den helige Ande kan werka på dem, som äro fremmande för Gud. Men han **bor** icke i dem. Derför tillhöra de icke Kristus.

1317. På samma sätt säger apostelen i 1 Kor. 3: 16: **Weten I icke, att I ären ett Guds tempel, och att Guds Ande bor i eder?** Och åter i 1 Kor. 6: 17, 19: **Den som håller sig till Herren, han är en ande med honom. Eller weten I icke, att eder kropp är ett**

*) Om betydelsen af det grundtextens ord, som wi öfwersatt med **hjelpare,** men som i swenska kyrkobibeln öfwersättes med **hugswalare,** derom se ofwan § 1228.

den helige Andes tempel, hwilken bor i eder, och som I hafwen af Gud, och att I icke ären edra egna? I 2 Tim. 2: 14 säger apostelen likaledes: Förwara genom den helige Ande, som bor i oß, det goda, som har blifwit dig ombetrodt. Och i Gal. 3: 2: Detta will jag weta af eder: hafwen I undfått Anden af lagens gerningar eller genom trons predikan? Utan Andens inneboende gifwes intet sant andligt lif. Att hafwa en god kunskap i Guds ord, att hafwa nit om Guds ära, att winnlägga sig om ett fromt utwertes lefwerne, det ser ju godt och förträffligt ut, och det kan ju äfwen wara godt. Det kan wara uttryck af ett sant andligt lif. Men det kan ock finnas utan ett sådant lif. Apostelen Paulus hade under sin fariseiska tid den berömmelsen, att han efter den rättfärdighet, som war af lagen, war ostrafflig (Fil. 3: 6). Jag wet intet med mig, säger han i 1 Kor. 4: 4. Alla måste wara öfwerens derom, att om det fans i Jerusalem en from man, så war det han. Och dock war han med all denna sin fromhet på wäg till förtappelse. Det som under den tiden war honom en winning, det som han då betraktade såsom en berömmelse inför Gud, det måste han sedan räkna såsom en förlust (Fil. 3: 7), emedan det hade hindrat honom från att komma till Kristus. Allt, hwad som hindrar dig att komma till Kristus, står i wägen för din frälsning.

1318. I Apg. 19 omtalas följande märkliga händelse. Paulus kom till Efesus. Der fann han några lärjungar, d. w. s. några som trodde på Jesus, och som derför hade slutit sig till den kristna församling, som der fans. De woro utan twifwel fremlingar, som kommit till Efesus. Och apostelen sade till dem: Hafwen I wäl fått helig Ande, sedan I worden troende? Men de sade till honom: Nej, wi hafwa icke ens hört, om helig Ande är gifwen (v. 2). Märk, huru apostelen, när han lär känna dem, gör sig underrättad om deras andliga ställning. Det är, som om han kände i sin ande, att något fattades dem, och derför frågar han dem, om de fått den helige Ande, sedan de blifwit troende. De swarade då, att de icke hade fått den, ja, att de icke ens hade hört, att den helige Ande ännu war utgjuten. *) Paulus frågade: Hwartill hafwen

*) I wår nyantagna bibelöfwersättning lyder deras swar: "Wi hafwa icke ens hört, om någon helig Ande är till". Detta är ju en uppenbar orimlighet. De woro döpta till Johannes dop, och Johannes hade förkunnat, att Kristus skulle döpa i helig Ande. Deßutom måste de af gamla testamentet hafwa wetat, att en helig Ande fans till. De woro nämligen judar, hwilket man kan förstå deraf, att Johannes werksamhet helt och hållet inskränkte sig till judarne. Grundtextens uttryck är här alldeles detsamma som i Joh. 7: 39, der det i den swenska bibelöfwersättningen återgifwes sålunda: Den helige Ande war ännu icke gifwen. På samma sätt bör det ock öfwersättas här.

I då blifwit döpta? Men de sade: till Johannes dop. Men Paulus sade: Johannes döpte sinnesändringens dop, sägande till folket, att de skulle tro på den, som kom efter honom, det är på Jesus (v. 3).

1319. Märk denna apostelens tankegång. Hade de blifwit döpta till Kristus, tänker apostelen, så skulle de hafwa fått Anden. Men när de icke fått Anden, så måste de icke hafwa blifwit döpta till Kristus. O hwilken djup betydelse tillägger han icke der dopet såsom ett frälsningsmedel! När de swarade: Wi äro döpta till Johannes dop — märk: de sade icke: Wi äro döpta **till Johannes** utan till Johannes **dop**, d. w. s. när de döptes, så war det i den affigten, att de skulle få Johannes dop — när de så swarade, så förstod apostelen strax, huru det hängde tillsamman. Johannesdopet war ett **annat** dop än Kristi dop. Johannes döpte icke till Fadrens, Sonens och den helige Andens namn, utan han döpte sinnesändringens dop allenast. När de nu hörde detta, läto de döpa sig till Herrens Jesu namn för att kunna få den helige Ande, hwilken icke gafs på Johannes dop (v. 5). Derefter lade apostelen händer på dem, och så fingo de den helige Ande (v. 6).

1320. Det första wi af denna berättelse lära, är att apostelen icke sätter i fråga, att dessa män skulle hafwa den helige Anden **före** dopet. Twertom betraktar han dopet såsom ett föregående wilkor. Det andra wi lära, det är, att den helige Ande meddelas åt dem **genom händers påläggning efter dopet.** Dessa två saker finna wi åter i andra berättelser af likartadt innehåll. På den första pingstdagen efter Kristi himmelsfärd blefwo tre tusen menniskor i Jerusalem wäckta genom Petri predikan. De frågade då, hwad de skulle göra för att blifwa frälsta. Petrus swarade: Ändren edert sinne, och hwar och en af eder låta sig döpa på Jesu Kristi namn till edra synders förlåtelse, och I skolen få den helige Andes gåfwa (Apg. 2: 37 f.). Apostelen säger icke: Ändren edert sinne, så skolen I få syndernas förlåtelse och den helige Ande, och sedan skola wi döpa eder. Nej, utan så säger han: Ändren edert sinne och låten eder döpa **till** syndernas förlåtelse. Likasom det i Rom 10: 10 säges **tro till rättfärdighet** och **bekänna till frälsning** — så säges det här **döpas till syndernas förlåtelse.** Syndernas förlåtelse framställes dermed såsom dopets ändamål och resultat under förutsättning af sinnets ändring, hwartill tron hörde. Och så, **sedan** I hafwen blifwit döpta, skolen I få den helige Ande. **Huru** de skulle få Anden, säger apostelen icke, ej heller berättas derom något i det följande. Men utan twifwel har det skett genom händers påläggning wid detta såsom wid andra tillfällen.

1321. I Apg. 8 berättas, huru Filippus, diakonen, predikade evangelium i Samaria. Och folket aktade endrägtigt på det, som talades af Filippus, i det de hörde och sågo de tecken, som han gjorde (v. 6). När de nu sålunda trodde Filippus, som förkunnade evangelium om Guds rike och om Jesu Kristi namn, wordo de döpte både män och qwinnor (v. 12). När apostlarne i Jerusalem fingo höra detta, sände de till dem Petrus och Johannes, hwilka foro ned och bådo för dem, att de måtte få den helige Ande, ty han war ännu icke fallen på någon af dem, utan de woro allenast döpta till Herrens Jesu namn. Då lade de händerna på dem, och de fingo den helige Ande (v. 14—17). Denna berättelse innehåller många högst wigtiga lärdomar. Den wisar först, att Filippus hade kunnat predika evangelium för Samarias innewånare, så att de blifwit troende; för det andra att han ock hade kunnat döpa dem. Allt detta ehuru han endast war "lekman". Hans egentliga embete war nämligen att wara almoseutdelare. För det tredje wisar berättelsen, att dessa troende och döpta menniskor icke hade fått den helige Ande, icke heller kunde få den genom Filippus, utan att Petrus och Johannes måste för detta ändamål resa dit och bedja för dem och lägga händerna på dem.

1322. Att dock den helige Ande **kunde** meddelas äfwen åt sådana, som woro odöpta, synes af Apg. 10: 44. Petrus predikade evangelium i Kornelii hus. Och medan han talade, föll den helige Ande på alla dem, som hörde talet. När Petrus det såg, befalde han, att de skulle döpas i Jesu Kristi namn (v. 48). Att det denna gång gick så till, är något för denna berättelse alldeles egendomligt. Utan twifwel hade det sin grund deri, att Petrus behöfde detta tecken för att förwissas, att det war Guds mening, att äfwen hedningarna skulle döpas till Kristus, hwilket ju aldrig förut hade skett. Att emellertid apostlarne icke blott före utan äfwen efter denna händelse ansågo den naturliga ordningen wara att först döpas och sedan genom händers påläggning få den helige Ande, det wisa de berättelser, som wi nyss anfört. Och ehuru dessa berättelser äro egnade att framkalla många frågor, inför hwilka wi stå swarslösa, så må wi dock icke af detta låta oss förledas att tolka bort, hwad som står.

1323. Den heliga Skrift lärer oss widare, att somliga troende genom Andens utgjutande öfwer dem fingo utomordentliga nådegåfwor. Redan i berättelsen om Andens utgjutande på den första pingstdagen framträder detta tydligt. Alla de troende i Jerusalem woro

tillsammans (Apg. 2: 1), och **alla** wordo uppfylda med den helige Ande (v. 4). Detta yttrade sig deri, att de började tala **andra** tungomål, den ene medisk, den andre partisk o. s. w., språk som de icke hade lärt, men som Anden gaf dem att tala. I Apg. 11: 27 omtalas sådana, som af Anden hade fått profetians gåfwa. Att med denna gåfwa icke menades gåfwan att predika och lära, synes deraf, att det på flere ställen i nya testamentet göres en bestämd skilnad mellan profeter och lärare. Se t. ex. Apg. 13: 1, Rom. 12: 6 f., 1 Kor. 12: 28 f., Ef. 4: 11. Bland de profeter, som omtalas i Apg. 11: 27, fans det en wid namn Agabus, som genom Anden förutsade, att en stor hungersnöd skulle komma (v. 28). Denne samme Agabus profeterade ock sedan om Pauli fängslande i Jerusalem. Se derom Apg. 21: 11. Att profetera war således en utomordentlig nådegåfwa. I 1 Kor. 12: 9 f. uppräknar apostelen ock gåfwan att bota sjuka, kraftwerkningar, talande med tungor o. s. w. I hwad utsträckning sådana gåfwor förefunnos, och huru de yttrade sig, derom weta wi föga eller intet; men att de förefunnos, det kunna wi se, på samma gång wi ock förstå, att det fans många troende, som icke hade dessa gåfwor, men som ändå hade den helige Ande. Det wissa tecknet på Andens inneboende, och det tecken, som war gemensamt **för alla**, som hade Anden, det war **Andens frukter**, som äro kärlek, fröjd, frid, långmodighet, mildhet, godhet, trohet, saktmod, återhållsamhet o. dyl. (Gal. 5: 22).

1324. Må Gud pröfwa oß! Broder, bed Gud pröfwa dig! Säg: har du Anden? **Bor** han i dig? Eller werkar han kanske endast tillfälligtwis på ditt hjerta? Ack, Herre Jesus, gif oß din Ande, att han må blifwa i oß beständigt och leda oß i sanningen och i ljuset inför ditt ansigte, att hela werlden må se, att wi äro dina! Amen.

Sextioförsta Betraktelsen.

1325. **Jag skall bedja Fadren, och han skall gifwa eder en annan hjelpare** (Joh. 14: 16). Wi komma åter till detta språk. Herren säger: en **annan** hjelpare. Dermed antyder han, att Anden hädanefter skall wara lärjungarnes hjelpare, såsom Jesus sjelf dittills warit det. När han öfwergifwer werlden och går till Fadren, då lemnar han lärjungarne **åt Anden**, att han må leda och wårda dem.

1326. Men är Anden en hjelpare likasom Jesus, då är också den hjelp, som han lemnar lärjungarne, samma hjelp, so dem erfarit af

Jesus, medan han war ibland dem. Alltså: **Såsom Jesus straffade sina lärjungar, när de syndade, så skall och Anden nu straffa dem i hans namn, när de göra något orätt.** Sådant är en hjelp för dem. Och Anden gör det genom ordet i deras samweten. Af denna tuktan kommer de troendes sorg och bekymmer öfwer synden, deras suckan och rop efter syndernas förlätelse och helgelse, något som werlden är alldeles fremmande för. Anden är helig och kan icke tåla någon synd. Så snart Guds barn göra, tala eller tänka något ondt, strax få de derför erfara Andens tuktan, om de annars äro wakna och wilja lyßna till hans röst. Och hans tuktan upphör icke, förrän de bekänna sina synder och gå till Jesus med allt. Derom säger David: När jag wille förttiga det, försmäktade mina ben för min dagliga gråt, ty din hand war dag och natt swår öfwer mig. Jag sade: Jag will bekänna för Herren min öfwerträdelse; då förlät du mig min synds mißgerning (Ps. 32). Anden **kan** icke lemna Guds barn i ro uti någon synd.

1327. Men här gäller det för den troende att lyßna till Andens röst och lyda den. I den delen råder dock en ganska stor olikhet mellan dem, som bekänna sig tro på Kristus. Det är en kostelig syn att skåda en menniska, som i allt är ärlig inför Gud, och hwars samwete alltid är känsligt för Andens tuktan. En sådan får wäl för sina synders skull upplefwa många bittra stunder samt gråta många heta tårar wid Jesu kors. Men salig är den menniskan. Hon kan aldrig blifwa nöjd med sig sjelf, hon måste ofta känna sig förkrossad. Men salig är hon. Guds wälbehag hwilar öfwer henne. Likasom i ett hus ingen kostligare syn är att se än ett barn, som har ett ömt och känsligt samwete i förhållande till sina föräldrars wilja, så är ock i Guds hus ingenting skönare att skåda. O du Guds barn, må Gud bewara dig i samma uppriktiga sinne!

1328. Deremot är det en förskräcklig syn, när en troende börjar blifwa **känslolös** för Andens tuktan. Och det går lätt. Många, som en tid warit mycket samwetsömma, kunna en annan tid wara mycket försoffade. Och huru komma de dertill? Jo så här. Det är någon synd, som de börja hylla. Det är t. ex. någon liten orättfärdighet i handel och wandel, som är tilldragande för dem, emedan de tilläfwentyrs deraf hafwa någon winst. Eller der är någon werldskärlek och werldslikställighet hos dem, någon otrohet i bekännelsen. Eller der är något agg, som will intaga deras hjertan, och som här och der föder af sig förtal. Eller der är någon osannfärdighet i tal eller i lif, som de försynda sig med. Eller der är girighet, afund,

högmod eller dylikt. Eller der är någon försumlighet och opålitlighet uti kallelsen, som de göra sig skyldiga till o. s. w. Nu tuktar Anden dem i samwetet för allt sådant. Men de slå döförat till. De söka förklara och ursäkta sin synd. Och deras försök lyckas. Deras samwete blir mer och mer försoffadt. De höra allt mindre och mindre af den trofaste Andens tuktande röst. Deras wäsende blir till följd deraf mer och mer otuktadt och förwerldsligadt. Och till slut äro de ingenting annat än saltstoder på wägen till det nya Jerusalem. O, den wägen är full af sådana saltstoder. Huru är det med dig? Ack Herre Jesus, bewara dina barn för djefwulens försåt!

1329. Se på Judas. När han först började taga ur den gemensamma kassan, så erfor han nog en warnande röst i sitt hjerta. Man kan äfwen lätt förstå, huru hans hjerta måste hafwa bultat i honom och hans hand darrat. Han har säkerligen beslutit att aldrig göra om det. Men så har frestelsen kommit på igen. Han har resonnerat med sig sjelf, han har sökt undflykter och förklaringar. Och det har lyckats honom bättre för hwarje gång. Han har darrat på handen mindre för hwarje gång. Hjertat har bultat mindre för hwarje gång. Till slut har det icke bultat alls, och handen har icke darrat alls, tills han tog den förskräckliga ände, som wi alla weta. Och han war dock en Jesu lärjunge, ja en af de tolf. Han hade många gånger legat på knä wid Jesu sida och i hans gemenskap haft mången salig stund. Han hade äfwen med de andra apostlarne warit af Herren utsänd att predika. Ja, han war med äfwen han, när Herren sade till sina lärjungar. När menniskans son sätter sig på sin herrlighets tron, då skolen ock I sitta på tolf troner och döma Israels tolf slägten (Matth. 19: 28). Och dock tog han ett sådant slut. Men det är skrifwet oss till warning. Det är ett godt tecken, att du erfar Andens tuktan, när du syndat. Det wisar, att Anden icke är wiken ifrån dig.

1330. Men wi gå widare. **Såsom Jesus tröstade sina lärjungar i all nöd, så skall den helige Ande i hans namn nu göra.** Genom mycken bedröfwelse skola wi gå in i Guds rike, säger apostelen Paulus (Apg. 14: 22). Ingen är härifrån undantagen. De rättfärdige måste **mycket** lida (Ps. 34: 20). De behöfwa derför tröstas. Och den helige Ande skall trösta dem. Mot den nöd, som synderna wålla dem, skall han trösta dem med ordet om syndernas förlåtelse. Mot den nöd, som werldens förföljelse wållar dem, eller som kommer af fattigdom, sjukdom, allehanda motgångar och swårigheter, skall han trösta dem genom ordet om den herrlighet, som wäntar dem

engång, när Herren kommer igen. Mot den nöd, som känslan af deras egen swaghet wållar dem, skall han trösta dem med ordet om Guds trohet och kraft, som är mäktig i de swaga o. s. w. Korteligen mot allt, som kan qwälja deras hjertan eller komma dem att frukta, mot synden, werlden, döden, djefwulen och allt ondt, skall han hugswala dem. Om icke den helige Andes tröst wore, skulle de troende aldrig kunna hålla ut.

1331. Denna tröst kan dels bestå deri, att Anden **uppehåller deras mod, så att de icke förtwifla,** dels deri att han **gifwer dem en öfwerswinnelig glädje.** När Asaf hade det swårt engång, så utbrast han: Likwäl blifwer jag wid dig, Herre. Om mig än kropp och själ försmäktade, så är likwäl du, Gud, mitt hjertas klippa och min del (Ps. 73: 26). Trots swårigheten förtwiflade han icke. Uti Ps. 42 klagar psalmisten i stor nöd. Mina tårar äro min spis dag och natt, då man dagligen säger till mig: Hwar är nu din Gud? (v. 4). Bedröfwad är min själ i mig (v. 7), alla dina bränningar och dina böljor gå öfwer mig (v. 8). Men under allt håller Herren dock hans mod uppe, så att han till sist säger: Hwarför bedröfwar du dig, min själ, och är så orolig i mig? Hoppas på Gud, ty jag skall ännu engång tacka honom, min frälsning och min Gud (v. 12). Ur bibeln skulle många sådana der exempel kunna uppletas och ur hwarje kristens erfarenhet ändå flere. Ibland kan det wara så mörkt, att det ser ut, som om Herren alldeles förgätit att wara nådig och tillslutit sin barmhertighet för wredes skull. Ja, det är nästan omöjligt att härda ut. Men huru det nu är, så håller Anden ändå modet uppe, så att hjertat icke alldeles förtwiflar utan ännu säger: Herre, jag släpper dig icke, med mindre du wälsignar mig (1 Mos. 32: 26), eller: War nu åter till freds, min själ, ty Herren gör dig godt (Ps. 116: 7). Herre, till hwem skulle jag gå? Du har ewiga lifwets ord (Joh. 6: 68). Det är Anden, den trofaste Anden, som så tröstar.

1332. Men tröften warder, såsom wi sade, understundom **en öfwerswinnelig fröjd.** Samme David, som den ena gången nätt och jemt kan hålla hufwudet uppe, är den andra gången full af fröjd och Guds lof. Lofwa Herren, min själ, utbrister han då, och allt, det uti mig är, hans heliga namn (Ps. 103: 1). Herrens apostlar hafwa ock warit glada menniskor. Wißt hafwa de många gånger qwidit äfwen de, men öfwerhufwud hafwa de warit glada menniskor. Herren war ock angelägen om, att de skulle wara glada. Detta har jag talat till eder, säger han, på det att min glädje må

wara i eder och eder glädje må wara fullkommen (Joh. 15: 11). Till och med wid talet om de lidanden, som de skola få utstå genom werldens fiendskap, uppmanar han dem att glädjas (Matth. 5: 12), ja att hoppa af fröjd, såsom Lukas återgifwer hans ord (Luk. 6: 22). På samma sätt uppmanar Paulus de troende att fröjdas. Fröjden eder i Herren alltid, och åter säger jag: Fröjden eder (Fil. 4: 4). Och är werlden dem trång, så uppmanar han dem att fröjdas i hoppet om den ewiga herrlighet, som de hafwa att wänta (Rom. 12: 12).

1333. Denna glädje är nu den helige Andes werk i dem. Paulus räknar den derför bland Andens frukter (Gal. 5: 22). Guds barn kunna icke taga sig densamma sjelfwa. Om de än alltid hafwa orden i bibeln, så hjelper det icke, dereft icke den helige Ande för det ned i deras hjertan. Och Anden kan föra ordet in i hjertat så, att de warda fulla af fröjd midt i de swåraste yttre trångmål. Otaliga äro de martyrer, som med lofsång hafwa bestigit bålet eller underkastat sig andra grymma dödssätt. Otaliga äro de Guds barn, som nu lida mycket för sin tro på Jesus men under tiden få smaka en outsäglig frid och fröjd i Gud, hwilken wida öfwerwäger allt, hwad de lida. De kunna med Paulus instämma och säga: Såsom Kristi lidanden rikligen komma öfwer oß, så kommer ock wår hugswalelse rikligen genom Kristus (2 Kor. 1: 5). Jag är uppfyld med hugswalelse, jag öfwerflödar af glädje i allt wårt betryck (2 Kor. 7: 4). De weta, att den bedröfwelse, som de här lida, är att akta för intet i jemförelse med den herrlighet, som de hafwa att wänta (Rom. 8: 18), ja att denna bedröfwelse, som är kort och lätt, bereder åt dem på öfwerswinneligt sätt i öfwerswinneligt mått en ewig fullwigt af herrlighet (2 Kor. 4: 17). Och den helige Ande gör detta lefwande för dem, så att de midt i sina swårigheter erfara en försmak deraf.

1334. Men hwaraf kommer det då, att somliga troende hafwa så mycken fröjd i Herren, andra deremot liten eller ingen? Swar: det kan bero på många omständigheter. De ena kunna mer enfaldigt och innerligt umgås med Herren i ordet och bönen. De andra åter äro mer utåtwända och förströdda samt låta sitt sinne upptagas för mycket af allehanda yttre bestyr och werldsliga angelägenheter, så att de icke hafwa tid att söka den nödiga hwilan i Gud. De ena äro mer samwetsgranna och trogna inför sin Gud samt wandra inför hans ögon i allt, hwad de företaga. De andra äro mer slarfwiga i sin wandel o. s. w. Och det säger sig sjelf, att de

senare icke kunna hafwa någon riktig fröjd i Gud. Må derför hwar och en pröfwa sig sjelf och se till, att det, som är illa, må warda ändradt. Herrens Ande will nog werka fröjd i ditt hjerta. Men är du försumlig och slarfwig i bruket af medlen eller oärlig i din ande, så hindrar du sjelf hans werk.

1335. Men wi gå än widare. **Såsom Herren Jesus under sitt kötts dagar outtröttligt arbetade på sina lärjungars helgande, så arbetar den helige Ande i de troende nu på det samma.** Kristus är oß af Gud gjord till helgelse, säger apostelen Paulus (1 Kor. 1: 30). Och han utför detta werk genom Anden. Wi hafwa i hela den andra delen och nästan hela den tredje af "Guds ewiga frälsningsråd" talat om helgelsen såsom **Kristi** werk. När wi nu säga, att helgelsen är **den helige Andes** werk, så går det på ett ut.

1336. Må Gud gifwa alla troende nåd, att allt mer och mer besinna, att helgelsen är icke deras utan Kristi werk genom Anden. Många nederlag och ömkeliga erfarenheter, som du nu får erfara, bero säkert derpå, att du alltför mycket kämpar i egen kraft. Nu är det ju sant, att Herren icke werkar i de troende såsom snickaren arbetar på ett stycke trä, som är utan all wilja, och på hwilket det i intet afseende beror, hwad som skall blifwa deraf. De hafwa wilja, de äro lefwande och frigjorda warelser, och det beror wäsentligen på dem sjelfwa, hwad framgång Andens werk skall hafwa i dem. Deraf komma dessa ständiga förmaningar till dem att arbeta på sin frälsning (Fil. 2: 12), att rena sig från all köttets och andens besmittelse samt fullborda helgelsen i Guds fruktan (2 Kor. 7: 1). Men **kraften** till hwarje steg på den rätta wägen, till hwarje god gerning, till hwarje seger öfwer synden och frestelsen är af Anden och gifwes i samma mån, som du enfaldigt och helt öfwerlåter dig åt hans ledning. Derför gif honom rum i ditt hjerta. Ställ dina lemmar, din mun, dina händer, dina ögon och öron, alla dina krafter i hans tjenst, såsom apostelen säger: Öfwerlemnen icke edra lemmar såsom orättfärdighetens wapen åt synden utan öfwerlemnen eder sjelf åt Gud, såsom de der lefwa efter att hafwa warit döda, och edra lemmar såsom rättfärdighetens wapen åt Gud. Likasom I hafwen öfwerlemnat edra lemmar såsom trälar åt orenheten och laglösheten till laglöshet, så öfwerlemnen nu edra lemmar såsom trälar åt rättfärdigheten till helighet (Rom. 6: 13, 19). Det gäller här ett krig, i hwilket å ena sidan synden, å andra sidan Gud will taga dina lemmar såsom wapen: Käre, lemna dem åt Gud. Bed ho-

nom dagligen, att han må taga dem. Och se dagligen efter honom, såsom den der wäntar, att Gud skall göra, hwad du bedit om.

1337. Ja, säger du, men jag lider af en serskild swår, ihärdig syndafrestelse, som synes alldeles wilja fördränka mig. Jag bjuder till att hålla mig till Jesus, jag beder: "Tag mig helt, Herre Jesu, du wet, att ingenting är för mitt hjerta så wigtigt som att höra dig till och tjena dig". Men ändå öfwerrumplar frestelsen mig och jag faller. Jag wet ej, hwad jag gör. Det ser ut, som wore jag endast en träl åt synden. Jag besluter ofta att hålla det så, och jag will bli frigjord. Jag flyr som en syndaträl till Jesus, att han må hjelpa mig. Men ändå blir jag icke fri. O säg, hwad skall en sådan en som jag göra? Kanske Herren alls icke bryr sig om mig widare? Hans Ande är wiken från mig, och för min själ finnes icke widare någon hjelp hos Gud? — Ack du qwidande själ, gif dig icke öfwer. Ehwad som än må hända — äfwen det allra rysligaste — blif hos Jesus. Han skall icke stöta dig bort. Den som kommer till mig, honom kastar jag icke ut, säger han sjelf. Han får icke göra det. Ty Fadren har gifwit honom det embetet att frälsa syndare, werkliga syndare, som ingen annan wet råd med. Och han will icke stöta dig bort, ty hans wilja är den samma som Fadrens. Hwad det alltså än må wara för fel, håll dig stadigt till Jesus, och han skall winna seger i dig genom Anden. Himmel och jord skola förgås, men du skall icke förgås. Om han nu handlar underligt med dig, så skall du dock engång få erfara, att han warit trofast. Du är icke ensam. Många hafwa genomlefwat samma erfarenheter som du. Och de ropa till dig: "Fäll icke modet, håll ut, blif hos Jesus, släpp honom icke! Det går. Wi weta det wi af egen erfarenhet." O broder, ännu en liten tid, ännu en dag och det är öfwer. Jesu Kristi Guds Sons blod renar från alla synder (1 Joh. 1: 7), och den som i dig begynt det goda werket, han skall ock fullborda det intill Jesu Kristi dag (Fil. 1: 6).

1338. Fridens Gud sjelf helge eder till hela eder warelse, och hela eder ande, själ och kropp warde behållen ostrafflig wid wår Herres Jesu Kristi tillkommelse. Så talar apostelen i 1 Thess. 5: 23. Icke du utan **fridens Gud sjelf** är det, som skall helga dig, och han skall göra det genom sin Ande. Wänta det derför alldeles bestämdt af honom. Tänk icke, att det är owißt, utan wet, att det är **alldeles säkert.** Ja, han skall förwisso göra det, och du skall i ewighet prisa honom derför. Men om denna sak hafwa wi widlyftgare talat i andra delen § 44 följ.

1339. Wi gå widare. **Likasom Jesus under sitt kötts dagar underwisade sina lärjungar, så gör ock Anden nu.** Detta hör till Jesu werk och hör derför äfwen till Andens werk, emedan Anden kommer i Jesu namn. Derför säger Jesus till sina lärjungar: När sanningens Ande kommer, så skall han wägleda eder i hela sanningen; ty han skall icke tala af sig sjelf, utan allt hwad han hör, det skall han tala (Joh. 16: 13). Den helige Ande kallas der sanningens Ande, emedan han såsom Guds och Kristi Ande är den ande, som leder menniskan i den guddomliga, frälsande sanningen. Motsatsen deremot är willfarelsens ande (1 Joh. 4: 6) d. w. s. den ande, som för menniskan wilse. Och sanningens Ande skall wägleda lärjungarne i hela sanningen, säger Herren. Lärjungarne woro redan i sanningen, och den helige Ande skulle wägleda dem inom hela sanningens område, så att de lärde fullständigt känna henne. På grund af detta kunde Herren säga till sina apostlar: Den som hör eder, han hör mig, och den som föraktar eder, han föraktar mig (Luk. 10: 16). På samma grund kunde apostelen Paulus försäkra, att det ord, som han förkunnade, i sanning war Guds ord (1 Thess. 2: 13), och det så wißt, att han wågade säga, att om någon förkunnade ett annat evangelium, så wore han förbannad (Gal. 1: 8).

1340. Men frälsarens ord gälla ock till en del Guds barn i allmänhet. Den helige Ande skulle icke leda endast apostlarne, utan han skall leda alla Guds barn i sanningen. Wisserligen wisar erfarenheten, att Guds barn ännu i många stycken fara wilse. Deraf komma de många wexlande åsigter, som finnas ibland dem. Men så till wida skall alltid Anden leda dem alla i sanningen, att **de icke skola taga miste om wägen till lifwet.** David säger: Herren är god och rättfärdig, derför underwisar han syndare om wägen (Ps. 25: 8). Han gör det icke för någon **wår** förtjenst eller rättfärdighets skull utan för sin godhets och rättfärdighets skull. En fader är alltid angelägen, att hans barn skola få den underwisning, som är nödwändig för deras bästa. Han kan ock för den skull underkasta sig stora uppoffringar och försakelser. Barnens wäl är för fadershjertat allt. Men kan en jordisk fader, som dock är en syndig menniska, wara sådan, så skall förwisso Gud, den himmelske Fadren, icke försumma att underwisa och med sina ögon leda sina barn genom Anden på den rätta wägen. Öfwerlemna dig åt hans ledning, och du skall icke behöfwa wara rädd.

1341. När man ser på de många olika läromeningar, som äro rådande, så kan man stundom wara färdig att förtwifla om san-

ningen. Icke är det heller underligt, att det enfaldiga folket, som hör så många röster ropa åt alla håll, känner sig willrådigt, ja att många blifwa grufligt ängsliga. Men det är icke i werkligheten så förtwifladt, som det i början ser ut. Wißt skola många bortföras såsom agnar för wädret, men det är sådana, som synas sig sjelfwa wara wisa. Men alla de som i känslan af sin egen okunnighet enfaldigt och ödmjukt hålla sig till Herren, dem skall han genom sin Ande underwisa och leda, så att de skola wäl komma igenom alla faror och irrgångar fram till hemmet. Hans löfte kan ej rubbas. Jag will underwisa dig och lära dig wägen, den du wandra skall, jag will råda dig och waka öfwer dig (Ps. 32: 8). Och hwad de i det eller det stycket icke rätt förstå, det skall nog blifwa bra, när de komma hem. Gud ser till **hjertat.**

1342. Man behöfwer icke stor lärdom eller snille för att finna wägen. Herren leder genom sin Ande de elända rätt, säger David (Ps. 25: 7). Han leder dem in på den rätta wägen för sitt namns skull (Ps. 23: 3). Han leder dem icke wilse. Han tröttnar icke att leda dem. Det är hans ständiga göromål. När man skall underwisa barn, så får man hafwa stort tålamod och nöja sig med, att det går sakta. Jesus har ock haft och behöft hafwa stort tålamod med sina lärjungar. De woro behäftade med många besynnerliga föreställningar, som han icke på en gång kunde taga ur dem. Men han tröttnade icke. Han stötte dem icke bort för deras okunnighets skull. Han underwisade och ledde dem. Alltid hittade de wägen. Och han är den samme igår, idag och deßlikes i all ewighet.

1343. Å andra sidan hjelper ingen lärdom, intet snille eller skarpsinnighet till att lära känna Gud och wägen till Gud, om Anden icke underwisar menniskan. Öfwerstepresterna och skriftlärarena hafwa nog warit skarpsinniga och lärda män. Men omöjligt war det för dem att finna sanningen. Inga stötte sig på Jesus och hans evangelium så häftigt som de. Ännu i dag gifwes det en stor skara lärda män, som studerat teologi och mena sig wara de enfaldigas lärare, men som wandra i så tjockt andligt mörker, att de tycka, att willfarelse är å färde, så snart någon börjar på allwar tro på Jesus. Man kan wid åsynen af detta icke underlåta att tänka på Herrens ord: Jag skall göra om intet de wisas wishet, och jag skall förkasta de förståndigas förstånd. Paulus anför deßa ord i 1 Kor. 1: 19 och utbrister derefter: Hwar är någon wis, hwar är någon skriftlärd, hwar är någon af denna werldens klyftiga (egentligen: **disputerare**)? Har icke Gud gjort denna werldens wishet till dårskap? (v. 20.)

Det i werlden dåraktiga har Gud utwalt, på det han skulle komma de wisa på skam (v. 27). Summa: det blir, som Herren har sagt: Gud har fördolt himmelrikets hemligheter för de wisa och kloka men uppenbarat dem för de fåkunniga (Matth. 11: 25). Ingen är så lärd och wis, att han kan hitta wägen utan Andens underwisning. Ingen är så fåkunnig, att icke Anden skall wisa och leda honom rätt, om han bara will låta sig underwisas. Ingen är omöjlig. Allt kommer an på, att hjertat enfaldigt håller sig wid Jesus. Du, som känner dig okunnig, håll dig enfaldigt äfwen du till honom och war icke rädd. Hans löfte skall icke swika.

1344. Om Andens underwisning säger Jesus: **Han skall lära eder allt och påminna eder allt, hwad jag har sagt eder** (Joh. 14: 26). Sådant som Herren icke hade kunnat säga dem, emedan de ännu icke kunde bära det, skulle Anden lära dem (Joh. 16: 12). Och så, hwad Jesus hade talat till dem, skulle han påminna dem. Om denna senare sak säger Herren i Joh. 15: 26: **När hjelparen kommer, som jag skall sända eder från Fadren, sanningens Ande, som går ut från Fadren, han skall wittna om mig.** Och åter i Joh. 16: 13: **Han skall icke tala af sig sjelf utan allt, hwad han hör,** det skall han tala. Och åter i Joh. 16: 14: **Han skall förherrliga mig, ty af mitt hjerta skall han taga och förkunna eder.** Detta innehåller wigtiga lärdomar. Ty först och främst säger det oß, att all sådan lära, som är i strid emot Jesu ord, icke är af Anden. De som föra sådan lära, må berömma sig af Anden, så mycket de wilja, det hjelper icke. Det gifwes ock en willans ande, som gifwer sig ut för att wara sanningens Ande. Och willans ande utmärkes deraf, att den lärer i strid mot Jesu ord. I alla tider hafwa sådana willoandar uppstått. Och när man mot dem wisat på **Jesu ord,** så hafwa de alltid åberopat sig på **Anden.** Men fly du sådana. Och om de än se brinnande ut, så fly dem. Pröfwen andarna, om de äro af Gud, säger apostelen (1 Joh. 4: 1), och pröfwostenen är Jesu ord. Om det än ser ut, som om Gud wore med dem och wälsignade dem, så blif du i alla fall wid Jesu **ord.**

1345. För det andra lära oß deßa ord, att Anden i sin underwisning **wittnar om Jesus och förherrligar Jesus.** Den ande, som icke gör det, är således icke Guds Ande. Jesus är **sanningen** (Joh. 14: 6), Anden är **sanningens** Ande, derför är det Andens embete att göra Jesus herrlig och stor för hjertat. Sanningens Ande är det, som målar Jesus, såsom den der är kommen af Gud för att frälsa syndare och föra dem hem till Gud. Willans ande

är det, som målar Jesus så, som wore han kommen för att blidka Gud och wara syndare en skärm emot Gud. Sanningens Ande är det, som bjuder syndare utan undantag, äfwen de förskräckligaste, till Jesus, innan de ännu förmått göra sig rena från någon fläck eller skrynkla. Willans ande är det, som skrämmer syndare för att tro på Jesus "för snart" och "för lätt". Sanningens Ande är det, som bjuder syndare att komma alldeles utan penningar och för intet. Willans ande är det, som omkring nådestolen uppreser stängsel af allehanda wilkor, som först måste uppfyllas, innan syndaren får tro. Sanningens Ande är det, som stadigt håller den troende själen wid Jesu kors, och som söker upp henne och för henne tillbaka dit, om hon kommit wilse. Willans ande är det, som skrämmer henne derifrån för hennes stora owärdighets skull. Sanningens Ande är det, som helar de kranka, förbinder de sargade, stärker de swaga, samt håller modet uppe hos förbråkade rör och rykande wekar. Willans ande är det, som stöter bort och trycker ned de elända o. s. w. Korteligen: Sanningens Ande är det, som framhåller Jesus såsom en stor, allsmäktig, fullkomlig frälsare, som kan ewinnerligen frälsa alla dem, som genom honom komma till Gud. O Herre Jesu, gif oß din Ande, att han må tukta, helga, underwisa och leda oß. Du ser, att wi kunna ingenting taga, men gif du efter ditt eget löfte. Amen.

Sextioandra Betraktelsen.

1346. **Det skall warda en enda hjord, en enda herde** (Joh. 10: 16). Dessa ord wisa, att Jesus wille till ett sammanfoga alla dem, som "hörde hans röst" och genom tron woro hans. Och han säger, att det **skall** warda en enda hjord, såsom det är en enda herde. Gud ware lof, det **skall** en gång komma dertill. Huru sönderslitet och obotligt det närwarande tillståndet än må se ut, det **skall** en dag — det **skall** — det **skall** blifwa en enda hjord.

1347. Och detta skall Herren göra sjelf. Han säger på samma ställe: **Jag skall föra dem**, jag skall taga ledningen öfwer dem, och så skola de blifwa en enda hjord. Der Herren får leda fåren, der leder han dem **tillsammans**, der andra leda, der leda de dem **åtskils**. Men Herrens ledning sker **genom Anden**, som Fadren sänder i hans namn. Till det som wi uti föregående betraktelse sagt om Andens

werk, tillägga wi derför här ytterligare: **Såsom Jesus tog sina lärjungar ut ur werlden och samlade dem till ett omkring sig, så är det ock Andens embetes werk att i alla tider göra det samma med de troende.** Anden är den, genom hwilken Kristus sjelf allt jemt fullföljer sin frälsarewerksamhet. Kristus gör nu genom Anden det samma, som han gjorde personligen, innan han lemnade werlden och gick till Fadren. Och han säger om de troendes uttagande ur werlden: Jag har **utwalt** eder ur werlden (Joh. 15: 19). Och apostelen säger derom: Han har gifwit sig sjelf ut för oß, på det han skulle återlösa oß från all orättfärdighet och rena åt sig **ett egendomsfolk,** som beflitar sig om goda gerningar (Tit. 2: 14). Men om deras sammanförande till ett säger han i det språk, hwarmed wi börjat denna betraktelse: Äfwen andra får har jag, som icke äro af detta fårahus, äfwen dem måste jag föra, och de skola höra min röst, och det skall warda **en enda hjord, en enda herde.**

1348. Denna ena och enda hjord är den kristna församlingen, Guds hus, Herrens kropp, Herrens brud, Herrens ögonsten. Det ord i nya testamentets grundtext, som i wåra biblar öfwersättes med **församlingen,** betyder egentligen **utkallelsen** eller de utkallade. Det begagnas för att beteckna en samlad menighet eller folkhop i allmänhet. I denna betydelse står det i Apg. 19: 32, 40, der det talas om en folkskockning och ett upplopp, som guldsmeden Demetrius ställde till mot Paulus i Efesus. I samma betydelse anwändes det äfwen om den hos Romarena wanliga borgerliga folksamlingen, der allmänna angelägenheter afgjordes (Apg. 19: 39). Uttrycket **Herrens församling** förekommer redan i gamla testamentet och säges der om Israels folks församling såsom tillhörande Gud (se t. ex. 5 Mos. 23: 1 följ.). I samma betydelse talar äfwen Stefanus om församlingen i öknen (Apg. 7: 38).

1349. I kristlig mening brukas ordet "församlingen" om **samfundet af de troende** antingen i det stora hela eller på en wiß plats. I den widsträcktare bemärkelsen står det t. ex. i Ef. 1: 22: Gud lade allting under hans fötter och gaf honom till ett hufwud öfwer allting **åt församlingen.** Ef. 3: 10: På det att nu för furstadömena och wäldigheterna i det himmelska Guds mångfaldiga wishet skulle **genom församlingen** blifwa kungjord. Ef. 3: 21: Honom ware äran i **församlingen** genom Kristus Jesus till alla tidsåldrar ifrån ewighet till ewighet. Amen. Ef. 5: 23—25: Ty mannen är hustruns hufwud, såsom ock Kristus är **församlingens** hufwud; han är sin kropps frälsare; dock, såsom **församlingen** är Kristus un-

derdånig, så ware ock hustrurna i allt sina män underdåniga. I män, älsten edra hustrur, såsom ock Kristus älskade **församlingen** och utgaf sig sjelf för henne. Ef. 5: 27: På det han skulle åt sig sjelf framställa **församlingen** herrlig, icke hafwande någon fläck eller skrynka eller något sådant, utan att hon skulle wara helig och oförwitlig. Ef. 5: 29: Ty aldrig har någon hatat sitt eget kött, utan han närer och omhuldar det, såsom ock Kristus **församlingen**. Ef. 5: 32: Denna hemlighet är stor; jag talar nämligen om Kristus och **församlingen**. Kol. 1: 18: Och han är hufwudet för kroppen, **för församlingen**, han som är begynnelsen, förstfödd från de döda, på det han i allt skall wara den förste. Kol. 1: 24: Nu gläder jag mig i mina lidanden för eder och uppfyller, hwad som fattas i Kristi wedermödor, i mitt kött för hans kropp, **hwilken är församlingen**. 1 Tim. 3: 15: Men om jag dröjer, på det du må weta, huru man bör förhålla sig i Guds hus, som är lefwande **Guds församling**. På intet af dessa ställen talas om någon serskild lokalförsamling*). Utan apostelen tänker sig alla troende på jorden såsom en enda kropp och en enda ande, ett enda samfund, hwars hufwud och herre Kristus är. Rätteligen säger derför den apostoliska trosbekännelsen: Jag tror på en helig, allmännelig kyrka: de heligas samfund.

1350. Att ordet "församlingen" mycket ofta brukas för att uttrycka samfundet af de troende på en wiß serskild plats, ja i ett wißt serskildt hus, det är alla bekant. Sålunda heter det: Församlingen i Korint, i Antiochia, i Efesus, församligen i Aqwilas hus (Rom. 16: 5) o. s. w., församlingarne i Judeen, i Galileen o. s. w. Några kyrkosamfund i nu wanlig bemärkelse wet bibeln icke af.

1351. Församlingen är alltså till sitt wäsen **samfundet af de troende**, icke sammanblandningen af de troende och ogudaktiga, än mindre ett samfund af ogudaktiga. Om ock i de troendes samfund inblanda sig skrymtare, hwilka till följd af den mensliga kortsyntheten icke kunna med säkerhet urskiljas, så förändrar detta dock icke samfundets **karakter** af att wara en de troendes församling. Så

---

*) När man stundom påstått, att Paulus på dessa ställen talar om församlingen i kollektiv bemärkelse, likbetydande med sammanfattningen af församlingarne (= lokalförsamlingarne), så är det en i ett wißt teologiskt intresse gjord uppfinning. En troende, som icke hörde till en serskild lokalförsamling, skulle då icke höra till Kristi kropp eller Kristi brud; han skulle icke få räkna sig med till dem, hwilkas hufwud Kristus är; han skulle icke få räkna Kristus såsom sin brudgum o. s. w.!

upphör t. ex. en nykterhetsförening icke att wara detta, derför att uti densamma insmyger sig någon, som i hemlighet super. Men om föreningen gör det till sin uppgift att till ett förena nyktra och supare, då har hon med detsamma upphört att wara en nykterhetsförening. Sammalunda: om ett kristet samfund utwidgar sig till att wara en förening af både troende och ogudaktiga, då har hon uppgifwit sin karakter att wara en Guds församling. Och om det ändå gör anspråk på att wara en Guds församling, är detta att betrakta så, som när en affatt kyrkoherde fortfarande gör anspråk på att kallas kyrkoherde.

1352. Men lika stridande mot församlingens wäsen som det är att i densamma förena troende och uppenbart ogudaktiga, lika stridande deremot är det att söndra församlingen i en mängd olika samfund, som ställa sig mer eller mindre fiendtliga mot hwarandra. Detta är ett uppenbart förtrampande af Herrens ord om de troendes enhet. Det war wid Herrens sista sammanwaro med sina lärjungar ingenting, som låg honom så innerligt på hjertat som det, att de troende skulle wara ett. Derom beder han i Joh. 17: Helige Fader, bewara dem i ditt namn, hwilket du har gifwit mig, på det de må wara ett såsom wi (v. 11). Men jag beder icke allenast för dessa utan ock för dem, som genom deras ord tro på mig, att de alla må wara ett, såsom du, Fader, i mig och jag i dig, att ock de må wara i oß, på det att werlden må tro, att du har utsändt mig (v. 21). Och jag har gifwit dem den herrlighet, som du har gifwit mig, på det att de må wara ett, såsom wi äro ett (v. 22), jag i dem och du i mig, att de må wara fullkomnade till ett, på det att werlden må förstå, att du har utsändt mig och har älskat dem, såsom du har älskat mig (v. 23).

1353. Öfwer dessa ord hafwa wi förut talat i § 1292 följ. Må wi akta på deras innehåll. Att de troende göra, hwad de kunna, för att i yttre måtto ordna församlingen så mycket som möjligt efter mönstret af de apostoliska församlingarna, det kan wara godt och wäl, men om **det wäsentliga** fattas, **de troendes enhet,** då äro dessa yttre anordningar ett ömkligt spegelfäkteri. Nu säger man wisserligen ofta, att Herren med sina ord om enheten menar **en inre enhet,** och sedan tröstar man sig så här: "Gud ware lof! I tron på Kristus äro wi nog ett, ty wi äro alla förenade i Kristus, fastän wi i yttre måtto icke kunna wara ens utan äro söndrade i en mängd olika samfund." Men den tröften duger till ingenting annat än att bedraga. Låtom oß icke förföras af willans ande! Må wi

heldre öppet erkänna och inför Gud begråta det werkliga tillståndet! Tänk dig ett äktenskap, der man och hustru icke kunde bo i samma hus, utan måste hafwa hwar sin wåning, hwar sin hushållning, ja än mer: der de gjorde allt för att draga barnen från hwarandra, så att hustrun sökte draga dem från mannen och mannen från hustrun. Tänk dig nu widare, att dessa makar tröstade sig så här och sade: "Genom äktenskapet äro wi, Gud ware lof, ett inför Gud, fastän wi icke kunna wara ens inför werlden" — skulle man icke finna sådant ömkligt? Och tänk ännu mer, om de sade: "Wi hafwa det mycket bättre så här, än om wi bodde tillsammans och lefde i beständigt kif inbördes. När wi bo åtskils, kunna wi fröjda oß inför Gud i den inbillningen, att wi i grunden älska hwarandra. Och när wi mötas på gatan ibland, kunna wi wänligt hälsa på hwarandra och taga hwarandra i hand, ja stundom i famn"! Skulle man icke känna det **förfärligt** att höra sådant tal? Wi säga om igen: må Gud öppna wåra ögon till att se, huru det werkligen står till.

1354. Man talar om statskyrkorna och klandrar dem derför, att de i sig wilja förena både troende och uppenbart ogudaktiga. De **kunna** icke wara Guds församling, säger man, och deri säger man rätt. Men å andra sidan gifwas samfund, som berömma sig af att wara "Guds församling", men som under tiden icke hafwa rum för alla dem, som rättsinnigt älska Herren Jesus. De äro lika litet någon Guds församling, som statskyrkorna äro det. Det samfund, som från sig utstöter dem, som Herren Jesus upptager, det är endast en mensklig sekt. Tänk så förskräckligt: utstöta dem, som äro ett med Jesus, utstöta dem som äro Guds barn och ögonstenar, utstöta dem som Jesus upptager, samt midt under detta tro sig wara Guds församling och handla Gud till behag! O hwilken blindhet!

1355. I 1 Kor. 1 talar apostelen Paulus om söndringar, som uppstått inom församlingen, i det att somliga sade: "Jag tillhör Paulus", andra: "Jag tillhör Petrus", andra: "Jag tillhör Apollos", andra: "Jag tillhör Kristus" (v. 12). Apostelen kallar detta köttslighet. Då afund och kif och söndringar finnas bland eder, ären I icke då köttsliga och wandren efter menniskosätt? (1 Kor. 3: 3). De kifwade inbördes, alldeles såsom nu de olika partierna göra. De afundades hwarandra, alldeles som nu sker. När de pauliske wunno flere anhängare inom församlingen, då gladdes de och prisade Gud och tyckte, att det war högtidligt att skåda, huru sanningen wann seger. Men då

kände de andra partierna afund. Wunno deremot de petriſte flere anhängare, då gnagde afunden på de pauliſtes hjerta. Men de ſom afundades, de blundade för, att det war afund, ſom gnagde dem, och de inbillade ſig i ſtället, att det war en gudelig ſorg, de erforo, öfwer att ſe, huru de arma ſjälarna fördes wilſe från ſanningen. O, huru måſte icke ſådant hafwa ſmärtat apoſtelen! Och dock woro deſſa olika partier ännu **en** förſamling. Paulus ſlapp upplefwa den ſorgen att ſe förſamlingarna **falla ſönder** i en mängd partiförſamlingar, ſom inbördes ſtredo och motarbetade hwarandra ſamt förſökte draga lärjungarna från hwarandra. Hade han fått ſe ſådant, då hade kanſke hans brinnande hjerta bruſtit.

1356. Man håller ſ. k. alliansmöten för att lära de troende af olika ſamfund att inbördes fördraga hwarandra och ſåſom bröder wara tillſammans. Och detta kan ju wara godt och wäl på ſitt ſätt, om man nämligen har det ſåſom ett förſta ſteg till de troendes **werkliga** förening och Guds förſamlings **werkliga** återſtällelſe. Men har man det ſåſom ett medel att undanſkjuta detta ſenare ſamt inbilla ſig, att det, trots ſamfundsſöndringarna, ändå kan wara bra, då bedrager man ſig dermed på det förſkräckligaſte. Man liknar då en familj, hwars medlemmar icke kunna bo i ſamma rum utan måſte bo i hwar ſitt rum med faſta ſkiljemurar emellan, men tidtals kliſwa upp på höga ſtegar för att öfwer muren ſtaka hand med hwarandra och ſedan inbilla ſig, att det alls icke är ſå farligt med de der murarna. O hwad ſkall Gud ſäga, när han ſer ſådant och tillika ſer, att deſſa arma, förblindade barn tro ſig dermed behaga honom, och det ſå att de t. o. m. ſjunga loſſånger derwid? Broder, du ſom inſer detta, bed för förſamlingen, bed utan återwändo! Ty det ſtår förſkräckligt illa till.

1357. Paulus kallar förſamlingen för **Guds hus** (1 Tim. 3: 15). Detta är en hög äretitel. Det heter i gamla teſtamentet om Jeruſalem, Guds ſtad: Herren bor i Zion (Pſ. 9: 12). I ännu högre mening ſäges det om Guds förſamling, att hon är Guds hus, hwari han bor. Apoſtelen Paulus kallar henne widare för **Guds tempel** (1 Kor. 3: 16). Detta är för Guds förſamling en outſäglig trygghet. Derför kan man på henne tillämpa pſalmiſtens ord: Gud bor derinne, hon wacklar icke; Gud ſkyddar henne hwarje morgon, ſom gryr (Pſ. 46: 6). Också ſade Herren om ſin förſamling: Dödsrikets portar ſkola icke warda henne öfwermäktiga (Matth. 16: 18). Herren framſtäller dödsriket ſåſom en befäſt, fiendtlig borg, ſom förſamlingen anfaller. Och dödsrikets

portar skola icke kunna hålla stånd emot henne. Församlingen anfaller ondskans makter i werlden, och dessa makter resa sig till motwärn. Men intet motstånd hjelper. Hennes wapen äro mäktiga att slå ned alla fästen (2 Kor. 10: 4.) Kejsare och konungar, påfwar och biskopar, lärda och olärda hafwa i olika tider uppbjudit hela sin förmåga för att göra henne om intet. Blod har derwid flutit i strömmar, och fängelser hafwa warit fylda med Guds barn. Men långt ifrån att man sålunda lyckats göra församlingen om intet, har man icke ens kunnat göra henne skada. Efter hwarje förföljelse har hon stått fastare och renare och starkare än förr. Alltjemt hafwa fienderna måst upprepa fariseernas erfarenhet, då dessa, efter alla sina försök att gripa Jesus, fingo se folket i skaror följa Jesus och sjunga: Hosianna, wälsignad han, som kommer i Herrens namn, och som är Israels konung. Fariseerna sade då sins emellan: I sen, att I uträtten alls ingenting; se hela werlden har gått bort efter honom (Joh. 12: 13, 19). Det är icke wärdt att angripa Guds församling. Det är icke heller wärdt att försöka hålla stånd mot henne. Gud bor der inne. Gud skyddar henne hwarje morgon, som gryr. Gud gifwer henne seger. Och han är större än alla.

1358. Men om så är, att församlingen är Guds hus, då är det nödwändigt, att deß medlemmar hålla tillsammans i kärlek. Annars går det med detta hus, såsom Herren säger: Det hus som söndrar sig emot sig sjelf, det kan icke blifwa bestående (Matth. 12: 25). Det är med Guds församling såsom med den enskilde troende. Denne har löfte, att ingen skall kunna rycka honom ur Herrens hand (Joh. 10: 28). Men det hindrar icke, att han sjelf kan gå bort från Herren. Sammalunda skall ingen fiendtlig makt kunna förderfwa Guds församling. Men det hindrar icke, att hon kan förderfwa sig sjelf. Erfarenheten wisar det ock. Tänk på de blomstrande församlingar, som apostelen Paulus grundade i mindre Asien och Macedonien. De utgjorde hans fröjd och hans berömmelses krona (1 Thess. 2: 19; Fil. 4: 1), och huru gick det med dem? De föllo sönder. Och hwad war felet? Icke någon osäkerhet i Guds löfte. Nej, skulden war deras egen. Ingen moder kan wårda sig om sina barn så, som Herren wårdar sig om sin församling. Kunde han säga, att han ofta hade welat församla Jerusalems barn, såsom hönan församlar sina ungar under sina wingar, huru mycket mer skall han icke då breda sina wingar ut öfwer sin församling! Men om församlingen söndrar sig inom sig sjelf, då **måste** den gå under.

1359. Erfarenheten wisar det ock. Otaliga gånger hafwa inom

den i andlig sömn och död försänkta kyrkan wäckelser uppstått. Stora staror hafwa waknat till lif. Allt har sett lofwande ut. Genom den gemensamma tron på Jesus och kärleken till honom hafwa de troende dragits tillsammans och hållits tillsammans. Genom denna enhet hafwa de warit starka och segrande hållit stånd mot alla mörkrets makter. Men så hafwa de börjat strida med hwarandra. Denna strid har slukat större delen af deras andliga kraft. Tillståndet har mer och mer försämrats. Kärleken har kolnat och döden inträdt. I det yttre har det ännu gått en tid af den gamla farten. Men slutligen har allt sjunkit ned som i en graf. **Der djefwulen kan söndra, der skall han till sist segra.** Och der Guds församling mer lyssnar till den rösten, som säger: **Söndren eder!** än till den rösten, som säger: **Waren ens till sinnes!** der är hennes undergång gifwen.

1360. Men hwad dom som skall träffa den, som lånar sig till werktyg åt själafienden till att slita sönder Guds församling, det kan man förstå af 1 Kor. 3: 16 f., der Paulus säger: Weten I icke, att I ären Guds tempel, och att Guds Ande bor i eder? Om någon förderfwar Guds tempel, honom skall Gud förderfwa, ty Guds tempel är heligt. — Han må göra det i huru heliga affigter som helst. Guds dom skall ändock nå honom en gång, så sant som ordet är wisst. O må Guds församling på alla orter wäl besinna det! Broder, hwad du kan göra för att ena Guds barn, det gör, och din lön skall warda stor. Men hwarje ord du talar, hwarje handling du gör, hwarje steg du tager, som kan wara egnadt att söndra Guds barn emot hwarandra, det skall du göra räkenskap för på den ytterSta dagen. Och förfärlig skall den räkenskapen bli.

1361. Paulus kallar församlingen **Kristi kropp** (Ef. 1: 23; 4: 12; 5: 23, 30; Kol. 1: 18, 24; 2: 19). Wi äro en enda kropp i Kristus, säger han, men inbördes äro wi hwarandras lemmar (Röm. 12: 5). I Ef. 4: 4 följ. säger han till de troende: I ären en enda kropp och en enda ande, såsom I ock hafwen blifwit kallade i ett enda eder kallelses hopp, en enda Herre, en enda tro, ett enda dop, en enda Gud och allas Fader. Tänk, hwilka stora ord: Alla äro en enda kropp. En och samma Ande är det, som bor uti dem, nämligen Guds och Kristi Ande. Till en och samma ewiga herrlighet äro de alla kallade. En och samma Herre hafwa de, nämligen Jesus Kristus. Ett och samma dop hafwa de, nämligen dopet till Jesu namn. En och samma Gud hafwa de, och han är allas deras Fader. Och då frågas: kan något förfärligare tänkas, än att dessa

samma så högt benådade lemmar skola inbördes bita och rifwa hwarandra? Jo, det finnes en sak, som är förfärligare, och det är, att de tro, att Herrens ära och troheten mot sanningen fordra, att de skola så göra.

1362. Der är en läropunkt, om hwilken de stanna i olika tankar. Trots uppriktiga bemödanden att förstå Guds ord äfwen i den, kunna de icke komma till samma mening. Herrens bud och bön om kärlek och enhet förstå de deremot alla. Men i stället för att börja öfwa det, som **alla** förstå, och som är wigtigare än allt det andra, lemna de detta å sido för att strida om det andra. Förehåller man dem detta såsom orätt, så säga de till sin ursäkt: "Man måste lyda Gud, man måste böja sig för Guds ord i detta stycke. Och det göra icke wåra motståndare. Derföre måste wi skilja oß från dem. Wår trohet mot Guds ord fordrar det." Men ingen tänker, att det i **första rummet** är wigtigt att lyda Gud i det, som är tydligt för alla, nämligen budet om de troendes enhet. O Herre Gud, himmelske Fader, när skall det blifwa annorlunda? När skola dina barn wakna upp ur den förskräckliga förwillelse, hwari de nu äro fångna? Och du broder, huru är det med dig? Huru gör du?

1363. "Ja, säger någon, wi se nog det bedröfliga i denna söndring. Men det wet Gud, att icke beror den på oß. Ingen skulle hellre än wi önska, att alla troende wore ett. Och wille de gifwa sanningen rätt och sluta sig till oß, så skulle wi snart allesammans wara ett. Men när de det icke göra, så kunna wi icke hjelpa saken." Ja, så tala luteraner, så tala baptister, så tala metodister och alla sekter. Och så står man alltjemt på samma punkt. Det är ingen sann enhet, ingen sann återställelse af Guds församling möjlig, förrän de troende få det in i sina hjertan, att det är Herrens mening, att alla, som rättsinnigt älska honom, skola wara en enda hjord, och **det på den enda grund, att de äro födda af samme himmelske Fader samt äro af Fadren gifna åt honom.** När Herren i Joh. 17 bad om de troendes enhet, då gälde denna bön **alla dem, som Fadren gifwit honom.** Endast der är Guds församling, hwareft rum finnes för alla, som Fadren gifwit åt Sonen, för alla, som äro födda af Gud, för alla, som älska Jesus. Allt annat är sekt och faller under Guds dom, som en gång skall warda uppenbar. Håll derför denna pröfwosten fast: Der det finnes rum för alla, **som tro på Jesus,** der har du **Guds församling,** der det finnes rum endaft för dem, som tro en wiß läroſats, der har du **en sekt.**

1364. Nya testamentet kallar församlingen widare **Kristi brud.** Den som har bruden, han är brudgummen, säger Johannes Döparen (Joh. 3: 29). Äfwen i gamla testamentet liknades förhållandet mellan Gud och hans folk wid ett äktenskap (Es. 54: 5; Os. 2: 18 f.). Apostelen Paulus framställer också Kristus och församlingen under samma bild (Ef. 5: 31 f.). Och i Uppenbarelseboken kallas församlingen för Lammets hustru (kap. 19: 7). Detta är en ännu högre äretitel, än då hon kallas Guds hus eller Kristi kropp. Det finnes på jorden ingenting för en man så dyrbart som hans brud. För henne kan han offra allt. Sammalunda finnes för Kristus ingenting så dyrbart som församlingen. Kristus har älskat församlingen och gifwit sig sjelf ut för henne, på det han skulle helga henne genom ordet, sedan han renat henne genom wattnets bad, på det han skulle för sig framställa församlingen såsom herrlig, icke hafwande fläck eller skrynka eller något sådant, utan att hon skulle wara helig och ostraffelig (Ef. 5: 26 f.).

1365. En rätt brudgums hjerta rör sig helt och hållet omkring bruden, att han må kunna ställa det bra för henne, så att ingenting må fattas henne. När han kan göra henne lycklig, då känner han sig sjelf lycklig. Och är hon än i andras ögon skröplig, så är hon dock i hans ögon herrlig. Den, som rör henne, rör hans ögonsten. Den, som gör henne godt, gör honom godt. Allt hwad hon är, det blir hon genom att wara hans. Är han rik, så blir hon rik; är han grefwe, så blir hon grefwinna; är han prins, så blir hon prinsessa; är han kung, så blir hon drottning o. s. w. Och så går det äfwen här. Kristi brud skall sitta med honom på hans tron, hon skall regera med honom, salig och herrlig, såsom han sjelf är. Det är ett fast ord, säger Paulus, lida wi med, så skola wi med regera, dö wi med, så skola wi med lefwa (2 Tim 2: 11 f.). Och åter: Om wi lida med, så skola wi med förherrligas (Rom. 8: 17). **Här** är bruden, hwad Kristus war här; **der** blir bruden, hwad Kristus är der. Den som winner, honom skall jag låta sitta med mig på min tron, säger Herren (Uppb. 3: 21).

1366. I 1 Kor 3: 21 f. säger Paulus om församlingen: Allt är det edert, det må nu wara Paulus eller Apollos eller Kefas eller werld eller lif eller död eller det, som nu är, eller det, som skall komma, allt är edert, men I ären Kristi, och Kristus är Guds. **Paulus, Apollos** och **Petrus** — de woro af Herren gifna åt församlingen till hennes underwisning och uppbyggelse. De tillhörde alltså henne. **Werlden** tillhör också församlingen. När Kristus kom-

mer igen och upprättar sitt rike, då skall församlingen med honom regera öfwer allt. Nu är hon trängd i werlden, men då skall hon ärfwa jorden (Matth. 5: 5) och regera med Kristus. Se här en bild. När Kristian tyrann rådde öfwer Swerige, då war Gustaf Wasa trängd och plågad på alla sidor, då måste han fly från ort till ort och wara i ständig dödsfara. Tyrannen hade swurit hans död och lät söka honom öfwer allt. Men Gud bewarade honom, och när tiden war inne, upphöjde han honom och satte honom såsom konung på Sweriges tron. Swerige war genom Guds bestämmelse hans, och han skulle en gång råda öfwer detsamma. På samma sätt skall det gå med församlingen. Nu trängd och plågad i werlden är hon dock werldens arfwinge (Rom. 4: 13 f.), och det är blott en tidsfråga, när hon skall blifwa rådande öfwer henne. Ty hon är Kristi brud, och Gud har lagt allting under hans fötter.

1367. **Lif och död** tillhöra också församlingen. Lif och död äro af Gud bestämda att likasom allt annat samwerka till församlingens bästa, till hennes förherrligande. Lefwa wi, så lefwa wi för Herren, dö wi, så dö wi för Herren; antingen wi nu lefwa eller dö, så tillhöra wi Herren (Rom. 14: 8). Och apostelen utropar: För mig är lifwet Kristus och döden en winning (Fil. 1: 21). **Det, som nu är, och det, som skall komma,** tillhör också församlingen. Alla närwarande ting, af hwad beskaffenhet de wara må, och alla tillkommande ting, af hwad beskaffenhet de wara må, ljufwa eller bittra, glada eller sorgliga, ära eller wanära, rikedom eller fattigdom, upphöjelse eller förnedring — allt är af Gud gifwet församlingen till godo, allt måste tjena henne såsom hennes tillhörighet. **Men församlingen tillhör Kristus, och Kristus tillhör Gud.** Såsom Kristus är församlingens hufwud (Ef. 1: 22, 5: 23), så är Gud Kristi hufwud (1 Kor. 11: 3). Det är Gud, som födt honom, Gud, som sändt honom, Gud, som gifwit honom makt icke blott öfwer allt kött utan öfwer allting i himmelen och på jorden. Det är Gud, som uppwäckt honom, Gud, som upphöjt honom, Gud, som gifwit honom ett namn, som är öfwer alla namn. Det är Gud, som gjort honom till en Herre och Kristus. Till Gud skall han ock en gång öfwerlemna makten och riket och sjelf blifwa Gud underlagd, och Gud skall wara allt i alla (1 Kor. 15: 24, 28). Och nu: allt är det edert, och I ären Kristi, och Kristus är Guds, säger apostelen. Kan du tänka dig större herrlighet än detta?

1368. Och i hwad affigt säger apostelen detta? Jo, **i affigt att återställa den inom församlingen i Korint rubbade enheten**

samt dämpa partisinnet, såsom han sjelf uttryckligen säger. Aldrig kan detta eländiga partisinne och deraf följande käbbel framstå mer owärdigt och lumpet och lågt än då, när det sammanställes med den öfwerswinneliga nåds herrlighet, som tillkommer församlingen såsom Kristi brud. O bröder i Herren, låtom oß bedja Gud, ifrigt bedja Gud om nåd att besinna denna sak. Och låtom oß sedan i ord och handling wittna om församlingens enhet emot den söndring, som nu är rådande, och som gör, att det ser ut, som hade de troende mer bestyr med att stöta, såra och hindra hwarandra, än med att hjelpa och tjena hwarandra.

1369. Huru wigtig denna de troendes enhet warit för apostelen Paulus, det kan man ock se af hans ord i afskedet till församlingsföreståndarena i Efesus, då han säger: Hafwen akt på eder sjelfwa och på hela hjorden, i hwilken den helige Ande har satt eder till biskopar att wara herdar för Herrens församling, som han har förwärfwat åt sig genom sitt eget blod (Apg. 20: 28). Märk dessa ord: Herren har förwärfwat församlingen genom sitt eget blod. O huru dyrt är hon icke köpt! Och hwilken förskräcklig synd måste det då icke wara att slita sönder henne! Men apostelen fortfar: Jag wet, att efter min bortgång skola swåra wargar komma in bland eder, hwilka icke skona hjorden (v. 29). Med de swåra wargarna menar han falska lärare, som komma för att slita sönder församlingen. De må nu göra det under huru stort andligt sken som helst, det hjelper icke. Paulus betraktar dem såsom wargar, om ock klädda i fårakläder. Och det är lätt att föreställa sig, huru hans hjerta måste hafwa blödt wid tanken på, att sådana wargar en dag skulle tränga in i den dyrköpta hjorden för att slita sönder henne.

1370. Om dessa wargar säger han i Rom. 16: 17 följande: Men jag förmanar eder, bröder, att hafwa akt (att hålla öga) på dem, som åstadkomma söndringarna och anstötarne emot den lära, som I hafwen lärt, och wiken från dem. Ty sådana äro icke trälar åt Kristus (fastän de så föregifwa) utan åt sin egen buk (deras egentliga affigt är egen winning), och genom det wänliga talet (som de wanligen föra i munnen) och wälsignelse, (som deras mun öfwerflödar af) bedraga de de menlösas hjertan (som icke ana något ondt utan tro, att det wänliga och af wälsignande öfwerflödande talet är ett bewis på, att de äro sanna Guds män, fulla af Guds wälsignelse). — Apostelens ord kunna synas hårda, men hans omdöme om dem war grundadt på lång och bitter erfarenhet. Att sönderslita Guds församling är alltid djefwulens werk, äfwen om det

fter under det aldra heligaste sten. Gud, Gud hjelp ditt folk! Jesus, uppehåll och sammanhåll din församling, att hon icke må warda alldeles uppslukad af djefwulen!

Sextiotredje Betraktelsen.

1371. **Han har gifwit somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister och somliga till herdar och lärare, för de heligas fullkomnande, till embetets werk, till Kristi kropps uppbyggelse** (Ef. 4: 11 f.) När församlingen är Kristi kropp och Kristi brud, så säger det sig sjelft, att Herren skall göra allt för hennes bästa. Det heter om Guds förhållande till Jerusalem: Lik foglar som flaxa öfwer sitt bo, så skall Herren Zebaoth beskydda Jerusalem, beskydda och wärda, skona och frälsa (Es. 31: 5). Och det samma kan man med fullkomlig sanning tillämpa på Herrens förhållande till sin församling. Hennes bewarande, hennes utwidgande, hennes befästande, hennes fullkomnande är målet för hela hans närwarande werksamhet genom Anden.

1372. Äfwen det språk, som börjar wår betraktelse, talar derom. Paulus nämner der gåfwor, som Herren gifwit församlingen, och ändamålet med dessa gåfwor är **de heligas fullkomnande, Kristi kropps uppbyggelse,** d. w. s. församlingens utweckling, till deß de heliga äro **fullkomnade, sådana som de böra wara.** De äro det icke ännu, men de skola warda det en gång. Om samma sak säger apostelen i Ef. 5: 25 f.: Kristus har älskat församlingen och gifwit sig sjelf ut för henne, **på det han skulle helga henne genom ordet, sedan han renat henne i wattnets bad.** Märk dessa ord: Han har twagit henne ren i wattnets bad, och nu är det hans göromål att helga henne genom ordet. Hwad församlingen nu är, **det är en begynnelse till, hwad hon skall warda.** Hon behöfwer utwecklas och wäxa till. Och såsom begynnelsen är Herrens werk, så är ock fortsättningen och fullkomnandet hans werk. Den som har begynt ett godt werk i eder, han skall fullborda det intill Jesu Kristi dag (Fil. 1: 6). Han lemnar icke sitt werk att utweckla sig på egen hand, utan **han är sjelf** den, som fullkomnar det. Utan detta skulle Guds församling wara till spillo gifwen. Men nu kan hon wara trygg.

1373. **Herren har gifwit,** heter det i wårt språk*). Det är

*) I wår gällande bibelöfwersättning står det: **Herren har satt,** men denna öfwersättning är oriktig.

en gåfwa af Herren till församlingen, som Paulus talar om, något som hon icke kan taga sig sjelf, och som icke heller någon annan kan gifwa henne. Och denna gåfwa är apostlar, profeter, evangelister, herdar och lärare. Med **apostlar** menar Paulus sig sjelf och de tolf*). Apostlarna woro af Herren serskildt utkorade till att bära evangelium till alla folk. De stå såsom evangelii förkunnare framför alla andra. Derför heter det ock i 1 Kor. 12: 28: Gud har satt i församlingen **först** apostlar. Deras ord är i högsta mening Guds ord (1 Thess. 2: 13), som det för oss gäller att lyda (Luk. 10: 16). När Herren bad för sin församling, sade han: Icke beder jag allenast för dessa (nämligen apostlarna) **utan för alla dem, som genom deras ord tro på mig** (Joh. 17: 20). Han ser för sina ögon alla troende, och han ser, att de blifwit troende genom apostlarnas ord. Någon tro på sidan om apostlarnas ord tänker han sig icke. Och så afgörande wigt är apostlarnas predikan, att Paulus i Gal. 1: 8 säger: Om ock wi eller en ängel af himmelen annorlunda predikade evangelium för eder, än wi hafwa predikat för eder, han ware förbannad. Det heter derföre om församlingen, att hon är byggd på profeternas och apostlarnas grund (Ef. 2: 20). Och till Petrus säger Herren: Du är Petrus, och på denna klippa skall jag bygga min församling (Matth. 16: 18).

1374. Men Paulus säger widare: **Han har gifwit somliga såsom profeter.** Näst apostlar komma profeter. Derför säger han ock i 1 Kor. 12: 28: Gud har satt i församlingen **först** apostlar, **för det andra** profeter. Öfwer allt hwarest profeter nämnas, skiljas de från andra lärare. Med profeter menades sådana, som förutsade tillkommande ting eller talade på grund af omedelbar guddomlig uppenbarelse. Att denna gåfwa fans i den äldsta kristna församlingen, kan man se af Apg. 11: 27 f., der det berättas, att till Antiokia kommo profeter från Jerusalem, bland hwilka en, wid namn Agabus, förutsade en stundande hungersnöd. Denne Agabus omtalas sedan i Apg. 21: 10, der han förutsäger Pauli lidande i Jerusalem. Profetians gåfwa gafs äfwen åt qwinnor (Apg. 2: 17, 21: 9).

1375. Apostelen säger widare: **Han har gifwit somliga såsom**

---

*) Att antaga, att han derjemte menat äfwen några andra såsom t. ex. Timoteus, Barnabas och Jakob, Herrens broder, hwilka ock i nya testamentet kallas apostlar (se 1 Thess. 2: 6, Apg. 14: 4, 14, Gal. 1: 19), det blir alltid ett osäkert antagande.

evangelister. Med evangelister menas kringwandrande evangelii predikanter, eller hwad wi kalla missionärer. De woro, så att säga, apostlarnas biträden. Deras werksamhet war såsom apostlarnas och profeternas icke inskränkt till en wiß församling. De foro från ort till ort. Men de woro underordnade apostlarna och profeterna. I 1 Kor. 12: 28 nämnas de icke.

1376. Widare säger apostelen: **Han har gifwit somliga såsom herdar och lärare.** Derom säger han i 1 Kor. 12: 28: Gud har satt i församlingen för det tredje lärare. Med orden: **herdar och lärare** kan apostelen mena **samma** personer, nämligen församlingsföreståndare eller äldsta. En församlingsföreståndare skulle nämligen enligt 1 Tim. 3: 2 wara sicklig att underwisa. Han kunde alltså kallas både herde och lärare. Dock är möjligt, att apostelen med herdar och lärare menar **olika** personer, nämligen församlingsföreståndare och andra lärare. Ty lärare kunde man wara utan att wara församlingsföreståndare (1 Kor. 14: 26, Rom. 12: 7). Sannolikt är emellertid, att han med begge uttrycken menar församlingsföreståndare. Dessa kallas **herdar och biskopar** med afseende på deras embete att föda och wårda församlingen; de kallas **lärare** med afseende på deras lärarewerksamhet i församlingen, samt **äldsta** med afseende på deras wärdighet.

1377. När apostelen Paulus tog afsked af församlingsföreståndarena i Efesus, sade han bland annat: Hafwen akt på eder sjelfwa och på hela hjorden, i hwilken den helige Anden har satt eder till biskopar att wara herdar för Herrens församling, som han har förwärfwat åt sig genom sitt eget blod (Apg. 20: 28). Dessa ord framställa med synnerlig klarhet rätta lärares ställning. Den helige Ande har satt dem till biskopar. Det är icke församlingen, som skaffat sig dem, utan det är Herren, som genom Anden gifwit dem åt församlingen. Och Herren har satt dem till att wara herdar d. w. s. till att föda och wårda församlingen, såsom en herde föder och wårdar sin hjord. Dertill hör att predika evangelium för de fattiga, att uppsöka de borttappade, hemta igen de förstingrade, förbinda de sargade, trösta de klenmodiga, uppmuntra och stärka de swaga, förmana och tillrättawisa de osediga. Huru apostelen sjelf hade gått till wäga i Efesus, derom säger han: Kommen ihåg, att jag i tre års tid icke har upphört under tårar tillrättawisa hwar och en ersttildt (Apg. 20: 21). Herdeembetet är ett öfwermåttan högt och answarsfullt embete. Det har ock en outsägligt herrlig lön, der det troget förwaltas. De, som hafwa underwisat många till rättfärdighet, skola

lysa såsom stjernor i ewigheters ewighet (Dan. 12: 3). Men we alla falsta herdar. Herrens dom öfwer dem skall warda förfärlig. Den åt hwilken mycket är gifwet, af honom skall warda mycket utkrafdt.

1378. I Luk. 12: 41 följ. förekomma härom några högst allwarliga ord. Herren hade talat om waksamhet, och Petrus frågade: Herre, är det till oß du säger denna liknelse eller ock till alla? Med anledning deraf tillämpade Herren, hwad han sagt, serstildt på apostlarna, och hans ord ega sin tillämpning på alla församlingslärare. Han sade: Hwem är nu den trogne och kloke förwaltaren, som hans herre skall sätta öfwer sitt husfolk till att i rätt tid gifwa dem den bestämda kosten? Salig den tjenare, som hans herre finner så görande, när han kommer! Sannerligen säger jag eder: Han skall sätta honom öfwer alla sina egodelar. Men om den tjenaren säger i sitt hjerta: Min herre dröjer att komma, och han begynner slå tjenarena och tjenarinnorna och äta och dricka och berusa sig, så skall den tjenarens herre komma den dag, han icke wäntar, och den stund, han icke wet, och skall hugga honom i stycken och gifwa honom hans lott bland de otrogna. — Det är sålunda en dyr räkenskap, som wäntar alla församlingsföreståndare. Må Gud gifwa dem nåd att i alla sina åtgärder besinna det.

1379. Paulus liknar i 1 Kor. 3 lärare wid jordbrukare, af hwilka den ene planterar, och den andre wattnar. Gud är den, som låter det wäxa (v. 6), och dock beror wäxten i wäsentlig mån uppå, huru jordbrukaren planterar, och huru han wattnar. Och när Herren kommer, skall hwar och en få lön efter sitt eget arbete (1 Kor. 3: 8). Apostelen liknar dem widare wid byggmästare, af hwilka den ene lägger grunden, den andre bygger derpå. Grunden är en, nämligen Jesus Kristus. Utom den kan ingen annan grund läggas (v. 11). Men på grunden kan man bygga med mycket olika materialier. Den ene bygger med guld, silfwer, dyrbara stenar (se 1 Kon. 5: 17, Es. 54: 11), d. w. s. han gifwer församlingen en sann och grundlig underwisning i Guds ord. Den andre bygger trä, hö, halm, d. w. s. hans underwisning är ytlig och full af menniskofunder (v. 12). Så kommer Herren. Hans uppenbarelse sker i eld (2 Thess. 1: 8). Såsom Gud steg ned på Sinai i eld (2 Mos. 19: 18), så skall ock menniskans Son komma omgifwen af lågande eld (Dan. 7: 9 f., Mal. 4: 1, Matth. 24: 30). Elden omsweper huset och förbränner, hwad som är af trä, hö och halm. Och we den läraren, hwars werk sålunda warder förbrändt! Om han ock blif-

wit på grunden, så att han warder frälst, så skall dock hans frälsning ske såsom genom eld (v. 15), såsom när någon i förskräcklig ångest räddar sig ut ur ett brinnande hus, der han till ett rof för elden måste lemna qwar allt, hwad han eger och har.

1380. Ack broder, du som är satt till församlingsföreståndare och lärare, tag ditt kall på allwar. Du är en förwaltare af Guds hemligheter, och hos förwaltare söker man trohet (1 Kor. 4: 1 f.). Har du ock små gåfwor, så war dock trogen. Det skall gå den trogne förwaltaren wäl, när Herren kommer. Icke gåfwornas storhet utan trohet i gåfwornas anwändning är det, som skall blifwa bestämmande för den lön, som skall tillfalla honom i Messias rike, när det kommer. Men we den otrogne förwaltaren! Eller tänk sjelf efter. Tänk dig en husbonde, som kommer hem från en resa och finner, att hans förwaltare genom otrohet, försumlighet och wårdslöshet förfarit hans egodelar! Och ännu mer: tänk om han finner, att den, som war satt att wårda barnen, har genom försumlighet eller wårdslöshet wållat, att de blifwit blinda, döfwa, lytta eller på annat sätt förderfwade. Huru skall det gå den tjenaren? Och huru skall det wid Herrens återkomst gå den församlingslärare, som genom otrohet wållat, att den församling, som han war satt att wårda, blifwit söndersliten och förderfwad — den församling som Herren köpt med sitt eget blod?

1381. Hurudan en församlingslärare bör wara säger Paulus i 1 Tim. 3: 2 följ.: En biskop bör wara ostrafflig, en enda hustrus man, nykter, tuktig, höfwisk, gästfri, skicklig att underwisa, icke drinkare, icke wåldsam, utan foglig, icke stridslysten, icke girig, wäl förestående sitt eget hus och hållande sina barn i lydnad med all wärdighet, icke nyomwänd, på det han icke må blifwa uppblåst och falla i djefwulens dom. Och åter i Tit. 1: 7. En biskop bör wara oförwitlig såsom Guds förwaltare, icke egenkär, icke ondsint, icke drinkare, icke wåldsam, icke sniken efter slem winning, utan gästfri, det godas wän, tuktig, rättfärdig, helig, återhållsam. Och Petrus säger: Wården Guds hjord, som är hos eder, och hafwen akt på honom, icke af twång utan sjelfmant, icke för slem winning utan beredwilligt, icke såsom herrar öfwer församlingen utan såsom föredömen för hjorden. Och då öfwerherden warder uppenbar, skolen I undfå herrlighetens owanskliga krona (2 Petr. 5: 2 följ.). Broder, spegla dig inför sådana ord. Håll dagligen en allwarlig ransakning med dig sjelf! Du har det wigtigaste och answarsfullaste embete, som någon kan hafwa.

1382. Af Skriftens ord om församlingslärarens ställning är tydligt, att han icke skall betraktas såsom **församlingens tjenare utan såsom Herrens tjenare hos församlingen.** Detta är en ytterst wigtig åtskilnad. Betraktas han såsom församlingens tjenare, då måste han ock i allt rätta sig efter församlingen. Betraktas han deremot såsom Guds tjenare hos församlingen, då skall han å Herrens wägnar waka öfwer församlingen och se till, att församlingen må wandra efter Herrens ord. Då tillkommer honom också **hörsamhet** från församlingens sida. Derom säger apostelen: Waren edra ledare hörsamma och lyden dem, ty de waka för edra själar, såsom de der skola aflägga räkenskap, på det de må göra detta med fröjd och icke med suckan, ty detta är eder icke nyttigt (Ebr. 13: 17). Och åter: Tänken på edra ledare, som hafwa talat Guds ord till eder, och efterföljen deras tro, skådande hwad utgång deras umgängelse hade (Ebr. 13: 17). Och åter: Wi bedja eder, mina bröder, att kännas wid dem, som arbeta bland eder och äro edra föreståndare i Herren och förmana eder, och att hålla dem **synnerligen** kära för deras arbetes skull (1 Thess. 5: 12 f.).

1383. Se här en bild! Om en fader sätter en tjenare till att wårda barnen, då är den tjenaren icke barnens tjenare utan fadrens. Hans pligt är icke att rätta sig efter barnens utan efter fadrens wilja. Inför fadern är det ock han har att aflägga räkenskap. Såsom sådan tillhör det honom att på alla wis waka öfwer barnen till deras bästa, och det tillkommer barnen att wörda och hörsamma honom. Men om barnen äro ohörsamma, så måste han klaga på dem inför fadren, och fadren måste straffa dem. Sammalunda går det, säger apostelen, om läraren måste göra sin räkenskap med suckan: det kommer icke att gagna församlingen. Herrens ordning kan man aldrig ostraffad öfwerträda. Ett sådant åstadkommandesätt är dock nu, tywärr, nästan alldeles kommet ur bruk. Församlingsläraren betraktas mestadels såsom församlingens tjenare, och att framhålla, hwad Guds ord säger om denna sak, anses så, som wille man upprätta prestwälde. Men den, som i längden lider wärsta skadan derpå, är församlingen. Till ett sundt andligt förhållande hör, att både församlingsföreståndaren och församlingen känna sina pligter samt med **trohet för Herren** af hjertat winnlägga sig om att fullgöra dem. Många slitningar inom församlingen skulle då kunna undwikas, och församlingen skulle winna otroligt mycket i fasthet gentemot djefwulens alla listiga anlopp. Må hwarje Guds församling allwarligt besinna det.

1384. Men äro församlingsföreståndare Guds tjenare och förwaltare hos församlingen, så tillkommer det församlingen widare att lekamligen förja för deras underhåll, så att de slippa befatta sig med näringshandel, såsom Paulus säger: Ingen, som gör krigstjenst, inwecklar sig i näringsbestyr, på det han må täckas den, som har antagit honom till krigstjenst (2 Tim. 2: 4). Om församlingens pligt i detta afseende säger Paulus uttryckligen: Hafwa wi icke rättighet att äta och dricka, (nämligen på församlingens bekostnad) hafwa wi icke rättighet att föra med oß hustru, som är en syster, likasom de andra apostlarna och Herrens bröder och Kefas? Eller hafwa endast jag och Barnabas ingen rätt att wara fria från arbete (d. w. s. från skyldigheten att med lekamligt arbete försörja oß sjelfwa)? Hwem tjenar någonsin i krig på egen sold? Hwem planterar en wingård och äter icke af deß frukt? Eller hwem waktar en hjord och äter icke af den jordens mjölk? — — Om wi nu hafwa sått åt eder det andliga, är det då för mycket, om wi skulle störda edert lekamliga? — — Weten I icke, att de, som förrätta tempeltjensten, få sin föda från templet, och att de, som tjena wid altaret, få sin del med altaret? Likaså har ock Herren förordnat, att de, som förkunna evangelium, skola lefwa af evangelium (1 Kor. 9: 4—14). Det tillkommer församlingsföreståndare att föra ett enkelt och tarfligt lefwerne, undwika allt öfwerflöd, all lyx, icke begära att få hafwa det såsom andra utan twertom winnlägga sig om att i allting föregå andra med exempel af sjelfförsakelse och werldsförsakelse. Men å andra sidan tillkommer det församlingen att se till, att han har, hwad han för sig och de sina nödtorftigen behöfwer. Det tjenar wisserligen icke till församlingens bästa, om hon låter sin föreståndare kämpa med lekamlig nöd. Ju mer helt och lugnt han kan egna sig åt församlingens wård, desto större wälsignelse skall församlingen hafwa af honom. Att apostelen Paulus för egen del icke begagnade sig af sin rätt att fordra underhåll för sig af de kristna, det hade sina serskilda skäl, och det wille han ingalunda göra till någon allmän regel, såsom hans nyß anförda ord wisa.

1385. Jemte de äldstas embete uppkom redan tidigt ännu ett annat församlingsembete nämligen diakonernas. I den första församlingen i Jerusalem woro i början apostlarna, så att säga, allt. De ombesörjde församlingens alla angelägenheter. Men när twist och klagomål uppstodo öfwer den dagliga utdelningen af fattigmedel, så anmodade apostelen Petrus församlingen att utse serskilda personer för att stöta om den saken, på det att apostlarna skulle få odeladt egna

sig åt Guds ord och bönen (Apg. 6). Detta innehåller ock en god lärdom för den tid, som nu är. Församlingen bör se till, att hennes föreståndare icke betungas med hennes ekonomiska angelägenheter. För dessas skötande bör hon utse serskilda personer. Om ock förhållandena stundom göra det både möjligt och nödwändigt, att föreståndaren sköter allt, t. ex. då församlingen är liten och inom henne saknas personer med nödiga gåfwor, så bör hon se till, att detta ej blifwer regel, utan att hon måtte så snart som möjligt befria honom derifrån. I de äldsta apostoliska församlingarna har man sannolikt allmänt haft både manliga och qwinliga diakoner. I Rom. 16: 1 omtalas en qwinlig diakon, Febe, uti församlingen i Kenkree. I 1 Tim. 3: 8 följ. gifwer Paulus föreskrifter om, huru diakoner skola wara beskaffade, nämligen wärdiga, icke twetaliga, icke begifna på mycket win, icke snikna efter slem winning, hafwande trons hemlighet i ett rent samwete. Deßutom skola de wara en enda hustrus man, som wäl förestå sina barn och sina egna hus. Innan de antagas i församlingens tjenst, skola de först pröfwas, om de äro oförwitliga.

1386. Apostlarna woro omedelbart kallade af Herren. Derför säger ock Paulus om sig, att han war apostel icke af menniskor eller genom någon menniska utan genom Jesus Kristus och Gud Fader (Gal. 1: 1). Profeterna hade icke heller någon mensklig kallelse. De uppwäcktes omedelbart af Herrens Ande alldeles såsom det gamla testamentets profeter. Deremot hade församlingsföreståndare och diakoner en kallelse genom menniskor.

1387. Huru de första diakonerna tillsattes, derom läsa wi i Apg. 6 följande: Då kallade de tolf hopen af lärjungarna tillsammans och sade: Det är icke tillbörligt, att wi (apostlar) öfwergifwa Guds ord för att tjena wid borden. Utsen derför, bröder, sju män bland eder, som hafwa godt rykte om sig och äro fulla af den helige Ande och wisdom, hwilka wi kunna anställa för detta behof. Men wi (apostlar) wilja egna oß ständigt åt bönen och ordets tjenst (v. 2—4). Detta förslag behagade hela församlingen, och hon walde ut sju samt ställde dem fram för apostlarna, hwilka bådo och lade händerna på dem. Det war **apostlarna**, som bestämde, hurudana männen skulle wara; det war **bröderna**, d. w. s. församlingens **manliga** medlemmar, som fingo i uppdrag att **utwälja** dem; det war slutligen **apostlarna**, som genom bön och händers påläggning **insatte** dem i deras embete; och derwid handlade apostlarna icke å **församlingens** wägnar såsom hennes tjenare utan å **Herrens** wägnar såsom hans tjenare.

1388. Huru det i den första kristna församlingen gick till att insätta församlingsföreståndare, derom lemnar nya testamentet åtskilliga antydningar. I Apg. 14: 23 omtalas, att Paulus och Barnabas utwalde äldsta åt hwar och en församling, hwarefter de med bön och fasta öfwerlemnade de troende åt Herren. I Tit. 1: 5 säger Paulus till Titus: Fördenskull lemnade jag dig qwar på Kreta, att du skulle ställa i ordning, hwad som fattades, och i hwarje stad tillsätta äldsta, såsom jag befalde dig. Af sådana ord finna wi, att det war apostlarna, som antingen omedelbart eller genom sina dertill utsedda medhjelpare, utwalde församlingsföreståndare i de serskilda församlingarna*). Någon antydan om, att det warit församlingarna sjelfwa, som walt sina äldsta, finnes ingenstädes i det nya testamentet. Ja, der finnes icke ens någon antydan om, att de på något sätt deltagit i walet.

1389. Nu torde någon säga: "Men då är det ju alldeles obibliskt, att församlingarna hos oß wälja sina föreståndare". Derpå swaras: Nej ingalunda. Ty först och främst är det ingenting, som hindrar att antaga, att apostlarna wid andra tillfällen låtit församlingarna sjelfwa wälja sina äldsta, ehuru det icke någonstädes omtalas i nya testamentet. **Att en sak icke omtalas, det bewisar aldrig, att den icke kan hafwa egt rum.** För det andra kan man endast kalla sådant för obibliskt, **som strider emot bibelns lära och bud.** Men att församlingen wäljer sina äldsta sjelf, det strider icke mot något sådant bud, äfwen om det skulle afwika från den äldsta kristna apostoliska **seden.** Ett apostoliskt **bruk** är icke detsamma som ett apostoliskt **bud.** Må wi besinna denna skilnad! Otroligt stor skada har Guds församling lidit deraf, att man förbisett densamma samt gjort hwarje underrättelse om apostolisk sed till ett apostoliskt bud. **En histo-**

---

*) Man har stundom med åberopande af grundtextens ord i Apg. 14: 23 försökt göra den meningen gällande, att det war församlingarna, som walde sina äldsta. Grundtextens ord der betecknar nämligen egentligen ett wal, **som sker genom händers uppsträckning.** Då det emellertid är klart, att Paulus och Barnabas icke förrättat walet genom att sjelfwa sträcka upp händerna, så har man tänkt, att de endast warit ledare wid walet samt låtit detta förfiggå så, att **församlingens medlemmar** genom händers uppsträckning walt. Denna mening är dock alldeles oriktig. Grundtextens ord betecknar aldrig **ledningen** af ett wal utan alltid **sjelfwa wäljandet** (jemför 2 Kor. 8: 19). Dertill kommer, att ehuru det **egentligen** betecknar ett wal, som sker genom händers uppsträckning, så anwändes det ock om wal i allmänhet **utan afseende på walsättet.** Se t. ex. Apg. 10: 41, der det begagnas för att uttrycka, att Gud på förhand hade utwalt apostlarna till wittnen, hwilket wäljande naturligtwis icke hade skett genom händers uppsträckning.

risk underrättelse är i och för sig aldrig ett bud. Att apostlarna under de förhållanden, som då woro, ordnade och ledde församlingen på sådant sätt, som de då gjorde, det gifwer oß wisserligen goda anwisningar, af hwilka wi hafwa mycket att lära, men det är intet bud för oß att under wåra förhållanden och alla förhållanden hafwa det sammalunda. Detta kan icke för ofta framhållas. Ty det talet om en bibliſt ordning för församlingen har warit ett wapen, med hwilket oförståndiga kristna och oandliga partimakare tillfogat Kristi kropp förfärliga sår.

1390. "Ja men, säger någon, är det icke nödwändigt, att man i allting inom församlingen iakttager en bibliſt ordning?" Swar: jo wisserligen. Men det är icke bibliſt ordning att göra historiska underrättelser till apostoliska bud, utan bibliſt ordning är att gå till wäga så, som Kristus och apostlarna hafwa gjort. Och huru hafwa de gjort? Låt oß se. När Herren sjelf wandrade på jorden, så hade han omkring sig en församling af troende. Såwidt man kan finna, woro dessa icke ordnade på något wis, utan de woro gudfruktiga israeliter, som bodde här och der. Men deraf följde icke, att det alltid skulle så förblifwa. Man har nu häremot inwändt, att man icke kan tala om någon "församling" på Kristi egen tid, utan att församlingen bildades först genom apostlarna. Detta är dock löst tal alldeles på sidan om Guds ord (se t. ex. Matth. 18: 17).

1391. När Kristus war uppfaren till himlarna, då höll de troendes församling tillsammans omkring apostlarna utan några anordningar alls. När sedan uti församlingen i Jerusalem behof yppade sig af almoseutdelare, så tillsattes sådana, icke derför att det måste så wara, eller derför att ett dylikt embete hörde till en rätt församlingsordning, utan derför att förhållandena i Jerusalem woro sådana, att detta embete behöfdes.

1392. När widare behofwet af en ledning öfwer församlingarna gjorde sig känbart, så införde apostlarna efter den judiska församlingens mönster "de äldstas" embete. Detta embete war icke en serskildt kristlig utan en gammalisraelitisk inrättning, wid hwilken de nyomwända i Palestina af gammalt woro wana, och som derför gick lätt att i deras församlingar öfwerföra och tillämpa. Denna öfwerföring af en judisk anordning in i den kristna församlingen är ett lärorikt exempel på den wishet, hwarmed apostlarna gingo till wäga, då de wid församlingens ordnande icke bröto med alla förut bestående förhållanden utan inom henne tillämpade och gjorde sig till godo så mycket som möjligt af dessa förhållanden, wid hwilka de

nyomwända af gammalt woro wana, och hwilkas bibehållande derför war egnadt att bäst befordra en lugn utweckling. Hwad wi af detta apostlarnas förfaringssätt hafwa att lära, är alltså följande:

1393. Att bibliskt ordna en församling är icke att i allting inrätta henne så, som de äldsta församlingarna under då warande förhållanden hafwa warit inrättade, utan att inrätta henne så, **att anordningarna, så godt som möjligt, motswara de inom församlingen föreſintliga andliga och lekamliga behofwen.** Att göra de ursprungliga anordningarna till en för alla tider bindande lag, det 1:o) saknar allt stöd i Guds ord, som ingenstädes sjelfst gör dessa anordningar till någon lag; 2:o) strider det mot den evangeliska frihet, hwarpå apostlarna gifwit oß exempel, då de, såsom wi här sett, låtit sina egna ordningar bestämmas af behofwet; 3:o) kan det under wissa förhållanden skada församlingen, nämligen under sådana förhållanden, då församlingens behof bättre skulle tillgodoses genom andra anordningar. Grundfrågan wid en kristen församlings ordnande blir alltså icke denna: "Huru ordnade apostlarna församlingen i Jerusalem, Korint eller Aten?" utan i stället: "Hwad för anordningar påkallar det för handen warande behofwet?" Först när man i sitt ordnande låter sig bestämmas af denna fråga, först då handlar man bibliskt.

1394. Detta gäller nu på alla områden af det kristliga församlingslifwet, och således äfwen när det är fråga om tillsättandet af äldsta. Om en missionär bildar en församling af omwända hedningar, så är det helt naturligt, att han sjelf utser äldsta åt den församlingen. Men om församlingen wunnit någon större mognad, så är det lika naturligt, att han låter henne sjelf wälja. Wi äro kallade till frihet äfwen i denna sak. Må Gud gifwa sin församling nåd och förstånd att rätt bruka sin frihet, så att allt må tjena till hans ära och till församlingens bästa.

Sextiofjerde Betraktelsen.

1395. **Men I, mina älskade, uppbyggen eder sjelfwa på eder allra heligaste tro** (Jud. v. 20). På många ställen i nya testamentet liknas Guds församling wid en byggnad, som håller på att uppföras. Grunden är Kristus, och en annan grund kan ingen lägga (1 Kor. 3: 11). Stenarna äro de troende. Derom säger Petrus: Uppbyggens äfwen I såsom lefwande stenar till ett andligt

hus, till ett heligt presterskap för att offra andliga offer, som äro Gud wälbehagliga genom Jesus Kristus (1 Petr. 2: 5). Till församlingens uppbyggelse är det, som Gud gifwit apostlar, profeter, herdar och lärare, hwarom wi talat i den förra betraktelsen. Men uppbyggelsen skall icke wara bunden wid dessa, utan de troende skola äfwen uppbygga hwarandra inbördes, såsom apostelen här säger: **Men I, mina bröder, uppbyggen eder sjelfwa.** Derom säger ock apostelen Paulus: Uppbyggen den ene den andre, såsom I ock gören (1 Thess. 5: 11). Det är mycket illa, när församlingen blir så beroende af sina predikanter och lärare, att hon icke dem förutan kan inbördes uppbygga sig. Och det är ännu mer illa, när lärarena wilja binda församlingens uppbyggelse wid sig så, att de mißtycka, att de troende uppbygga sig inbördes på egen hand.

1396. Men hwad är då uppbyggelse? Många kristna mena, att uppbyggelse består deri, att de af Guds ord få erfara en innerlig frid och glädje. När de icke erfara någon sådan, så tycka de, att de ingen uppbyggelse hafwa. Men detta är ett mycket stort mißtag. Uppbyggelse är detsamma som tillwäxt. Till församlingens uppbyggelse hör derför, 1:o) att deß medlemmar wäxa till i kunskap, i tro, i kärlek, i hopp, i kraft, i allt godt werk, så att de blifwa alltmer och mer lika Kristus, 2:o) att församlingen alltjemt förökas genom tillkomsten af nya troende, såsom det heter: Herren tillade dagligen dem, som wordo frälsta, till hopen (Apg. 2: 47), samt slutligen 3:o) att sådana medlemmar af församlingen, som wandra oskickligt, tillrättawisas och, om det icke hjelper, till sist afskiljas från församlingens gemenskap.

1397. Det första och wigtigaste medlet till församlingens uppbyggelse är, att de enskilda troende hwar för sig flitigt öfwa sig till gudaktighet, såsom Paulus säger till Timoteus: Öfwa dig sjelf till gudaktighet (1 Tim. 4: 7). Denna öfning sker genom flitig bön, genom flitigt bruk af Guds ord samt allwarligt bemödande att i allt sitt lif efterkomma Guds ord. Den som hör ordet och icke gör det, han är lik en, som bygger sitt hus på sanden utan grund (Luk. 6: 49). Hans gudaktighet är falsk och utan wärde. Men den som hör och gör ordet, han är lik en, som bygger sitt hus på djup och fast grund (Luk. 6: 48). Derför säger apostelen Jakob: Blifwen ordets görare och icke allenast hörare, bedragande eder sjelfwa (Jak. 1: 22). Den som har blifwit icke en glömsk hörare utan en werksam görare, han skall wara salig i sin gerning (v. 25).

1398. Till församlingens uppbyggelse fordras widare, att alla gåf-

wor inom henne samwerka till att inbördes hjelpa hwarandra framåt samt befordra församlingens tillwäxt och förkofran. Den ene har den gåfwan, en annan har en annan, och ingen gåfwa är, som icke på något sätt kan anwändas till församlingens gagn, om blott den rätta kärleken finnes, som will tjena och söker efter tillfälle att tjena. Och här är ofantligt mycket i den delen att göra. Att predika evangelium, att besöka sjuka och fattiga för att tala med dem, läsa för dem, bedja med dem, att underwisa barn i söndagsskolan, att stifta frid, der oenighet börjat yppa sig, att trösta de bedröfwade, att förmana de ofediga, att uppsöka de affälliga, tänk hwilket widsträckt fält för anwändning af alla andliga krafter! Ack, har du bara det hjertat, att du säger: "Herre Jesu, jag will gerna tjena din brud. Gif mig någonting att göra! Jag will wara din tjenare!" nog skall han wisa dig, hwad du kan och skall göra, och nog skall han wälsigna din gerning. Men der sitter det. Det är icke gåfwor, som fattas, utan **hjerta.** Och der hjerta från början funnits, der saknas, ofta **uthållighet.** Bröder, syster, huru är det med dig i den delen?

1399. Ett wigtigt medel till församlingens uppbyggelse äro widare de andliga sammankomsterna. Wi mena nu icke de allmänna predikosammankomsterna för hela werlden utan de serskilda uppbyggelsestunderna för församlingen, då hon kommer tillsammans för att uppbyggas på sin allra heligaste tro genom predikan, samtal, bön, sång samt firande af Herrens nattward. Dessa sammankomster böra de troende flitigt besöka. Der de så mangrant som möjligt samlas, alla med hungrande och bedjande och wäntande hjertan, alla med hjertan brinnande af kärlek till Kristus och till församlingen, der skall en rik wälsignelse från himmelen flöda ned öfwer dem. Det är tywärr sällan de troende riktigt förstå detta. Derför äro församlingssammankomsterna ofta fåtaligt besökta. Ack bröder och systrar, ändren detta! Börjen med att komma tillsammans och bedja om Andens utgjutande öfwer församlingen. Börjen snart! Och du, som sällan är med i församlingen, och som förklarar det dermed, att att du tycker, att der är "så torrt", att du "ingenting får der", eller att du så sällan har tid, ransaka ditt wäsen, **om ej felet kan ligga hos dig sjelf.** Tänk, om djupaste grunden är, att den första kärleken hos dig slocknat! Många kristna hafwa rätt mycken tid att wara borta på kalaser, att prata bort långa stunder, ja timmar i sällskap med bekanta. Men om det blir fråga om att gå på en församlingssammankomst, så hafwa de strax så mycket att göra, att det

är dem alldeles omöjligt, "huru gerna de än wille". Gud hjelpe alla dem, hos hwilka kärleken håller på att kolna! Tänk, om du, broder, som läser detta, är en bland dem*)!

1400. Hwad angår ordningen wid sådana sammankomster, gifwer apostelen Paulus i 1 Kor. 14 två hufwudregler, nämligen 1:o) **att allt må tjena till uppbyggelse** (v. 26), d. w. s. att allt, som förehafwes, må wara egnadt att befordra församlingens tillwäxt i tro, i kärlek, i hopp och i alla goda gerningar, 2:o) **att allt må tillgå skickligt och ordentligt** (v. 40). Till detta senare hör, att intet lättsinne får smyga sig med in, utan att församlingen må wara samlad såsom inför Herrens ögon och skicka sig så, som hon skulle göra, om hon lekamligen såge Herren i sin krets. Ty om hon ock icke ser honom, så är han der i alla fall.

1401. Till den rätta ordningen räknar apostelen serskildt det, att qwinnorna skola tiga i församlingen. Derom säger han: Såsom i alla de heligas församlingar så tige edra qwinnor i församlingarna, ty det tillåtes dem icke att tala, utan må de wara underdåniga, såsom ock lagen säger. Men om de wilja lära sig något, så må de hemma fråga sina egna män, ty det är skamligt för qwinnor att tala i församling. Eller har Guds ord gått ut från eder, eller har det kommit endast till eder? (1 Kor. 14: 34—36). Det är märkliga och allwarliga ord detta. Apostelen framhåller först, att det är en sed i alla de heligas församlingar, att qwinnorna tiga. Denna sed framställer han såsom god och **befaller**, att den ock skall iakttagas inom församlingen i Korint. Och till yttermera wisso tillägger han: **Det tillåtes dem icke att tala.** Är det något, som de wilja närmare weta, så skola de fråga sina män derom i hemmet. **Ty**, tillägger han, **det är skamligt** (opassande) **för qwinnor att tala i församling.** Man har gjort otroligt mycket för att komma undan dessa apostelens ord**). Men de låta sig icke borttolkas. Det enda sättet att

---

*) Angående denna wigtiga sak wore mycket att widare säga, men derom hafwa wi skrifwit i första delen § 176 följ.

) Bland de sätt, man försökt, för att undkomma allmängiltigheten af apostelens ord, må serskildt påpekas ett. Man säger nämligen: "Grundtextens ord, betyder icke **tala i allmänhet utan **prata, tala dumheter,** och det förbjuder han qwinnan att göra". Häremot är först klart, att om Paulus hade menat något sådant, så skulle han icke hafwa inskränkt sitt förbud till qwinnan, utan äfwen förbjudit mannen att tala dumheter; ty det är naturligtwis lika opassande för mannen som för qwinnan att prata dumheter i församlingssammankomster. För det andra är också klart, att apostelen då icke skulle hafwa befalt henne att **tiga** utan i stället att **tala förståndigt,** ty motsatsen mot att **prata dumheter** är att

komma undan dem är att öppet förklara, att apostelen tagit miste. Men har han tagit miste i denna punkt, så har han möjligen ock tagit miste uti andra punkter, och hwar stå wi då?

1402. Apostelens ord wisa för öfrigt, att det förekommit uti Korint, att qwinnor talat i församlingen. Det synes ock, att han wäntar motsägelse mot sin befallning. Derför tillägger han: Eller har wäl Guds ord gått ut från eder — så att edert exempel skulle wara bestämmande för, hwad som är rätt? Eller har det kommit endast till eder — så att I skullen wara de enda, som weta, hwad Gud will? I dessa ord bestraffar apostelen deras sjelfklokhet. De tänkte naturligtwis som så: "Då qwinnor hafwa gåfwor dertill, så må de ju tala. Hwarför skulle man icke taga mot den wälsignelse, som Gud will gifwa församlingen genom dem? Hos oß äro ju för resten qwinnorna mer bildade än öfwer hufwud annorstädes. Hwad som kan wara godt för andra församlingar, det passar derför icke oß" o. s. w. Men apostelen afbryter helt twert hwarje resonerande. Det är opassande för qwinnor, säger han, att tala i församling, och derför skall den kristna qwinnan icke heller tala i den kristna församlingen: **det tillåtes henne icke**. Och till yttermera wisso tillägger han om allt, hwad han om församlingssammankomster sagt: Om någon menar sig wara en profet eller andlig, han må weta, att hwad jag skrifwer till eder, det är af Herren (v. 37). Hans ord war således Herrens bud, och den är ingen rätt profet, som sätter sig deremot, huru andlig han än må tycka sig wara*).

1403. Äfwen i 1 Tim. 2: 12 följande talar Paulus om denna sak. En qwinna tillåter jag icke att lära andra**) eller att råda öfwer mannen, utan hon ware i stillhet. Ty Adam wardt först skapad, sedan Eva; och Adam wardt icke bedragen, utan qwinnan

---

tala förståndigt, motsatsen mot att **tala** är att **tiga**, och apostelen bjuder henne att **tiga**. För det tredje betyder det grundtextens ord, som står i 1 Kor. 14: 34, aldrig någonstädes i nya testamentet **prata dumheter**. Det är twertom samma ord, som öfwerallt anwändes, när det står, att Jesus talade (t. ex. Matth. 13: 3), eller att Gud talade (t. ex. Ebr. 1: 1). Må man **gilla** och lyda eller **förkasta** och sätta sig öfwer apostelens ord, blott icke borttolka dem.

*) Tänk om wi angående dopet hade ett apostoliskt ord så lydande: **Barn skola icke döpas; det tillåtes icke; och hwad jag skrifwer, är af Herren.** Hwad skulle man wäl säga om den, som ändå döpte barn?

**) Af sammanhanget synes, att apostelen här menar lärande i församling. Att han ej förbjuder qwinnan att t. ex. underwisa i hemmet och skolan, det kan man se isynnerhet af Tit. 2: 3.

wardt bedragen och föll i öfwerträdelse. — Det synes, att Paulus på flere ställen haft att kämpa om denna sak. De kristna qwinnorna hafwa welat tala i församlingen. Men apostelen är obeweklig. Och sitt förbud grundar han icke på någon tillfällig omständighet, som kunde gälla den eller den församlingen eller den tiden allenast, utan han grundar det på **den ställning, som blifwit qwinnan genom sjelfwa skapelsen anwisad,** hwilken ställning **fått ännu större betydelse genom qwinnans andel i syndafallet.** Det är derför så mycket mer att beklaga, att hos oß icke allenast kristna qwinnor äflas att få tala i församlingen, utan ock kristna församlingar tillåta dem det. Isynnerhet är denna öfwerträdelse af ett bestämdt apostoliskt bud besynnerlig i sådana församlingar, der man å andra sidan gör till bud, hwad som endast är en underrättelse om apostolisk sed. Men säkert är, att i längden skall det wisa sig, att man **skadat** Guds församling genom **hwarje** öfwerträdelse, äfwen om det från början såg ut, som om Gud warit med och wälsignat, hwad man gjorde. Lyda är bäst och det allrahelst der, hwarest man icke förstår, hwarför Gud budit så eller så. Lydnad är bättre än offer, sade Samuel till Saul, när Saul af det, som Gud befallt skulle förstöras, hade tagit undan en del **för att offra åt Herren** (1 Sam. 15: 22).

1404. Till församlingens uppbyggelse hör widare, att den tillwäxer genom tillkomsten af nya troende. Det är derför hennes pligt att oförtröttadt ej blott sända ut evangelii predikanter utan äfwen sjelf på hwarje plats, der hon finnes, wittna om Herren, på det att menniskor måtte tro och warda frälsta. Derom sade Herren: Gån ut och gören alla folk till lärjungar. Och att deltaga i detta arbete dertill äro **alla** troende kallade, hwar och en med den gåfwa han fått, på den plats, der han är satt. Och på den stora dag, då Herren kommer igen, skall hwar och en stända räkenskap för, huru han deri förhållit sig.

1405. Till församlingens uppbyggelse hör slutligen, såsom wi sade, att från hennes gemenskap afskilja sådana medlemmar, som lefwa i uppenbara synder. Derom säger frälsaren i Matth. 18: 15 följ.: Om din broder syndar, så gå och tillrättawisa honom mellan dig och honom allena. Om han hör dig, så har du wunnit din broder. Men om han icke hör dig, så tag med dig ännu en eller twå, på det att hwarje ord må wara stäldt på twå eller tre wittnens mun (d. w. s. på det att hwarje ord, som han till sin förklaring säger, må kunna, om det måste gå widare, säkert intygas genom twå eller tre wittnen). Men om han icke hörsammar dem, så säg det åt för-

samlingen. Men om han icke heller hörsammar församlingen, så ware han för dig såsom hedningen och publikanen (d. w. s. då må du icke widare hålla honom för troende utan uppgifwa all broderlig gemenskap med honom). Der lärer frälsaren, huru man först må uppbjuda allt för att rädda den syndande och icke straz gifwa honom förlorad, men sedan, om ingenting hjelper, utesluta honom. Deremot gifwer han ingenstädes någon tillsägelse eller tillåtelse att utstöta någon för någon annan orsak än synd, t. ex. för olika åsigter i ett eller annat stycke eller dylikt.

1406. Samma mening hade också Paulus. Han säger i Gal. 6: 1: Mina bröder, om ock en menniska råkar falla i någon synd, I, som ären andliga, upprätten en sådan med saktmodig ande, och se på dig sjelf, att icke äfwen du warder frestad (Gal. 6: 1). Såsom Kristus är kommen för att frälsa syndare, så skall det ock wara alla troendes främsta ögonmärke, icke att med bannor och hårda domar **trycka ned** utan att med kärlek och saktmod **försöka hjelpa upp** dem, som fallit. Derwid böra de alltid betänka, att det som händt deras broder idag, det kan hända dem sjelfwa i morgon. Men om en sådan kärlek icke hjelper, då må församlingen handla efter Pauli ord, der han säger: Om någon icke lyder wårt ord i detta bref, så antecknen honom och hafwen ingen umgängelse med honom, att han må blygas. Hållen honom dock icke för en owän utan förmanen honom såsom en broder (2 Thess. 5: 14—15). Hjelper emellertid icke detta, då må församlingen i Herrens Jesu namn gå widare och ifrån sig drifwa ut den, som är ond (1 Kor. 5: 13). Den, som har en skadad hand eller fot, dröjer i det längsta med att låta läkaren taga bort den, och han låter det icke ske, förrän han wet, att den icke kan botas, och att deß qwarsittande i kroppen endast skulle skada denna. Sammalunda skall äfwen församlingen i det längsta hafwa tålamod med den syndande och endast i nödfall skrida till det förskräckliga steget att utesluta honom.

1407. Men när ändtligen ett sådant steg **måste** tagas, då må det ske endast **såsom ett ytterste försök att rädda den syndande.** Det förekommer annars ofta, att församlingar wid uteslutning af medlemmar tänka på sitt eget anseende, som blifwit fläckadt, eller på den smälek, som Kristi namn lidit l. d. Men huru berättigad och kristlig tanken derpå än må wara, synes detta dock aldrig, enligt nya testamentets lära, böra få utgöra skäl för uteslutning. Om t. ex. någon broder faller i någon synd, som, låt wara, är mycket swår, men han ångrar och bekänner sin synd, så har för-

samlingen ingenting annat att göra än att följa Herrens exempel och förlåta. Om nu elaka menniſtor säga: "Si, hwad är det för en Guds församling, som kan tåla sådana syndare bland sig?" så må hon deraf icke låta sig förbryllas. Herren Jesus har gerna burit smälek för det, att han warit för god mot syndare. Se Luk. 15: 1 f. Och på samma sätt må wäl ock hans församling gerna lida smälek. Ingen skall i domen råka illa ut för det, att han warit för barmhertig. Du Guds församling, war glad öfwer hwarje fallen broder eller syster, som bekänner sin synd och will stå upp, så att du **slipper** utesluta dem.

1408. I 1 Kor. 5 förekommer en mycket lärorik framställning om en syndares uteslutning ur församlingen. Det war en man, som hade tagit sin stjufmoder, sin faders hustru till äkta. Detta upprörde apostelen på det djupaste. Han beklagar, att församlingen icke redan uteslutit honom. Han befaller, att hon skall göra det. Och med den apostoliska myndighet, som Herren förlänat honom, besluter han derjemte att öfwerlemna mannen i satans wäld. Hwad detta öfwerlemnande innebär, kan man förstå af Job 2: 6 f., der Herren Gud öfwerlemnar Job åt satan **för att af honom kroppsligen plågas.** Apostelen öfwerlemnar alltså mannen åt satan för att kroppsligen plågas af honom. Och hwad är hans syfte derwid? Är det för att inför werlden upprätta församlingens anseende eller för att aftwå någon fläck, som genom mannens synd blifwit satt på Jesu namn? Nej. Åt det hållet går icke alls hans tanke. Utan så säger han: **till köttets förderf, på det att anden må warda frälst på Jesu Kristi dag.** Det gäller alltså **att rädda mannen.** Och det lyckades. I 2 Kor. 2 befaller han församlingen att återupptaga mannen och förlåta och trösta honom, på det han icke må warda uppslukad genom allt för stor bedröfwelse (v. 7.)

1409. Huru apostelen kände det, när han gaf befallning om mannens uteslutning, derom säger han: I stort betryck och hjertats ångest skref jag till eder under många tårar (2 Kor. 2: 4). Detta må wara ett lärorikt exempel gent emot det lättsinne, som stundom gör sig gällande, då en församling ganska ledigt utesluter medlemmar för de allra orimligaste anledningar, och det ehuru hon sjelf tror, att de uteslutna äro lefwande Guds barn. Må Gud och wår Herre Jesus hjelpa sin arma församling. Ack, hwilket hjertslitande skådespel måste det icke wara för Herren Jesus, när de, som äro hans ögonstenar, stötas ut ur hans församling på jorden! Tänk dig en sådan sak! Guds barn, Jesu wänner utstötta ur Guds

tempel, Kristi lemmar slitna ur Kristi kropp och utkastade! Kan man finna något mer upprörande? Aldrig kan en församling genom något så grundligt förwerka sin rätt att kallas en Guds församling, som genom ett sådant brott.

1410. Men af apostelens ord följer widare, att så snart den syndande och uteslutne erkänner sin synd och ändrar sitt sinne, så skall han åter upptagas och det med glädje. Herren will ingen syndares, icke ens de affälligas död. Han gläds öfwer hwarje syndare, som will komma igen. Och han will, att församlingen skall hafwa samma sinne. Ty i henne will han fostra de sina till den ewiga herrlighet, som han ämnat dem i sitt rike engång, när han kommer igen.

Sextiofemte Betraktelsen.

1411. **Kristus är oß af Gud gjord till återlösning** (1 Kor. 1: 30). I 1 Kor. 1: 30 gifwer apostelen Paulus en sammanträngd men fullständig framställning af Kristi embeten, då han säger, att han blifwit oß af Gud gjord 1:o) **till wishet**, d. w. s. för att göra oß wisa, 2:o) **till rättfärdighet** d. w. s. för att göra oß rättfärdiga, 3:o) **till helighet** d. w. s. för att göra oß heliga, 4:o) **till återlösning** d. w. s. för att förlossa oß fullkomligt från allt ondt och föra oß till sin ewiga herrlighet. Den första punkten framställer hans profetiska embete, den andra och den tredje punkterna framställa hans öfwerstepresterliga embete, den fjerde punkten hans konungsliga embete. Och wi äro nu i wåra betraktelser öfwer Guds ewiga frälsningsråd komna till den sista punkten. Må Gud af sin stora nåd gifwa oß ljus, att wi må se, hwad den innehåller.

1412. Innan wi dock gå till sjelfwa saken, måste wi något litet fästa oß wid ordet **återlösning**. Det grekiska ord, som Paulus här anwänder, förekommer på flere ställen i nya testamentet. I den swenska bibeln öfwersättes det ömsom med **återlösning** (t. ex. Ef. 1: 7), ömsom med **förloßning** (t. ex. Rom. 8: 23). Men det betyder återlösning eller återköpning och är ett bildlikt uttryck, som framställer frälsningen under bilden af en friköpning från något ondt. Såwäl menniskans frälsning från synden som kroppens frälsning från förgängelsen kallas en återlösning. Detta bildliga uttrycksätt

är mycket wanligt i både gamla och nya testamentet. Så heter det t. ex., att Gud återlöser Jerusalem (Es. 43: 1), att han återlöser de gudfruktigas själar ur bedrägeri och öfwerwåld (Ps. 72: 14). Enligt samma bild säges det ock om Gud, att han **säljer** sitt folk, när han lemnar det i fiendens wåld. I Ps. 44: 13 säger sångaren med afseende på Israels olyckor: **Du sålde** ditt folk för en ringa ting, och hwad han dermed menar, förklarar han sjelf, när han säger: Du gaf oß till pris såsom slagtfår, och bland hedningar förströdde du oß (v. 12). Aldra tydligast framstår betydelsen af denna bild, när Herren i Es. 52: 3 säger till sitt folk: För intet hafwen I blifwit **sålda**, I skolen ock utan penningar **återköpas**. Gud hade gifwit sitt folk i fiendernas wåld, men nu skulle han frälsa det.*) Återlösning är allså ingenting annat än frälsning. Och när det heter om Kristus, att han är oß af Gud gjord till återlösning, så will det säga, att han är af Gud sänd för att frälsa oß.

1413. Orden **frälsa, frälsning,** begagnas i nya testamentet ofta för att uttrycka befrielse från något lekamligt ondt. När Herren botade de sjuka, så heter det ofta, att **de blefwo frälsta.** Sålunda heter det t. ex. i Matth. 9: 21 f. att en sjuk qwinna sade: Om jag blott får röra wid hans mantel, så skall jag warda **frälst.** När Jesus fick se henne, sade han: War wid godt mod, dotter, din tro har **frälst** dig, och qwinnan wardt **frälst** ifrån den stunden**). Men **wanligen** menas med frälsningen **menniskans frälsning från synden och alla syndens följder, hennes fullkomliga upprättelse ur fallet och återställelse åt Gud.** I öfwerensstämmelse dermed framställes frälsningen såsom **det stora, slutliga målet** för hela Kristi werk.

1414. Af detta förstå wi då först, hwarför bibeln aldrig säger eller **kan** säga, att **werlden är frälst.** Werlden befinner sig fortfarande i sina synder och i den ondes wåld (Joh. 5: 19). Hwad Skriften säger, det är, att **Gud har sändt Kristus för att frälsa werlden.** Så säger han sjelf: Icke har Gud sändt sin Son i werlden, på det att han skall döma werlden, utan på det att werlden skall warda frälst genom honom (Joh. 3: 17). Och så säger

---

*) Om denna sak hafwa wi widlyftigare talat i första delen § 419 följ., dit wi hänwisa wåra läsare. Der finnas ock flere exempel och bibelställen anförda till belysning.

) I wår wanliga bibelöfwersättning återgifwes grundtextens ord ömsom så, att de sjuka blefwo **hulpna (se t. ex. Matth. 9: 22), ömsom så att de blefwo **helbregda** (Luk. 8: 36). Men i grundtexten heter det, att blefwo **frälsta,** och att tron **frälste** dem.

apostelen Johannes: Wi sågo och wi betyga, att Gud har sändt Sonen till en frälsare för werlden (1 Joh. 4: 14). Hwad Skriften widare säger, det är, att Kristus fullkomnat allt, hwad profeterna förutsagt, att han för werldens frälsning skulle göra, medan han gick på jorden (Joh. 17: 4, 19: 30). Hwad Skriften widare säger, det är, att hwar och en, som tror på honom, skall warda frälst (Joh. 3: 16). Kristus är grunden, Kristus är nådastolen, Kristus är wägen, Kristus är frälsaren, och frälst skall werlden bli genom att bygga på grunden, komma till nådastolen, gå wägen, tro på frälsaren. Så är Skriftens lära. Men att werlden är frälst, det säger hon aldrig *). Och bäst är att tala såsom Guds ord.

1415. Men wi skola se något ännu mer. Wi skola se, att den heliga Skrift icke heller i allmänhet säger, att de troende äro frälsta, utan framställer frälsningen såsom något tillkommande äfwen för dem.

1416. För att nu wisa, huru hon talar om denna sak, wilja wi gå igenom de ställen, som handla derom. Wi lemna derwid å sido alla sådana språk, som wisserligen framställa det såsom ändamålet med Kristi ankomst att frälsa syndare, men ingenting bestämdt säga om tiden. Dit höra t. ex. Matth. 1: 21: Du skall kalla hans namn Jesus, ty han skall frälsa sitt folk från deras synder. Han skall frälsa, heter det, men när och huru, derom säges på detta ställe ingenting. Dit hör ock t. ex. 1 Tim. 1: 15, der apostelen säger, att det är ett fast ord, att Kristus kommit i werlden för att frälsa syndare; så ock 1 Kor. 10: 33, der Paulus talar om, huru han sogar sig efter alla, på det de må warda frälsta. Af sådana

---

*) Den läran, att werlden är frälst, hör till de willfarelser, hwarmed det enkla bibliska evangeliet på ett högst beklagligt sätt tränges undan, och de enfaldigas sinnen förwirras. Man försöker wäl förklara det på allehanda wis. Men huru man än förklarar det, så blir det ändå icke sant. Man säger: "Icke den enskilde utan werlden är frälst, och den enskilde blir frälst derigenom, att han på sig tillämpar den sanningen, att werlden är frälst." Men om man tager bort de enskilde ur werlden, så står ju ingenting qwar, och hwad will det då säga, att werlden är frälst? Hwad är werlden om icke sammanfattningen af alla enskilda? Man säger ock, att werlden är på ett grundläggande sätt frälst. Men hwad will det säga annat, än att grunden är lagd till werldens frälsning? Och om så är, hwarför talar man då icke så? Icke säger man, när man lagt grunden till ett hus, att huset är på ett grundläggande sätt bygdt, utan man säger, som det är, att grunden är lagd. Att anwända obibliska uttryck och sedan göra sig arbete för att i dem inlägga en biblisk mening, det är att illa anwända tid och möda.

språk — och de äro många — kan man icke se, huruwida frälsningen tänkes, såsom den der sker nu, eller såsom tillkommande. Deremot hafwa wi i nya testamentet en stor mängd språk, som bestämdt utsäga detta.

1417. I Luk. 21: 28 säger Herren med afseende på den yttersta tidens tecken: När detta begynner att ske, så resen eder upp och lyften edra hufwuden upp, **ty då nalkas eder återlösning.** Och enligt Matth. 24: 13 sade Herren i samma tal: Den som håller ut intill änden, **han skall warda frälst.** Samma ord läses i Mark. 13: 13. Der framställes alltså frälsningen såsom något, som de troende hafwa att wänta wid den närwarande tidsålderns ände. Detsamma innebära ock Petri ord, då han säger: Wi tro, att wi genom Herrens Jesu Kristi nåd **warda frälsta** likasom ock dessa (Apg. 15: 11).

1418. Ännu mer bestämdt framhålles denna sak i de apostoliska brefwen. Paulus säger i Rom. 5: 9 f.: Sedan wi nu hafwa blifwit rättfärdigade i hans blod, **skola wi mycket mer warda frälsta** genom honom från wreden. Ty om wi, warande fiender, hafwa blifwit försonade med Gud genom hans Sons död, mycket mer **skola wi warda frälsta** i hans lif, när wi hafwa blifwit försonade. — Der säger han om de troende, att de **hafwa blifwit försonade,** men att de **skola warda frälsta.** När han i samma bref uppmanar de troende att rätteligen wakna upp och lägga af mörkrets gerningar och kläda på sig ljusets wapen, så tillägger han: **Ty nu är frälsningen oß närmare,** än när wi blefwo troende (Rom. 13: 11). Det är ju alldeles uppenbart, att han der ser frälsningen såsom något tillkommande. Detsamma ligger ock i hans ord i Rom. 10: 10, der han säger: Om du med din mun bekänt Jesus såsom Herren, och trott i ditt hjerta, att Gud har uppwäckt honom från de döda, **så skall du warda frälst.** Han säger icke: **då är du frälst,** utan: **då skall du warda frälst.** Och med frälsningen menar han den ewiga frälsningen i Messias rike.

1419. Uti Kor. 1: 18 säger apostelen: Talet om korset är en dårskap för dem, som förgås, men för oß, **som frälsas,** är det en Guds kraft. Han säger icke: Det är en dårskap för dem, som **äro** förtappade, men en Guds kraft för dem, som **äro** frälsta, utan: Det är en dårskap för dem, som **förgås,** och en Guds kraft för dem, som **frälsas.** Det är wid Herrens återkomst, de ogudaktiga skola förgås och de troende frälsas. I samma bref kap. 15: 1, 2 säger han till de troende: Jag kungör det evangelium, som jag har förkunnat

för eder, hwilket I ock hafwen mottagit, i hwilket I ock stån, genom hwilket I ock warden frälsta, om I behållen det ord, hwarmed jag för eder har predikat evangelium. Märk sammalunda der. Han säger icke: Genom hwilket I hafwen blifwit frälsta utan: Genom hwilket I warden frälsta. I kap. 3 af samma bref säger han om församlingsläraren, som wisserligen byggt på grunden, men som bygt trä, hö, halm, att hans werk skall warda uppbrändt, men han sjelf skall warda frälst (v. 15), och det skall ske på Herrens dag, som uppenbaras i eld (v. 13). Och i andra brefwet till korintierna säger han, att hans lidanden äro dem till frälsning (kap. 1: 6) d. w. s. skall tjena till att befordra deras frälsning.

1420. Gå wi sedan till Efeserbrefwet, så träffa wi der åtåtskilliga ganska märkliga ord. I kap. 1: 14 säger han, att den helige Ande är en pant på wårt arf till hans egendoms återlösning. Då de troende fått den helige Ande, hafwa de fått, så att säga, en handpenning såsom pant på den frälsning, som de hafwa att wänta. Frälsningen är alltså för de troende något tillkommande. Derför säger ock apostelen längre fram i samma bref: Bedröfwen icke Guds helige Ande, med hwilken I hafwen blifwit beseglade intill återlösningens dag (kap. 4: 30). När de hafwa fått den helige Ande, så har Gud likasom satt sitt sigill på dem, och med detta sigill äro de märkta intill den dag, då de skola warda återlösta, d. w. s. winna den ewiga frälsningen i Messias rike.

1421. I Fil. 1: 28 uppmanar apostelen de troende att icke förskräckas eller skygga tillbaka för motståndaren utan modigt hålla ut, hwilket är, tillägger han, för motståndarena ett tecken till förtappelse, men för eder till frälsning, och detta från Gud. Och i samma bref kap. 2: 12 säger han: Werken med fruktan och bäfwan eder frälsning. Der framställer han alltså åter frälsningen såsom något tillkommande, som de hafwa att sträfwa efter, och det under fruktan och bäfwan, emedan fara alltid är för handen, att de kunde gå miste derom.

1422. I öfwerensstämmelse med detta åskådningssätt uppmanar apostelen de troende att taga på sig frälsningens hopp såsom en hjelm, ty, säger han, Gud har icke bestämt oß till wrede utan till att winna frälsning genom wår Herre Jesus Kristus (1 Thess. 5: 8, 9). Der se wi alltså apostelen framställa frälsningen såsom något, som wi äro bestämda till, och som wi derför hafwa att hoppas. Men det man hoppas, det är alltid något tillkommande. Sammalunda säger apostelen i 2 Tim. 2: 10: Derför uthärdar jag allt

för de utkorades skull, på det att ock de må winna den frälsning, som är i Kristus Jesus, med ewig herrlighet. Och till Timoteus sjelf säger han: Haf akt på dig sjelf och på läran, förblif deri, ty om du det gör, så skall du frälsa både dig sjelf och dem, som höra dig (1 Tim. 4: 16). Och åter: De heliga skrifterna kunna göra dig wis till frälsning genom tron i Kristus Jesus. Timoteus war troende, men det stod åter för honom att warda frälst.

1423. Samma språk talar äfwen Ebreerbrefwet. Om änglarna heter det, att de äro alla utsända till tjenst för deras skull, som skola ärfwa frälsning (kap. 1: 14). Med dessa menas naturligtwis de troende, hwilka alltså här framställas, såsom de der hafwa frälsning att wänta såsom ett arf. Och i kap. 9: 28 heter det, att Kristus, en gång offrad för att taga bort mångas synder, skall för andra gången låta se sig utan synd till frälsning för dem, som förbida honom. — Detta bibelställe framställer alltså frälsningen såsom något, som de troende hafwa att wänta då, när Kristus kommer igen. Derom talar äfwen Petrus, när han säger: Ett oförgängligt arf är i himmelen förwaradt åt eder, som med Guds makt bewarens genom tron till den frälsning, som är beredd att uppenbaras i den ytterste tiden (1 Petr. 1: 5). Det är således wid den närwarande tidsålderns ände, som frälsningen är att wänta. Derför kallar apostelen i samma kapitel frälsningen för trons mål, då han säger: I skolen få fröjda eder med en outsäglig och förherrligad glädje, då I winnen eder tros mål, edra själars frälsning (v. 8, 9), hwilket skall ske wid Jesu Kristi uppenbarelse (v. 7). Med anledning deraf förmanar han ock de troende att tillwäxa till frälsning. Frälsningen är således icke utgångspunkten utan målet för den troendes andliga tillwäxt.

1424. "Ja men, säger någon, det står dock i Ef. 2: 5: Af nåd ären I frälsta, och åter i v. 8: Af nåden ären I frälsta genom tron. Det står ock i 2 Tim. 1: 9: Gud har frälst oß och kallat oß med en helig kallelse. Det står ock i Tit. 3: 5: Efter sin barmhertighet frälste han oß. Der säges uttryckligt, att de troende äro frälsta. Och huru skall detta förlikas dermed, att det annorstädes heter, att de skola warda frälsta?" På detta spörsmål swarar Paulus, då han i Rom. 8: 24 säger: I hoppet hafwa wi blifwit frälsta. Likasom wille han säga: Wi ega frälsningen men ännu blott i hoppet, dock ett hopp, som icke låter oß komma på skam (Rom. 5: 5). Det är ock wanligt, att tillkommande ting i bibeln framställas, såsom wore de redan närwarande, när de äro

nära förestående eller fullkomligt wissa. Sålunda framställas profetior i gamla testamentet ofta såsom berättelser om något, som redan skett. I Es. 53 heter det om Kristi lidande: Han **wardt** räknad bland missgerningsmän, han **bar** mångas synder, han **bad** för öfwerträdarena, **alldeles som om allt detta redan hade skett.** Till Abraham säger Gud: **Jag har satt** dig till en fader för många folk (1 Mos. 17: 4), och det säger han, **innan Abraham har något barn alls.** Paulus anmärker derwid, att Gud kallar de ting, som icke äro, såsom om de wore (Rom. 4: 17). På samma sätt säger apostelen i Rom. 8: 30: Den som Gud har rättfärdigat, **den har han ock förherrligat.** Och åter i Es. 2: 6: Gud har uppwäckt oss och satt oss med Kristus i det himmelska. Der talar han om den tillkommande herrligheten alldeles så, som om den redan wore för handen. Många andra liknande ställen skulle kunna anföras.

1425. Ett sådant talesätt har ock ett stäl deri, att frälsningen **redan är begynd** i de troende. Och han som har begynt det goda werket i oss, han skall ock fullborda det. Att wi äro omwända, pånyttfödda, uttagna ur werlden, att wi hafwa fått ett nytt heligt sinne o. s. w., deri ligger ju otwifwelaktigt en frälsning, och detta är icke **en annan** frälsning, än den wi wänta wid Kristi återkomst, utan det är **samma** frälsning, **fastän endast uti en swag begynnelse.** Det ligger alltså ingen motsägelse alls deri, att Skriften ömsom säger, att de troende äro frälsta, ömsom att de wänta frälsningen såsom sin tros mål. På samma sätt säger nya testamentet om de troende, ömsom att de äro Guds barn (1 Joh. 3: 2), ömsom att de wänta barnaskapet (Rom. 8: 23) o. s. w. **De äro frälsta i hoppet, och den frälsning, som de hoppas, är redan begynd i dem.**

1426. Hwaruti denna frälsning består, derom skola wi uti en följande betraktelse sammanföra några bibelspråk. Hwad de nu anförda lära oss, det är hufwudsakligen tre wigtiga ting nämligen 1:o) att allt tal om en full frälsning redan i denna tidsålder är i strid mot den heliga Skrifts uttryckliga ord, 2:o) att full frälsning skall engång, nämligen wid Kristi återkomst, i Guds rike tillfalla Guds folk, 3:o) att det gäller för Guds barn att med fruktan och bäfwan werka sin frälsning, emedan de annars kunna gå miste om densamma.